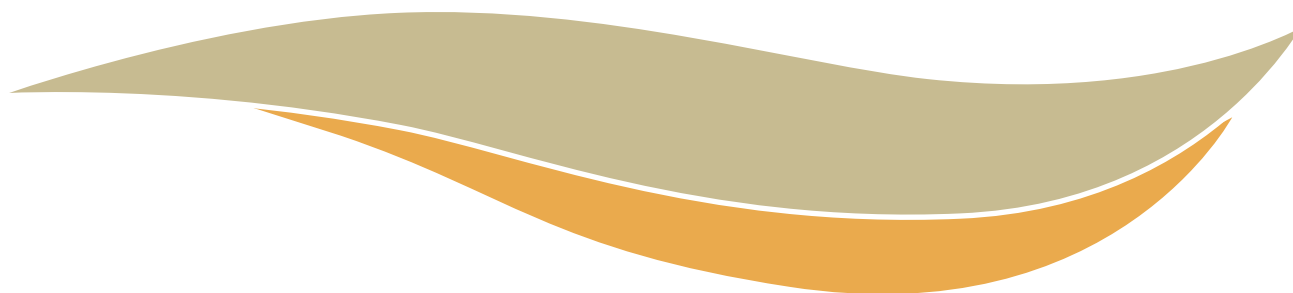

RAZVOJNA

STRATEGIJA

**BJELOVARSKO-BILOGORSKE
ŽUPANIJE 2011.-2013.**

KOMUNIKACIJSKA

STRATEGIJA

ZA UPRAVLJANJE I PROVEDBU
RAZVOJNE STRATEGIJE
BJELOVARSKO-BILOGORSKE ŽUPANIJE

BJELOVAR, prosinac 2010.

Razvojna strategija Bjelovarsko-bilogorske županije 2011. - 2013.

**Komunikacijska strategija za upravljanje i provedbu
Razvojne strategije Bjelovarsko-bilogorske županije**

Nakladnik

Bjelovarsko-bilogorska županija
Regionalna razvojna agencija Bjelovarsko-bilogorske županije d.o.o. Bjelovar

Za nakladnika

Miroslav Čačija, župan

Recenzenti

Ivana Novoselec, mr. europskih studija
Mirjana Samardžić, mr. europskih integracija i regionalnog razvoja

Uredništvo

Miroslav Čačija, župan
Krešo Jelavić, zamjenik župana
Lidija Brkić, tajnica Županije
Dalibor Jurina, predstojnik Ureda župana
Jasmina Miletić, direktorica RRA BBŽ

Glavni i odgovorni urednik

Miroslav Čačija, župan

Urednici

Marinko Bartulović, dipl. ing.
Igor Premužić, dipl. oec.

Prijelom i grafičko oblikovanje

Studio Colorsoft – Ivanček

Lektor i korektor

Ilija Pejić, prof.

Prijevod sažetka na engleski jezik

Ana Rajčević, dipl. oec.

ISBN 978-953-97299-3-4

CIP zapis dostupan je u računalnom katalogu Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu
pod brojem 758991.

Nijedan dio ove knjige ne smije se umnožavati, fotokopirati, ni na bilo koji drugi način reproducirati
bez nakladnikova dopuštenja.

© Bjelovarsko-bilogorska županija, Bjelovar 2011.

SADRŽAJ

1. UVOD	8
2. SAŽETAK	10
Cilj 1: Povećanje konkurentnosti gospodarstva Županije	12
Cilj 2: Unaprjeđenje društvene infrastrukture i povećanje kvalitete života	13
Cilj 3: Razvoj komunalne infrastrukture	13
3. POLOŽAJ I ADMINISTRATIVNA PODJELA BJELOVARSKO-BILOGORSKE ŽUPANIJE	14
3.1 Položaj	14
3.2 Administrativna podjela	16
3.3 Zaključak	17
4. PRIRODNA OBILJEŽJA I RESURSI	17
4.1 Reljef	17
4.2 Klima	18
4.3 Tla	18
4.4 Šume	19
4.5 Vode	19
4.6 Mineralne sirovine	20
4.7 Zaključak	20
5. DEMOGRAFIJA	21
5.1 Prirodno kretanje stanovništva u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji 2004.-2008.	21
5.2 Struktura stanovništva prema dobi i spolu (prema Popisu iz 2001.)	21
5.3 Obrazovna struktura stanovništva (prema Popisu iz 2001.)	22
5.4 Zaključak	25
6. KOMUNALNA INFRASTRUKTURA	26
6.1 Prometna infrastruktura	26
6.1.1 Cestovni promet	26
6.1.2 Željeznički promet	28
6.1.3 Zračni promet	28
6.1.4 Informacijsko-telekomunikacijska infrastruktura	28
6.2 Opskrba energijom	29
6.2.1 Elektroopskrba	29
6.2.2 Plinovodi	29
6.2.3 Naftni sustav	30
6.2.4 Zaključak	31
7. GOSPODARSTVO	32
7.1 Radno aktivno stanovništvo	32
7.2 Zaposlenost	32

7.3	Nezaposlenost	33
7.4	Osobe s invaliditetom na tržištu rada	35
7.5	Osnovni makroekonomski pokazatelji Bjelovarsko-bilogorske županije	35
	Osnovni financijski rezultati poslovanja poduzetnika po županijama NUTS-2 regije za 2009. godinu	36
7.6	Financijski rezultati poslovanja poduzetnika Bjelovarsko-bilogorske županije	36
7.7	Vanjskotrgovinska razmjena	39
7.8	Obrtništvo	40
7.9	Mjere poticanja poduzetništva u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji – realizirani poduzetnički projekti	42
	7.9.1 Poduzetničke zone Bjelovarsko-bilogorske županije	43
7.10	Najvažnije gospodarske djelatnosti	43
	7.10.1 Poljoprivreda	43
	7.10.2 Korištenje poljoprivrednih površina	44
	7.10.3 Agrarna struktura	45
	7.10.4 Stočarstvo	46
	7.10.5 Voćarsko-vinogradarska proizvodnja	47
	7.10.6 Ekološka poljoprivreda	47
	7.10.7 Lovstvo	48
	7.10.8 Ljudski resursi u poljoprivredi	48
7.11	Bjelovarski sajam	49
7.12	Drvena industrija	49
7.13	Industrija građevinskog materijala	50
7.14	Trgovina	50
7.15	Tekstilna industrija	50
7.16	Metaloprerađivačka industrija	51
7.17	Transport	51
7.18	Turizam	52
7.19	Zaključak	53
8.	ZAŠTITA OKOLIŠA	55
	8.1 Gospodarenje otpadom	55
	8.2 Gospodarenje vodama	57
	8.3 Odvodnja	58
	8.4 Zaštita prirode	59
	8.5 Obnovljivi izvori energije	60
	8.6 Zaključak	60
9.	DRUŠTVENE DJELATNOSTI	61
	9.1 Kultura i kulturna baština	61
	9.2 Sport i sportska kultura	61
	9.3 Civilno društvo	62
	9.4 Zdravstvena infrastruktura	63

9.5	Socijalna infrastruktura	64
9.6	Odgoj i obrazovanje	65
9.6.1	Predškolski odgoj	65
9.6.2	Osnovnoškolsko obrazovanje	65
9.6.3	Srednjoškolsko obrazovanje	66
9.6.4	Visokoškolsko obrazovanje	66
9.7	Znanost i istraživački rad	66
9.8	Zaključak	67
10.	UPRAVLJANJE RAZVOJEM	68
10.1	Bjelovarsko-bilogorska županija	68
10.2	Regionalna razvojna agencija Bjelovarsko-bilogorske županije d.o.o.	68
10.3	Hrvatski zavod za zapošljavanje	69
10.4	Turistička zajednica	69
10.5	Zavod za prostorno uređenje Bjelovarsko-bilogorske županije	69
10.6	Hrvatska gospodarska komora	70
10.7	Hrvatska obrtnička komora	70
10.8	Civilni sektor	70
10.9	Zaključak	70
11.	MEĐUŽUPANIJSKA I MEĐUNARODNA SURADNJA	71
11.1	Rezultati provođenja dosadašnjih strategija	71
11.2	Zaključak	72
12.	SWOT ANALIZA	73
	Snage:	73
	Slabosti:	73
	Prilike:	74
	Prijetnje:	74
13.	VIZIJA BJELOVARSKO-BILOGORSKE ŽUPANIJE ZA RAZDOBLJE 2011.-2013.	75
14.	CILJEVI	75
14.1	Cilj 1: Povećanje konkurentnosti gospodarstva Županije	75
14.2	Cilj 2: Unaprjeđenje društvene infrastrukture i povećanje kvalitete života	75
14.3	Cilj 3: Razvoj komunalne infrastrukture	76
15.	PRIORITETI	77
15.1	Prioritet 1.1: Ruralni razvoj	77
15.2	Prioritet 1.2: Razvoj turizma	78
15.3	Prioritet 1.3: Razvoj prerađivačke industrije, malog i srednjeg poduzetništva (MSP) i obrtništva	80
15.4	Prioritet 1.4: Jačanje ljudskih potencijala	81
15.5	Prioritet 2.1: Zaštita okoliša	82
15.6	Prioritet 2.2: Razvoj zdravstvene, socijalne, sportske i kulturne infrastrukture	83
15.7	Prioritet 2.3: Razvoj civilnog društva	84

15.8 Prioritet 3.1: Unaprjeđenje sustava vodoopskrbe i odvodnje	86
15.9 Prioritet 3.2: Prometna infrastruktura	86
15.10 Prioritet 3.3: Uređenje prostora	87
16. MJERE – DETALJAN OPIS	89
17. POLITIKA ŽUPANIJE PREMA POSEBNIM PODRUČJIMA	125
18. FINACIJSKI PLAN	126
19. PROVEDBA RAZVOJNE STRATEGIJE	127
20. PRAĆENJE I IZVJEŠTAVANJE	129
Dodatak I.: Rezultati konzultacija s odgovarajućim Partnerskim vijećem	131
Dodatak II.: Tablice podataka korištene u analizi stanja	133
Dodatak III.: Izvori podataka	151
Dodatak IV.: Akcijski plan	152
Dodatak V.: Popis dionika pri izradi Strategije	162
Dodatak VI.: Popis skraćenica	164
 KOMUNIKACIJSKA STRATEGIJA ZA UPRAVLJANJE I PROVEDBU RAZVOJNE STRATEGIJE BJELOVARSKO-BILOGORSKE ŽUPANIJE	 165
 SUMMARY	 179

UVODNA RIJEČ

Bjelovarsko-bilogorska županija pet godina nakon donošenja Regionalnog operativnog plana, planiranje svoga razvoja nastavlja Razvojnog strategijom za razdoblje 2011.-2013. godine. Taj je dokument svojevrsna revizija Regionalnog operativnog plana i njegova evaluacija, a u radu je primijenjena najbolja praksa Europske Unije uskladen s nacionalnom strategijom. Izrada Županijske razvojne strategije povjerena je Regionalnoj razvojnoj agenciji Bjelovarsko-bilogorske županije koja je taj posao obavila u zadanim rokovima.

U definiranje prioriteta projekata Akcijskog plana Razvojne strategije, kroz Partnersko vijeće, bili su uključeni lokalni partneri, tako da su u izradi strateškog dokumenta Županije već drugi put sudjelovali djelatnici javne uprave, poslovnog sektora i civilnog društva. Javnim pozivom svi su bili pozvani i imali mogućnost dostaviti projektne prijedloge, tako da su pristigla čak 374 projekta. Svi oni, ovisno o pripremljenosti i značenju, natječu se za realizaciju u skoroj budućnosti, dok je za razdoblje od 2011. do 2013. izdvojeno 36 projekata. Prioritet smo dali projektima u koje su već uložena znatna sredstva, razvojno su važni za našu Županiju i njezine građane, a dokumentacija im je pripremljena ili je već pri kraju izrade. Riječ je o županijskom vodoopskrbnom sustavu, Centru za gospodarenje otpadom „Doline“, novoj zgradi Opće bolnice Bjelovar i Daruvarskim toplicama kao nositelju razvoja kontinentalnog turizma Bjelovarsko-bilogorske županije. Ništa manje nisu nam važni ostali projekti – izgradnja infrastrukture u poslovnim zonama, dogradnja i izgradnja školskih objekata, a predviđamo da će se i oni, uz vlastita ulaganja, moći natjecati za sredstva pretpripravnih, i uskoro strukturnih fondova i kohezijskog fonda Europske Unije i potencijalnih stranih ulagača.

S ovako strukturiranim razvojnim planom, temeljenim na standardima i zakonitostima ekonomske struke, Županija nastoji osigurati preduvjete za cjelovit i ujednačen razvoj. Vodio se računa o dostizanju nacionalnog razvojnog standarda u svim razvojnim točkama, jer to nam je nužno za konkurentnost gospodarstva na europskom tržištu. Svi prioriteti koje smo izdvojili u cilju su dostizanja socijalno-gospodarske razine koja će stanovnicima Bjelovarsko-bilogorske županije osigurati bolji život među članicama Europske Unije.

Županijskom razvojnom strategijom stvorili smo moderan, sveobuhvatan razvojni okvir za Županiju čime smo utvrdili razvojne prioritete za ulaganja Županije kao i resornih ministarstava, različitih međunarodnih donatora, pretpripravnih fondova i drugih institucija kao vodič za njihovu potporu ovoj regiji.

Zahvaljujem svima koji su svojim znanjem i sudjelovanjem pridonijeli izradi Razvojne strategije, počevši od članova Partnerskog vijeća, djelatnika Regionalne razvojne agencije Bjelovarsko-bilogorske županije d.o.o. i tvrtke „Razbor d.o.o.“, a zahvaljujem i svima koji će sudjelovati u njezinu ostvarenju.

Svima nam je isti cilj, učiniti Bjelovarsko-bilogorsku županiju onakvu kakvom želimo, onakvom kakvu je vidimo uz pomoć svega najboljeg što imamo:

Županija poticajnog gospodarskog okruženja temeljenog na tradiciji u poljoprivredi, obrtništvu i turizmu uz ostvariv visok stupanj dodane vrijednosti s očuvanim okolišem te prirodnom i kulturnom baštinom; mjesto ugodnog življenja u kojem se promiče kvaliteta života.

*Miroslav Čačija, mag. iur.,
bjelovarsko-bilogorski župan*

1. UVOD

U prosincu 2009. godine Hrvatski sabor je donio Zakon o regionalnom razvoju kojim se uređuju ciljevi i načela upravljanja regionalnim razvojem, a sve poradi doprinosa gospodarskom rastu i razvoju Republike Hrvatske stvaranjem uvjeta za jačanje konkurentnosti i realizaciju vlastitih razvojnih potencijala u svim dijelovima zemlje. Planski dokumenti politike regionalnog razvoja jesu: Strategija regionalnog razvoja Republike Hrvatske i županijske razvojne strategije, odnosno Strategija razvoja Grada Zagreba. Istim Zakonom uređeno je kako županijsku razvojnu strategiju donosi jedinica područne (regionalne) samouprave u skladu s načelom partnerstva i suradnje. Navedeno načelo temelji se na partnerstvu i suradnji između javnog, privatnog i civilnog sektora, pod čim se razumijeva suradnja između tijela državne uprave, jedinica područne (regionalne) samouprave, jedinica lokalne samouprave, gospodarskih subjekata, znanstvene zajednice, socijalnih partnera i organizacija civilnog društva s područja statističke regije.

Na temelju članka 14. stavka 4. Zakona o regionalnom razvoju Republike Hrvatske (Narodne novine, 153/09) ministar regionalnog razvoja, šumarstva i vodnoga gospodarstva donio je na sjednici Vlade Republike Hrvatske Pravilnik o obveznom sadržaju, metodologiji izrade i načinu vrjednovanja županijskih razvojnih strategija. Člankom 13. propisano je da se županijska razvojna strategija treba donijeti šest mjeseci od dana usvajanja Strategije regionalnog razvoja Republike Hrvatske. Vlada je na svojoj 59. sjednici 4. lipnja 2010. godine usvojila Strategiju regionalnog razvoja Republike Hrvatske 2011.-2013.

Regionalna razvojna agencija Bjelovarsko-bilogorske županije d.o.o. na zahtjev Bjelovarsko-bilogorske županije pristupila je izradi Razvojne strategije 2011.-2013. obzirom da je upisana kao regionalni koordinator u Upisnik upravnih tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, agencija i drugih pravnih osoba osnovanih s ciljem učinkovite koordinacije i poticanja regionalnog razvoja.

Razvojna strategija je planski dokument politike regionalnog razvoja i po prvi put je zakonska obveza. Njome se definiraju razvojni prioriteti i strateški ciljevi unutar Županije koji su od interesa za održiv njezin društveno-gospodarski razvoj, a sve navedeno mora biti u skladu s nacionalnom strategijom o regionalnom razvoju.

Izradom Razvojne strategije 2011.-2013. Županija je dobila strateški dokument kojim se artikulira razvoj za navedeno razdoblje. Tim dokumentom će se široj javnosti na transparentan način pokazati ono što radimo da bismo postigli sinergiju u daljnjem razvoju društva kao cjeline.

Strategijom se definiraju vizija, ciljevi, prioriteti proizašli iz naših želja i težnji, načini na koji želimo postići zadanu nam viziju. Poseban element je baza sa 375 projekata koji su neizostavni dio Strategije.

Razvojna strategija nastajala je u suradnji javnog, privatnog i civilnog sektora, pod čim se razumijeva suradnja između tijela državne uprave, jedinica područne (regionalne) samouprave, jedinica lokalne samouprave, gospodarskih subjekata, znanstvene zajednice, socijalnih partnera i organizacija civilnog društva.

Suradnja se očitovala, ne samo radnim sastancima članova radne skupine, radnim sastancima županijskog Partnerskog vijeća, nego i prikupljanjem podataka potrebnih za izradu Strategije, a prikupljeni su od svih navedenih subjekata. Oni su svesrdno pomagali da dobijemo što kvalitetniji dokument koji bi pridonio gospodarskom razvoju naše Županije.

Svi koji su radili na dokumentu vide Bjelovarsko-bilogorsku županiju u 2013. godini kao gospodarski i infrastrukturno razvijenu regiju s gospodarstvom izraslim na vlastitim prirodnim i stvorenim resursima, s očuvanim okolišem, prirodnim, povijesnim i kulturnim naslijeđem, u kojoj su njezini stanovnici ostvarili vidan napredak. ■

2. SAŽETAK

Analiza stanja Bjelovarsko-bilogorske županije obuhvatila je sljedeća područja:

Položaj i administrativnu podjelu Bjelovarsko-bilogorske županije. Zaključeno je da je prometno-geografski položaj Bjelovarsko-bilogorske županije vrlo povoljan, jer je na trasama ključnih europskih i regionalnih prometnica i čvorišta, uz to je dobra prometna povezanost s gradom Zagrebom kao središtem gospodarske i političke aktivnosti u Republici Hrvatskoj.

Prirodna obilježja i resurse. Navedeno je da su najveći prirodni potencijali Bjelovarsko-bilogorske županije raspoloživa poljoprivredna tla (51,2% ukupne površine) i šume (36,2% ukupne površine). Postojeći prirodni potencijali su dobra baza gospodarskog razvoja Županije, a klima i reljef, ugodni za život, dobar su preduvjet za bavljenje poljoprivrednom proizvodnjom.

Demografiju. Broj stanovnika kontinuirano se smanjuje te se prosječna starost stanovništva Bjelovarsko-bilogorske županije povećava, što ima negativne implikacije na daljnji demografski i gospodarski razvoj.

Komunalnu infrastrukturu. Ustanovljeno je da je cestovna mreža Bjelovarsko-bilogorske županije dovoljno razgranata, ali niske prometne razvijenosti (lokalnih prometnica 43,24 % udjela u ukupnoj dužini prometnica) s natprosječnom gustoćom u odnosu na republički prosjek. Postojeća pruga i željeznička infrastruktura dotrajala je i zastarjela te neprimjerena stvarnim potrebama Županije. Telekomunikacijska mreža, kao preduvjet pristupa informacijama i komunikacijskim tehnologijama, ravnomjerno je dostupna u visokom postotku svim stanovnicima. Manje od polovice naselja je pokriveno plinskom mrežom, a nalazište nafte na naftnim poljima Šandrovac je jedno od najvećih u Republici Hrvatskoj. No, nalazišta nisu u vlasništvu Bjelovarsko-bilogorske županije i jedinica lokalne samouprave. Izuzev koristi od koncesijskih ugovora, jedinice lokalne samouprave nemaju drugih dobitaka za korištenje nalazišta na svome području.

Gospodarstvo. Zaključeno je sljedeće: 52% stanovništva je radno neaktivno, stopa registrirane nezaposlenosti je 26%, što je za 16,7% iznad prosjeka RH-a.

Evidentno je povećanje broja dugo nezaposlenih. Prosječna neto plaća u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji je 3.458 kuna, što znači da je 25,4 % manja od prosjeka RH-a. Na području Županije vidljiv je negativan trend ukupne gospodarske aktivnosti: najviše zaposlenih i najveći broj poslovnih subjekata je u prerađivačkoj industriji, najveći gubitaši su prerađivačka industrija i promet, a tome pridonose loša tehnološka opremljenost i nedostatak nove tehnologije, sukladno suvremenim standardima.

Pod šumom je 36,3% ili 95.973 ha županijske površine. Temeljna gospodarska obilježja Županije su proizvodnja hrane i drvoprerađivačka industrija. Izražena je važnost stočarstva, jer stočarstvo je primarna poljoprivredna industrija. Proizvodnja kravljeg mlijeka, govedeg i svinjskog mesa su najzastupljenije u Županiji.

Zaštitu okoliša. Zaključeno je da na području Bjelovarsko-bilogorske županije stanje s gospodarenjem otpadom ne zadovoljava: postoji velik broj divljih nesaniranih odlagališta koja je potrebno sanirati, a 35% stanovništva nije obuhvaćeno organiziranim skupljanjem komunalnog otpada. Na području Županije postoje veliki potencijali za korištenje obnovljivih izvora energije (geotermalni izvori, biomasa ...).

Društvene djelatnosti. Glavna karakteristika stanovnika Županije je visoka životna dob (prosječna starosna dob 40 godina), što podrazumijeva povećanu potrebu za zdravstvenim (medicinskim) uslugama. U zdravstvu je izražen problem financiranja tekućeg poslovanja, a posebno nedostatnost i neprikladnost prostora bolnica. U planu je izgradnja nove bolnice, što će znatno podići kvalitetu i nivo zdravstvenih usluga stanovnika Bjelovarsko-bilogorske županije. Isto tako je uočen i nedostatak domova za starije i nemoćne osobe.

Upravljanje razvojem. Zaključeno je da na temelju navedenih usvojenih strateških dokumenata institucije Županije upravljaju organizacijom i procesima provedbe strateškog razvoja, a pri tom se misli na: Prostorni plan, Regionalni operativni plan, Master plan turizma, Planove ukupnog razvoja jedinica lokalne samouprave.

Međužupanijsku i međunarodnu suradnju. Bjelovarsko-bilogorska županija dio je Panonske NUTS 2 regije, čime je uključena u sudjelovanje i vođenje razvoja na nivou regije, te ima svog predstavnika u Partnerskom odboru NUTS 2 regije.

Vizija Bjelovarsko-bilogorske županije je:

Županija poticajnog gospodarskog okruženja temeljenog na tradiciji u poljoprivredi, obrtništvu i turizmu uz ostvariv visok stupanj dodane vrijednosti s očuvanim okolišem te prirodnom i kulturnom baštinom; mjesto ugodnog življenja u kojem se promiče kvaliteta života.

Analiza stanja Županije, odnosno SWOT analize su pokazale da su glavni ciljevi sljedeći:

CILJ 1: POVEĆANJE KONKURENTNOSTI GOSPODARSTVA ŽUPANIJE

Prioritet 1.1 Ruralni razvoj

MJERE

- 1.1.1 Edukacija poljoprivrednih proizvođača
- 1.1.2 Razvoj ekološke i integrirane poljoprivrede
- 1.1.3 Razvoj konvencionalne poljoprivredne proizvodnje
- 1.1.4 Uređenje poljoprivrednog zemljišta
- 1.1.5 Brendiranje autohtonih poljoprivrednih proizvoda
- 1.1.6 Razvoj ruralne infrastrukture

Prioritet 1.2 Razvoj kontinentalnog turizma

MJERE

- 1.2.1 Razvoj zdravstveno-lječilišnog i wellness turizma
- 1.2.2 Razvoj sportsko-rekreacijskog i kulturnog turizma
- 1.2.3 Razvoj agroturizma
- 1.2.4 Promocija Županije kao turističke destinacije

Prioritet 1.3 Razvoj prerađivačke industrije, malog i srednjeg poduzetništva (MSP) i obrtništva

MJERE

- 1.3.1 Podrška izgradnji novih i modernizaciji postojećih proizvodnih kapaciteta
- 1.3.2 Podrška razvoju klastera
- 1.3.3 Razvoj poduzetničkih zona
- 1.3.4 Razvoj i unaprjeđenje poslovne, tehnološke infrastrukture i potpornih institucija
- 1.3.5 Promocija i poticanje ulagačkih mogućnosti

Prioritet 1.4 Jačanje ljudskih kapaciteta

MJERE

- 1.4.1 Osvremenjivanje uvjeta cjelokupnog obrazovanja
- 1.4.2 Usklađivanje sustava obrazovanja s potrebama gospodarstva
- 1.4.3 Razvoj visokoškolskog obrazovanja
- 1.4.4 Jačanje kapaciteta za upravljanje razvojem

CILJ 2: UNAPRJEĐENJE DRUŠTVENE INFRASTRUKTURE I POVEĆANJE KVALITETE ŽIVOTA

Prioritet 2.1 Zaštita okoliša

MJERE

- 2.1.1 Razvoj sustava za praćenje okoliša
- 2.1.2 Gospodarenje šumama i površinskim vodama
- 2.1.3 Unaprjeđenje sustava gospodarenja otpadom
- 2.1.4 Razvoj sustava zaštite prirodne baštine
- 2.1.5 Istraživanje mogućnosti i korištenja alternativnih izvora energije
- 2.1.6 Poticanje energetske efikasnosti

Prioritet 2.2 Razvoj zdravstvene i socijalne, sportske i kulturne infrastrukture

MJERE

- 2.2.1 Pобољшanje razine kvalitete zdravstvene i socijalne infrastrukture
- 2.2.2 Briga o posebno osjetljivim skupinama društva
- 2.2.3 Poticanje inicijativa u pružanju „javnih“ usluga
- 2.2.4 Njegovanje kulturne baštine i razvoj kulture

Prioritet 2.3 Razvoj civilnog društva

MJERE

- 2.3.1 Umrežavanje civilnih inicijativa i razvoj suradnje
- 2.3.2 Poticanje aktivnije uloge mladih

CILJ 3: RAZVOJ KOMUNALNE INFRASTRUKTURE

Prioritet 3.1 Unaprjeđenje sustava vodoopskrbe i odvodnje

MJERE

- 3.1.1 Izgradnja i unaprjeđenje sustava vodoopskrbe
- 3.1.2 Izgradnja i unaprjeđenje sustava odvodnje s pročišćavanjem otpadnih voda

Prioritet 3.2 Prometna infrastruktura

MJERE

- 4.2.1 Povezivanje Županije brzim cestama, modernizacija i obnova prometnica
- 3.2.2 Razvoj zračnog i željezničkog prometa

Prioritet 3.3 Uređenje prostora

MJERE

- 4.3.1 Izrada izvješća o stanju u prostoru, sektorskih studija i stručnih podloga
- 4.3.2 Izrada dokumenata prostornog uređenja

3. POLOŽAJ I ADMINISTRATIVNA PODJELA

BJELOVARSKO-BILOGORSKE ŽUPANIJE

3.1 Položaj

Bjelovarsko-bilogorska županija, prirodno-geografski gledano, pripada prostoru Panonske (i peripanonske) megaregije, najvećim dijelom makroregiji Zavale sjeverozapadne Hrvatske, a rubnim istočnim dijelom tangira i makroregiju Slavenskog gromadnog gorja.

Obuhvaća prostor četiriju karakterističnih geografskih cjelina: Bilogore (sjeverno i sjeveroistočno), rubnih masiva Papuka i Ravne gore (istočno), Moslavačke gore (jugozapadno), te pleistocenskih ravnjaka i dolina Česme i Ilove (zapadno, centralno i južno).

Prostorno-funkcionalno gledano, nalazi se u istočnom dijelu skupine županija Središnje Hrvatske („stara“ podjela po SPU RH), najrazvijenijeg dijela Hrvatske i ključnog čvorišta europskih i regionalnih prometnih pravaca. Po „novoj“ statističkoj podjeli Republike Hrvatske pripada Središnjoj i Istočnoj (Panonskoj)

Izvor: Prostorni plan Bjelovarsko-bilogorske županije, Bjelovar, 2001.

Hrvatskoj. Međutim, obzirom na rubni položaj, te smještaj upravo između najznačajnijih prometnih pravaca (Posavskog i Podravskog koridora, te poprečnih koridora Srednja Europa – Jadran i Podunavlje – Jadran), dijelom je ostala izvan interesa dosadašnjih razvojnih usmjerenja.

Jedna je od dvije županije koje nemaju kopnenu granicu s nekom drugom državom, a graniči:

- › na sjeveru s Koprivničko-križevačkom županijom,
- › na sjeveroistoku s Virovitičko-podravskom županijom,
- › na jugoistoku s Požeško-slavonskom županijom,
- › na jugozapadu sa Sisačko-moslavačkom županijom,
- › na zapadu sa Zagrebačkom županijom.

S površinom 2.636,67 km² (4,7 % površine Republike Hrvatske) i 133.084 stanovnika (3,0% stanovništva Republike Hrvatske) jedna je od županija srednje veličine.

3.2 Administrativna podjela

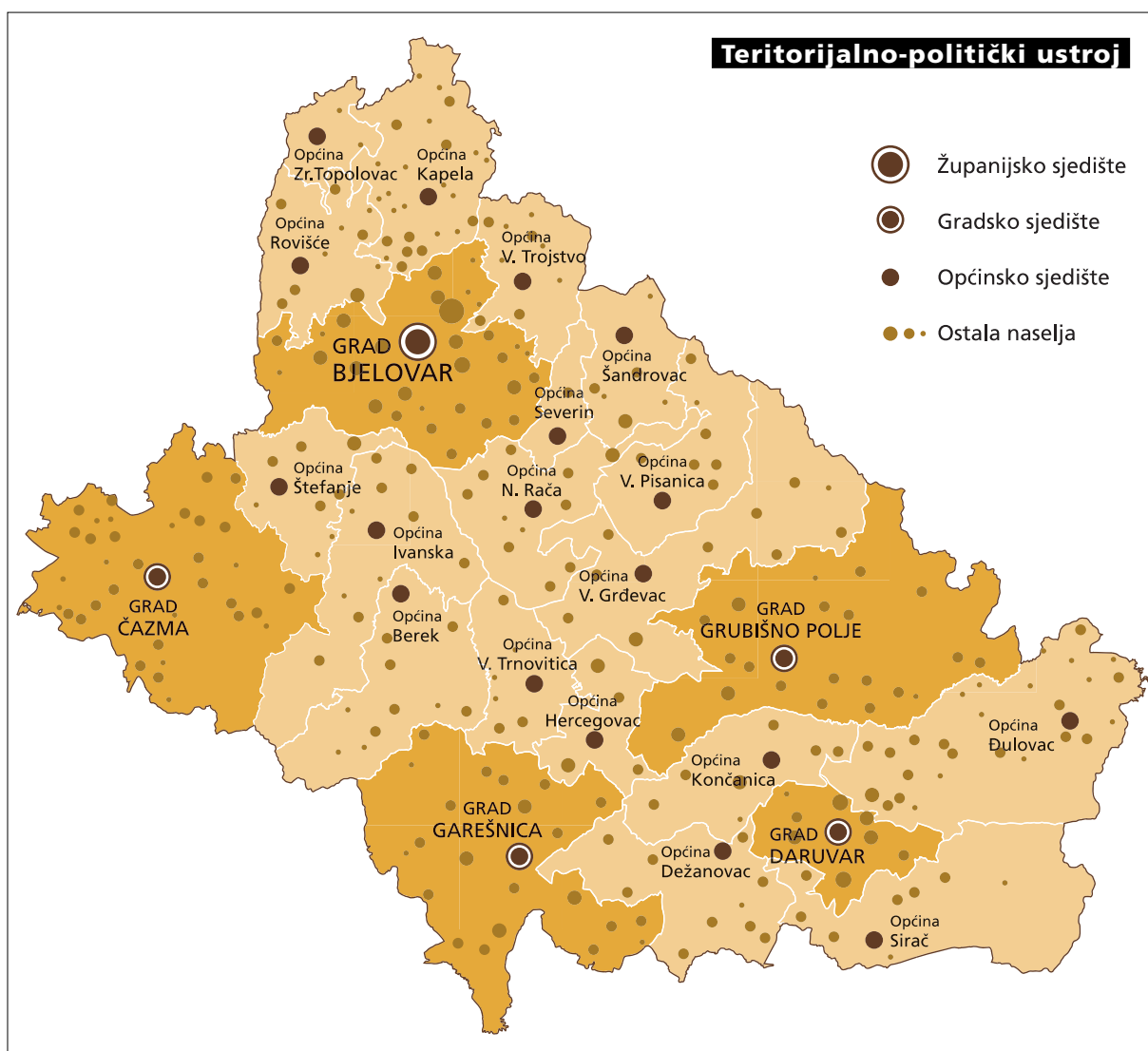
Bjelovarsko-bilogorska županija je ustrojena 29. prosinca 1992. godine donošenjem Zakona o područjima županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj (Narodne novine, 90/92), a obuhvaćala je 2 grada i 15 općina. Danas, nakon dvije izmjene i dopune Zakona, obuhvaća 5 gradova i 18 općina.

	GRAD OPĆINA	Naselja		Stanovnika		Površina	
		broj	%	broj	%	km ²	%
1	Bjelovar	31	9,60%	41869	31,46%	188,06	6,97%
2	Čazma	36	11,15%	8895	6,68%	238,07	8,83%
3	Daruvar	9	2,79%	13243	9,95%	64,02	2,37%
4	Garešnica	23	7,12%	11630	8,74%	225,91	8,38%
5	Grubišno Polje	24	7,43%	7523	5,65%	265,05	9,83%
	Ukupno	123	38,08%	83160	62,49%	981,11	36,38%
1	Berek	13	4,02%	1706	0,14%	110,72	4,11%
2	Dežanovac	12	3,72%	3355	2,52%	102,49	3,80%
3	Đulovac	29	8,98%	3640	2,74%	188,22	6,98%
4	Hercegovac	5	1,55%	2791	2,10%	50,73	1,88%
5	Ivanska	13	4,02%	3510	2,64%	129,13	4,79%
6	Kapela	26	8,05%	3516	2,64%	104,55	3,88%
7	Končanica	9	2,79%	2824	2,12%	83,61	3,10%
8	Nova Rača	13	4,02%	4071	0,31%	92,73	3,44%
9	Rovišće	12	3,72%	5262	3,95%	78,70	2,92%
10	Severin	2	0,62%	1038	0,78%	25,91	0,96%
11	Sirač	9	2,79%	2546	1,91%	144,91	5,37%
12	Šandrovac	7	2,17%	2095	1,57%	62,78	2,33%
13	Šefanje	9	2,79%	2347	1,76%	72,18	2,68%
14	Velika Pisanica	8	2,48%	2151	1,62%	83,67	3,10%
15	Velika Trnovitica	8	2,48%	1661	1,25%	60,43	2,24%
16	Veliki Grđevac	11	3,41%	3313	2,49%	169,44	6,28%
17	Veliko Trojstvo	11	3,41%	3092	2,32%	65,09	2,41%
18	Zrinski Topolovac	3	0,93%	1000	0,75%	30,27	1,12%
	Ukupno	200	61,92%	49924	37,51%	1,655,56	61,39%
	Sveukupno	323	100,00%	133084	100,00%	2.636,67	100,00%

Izvor: Prostorni plan Bjelovarsko-bilogorske županije, Bjelovar, 2001.

Gradovi i općine su izrazito različiti po površini (Grad Grubišno Polje 265,05 km², a Općina Severin 25,91 km²), broju naselja (Grad Čazma 36 naselja, a Općina Severin 2), broju stanovnika (Grad Bjelovar 41.869, a Općina Zrinski Topolovac 1.000) te po prostorno-razvojnim i resursnim značajkama.

Sjedište Bjelovarsko-bilogorske županije je grad Bjelovar.

Izvor: Prostorni plan Bjelovarsko-bilogorske županije, Bjelovar, 2001.

3.3 Zaključak

Prometno-geografski položaj Bjelovarsko-bilogorske županije je vrlo povoljan jer je na trasama ključnih europskih i regionalnih prometnica i čvorišta. Uz to je dobra prometna povezanost s gradom Zagrebom kao središtem gospodarske i političke aktivnosti u Republici Hrvatskoj.

Županija je jedna od dvije županije koje nemaju državnu granicu, ali je na udaljenosti 50-100 km od susjednih zemalja (Mađarska, Slovenija, Bosna i Hercegovina). ■

4. PRIRODNA OBILJEŽJA I RESURSI

4.1 Reljef

U skladu s geomorfološkim, geološko-litološkim prilikama i u pedološkom pogledu moguće je na području Bjelovarsko-bilogorske županije izdvojiti nekoliko odvojenih reljefnih cjelina:

- planinsko područje (dijelovi Papuka i Moslavačke gore),
- Bilogora s terciarnim pribrežjem (podnožja i obronci Papuka i Moslavačke gore),
- pleistocenski ravnjak (područje između Bilogore, Moslavačke gore i Papuka),
- riječne i potočne doline i porječja (doline Česme, Ilove i ostalih manjih vodotoka).

Planine i planinski vrhovi:

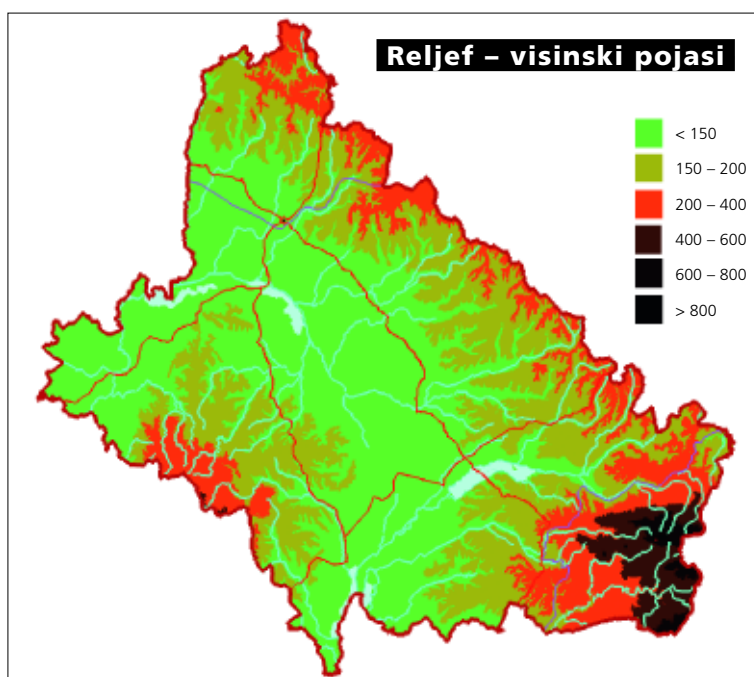
Planina	Vrh	Nadmorska visina (m)
Bilogora	Rijeka	307
Moslavačka gora	Hunka	488
Papuk	Papuk	953

Izvor: Prostorni plan Bjelovarsko-bilogorske županije, Bjelovar, 2001.

Geološki sastav i reljef pogoduju društveno-ekonomskom valoriziranju Bjelovarsko-bilogorske županije i ne predstavljaju ograničavajući čimbenik razvoja (izuzev manjih brdsko-planinskih područja). Prevladavaju tereni relativno malih visina, umjerenih nagiba, povoljnog sastava i stabilnosti, što dozvoljava neometano gospodarsko iskorištavanje, uređenje infrastrukture i urbanizaciju. Za daljnji održivi razvoj Županije važno je provesti optimalizaciju prostora poradi iskoristivosti i namjene vodeći računa o održavanju prirodne i ekološke ravnoteže.

Prema seizmološkim kartama Geofizičkog zavoda Prirodoslovno-matematičkog fakulteta iz Zagreba za povratni period od 50 do 10000 godina može se očekivati na području Županije potres maksimalnog intenziteta od 6 do 9 stupnja MSK skale.

Izvor: Prostorni plan
Bjelovarsko-bilogorske županije,
Bjelovar, 2001.

4.2 Klima

Područje Bjelovarsko-bilogorske županije pripada, prema Köppenovoj klasifikaciji, klimi toplo umjerenog kišnog tipa (C) u kojem je srednja temperatura najhladnijeg mjeseca između -3°C i 18°C . Srednja temperatura najtoplijeg mjeseca nije veća od 22°C (b). Padaline su podjednako raspoređene tijekom cijele godine (cf), s tim da manje količine padnu u hladnom dijelu godine (cfw). Tijekom godine su izražena dva maksimuma padalina – rano ljeto i kasna jesen, što se označuje oznakom (x). Potpuna definicija klimatskog tipa Županije je Cfwbx.

Srednja godišnja temperatura zraka je oko 10°C , a 127 dana u godini je preko 15°C (najpovoljnija za razvitak vegetacije). Srednja godišnja količina padalina je između 863 i 976 mm. Vjetrovi su, općenito, slabi. Prosječna godišnja vlaga zraka u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji je oko 74%, te se može reći da je relativno bogata vlagom tijekom cijele godine.

Kišnih dana je u prosjeku 121, s grmljavinom 27, a tučom 1 dan u godini. Magla se javlja prosječno 46,6 dana u godini, a najčešće u nizinskim dijelovima rijeka i potoka. Prvi mraz na području Županije može se očekivati 12. listopada, a posljednji 18. travnja. Prvi snijeg na tlu može se očekivati 25. studenoga, a posljednji 24. ožujka. Olujni vjetrovi snage veće od 8B (19 m/s) su relativno rijetki, a javljaju se najčešće u ljetnim mjesecima, uglavnom u srpnju i kolovozu.

4.3 Tla

Poljoprivredna tla različitih karakteristika zauzimaju ukupno 135.002,0 ha ili 51,2% površine Županije. Obzirom da geomorfološke skupine tala, odnosno lito-geološke, reljefne i hidrološke osobine tala, uz prisutne klimatske uvjete, bitno utječu na rasprostiranje vegetacije i način iskorištavanja zemljišta, Prostornim planom Bjelovarsko-bilogorske županije procijenjene su pedosistematske jedinice na nivou tipa, uz određenu modifikaciju na osnovi prirodnih uvjeta, svojstava tala i upotrebne vrijednosti u konkretno postojećim uvjetima. Tla su načelno podijeljena u tri bonitetne kategorije:

› vrijedna obradiva tla

Obuhvaćaju lesivirana tla na zaravnima i s nagibima ispod 5%. Na njima je vlaženje minimalno i bez većeg zadržavanja vode u profilu. Fizička svojstva tla za vodu su uglavnom dobra. Tlo je vrlo pogodno za oraničnu biljnu proizvodnju. Deficit vlage se često javlja u ljetnim mjesecima. Uz navodnjavanje, redovite agrotehničke mjere i mjestimičnu rijetku drenažu, ova bi tla omogućila raznovrsnu, visoku i stabilnu proizvodnju.

Na području Županije ima ih 12.223,0 ha ili 9,1% ukupnih poljoprivrednih tala.

› ostala obradiva tla

Obuhvaćaju lesivirana i pseudoglejna obronačna tla s nagibima 5-15%, zatim duboke rigosole na lesolikim sedimentima i livadsko semiglejno tlo, te nešto lošija tla kao što su pseudoglej na zaravni i koluvij. Uz različite agrotehničke mjere i pravilan odabir kulture (ovisno o karakteristikama tla), ova bi tla mogla omogućiti raznovrsnu, visoku i stabilnu proizvodnju.

Na području Županije ima ih 89.585,0 ha ili 66,3% ukupnih poljoprivrednih tala.

› ostale poljoprivredne površine

Obuhvaćaju uvjetno dobra tla kao što su pseudo glej-glej i hipoglej koja se nalaze u širim riječnim dolinama te nepogodna tla koja u postojećim uvjetima obuhvaćaju amfiglejna i druga tla na nagibima većim od 15%. Značajnijim investicijama u poboljšanje tla mogu se koristiti za uzgoj nekih kultura.

Na području Županije ima ih 33.194,0 ha ili 24,6% ukupnih poljoprivrednih tala.

Pri izradi Prostornog plana Bjelovarsko-bilogorske županije vodilo se računa o zaštiti poljoprivrednih površina, te se pokušalo ograničiti prenamjenu najkvalitetnijih tala u nepoljoprivredne svrhe. Ovo nije dosljedno provedeno, obzirom da su u posljednje vrijeme relativno velike površine okrupnjenog, a dijelom i melioriranog poljoprivrednog zemljišta (uz suglasnost MPRRR) prenamijenjene, odnosno planirane za prenamjenu u gospodarske zone.

Planom navodnjavanja Bjelovarsko-bilogorske županije ocijenjeno je realnim navodnjavati oko 800,0 ha površine na pet lokacija.

4.4 Šume

Šumske površine različitih karakteristika zauzimaju ukupno 95.455,0 ha ili 36,2% površine Županije, što ju kvalificira kao srednje šumovitu. Prostorno gledano šume su najzastupljenije na okolnom gorju i pobrđu: Bilogori, Papuku i Moslavačkoj gori, gdje su najzastupljenije vrste hrast kitnjak, obična bukva i grab. Porječje i tokovi Česme i Ilove staništa su rasprostiranja nizinskih šuma hrasta lužnjaka, običnog graba, poljskog jasena i crne johe.

Na državne šume kojima gospodare Hrvatske šume d.d. preko deset šumarija (Bjelovar, Čazma, Daruvar, Đulovac, Garešnica, Grubišno Polje, Ivanska, Sirač, Veliki Grđevac i Velika Pisanica u okviru Uprave šuma Bjelovar) otpada 83.555,0 ha, a ostalo su privatne, velikim dijelom degradirane šume niskog uzgojnog oblika, koje služe gotovo isključivo za proizvodnju ogrjevnog drveta.

Uvažavajući strukturu šumskog fonda (43% hrast, 48% bukva i 9% ostalih vrsta listača i četinjača) kao indikator kvalitetnog, održivog i certificiranog gospodarenja šumama (FSC certifikat), te dobne razrede stabala i način sječe, moguće je ocijeniti da u ekonomskom pogledu postoje izvanredni uvjeti za daljnji razvoj šumarstva, a što omogućuje i rehabilitaciju i daljnji razvoj na šumarstvo oslonjene drvne industrije.

Šume na području Županije nemaju samo privredni, već i općekorisni značaj koji se očituje u zaštiti vlastitog tla, ublažavanju klime, odnosno nepoželjnih posljedica poplava i jakih vjetrova, reguliranju ukupnog vodnog režima područja, osiguravanju pitkosti podzemnih voda, stvaranju kisika i pročišćavanju zraka, te pružanju nenadoknadivog prostora za rekreaciju, sportske aktivnosti i turizam (osobito lovni).

4.5 Vode

Područje Bjelovarsko-bilogorske županije u cijelosti pripada slivu rijeke Save, odnosno slivovima njezinih brojnih pritoka koji se organizacijski dijele na:

- sliv rijeka Česme i Glogovnice (prostorno je vezan i na Zagrebačku i Koprivničko-križevačku županiju) i
- sliv rijeka Ilove i Pakre (prostorno je vezan i na Požeško-slavonsku i Sisačko-moslavačku županiju).

Navedenim slivovima gospodare Hrvatske vode preko VGO Sava, VGI Bjelovar (sliv rijeka Česme i Glogovnice) i VGI Daruvar (sliv rijeka Ilove i Pakre).

Tijekom gotovo pola stoljeća sustavnih aktivnosti i brojnih radova na uređenju riječnih korita i odvodnji zemljišta oba sliva postignut je relativno zadovoljavajući stupanj zaštite zaobalja od poplava. Posljednjih desetljeća planirana je i izgradnja čitavog niza višenamjenskih akumulacija (za obranu od poplava, zadržavanje vode u slivu, navodnjavanje, rekreaciju,...), od kojih su izvedene svega tri, a u fazi projektiranja su dvije. Plan navodnjavanja Bjelovarsko-bilogorske županije izrađen je 2010. godine.

Doline donjih tokova rijeka Česme i Ilove, zbog karakteristika reljefa i tala, izuzetno su pogodne za izgradnju i uređenje ribnjaka. Šezdesetih i sedamdesetih godina 20. stoljeća izgrađeno je gotovo 4000,0 ha privrednih i oko 40,0 ha sportskih ribnjaka. Dio njih je u posljednjih desetak godina devastiran.

Bjelovarsko-bilogorska županija je relativno siromašna podzemnim vodama, te se za pitkom vodom opskrbljuje manjim dijelom iz vodotoka (područje Daruvara i Sirača) i lokalnih izvora (područje Čazme, Garešnice...), a najvećim dijelom magistralnim vodovodom iz vodonosnika na području Koprivničko-križevačke županije.

Od posebnih vodnih resursa na području Županije za sada se iskorištavaju samo mineralno-termalna vrela u Daruvarskim toplicama, u rehabilitacijske i turističke svrhe. Prilikom brojnih probnih bušenja u svrhu otkrivanja ležišta nafte i plina utvrđeno je više ležišta geotermalne vode, a za iskorištavanje (proizvodnja električne i toplinske energije) je planirano samo eksploatacijsko polje u Velikoj Cigleni.

4.6 Mineralne sirovine

Na području Bjelovarsko-bilogorske županije nikada nisu provedena sveobuhvatna istraživanja, ali je poznato da postoje iskoristiva ležišta mineralnih (i nemineralnih sirovina):

- relativno bogata ležišta plina i nafte, te manje količine ugljena (upitne kvalitete) na Bilogori i pobrđu,
- kvalitetnog građevinskog kamena na obroncima Papuka i Psunja,
- različitih vrsta kamena (relativno upitne kvalitete), pijesaka i keramičke gline na obroncima Moslavačke gore,
- opekarske gline na praktično cijelom prostoru Županije,
- geotermalne vode na području Daruvara i Bjelovara.

Detaljna inventarizacija i odgovarajuća studija gospodarenja mineralnim sirovinama na području Bjelovarsko-bilogorske županije nikada nisu izrađeni, a u posljednje vrijeme iskorištavanje mineralnih sirovina (izuzev plina, nafte i termalnih voda) se smanjuje (na području Grada Čazme planirano je zatvaranje i sanacija postojećih, a zabranjeno je otvaranje novih eksploatacijskih polja).

4.7 Zaključak

Najveći prirodni potencijali Bjelovarsko-bilogorske županije su raspoloživa poljoprivredna tla (51,2% ukupne površine) i šume (36,2% ukupne površine). Ostali prirodni resursi su površinske vode, termalni bazeni i mineralne sirovine (plin, nafta, građevinski kamen, kvarcni pijesak).

Postojeći prirodni potencijali su dobar preduvjet kao baza gospodarskog razvoja Županije. Klima i reljef su ugodni za život i dobar preduvjet za bavljenje poljoprivrednom proizvodnjom. ■

5. DEMOGRAFIJA

Iz Popisa stanovništva 2001. godine vidljivo je kako na području Bjelovarsko-bilogorske županije živi 133.084 stanovnika što je 3% ukupnog stanovništva Republike Hrvatske. Bjelovarsko-bilogorska županija prema broju stanovnika trinaesta je županija po veličini.

5.1 Prirodno kretanje stanovništva u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji 2004.-2008.

	Rođeni	Umrli	Prirodni prirast	Vitalni indeks
2004.	1.139	1.843	– 711	61,4
2005.	1.258	1.866	– 617	66,9
2006.	1.192	1.799	– 615	65,8
2007.	1.178	1.866	– 692	62,9
2008.	1.206	1.821	– 622	65,8
2009.	1.217	1.892	– 681	64

Izvor: Državni zavod za statistiku

Iz tablice je vidljivo kako je broj umrlih kontinuirano veći od broja rođenih. Dakle, indeks vitalnosti je za Županiju znatno ispod prosjeka Republike Hrvatske (u prosjeku oko 81).

5.2 Struktura stanovništva prema dobi i spolu (prema Popisu iz 2001.)

Dob	Žene	Muškarci	Ukupno
do 19 godina	15390	16443	31833
20 do 24	4140	4501	8641
25 do 39	12555	13148	25703
40 do 60	17467	17869	35336
60 i više	18892	12227	31119

Izvor: Državni zavod za statistiku

Promatrajući podatke obrazovne strukture stanovništva Županije (iz Popisa stanovništva 2001. godine) može se reći da ni u kom slučaju nije zadovoljavajuća buduća da imamo 55,6% stanovnika koji su bez škole, s nezavršenom ili samo završenom osnovnom školom, dok je visokoobrazovanih samo 6,4%.

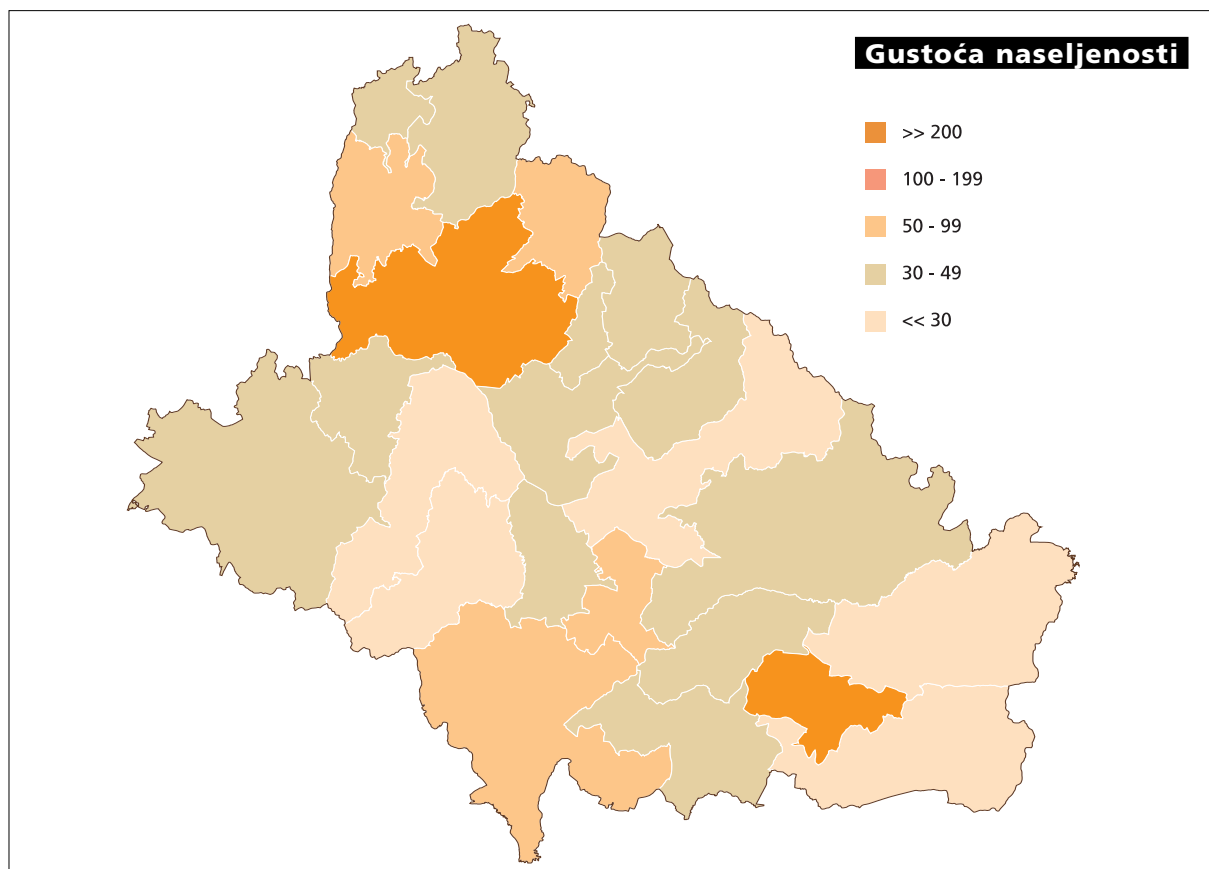
5.3 Obrazovna struktura stanovništva (prema Popisu iz 2001.)

	Ukupno	Muški	Ženski	%
Nepismeni	2737	536	2201	2,42
Bez škole	3928	835	3093	3,47
1 – 3 razreda OŠ	6384	2040	4344	5,64
4 – 7 razreda OŠ	20263	7804	12459	17,92
OŠ	29587	13403	16184	26,17
SSS	42207	24372	17835	37,34
VŠSS	2919	1528	1391	2,6
VSS I/II	4300	2206	2094	3,8
Dr	30	21	9	0,02
Nepoznato	661	335	326	0,58

Izvor: Državni zavod za statistiku, Popis stanovništva 2001. godine

Stanovništvo je unutar Županije nejednako raspoređeno što je manjim dijelom rezultat prirodnih datosti i društveno-povijesnih okolnosti, a najvećim dijelom ipak negativna posljedica prostornoplanerski neusmjeravanog procesa urbane tranzicije.

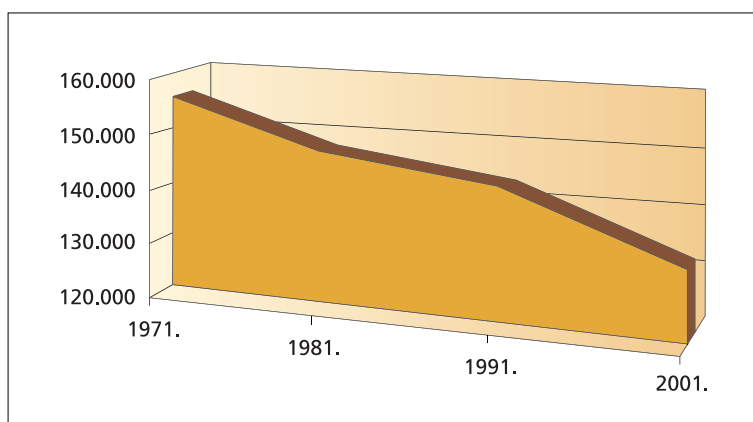
Prosječna gustoća naseljenosti prema podacima Popisa stanovništva iz 2001. godine na području Bjelovarsko-bilogorske županije iznosi 50,18 stanovnika po 1 km², dok je podatak za gustoću stanovništva Republike Hrvatske 78,5 stanovnika po 1 km².

Izvor: Prostorni plan Bjelovarsko-bilogorske županije, Bjelovar, 2001.

Udio stanovnika Županije u ukupnom broju stanovništva Republike Hrvatske smanjuje se već skoro 50 godina. Na takav tijek demografskih kretanja najznačajnije je utjecao proces urbane tranzicije, te iz njega proizašle promjene društveno-gospodarskih, kulturno-obrazovnih, zdravstveno-socijalnih i drugih činitelja, a obzirom na dotadašnji izrazito ruralni karakter Županije.

Iz Popisa stanovništva od 1971.-2001. godine razvidno je kako se broj stanovnika za to razdoblje smanjio za 14,8%, odnosno 23.275 stanovnika.

Grafički prikaz kretanja broja stanovnika 1971.-2001. godine

Bjelovarsko-bilogorska županija danas je županija malih naselja i disperzne naseljenosti, a ovakav oblik naseljenosti je otežavajuća okolnost u uređenju prostora (otežana izgradnja prometnica, vodovoda, plinovoda, kanalizacije i dr.).

Županija je prema Popisu stanovništva 2001. godine imala 323 naselja od kojih 177 ima do 200 stanovnika ili 56,8% (Republika Hrvatska 51%), a 304 naselja ima do 1000 stanovnika ili 94,2% (Republika Hrvatska 91%).

Izvor: Prostorni plan Bjelovarsko-bilogorske županije, Bjelovar, 2001.

U Bjelovarsko-bilogorskoj županiji temeljem četiri nezavisne varijable (broj stanovnika, % broja poljoprivrednog stanovništva, % radnika u mjestu stanovanja, % domaćinstava bez poljoprivrednog gospodarstva) izdvojeno je samo pet gradskih naselja u kojima je prema statističkom popisu živjelo 47.268, odnosno 33 % stanovnika (za Republiku Hrvatsku prosjek je 51,3 %). Navedeni podatak govori o tome kako je Bjelovarsko-bilogorska županija znatno ispod prosjeka države. Hrvatska je u odnosu na Europu još uvijek svrstana u slabije urbanizirane zemlje.

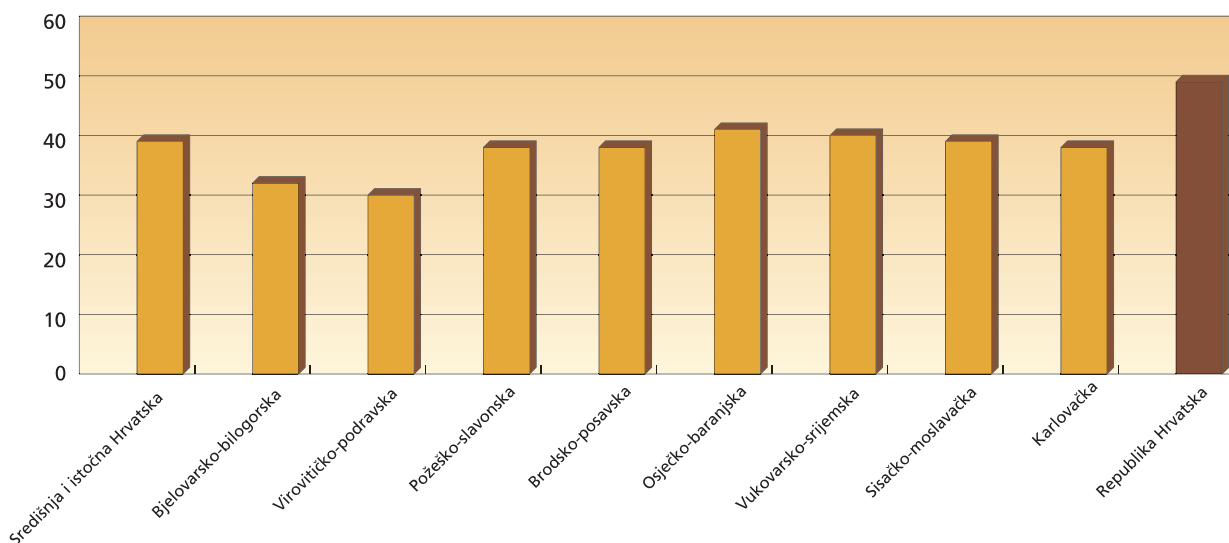
Od ukupno 133.084 stanovnika 47.088, odnosno 32,5 % žitelja živi u prijelaznim naseljima, a njih je izdvojeno 90, od čega jače urbaniziranih 14,5 % što je ispod prosjeka Republike Hrvatske.

Seoskih naselja s izrazito agrarnim obilježjima u Županiji još uvijek ima 228, odnosno 70,5 % i u njima živi 20,68 % stanovništva. Ta naselja još nisu doživjela značajniju preobrazbu i u njima će procesi urbanizacije vjerojatno biti najizrazitiji, ali i najrazličitiji. Jedan veliki dio će se ugasiti tijekom vremena, neka će se urbanizirati, a neka jačati svoj agrarni karakter uz modernizaciju života i rada u njima.

Da je proces urbanizacije u Županiji još uvijek prilično izražen, ukazuju i podatci kako jedino gradska naselja imaju izrazit i stalan rast, a jače urbanizirana slabiji rast ili stagnaciju, dok se ukupno stanovništvo Županije stalno smanjuje. Rast stanovništva gradova je više posljedica preseljavanja iz sela u grad, a manje prirodni prirast. Takav tijek urbanizacije i dalje će pojačavati probleme u ruralnim krajevima (depopulacija, staračka domaćinstva...), ali i u gradovima (nedostatak radnih mjesta, stanova...).

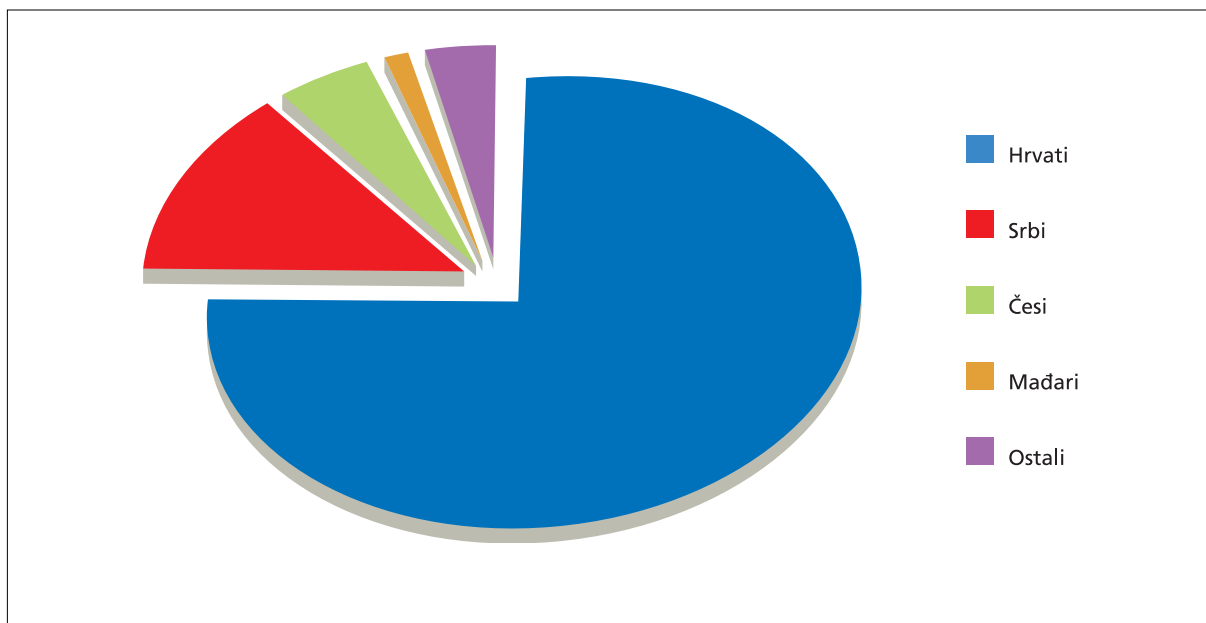
Promatrajući županije NUTS-2 regije u niže navedenom grafikonu prikazujemo udio stanovništva koje živi u gradskim naseljima prema Popisu stanovništva iz 2001. godine.

Udio stanovništva u gradskim naseljima prema Popisu iz 2001. godine

Od ukupnog broja stanovnika Županije 64.375 su muškarci, odnosno 48,37 %, dok žene čine 51,63 % stanovništva, odnosno 68.709.

Od ukupnog broja 109.871 stanovnik Županije očitovao se kao Hrvat (82,55%), 19.258 (14,47%) kao pripadnici ostalih narodnosti, dok 3.955 stanovnika se nije izjasnilo o narodnosnoj pripadnosti. Od većih narodnosnih skupina izdvojit ćemo: Srbe s 9.421, Čeha sa 7.098, Mađare s 1.188 stanovnika u našoj Županiji.

Izvor: Državni zavod za statistiku, Popis stanovništva 2001.godine

U Bjelovarsko-bilogorskoj županiji ima 22.805 (17,1%) stanovnika u kategoriji djece, dok stanovništva iznad 65 godina ima 23.039 (17,3%).

■ Vidjeti Tablicu 1. Dobna struktura stanovništva BBŽ-a, str. 134.

Prosječna starost stanovništva za Republiku Hrvatsku prema Popisu stanovništva 2001. iznosi 39,9 godina, dok prosječna starost stanovništva Bjelovarsko-bilogorske županije je 40 godina što je neznatno više u odnosu na prosječnu starost države.

Nadalje, prosječna starost žena u Županiji je 41,9 godina, a za muškarce 37,9 godina. Indeks „starenja“ Županije je 97,8; za žene 122,8, za muškarce 74,4.

Koeficijent starosti Županije je 23,5, a za Republiku Hrvatsku 21,6.

5.4 Zaključak

Iz navedenog možemo zaključiti kako se broj stanovnika Bjelovarsko-bilogorske županije kontinuirano smanjuje, a prosječna starost povećava što ima negativne implikacije na daljnji demografski i gospodarski razvoj. Starenje stanovništva i depopulacija posebno su izražene u ruralnim područjima Županije. Uzrok detektiranih trendova je u nedovoljno razvijenim društveno-gospodarskim aktivnostima kao preduvjetima za kvalitetu suvremenog života. ■

6. KOMUNALNA INFRASTRUKTURA

6.1 Prometna infrastruktura

Premda prometni sustav Bjelovarsko-bilogorske županije ne čine sve grane prometa, on je komplementaran i kompatibilan s prometnim sustavima županija koje ga okružuju. Naime, taj sustav čine cestovni, željeznički i informacijsko-telekomunikacijski promet.

6.1.1 Cestovni promet

Na području Bjelovarsko-bilogorske županije mreža javnih cesta razvrstana je na državne, županijske i lokalne, ukupne dužine 1.484,45 km.

Mreža javnih cesta na području Bjelovarsko-bilogorske županije

	Državne ceste	Županijske ceste	Lokalne ceste	Ukupno
Asfaltirano (km)	275,08	507,60	396,75	1.179,43
Neasfaltirano (km)	10,49	49,33	245,20	305,02
UKUPNO (km)	285,57	556,93	641,95	1.484,45

Izvor: Izvješće o stanju komunalne infrastrukture u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji, Bjelovarsko-bilogorska županija, Upravni odjel za graditeljstvo i komunalnu infrastrukturu, Bjelovar, siječanj 2009.

Područje Bjelovarsko-bilogorske županije svojim položajem između šireg Panonskog prostora i metropole Zagreba nudi jednu od mogućnosti njihovog međusobnog povezivanja. Glavni državni prometni pravci teku usporedno sa županijskim prostorom, ali sjeverno (podravski pravac), odnosno južno (posavski pravac) od njega.

Mreža državnih cesta na području Županije sastoji se od pravaca Zagreb – Bjelovar – Daruvar – Pakrac i Vrbovec – Čazma – Garešnica – Pakrac koji su paralelni s podravskim i posavskim pravcem. Pravci Ivanić Grad – Čazma – Bjelovar – Đurđevac, zatim Kutina – Garešnica – Grubišno Polje – Virovitica i Pakrac – Daruvar – Đulovac – Slatina okomiti su na podravski i posavski pravac i međusobno ih povezuju. Stanje ovih cesta je na pojedinim dionicama vrlo loše, pa je nužna njihova modernizacija.

Prometni pravac Zagreb – Bjelovar – Đurđevac jedan je od mogućih pravaca povezivanja Zagreba i Panonskog prostora. I pored tog povoljnog prometnog položaja može se reći da je područje Županije prometno izolirano, jer niti jedna suvremenija prometnica ne prolazi njime.

Problem je uočen na nivou Strategije i Programa prostornog uređenja Republike Hrvatske, te je cestovni pravac Vrbovec – Bjelovar – Virovitica predviđen kao prioritet u izgradnji hrvatskih cesta.

Po Strategiji prometnog razvitka Republike Hrvatske cijela dionica Zagreb – Sv. Helena – Vrbovec – Bjelovar – Virovitica je u I. skupini prioriteta izgradnje u cestovnoj mreži i omogućuje temeljnu povezanost glavnih žarišta razvoja i svih prostora Hrvatske, te povezanost sa susjednim zemljama i Europom.

Dionica Sveta Helena je završena, kao i dionica Vrbovec – Gradec, dužine 15 km.

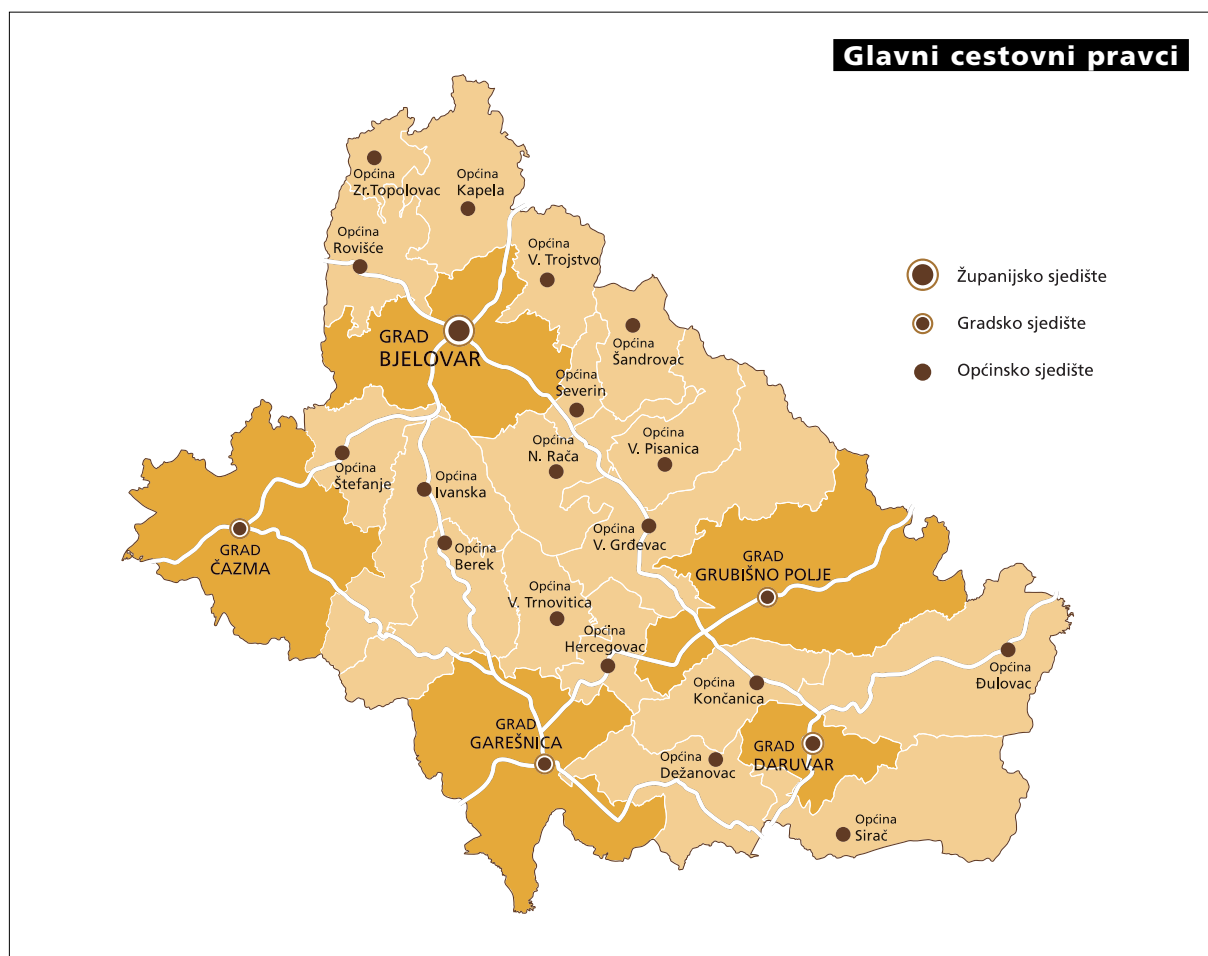
Osim navedene suvremene prometnice, planira se izgradnja brzih cesta i to:

- **moslavačko-pokupski smjer:**
Karlovac – Petrinja – Sisak – Kutina – Garešnica – Grubišno Polje – Virovitica,
- **pakračko-okučanski smjer:**
Stara Gradiška – Okučani – Pakrac – Daruvar – Grubišno Polje (D5).

Izgradnja ovih brzih cesta se nalazi u Strategiji prometnog razvitka RH u III. skupini prioriteta cestovne mreže.

Cesta D5 je ucrтана u Prostorni plan Bjelovarsko-bilogorske županije, te je u tijeku postupak izrade procjene utjecaja na okoliš.

Sekundarna cestovna mreža se sastoji od županijskih i lokalnih prometnica koje zadovoljavaju potrebe za prometnom povezanošću unutar Županije i nužne su za razvoj cijelog područja. Karakterizira iz dovoljna razgranatost s natprosječnom gustoćom, dok je kvaliteta jedva zadovoljavajuća, jer je godinama prisutan nerazmjer između potrebnih i osiguranih sredstava kako za redovno, tako i za pojačano održavanje, odnosno sanaciju i rekonstrukciju kolnika.

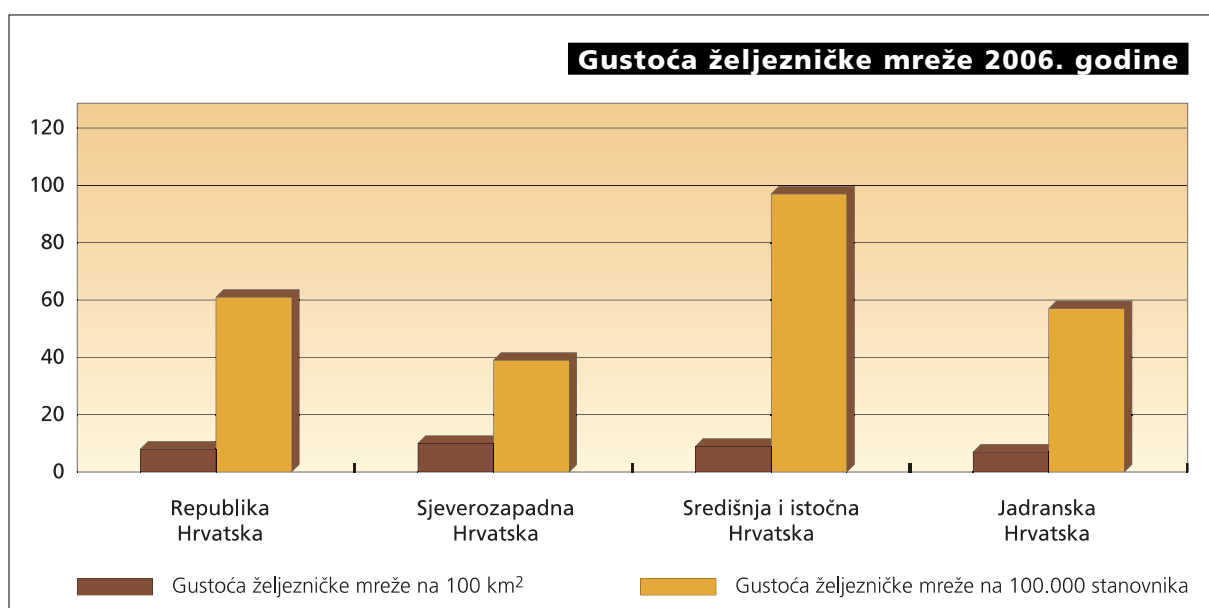
Izvor: Prostorni plan Bjelovarsko-bilogorske županije, Bjelovar, 2001.

6.1.2 Željeznički promet

Trenutno postojeće pruge i željeznička infrastruktura na području Bjelovarsko-bilogorske županije je dotrajala, zastarjela i neprimjerena stvarnim potrebama. Postojeća mreža se sastoji od pruga na relaciji Križevci – Bjelovar – Kloštar i Banova Jaruga – Pakrac – Sirač – Daruvar – Pčelić. Od travnja 2010. godine željeznička pruga Sirač – Daruvar – Pčelić zbog dotrajalosti je zatvorena. Za navedenu dionicu radovi su u tijeku.

Trenutno je najopterećeniji željeznički pravac Bjelovar – Zagreb ukupne dužine 89,2 km. Zbog dotrajalosti pruge omogućuje najveću brzinu 50 km/h. Izgradnjom nove pruge Gradec – Sv. Ivan Žabno smanjila bi se dužina pruge Zagreb – Bjelovar i skratilo vrijeme putovanja na oko 50 minuta za izravne vlakove.

Za Bjelovarsko-bilogorsku županiju izgradnja nove željezničke pruge Gradec – Sveti Ivan Žabno strateški je cilj koji će značiti završetak povezivanja željeznicom sa središtem RH-a, čime će bjelovarska regija postati prigradsko područje Zagreba. Poboljšanom fluktuacijom radne snage i roba, boljom povezanošću utjecat će se na ukupni razvoj gospodarstva, što znači porast bruto domaćeg proizvoda i povećanje zaposlenosti.

Izvor: Državni zavod za statistiku

6.1.3 Zračni promet

Na području Županije rezervirano je više zona za potrebe uspostave manjih letjelišta (za poljoprivrednu avijaciju, sportsko-rekreacijske, turističke i slične djelatnosti).

6.1.4 Informacijsko-telekomunikacijska infrastruktura

Na prostoru Bjelovarsko-bilogorske županije poštanske usluge obavlja Hrvatska pošta d.d., Središte pošta Bjelovar. Poštanske se usluge korisnicima pružaju mrežom poštanskih ureda kojih je na području Županije ukupno 37 te jedan izdvojeni šalter u Bjelovaru. U svakoj jedinici lokalne samouprave djeluje barem jedan poštanski ured. Svi poštanski uredi kvalitetno su povezani vlastitim linijama prijevoza s Prometnom poštom u Bjelovaru, s kojom čine jedinstvenu prometno-tehnološku cjelinu.

Fiksnom telefonijom pokrivena su sva naselja u Županiji, tako da se može pozitivno odgovoriti na više od 100% zahtjeva za priključak telefona. Postotak korisnika fiksne telefonije iznosi 88 % u odnosu na broj kućanstava Bjelovarsko-bilogorske županije.

Teritorijalna pokrivenost GSM signalom za Bjelovarsko-bilogorsku županiju iznosi 97,8%.

Širokopojasni internet na području Županije dostupan je 47 %, a koristi ga 32 % od ukupnog broj kućanstava (44.269 kućanstava).

Širokopojasni internet je dostupan gotovo polovici kućanstava na području Bjelovarsko-bilogorske županije, čime su stvoreni preduvjeti za pristup informatičkim sustavima za informiranje, edukaciju i povezivanje u sektorske, odnosno stručne informacijske sustave iz vlastitih domova.

6.2 Opskrba energijom

6.2.1 Elektroopskrba

Bjelovarsko-bilogorska županija ima izvjesne primarne energetske resurse (plin, nafta, termalna voda) , ali ih ne koristi za proizvodnju električne energije. Svoje potrebe za energijom zadovoljava iz sustava opskrbe RH-a.

Područje Županije je dobro opskrbljeno električnom energijom, a distribuiraju je tri distributera: DP „Elektra“ Bjelovar, DP „Elektra“ Križ i DP „Elektra“ Koprivnica. Najveći dio područja Županije opskrbljuju distributeri iz Bjelovara i Križa.

Zaključno možemo ustvrditi da slobodnih kapaciteta po općinama ima, ali to dosta ovisi o stanju same niskonaponske i visokonaponske mreže te pojedinih trafostanica. Ponegdje su dovoljna mala ulaganja, dok ponegdje podizanje kapaciteta iznad sadašnjih okvira zahtijeva iznimna ulaganja na rekonstrukciji mreža i trafostanica, a to nije mali problem zbog ograničenih godišnjih sredstava za investicije u poboljšanje mreža i naponskih prilika u njoj.

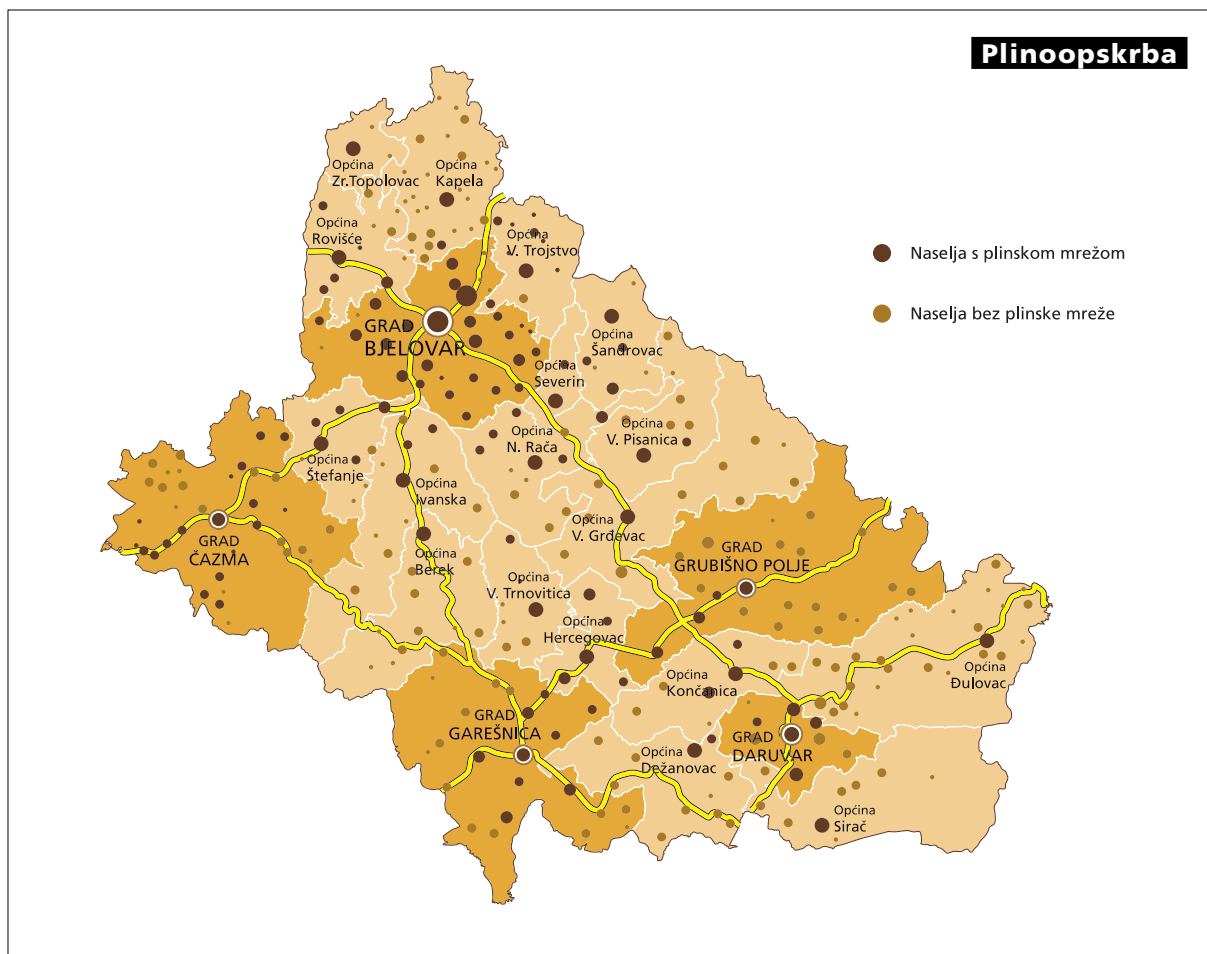
6.2.2 Plinovodi

Područjem Bjelovarsko-bilogorske županije prolazi dio plinovodnog sustava Hrvatske a njegove karakteristike se vide iz priložene tablice.

Plinovodni sustav Bjelovarsko-bilogorske županije

Naziv	Klasifikacija	Duljina (km)	Promjer (mm)	Promjer (inch)	Najveći radni pritisak (bar)
Budrovac – Ivanić Grad	magistralni	72	500	20	50
Budrovac – Ivanić Grad	magistralni	71	300	12	50
Virovitica – Kutina	magistralni	69	500	20	50
Bjelovar – Daruvar	regionalni	48	200	8	50
Bjelovar – Križevci	regionalni	25	150	6	50

Izvor: INA - Naftaplin, Sektor za dobavu, transport i prodaju plina

Izvor: Prostorni plan Bjelovarsko-bilogorske županije, Bjelovar, 2001.

U Županiji od ukupno 323 naselja 144 imaju plinsku mrežu, dakle 44,58%.

Od 46.776 domaćinstava plinskom mrežom obuhvaćeno je 45,46% ili 21.267 domaćinstava.

■ Vidjeti Tablicu 2. Pokrivenost plinskom mrežom gradova i općina BBŽ-a, str. 135.

6.2.3 Naftni sustav

Sjeverozapadnim dijelom Bjelovarsko-bilogorske županije položena je trasa dijela Jadranskog naftovoda JANAFA (Sisak – Virje – Mađarska), sustava za međunarodni transport nafte u oba smjera. Također, izgrađen je i naftovod Graberje – Bjelovar – Budrovac.

Naftna polja, od kojih je najveće „Šandrovac“ (3. po veličini naftno polje u Hrvatskoj), i još nekoliko manjih polja na području Županije (Bilogora, Letičani, Galovac) koncesijom su ustupljena INI d.d. Zagreb. Nafta se iz bušotina cijevnom mrežom šalje u otpremnu stanicu Šandrovac te zatim otprema dalje naftovodom preko Bjelovara prema Graberju i Sisku. Ocjenjuje se da bi ova crpilišta mogla raditi još petnaestak godina, kada će njihovo korištenje postati neprofitabilno.

Sustav je zadovoljavajući za potrebe Županije, a tim istim sustavom se distribuira nafta iz bušotina u druge susjedne županije (Koprivničko-križevačku).

6.2.4 Zaključak

Cestovna mreža Bjelovarsko-bilogorske županije je dovoljno razgranata, niske prometne razvijenosti (lokalnih prometnica 43,24 % udjela u ukupnoj dužini prometnica) s natprosječnom gustoćom u odnosu na republički prosjek. Županijom ne prolazi autocesta ili brza cesta, što gospodarske subjekte s ovog područja stavlja u nepovoljniji položaj.

Postojeća pruga i željeznička infrastruktura je dotrajala, zastarjela i neprimjerena stvarnim potrebama Županije.

Telekomunikacijska mreža kao preduvjet pristupa informacijama i komunikacijskim tehnologijama je ravnomjerno dostupna u visokom postotku svim stanovnicima Županije.

Bjelovarsko-bilogorska županija ima vlastite prirodne potencijale za proizvodnju električne energije, ali na svom području nema elektroenergetskih postrojenja za njenu proizvodnju. Potrebe za električnom energijom se zadovoljavaju iz elektroenergetskog sustava RH-a.

Manje od polovice naselja pokriveno je plinskom mrežom. Plinska mreža je najrazgranatija u urbanim dijelovima Županije.

Nalazište nafte na naftnim poljima Šandrovac je jedno od najvećih nalazišta u Republici Hrvatskoj. Nalazišta nisu u vlasništvu Bjelovarsko-bilogorske županije i jedinica lokalne samouprave. Jedinice lokalne samouprave na čijim prostorima su nalazišta imaju koristi od koncesijskih ugovora. ■

7. GOSPODARSTVO

7.1 Radno aktivno stanovništvo

Prema podacima Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje, kao administrativnog izvora, 30. lipnja 2010. godine, u odnosu na 30. lipnja 2009. u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji se smanjila razina ukupno aktivnog stanovništva za 992 osobe ili 2,1% uz istodobno smanjenje broja zaposlenih za 1.897 ili 5,2% te povećao broj nezaposlenih osoba prema evidenciji Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, Područna služba Bjelovar za 905 osoba ili 8,2%. U Županiji je u lipnju 2010. godine bilo 46.153 radno aktivna stanovnika, od tog broja 34.276 zaposlenih.

7.2 Zaposlenost

Prema podacima Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje, središnje službe, za lipanj 2010. godine kod pravnih osoba je bilo zaposleno 25.964 (75,6%), kod fizičkih osoba 2.823 (8,2%), a kod obrtnika 1.274 (3,7%) stanovnika. Poljoprivrednika je bilo 3.616 (10,5%), samostalne profesionalne djelatnosti obavljalo je 599 osoba (1,7%), te na temelju produženog osiguranja zabilježen je 81 stanovnik (0,3%).

■ Vidjeti Tablicu 3. *Zaposlenost stanovništva BBŽ-a, str. 136.*

Državni zavod za statistiku (Statističko izvješće 1419) na dan 31. ožujka 2009. donosi podatke prema kojima najveće udjele u ukupnoj zaposlenosti Županije imaju sljedeće djelatnosti: prerađivačka industrija, poljoprivreda, ribarstvo i šumarstvo i trgovina na veliko i na malo, popravak motornih vozila i motocikala.

Posljednjih godina (2006.-2009.) zaposlenost bilježi rast sve do 2009. godine kada dolazi do stagnacije i pada broja zaposlenih.

Prerađivačka industrija je važna djelatnost glede zaposlenosti ljudskih potencijala, a u 2009. godini imala je 24,8% udjela u ukupnoj zaposlenosti. U razdoblju 2006.-2009. broj zaposlenih u toj proizvodnji bio je u porastu sve do 2009. godine.

Poljoprivreda je na drugom mjestu po udjelu u ukupnoj zaposlenosti, u postotcima iznosi 16,8%. Posljednjih nekoliko godina bilježimo stalno smanjenje broja zaposlenih u djelatnosti poljoprivrede zbog smanjenja broja osiguranih individualnih poljoprivrednika u Hrvatskom zavodu za mirovinsko osiguranje.

Iz navedenih podataka je vidljivo da broj zaposlenih u poljoprivredi opada, iako je glavna gospodarska grana Županije. Poradi povećanja broja zaposlenih u poljoprivredi, potrebno je educirati poljoprivrednike iz stručnih znanja i vođenja poslovanja da bi postali konkurentni na tržištu rada.

Trgovina na veliko i na malo te popravak motornih vozila i motocikala su djelatnosti koje uzimaju udio od 10,9% i u navedenom vremenu bilježile su rast sve do 2009. godine.

■ Vidjeti Tablicu 4. *Zaposleni u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji prema NKD-u u 2007., stanje 31. 3. 2009. g., str. 137.*

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku, promatrajući zaposlene kod pravnih osoba (javna uprava, obrazovne, kulturne, zdravstvene i druge ustanove...) prema stupnju stručnog obrazovanja, u našoj Županiji prevladavaju osobe sa srednjoškolskim obrazovanjem (udio 50,8%), a potom slijede nekvalificirani (udio 10,0%), dok je visokoobrazovanih 12,5%.

Od ukupnog broja visokoobrazovanih zaposlenih pri pravnim osobama, najviše ih je u sljedećim djelatnostima: obrazovanju (37,4%), javnoj upravi i obrani, obveznom socijalnom osiguranju (11,7%), djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi (9,8%), dok je u prerađivačkoj industriji njihov udio 8,4%.

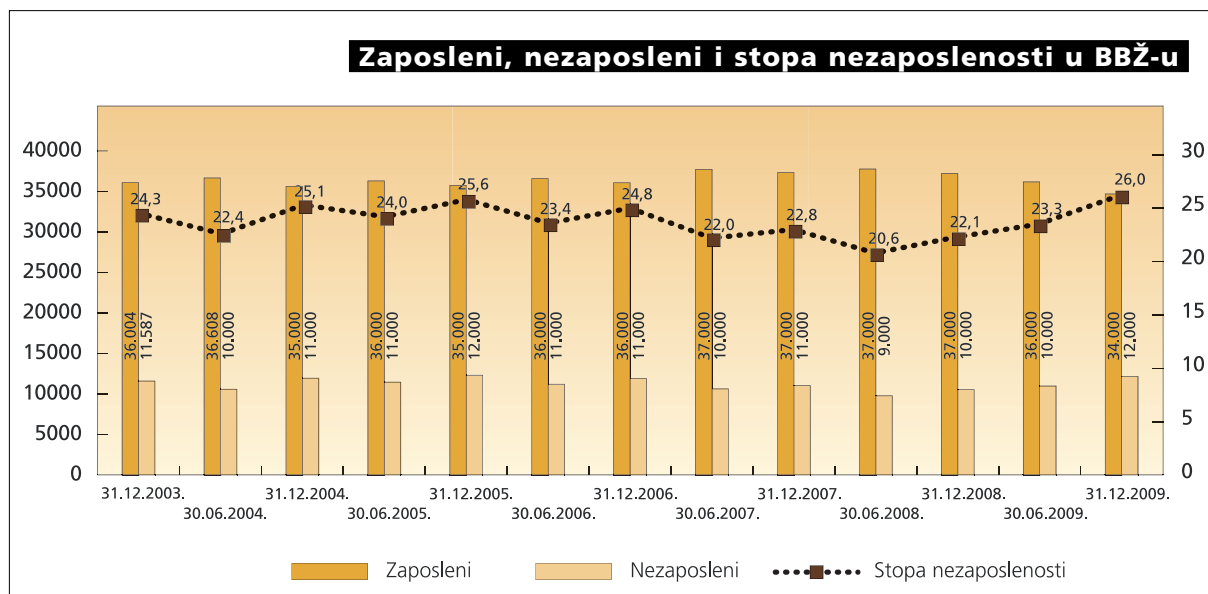
Državni zavod za statistiku promatra zaposlene pri pravnim osobama prema godinama starosti pa navodi sljedeće podatke: mladih do 29 godina bilo je 19,8%, osoba u dobi od 30 do 39 godina 26,9%, a onih u dobi od 40 do 49 godina 28,8% i starijih od 50 godina 24,4%.

7.3 Nezaposlenost

Za Bjelovarsko-bilogorsku županiju prema podacima Hrvatskog zavoda za zapošljavanje u razdoblju od 31. prosinca 2006. godine do 31. prosinca 2008. godine uočen je trend porasta broja zaposlenih. Prosječna stopa nezaposlenosti je u tom vremenu iznosila 23,2%, dok je za Republiku Hrvatsku prosječna stopa nezaposlenosti bila znatno niža (15,03%).

Nakon 31. prosinca 2008. u Županiji se bilježi pad broja zaposlenih te je nezaposlenost na dan 31. prosinca 2009. godine dosegla čak 26%, dok je u isto vrijeme stopa nezaposlenosti za Republiku Hrvatsku bila 16,7%. Postotak zaposlenosti za Republiku Hrvatsku u 2009. godini bio je 56,6%. Usporedbe radi navodimo kako je nezaposlenost za EU u 2009. godini iznosila 8,8%, dok je stopa zaposlenosti bila 64,6%.

Negativan trend zapošljavanja nastavljen je i u 2010. godini pa je iz podataka Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje razvidno kako je stopa nezaposlenosti na dan 30. lipnja 2010. iznosila 25,7%, što možemo pripisati utjecaju recesije i gospodarske krize.

Najviše je nezaposlenih (podatci Hrvatskog zavoda za zapošljavanje) pristiglo iz prerađivačke industrije i građevinarstva, te uslužnih djelatnosti.

■ Vidjeti Tablicu 5. Nezaposlene osobe po djelatnosti prethodnog zaposlenja, str. 138.

Prosječno je 2009. godine bilo nezaposlenih 11.436 osoba, od čega 6.248 žena, odnosno 54,6%, te 45,4%, odnosno 5.188 muškaraca.

■ Vidjeti Tablicu 6. Prosječan broj nezaposlenih prema spolu u 2008. i 2009. g., str. 139.

Broj neobrazovanih i nezaposlenih žena veći je od muške populacije u navedenim kategorijama što ukazuje na potrebu provođenja različitih programa edukacija žena da bi postale, ne samo ravnopravane, nego i konkurentne na tržištu rada.

Obrazovna struktura stanovništva Županije ni u kom slučaju nije zadovoljavajuća jer imamo 39,8% nezaposlenih osoba s nezavršenom ili samo završenom osnovnom školom u odnosu na ukupan broj nezaposlenih koji je 11.436. Na državnoj razini udio ranije navedene kategorije je 31%. Iz tablice je razvidna ekspanzija stanovništva sa srednješkolskim obrazovanjem, ali i dalje je mali udio visokoobrazovanih stručnjaka što za posljedicu može imati zaostajanje u gospodarskom i svekolikom razvoju. Nepovoljna obrazovna struktura uzročno-posljedično utječe na usvajanje novih znanja i vještina te suvremenih tehnologija.

Zaostatak u razvoju obrazovanja i nedostatno ulaganje u stvaranje obrazovanog stanovništva može postati ograničavajući čimbenik dugoročno održivog razvoja svakog područja, pa tako i naše Županije

Ako promatramo strukturu nezaposlenih prema razini obrazovanja, razvidno je da se u posljednjih pet godina ona nije bitno mijenjala, odnosno najveći je udio osoba sa završenom srednjom trogodišnjom školom (u prosjeku 36,3%) te osoba sa završenom osnovnom školom (31,0%), slijede osobe sa završenom srednjom školom u trajanju od četiri godine i gimnazijom (20,6%), osobe bez škole i s nezavršenom osnovnom školom (8,8%), dok je najmanji udio osoba sa fakultetom (1,3%) i višom školom (1,9%).

- Vidjeti tablice 7. i 8. *Prosječan broj nezaposlenih prema razini obrazovanja u 2008. i 2009. g., str. 139;*
Prosječan broj nezaposlenih prema razini obrazovanja i spolu u 2008. i 2009. g., str. 139.

Glede razine obrazovanja u prethodnih pet godina u prosjeku se najviše zaposlilo osoba sa završenom srednjom trogodišnjom školom (43,5%), slijede osobe sa završenom srednjom četverogodišnjom školom (26,2%) te osobe sa završenom osnovnom školom (21,5%).

- Vidjeti Tablicu 9. *Zaposleni s evidencije od 2005. do 2009. g. u PS Bjelovar, str. 140.*

U odnosu na dobne skupine vidljivo je da se prosječan broj nezaposlenih povećao u svim dobnim skupinama, izuzev u skupini od 45 do 49 godina gdje je došlo do smanjenja za 2%. Najznačajnije je povećanje prosječnog broja nezaposlenih mladih dobnih skupina. Tako se prosječan broj nezaposlenih u dobi od 20 do 24 godine povećao za 16,2%, a od 25 do 29 godina za 16,0%.

- Vidjeti Tablicu 10. *Prosječan broj nezaposlenih osoba prema dobi u 2008. i 2009. g., str. 140.*

U ukupnom broju nezaposlenih osoba krajem prosinca 2009. godine do 12 mjeseci na zaposlenje čekala je 5.921 nezaposlena osoba ili 48,7%. U kategoriji dugotrajno nezaposlenih osoba (osobe koje su na evidenciji duže od 12 mjeseci) bilo ih je 51,3%, dok ih je krajem prosinca 2008. bilo 59,4%. U usporedbi s prethodnom godinom, bitno se povećao broj nezaposlenih do 12 mjeseci, a smanjio broj nezaposlenih više od dvije godine.

- Vidjeti Tablicu 11. *Nezaposlene osobe prema trajanju nezaposlenosti, str. 141.*

Ispostava Bjelovar ima najveći udio u ukupnom broju nezaposlenih osoba 45,7%, potom slijedi Ispostava Daruvar sa 17,9%, Ispostava Garešnica sa 14,2%, Ispostava Čazma s 11,2% te Ispostava Grubišno Polje s 11%.

- Vidjeti Tablicu 12. *Prosječan broj nezaposlenih osoba po ispostavama u 2008. i 2009. g., str. 141.*

Republika Hrvatska znatno je ispod prosjeka EU po trendovima kretanja kako na tržištu rada tako i obrazovanja, a Bjelovarsko-bilogorska županija zaostaje za prosjekom Republike Hrvatske.

Prema podacima Godišnjeg biltena za 2009. godinu Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, Područna služba Bjelovar, poslodavci su tijekom 2009. godine najviše tražili radnike jednostavnih zanimanja (829 ili 26,2%) kao što su: radnici u održavanju (131), drvoprerađivački radnik (122), čistačica (98), radnik na proizvodnoj liniji (80), čistač ulica (67), sobarica (66), kuhinjski radnik (61), radnik niskogradnje (61)... Zatim slijede uslužna i trgovačka zanimanja (690 ili 21,8) kao što su: konobar (255), prodavač (159), kuhar (93), njegovatelj starijih i nemoćnih osoba (53)... te stručnjaci i znanstvenici (509 ili 16,1%) kao što su: profesor engleskog (35), diplomirani ekonomist (27), doktor medicine (23), diplomirani građevinski inženjer (17), profesor njemačkog jezika (17)...

Iz Godišnjeg biltena Hrvatskog zavoda za zapošljavanje 2009. razvidno je kako je prema Nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti najveći broj zaprimljenih prijava slobodnih radnih mjesta pristigao iz prerađivačke industrije (811 ili 25,6%), obrazovanja (487 ili 15,4%), djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane (481 ili 15,2%) i trgovine (363 ili 11,5%). Uspoređujući s 2008. godinom najveće smanjenje broja traženih radnika zabilježeno je u prerađivačkoj industriji (472 osobe), trgovini (340 osoba), građevinarstvu (302 osobe) i administrativnim i pomoćnim djelatnostima (169 osoba).

- Vidjeti tablice 13. i 14. *Prijavljene potrebe za radnicima prema djelatnostima, str. 142; Prijavljena slobodna radna mjesta prema rodovima NKZ-a u 2008. i 2009. g., str. 143.*

7.4 Osobe s invaliditetom na tržištu rada

Hrvatski zavod za javno zdravstvo, Izvješće o osobama s invaliditetom Republike Hrvatske iz siječnja 2010. godine za područje Bjelovarsko-bilogorske županije nudi sljedeće podatke: ukupno je evidentirano 16.090 osoba s invaliditetom što je 12,1% ukupnog stanovništva ove regije.

Od ukupnog broja invalidnih osoba s područja naše Županije njih 7.427, odnosno 46% je radno aktivno. Oko 84% osoba s invaliditetom nema završenu osnovnu školu ili ima samo osnovno školsko obrazovanje. Oko 11% ima srednju stručnu spremu dok je 1% s višom ili visokom stručnom spremom. Prema specijalnom programu školuje se 4% invalidnih osoba.

Prema podacima Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, PS Bjelovar, evidentirano je 269 osoba s invaliditetom. Na području Županije zaposlene su 202 osobe s invaliditetom od kojih 69% čine muškarci. Najčešća zanimanja u kojima se zapošljavaju osobe s invaliditetom su NKV radnik, trgovac i zidar.

7.5 Osnovni makroekonomski pokazatelji Bjelovarsko-bilogorske županije

Bjelovarsko-bilogorska županija unutar NUTS-2 regije Panonska Hrvatska nalazi na 6. mjestu prema visini bruto domaćeg proizvoda po stanovniku. U usporedbi s državnim Županija (bruto domaći proizvod € 6.691) je ispod nacionalnog prosjeka Republike Hrvatske (bruto domaći proizvod € 9.656).

- Vidjeti Tablicu 15. *Bruto domaći proizvod za Republiku Hrvatsku, prostorne jedinice za statistiku 2. razine i županije u 2005. i 2006., str. 144.*

Osnovni financijski rezultati poslovanja poduzetnika po županijama NUTS-2 regije za 2009. godinu

Županija	Broj poduzetnika tekuće razdoblje			Ukupni prihodi			Prethodna godina
	ukupno	dobitaši	gubitaši	Prethodna godina	Tekuća godina	Indeks	
Bjelovarsko-bilogorska	1.355	974	381	7.751.485	6.556.509	84,6	7.533.967
Brodsko-posavska	1.390	942	448	8.448.635	7.720.475	91,4	8.208.505
Karlovačka	1.742	988	754	7.985.818	7.464.410	93,5	7.452.743
Krapinsko-zagorska	1.523	978	545	11.235.204	10.080.028	89,7	10.962.763
Osječko-baranjska	3.791	2.199	1.592	28.957.375	24.963.818	86,2	28.435.084
Požeško-slavonska	652	380	272	5.863.735	4.955.417	84,5	5.784.799
Sisačko-moslavačka	1.582	950	632	10.714.855	8.764.852	81,8	10.836.946
Virovitičko-podravska	758	505	253	4.828.353	4.109.180	85,1	4.778.599
Vukovarsko-srijemska	1.407	966	441	10.522.404	9.464.171	89,9	10.240.065

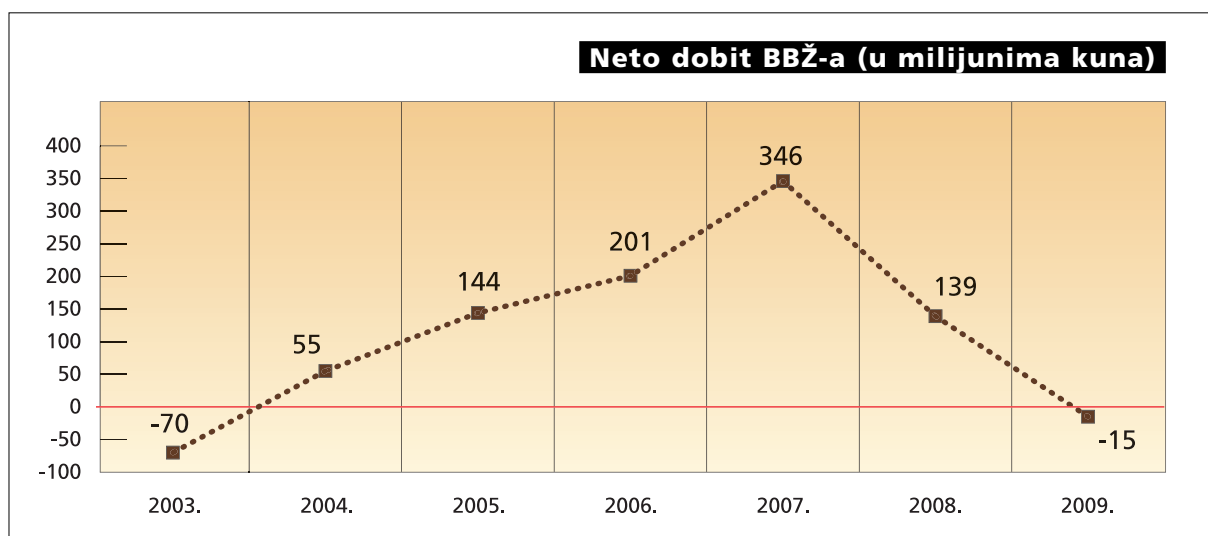
Izvor: Fina, Zagreb

Prema podacima FINE prosječna neto plaća gospodarstvu u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji za 2009. godinu iznosila je 3.458 kuna, dok je za Republiku Hrvatsku bila 4.634, iz čega se zaključuje da je prosječna županijska plaća ispod prosjeka RH-a za 25,38%.

■ Vidjeti Tablicu 16. Osnovni makroekonomski pokazatelji gospodarstva Bjelovarsko-bilogorske županije, str. 145.

7.6 Financijski rezultati poslovanja poduzetnika Bjelovarsko-bilogorske županije

Negativni trend ukupne gospodarske aktivnosti započet 2008. godine prisutan je u značajnoj mjeri i u 2009. godini. Kriza se produbljuje, gospodarsko okruženje puno je neizvjesnosti, pa će i 2010. biti iznimno

Izvor: FINA, obrada ŽK Bjelovar

Ukupni rashodi		Dobit prije oporezivanja			Gubitak prije oporezivanja		
Tekuća godina	Indeks	Prethodna godina	Tekuća godina	Indeks	Prethodna godina	Tekuća godina	Indeks
6.532.285	86,7	372.848	219.079	58,8	155.330	194.855	125,4
7.591.841	92,5	376.820	348.916	92,6	136.689	220.282	161,2
6.915.431	92,8	701.292	749.174	106,8	168.216	200.195	119
9.780.686	89,2	628.671	501.738	79,8	356.231	202.395	56,8
25.188.417	88,6	1.134.435	947.203	83,5	612.144	1.171.803	191,4
4.978.141	86,1	158.989	118.687	74,7	80.053	141.410	176,6
9.314.387	86	350.324	263.500	75,2	472.415	813.034	172,1
4.174.997	87,4	123.434	107.946	87,5	73.680	173.764	235,8
9.882.209	96,5	458.857	356.125	77,6	176.517	774.163	438,6

teška za gospodarstvo. Teški uvjeti poslovanja utjecali su na financijske rezultate poduzetnika Bjelovarsko-bilogorske županije u 2009. godini, što se očituju u padu prihoda i rashoda, povećanju gubitaka te smanjenju dobiti, investicija i zaposlenih. Stoga je ostvaren negativni konsolidirani financijski rezultat od –15 milijuna kuna, a takav je trend posljednji put evidentiran 2003. godine.

Financijske izvještaje za 2009. godinu predalo je 1.355 pravnih osoba, obveznika poreza na dobit, a oni su zapošljavali 15.739 djelatnika što je 3,9% manje nego godinu ranije. Osnovna je karakteristika za 2009. godinu velik broj poduzetnika koji posluju s gubitkom, gotovo svaki treći. Od ukupno 1.355 poduzetnika 381 je poslovao s gubitkom, dok je 974 poduzetnika poslovalo s dobiti.

Naziv	Ukupno svi poduzetnici (u tisućama kuna)		
	2008.	2009.	indeks
Broj poduzetnika		1.355	
Broj dobिताša		974	
Broj gubिताša		381	
Broj zaposlenih	16.371	15.739	96,1
Ukupni prihodi	7.751.485	6.556.509	84,6
Ukupni rashodi	7.553.967	6.532.284	86,7
Dobit prije oporezivanja	372.848	219.078	58,8
Gubitak prije oporezivanja	155.329	194.855	125,4
Porez na dobit	53.676	38.955	72,6
Dobit razdoblja	319.323	180.607	56,6
Gubitak razdoblja	155.479	195.337	125,6
Neto dobit razdoblja	163.841	– 14.730	

Razlike u poslovnim aktivnostima veoma su izražene u pojedinim područjima. Po sudjelovanju u ukupnom prihodu prednjači prerađivačka industrija s udjelom 40,9%, slijedi trgovina s 24,9%, te građevinarstvo s 10,8% i prijevoz s 8,5%.

Prema podacima iz obveznih godišnjih financijskih izvještaja za 2009. evidentirana su 1.355 poduzetnika.

Poslovanje poduzetnika po djelatnostima 2009. (s dobiti i gubitkom)

Djelatnost	2009. Broj poduzetnika koji su poslovali	
	S dobiti	S gubitkom
A – Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	84	35
B – Rudarstvo i vađenje	4	2
C – Prerađivačka industrija	202	77
D – Opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija	2	2
E – Opskrba vodom; uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom	10	4
F – Građevinarstvo	83	46
G – Trgovina na veliko i malo; popravak motornih vozila i motocikala	276	123
H – Prijevoz i skladištenje	38	14
I – Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane	33	18
J – Informacije i komunikacije	26	9
K – Financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	4	3
L – Poslovanje nekretninama	7	3
M – Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti	128	24
N – Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	20	4
P – Obrazovanje	5	2
Q – Djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi	21	4
R – Umjetnost, zabava i rekreacija	5	3
S – Ostale uslužne djelatnosti	26	8
UKUPNO	974	381

Izvor: Hrvatska gospodarska komora, Županijska komora Bjelovar

Iz navedene tablice je vidljivo da su 974 poslovna subjekta poslovala s dobitkom, dok ih je 381 poslovaao s gubitkom.

Pokazatelji uspješnosti poslovanja poduzetnika oslikavaju stanje županijskog gospodarstva. Izvedeni financijski pokazatelji uspješnosti poslovanja u 2009. u odnosu na 2008. godinu pokazuju smanjenu rentabilnost prometa, a u znatnom je padu i produktivnost rada po zaposlenom mjerena neto dobiti. Prihodi i rashodi smanjeni su u odnosu na 2008. te je koeficijent ekonomičnosti vrlo nizak. Ukupni prihodi po zaposlenom manji su za 12%, poslovni prihodi po zaposlenom manji su za 11,8%, dok su rashodi po zaposlenom manji za 9,8%. Neto dobit po zaposlenom iznosila je 2008. godine 10.000 kuna, u 2009. je manja za 935 kuna.

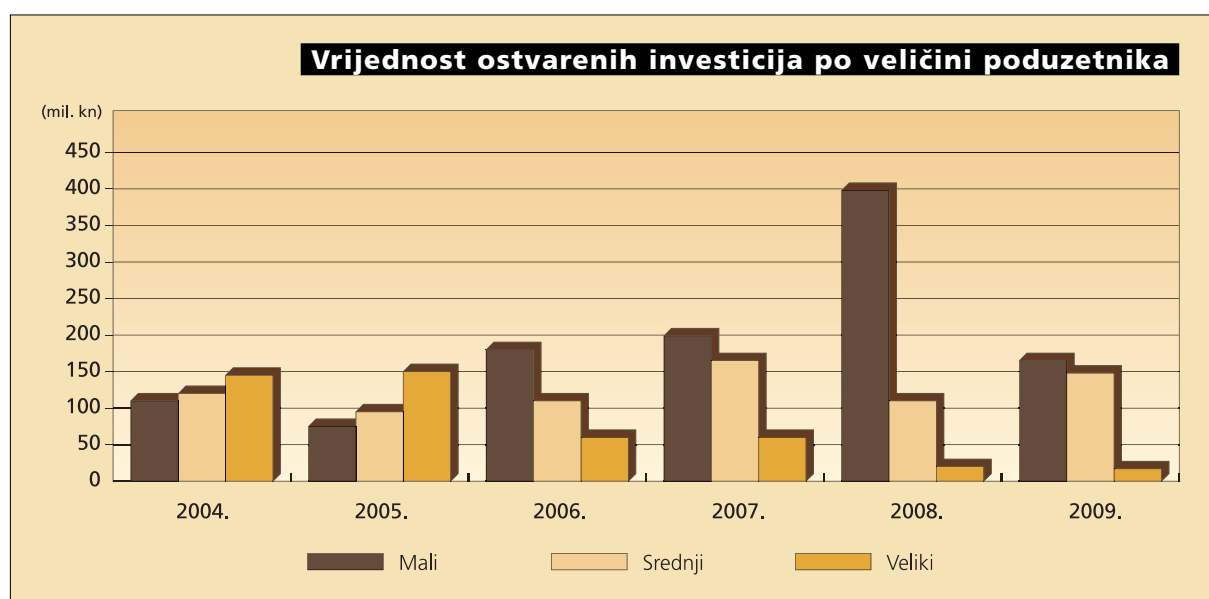
Jedan od važnijih pokazatelja kvalitete poslovanja je rentabilnost (neto učinak cjelokupnog gospodarstva s ukupno uložnim resursima). Dok je 2008. županijsko gospodarstvo ostvarilo 5,49% od vrijednosti kapitala koji je korišten u poslovanju tijekom te godine, u 2009. rentabilnost vlastitog kapitala iznosila je minus 0,48%.

Na području likvidnosti stanje je zabrinjavajuće. U tržišnim uvjetima gospodarenja načelo likvidnosti temeljni je kriterij u poslovanju gospodarskih subjekata, jer nelikvidnost je pogubnija za egzistenciju poslovnih subjekata od poslovanja s gubitkom. Koeficijent ubrzane likvidnosti županijskog gospodarstva u 2009. godini iznosio je 0,64, a trebao bi biti barem 1,0. Ne zadovoljava ni koeficijent tekuće likvidnosti koji je iznosio 0,94, a trebao bi biti oko 2,0 prema u praksi usvojenim normama. To se posebno očituje u podmirivanju kratkoročnih obveza, odnosno međusobnih plaćanja.

Stupanj samofinanciranja u 2009. godini (43,09%) na istoj je razini kao i 2008. Ovako nizak postotak ukazuje na manjak dugoročnih i stalnih izvora sredstava za pokriće financiranja dugotrajne imovine i zaliha.

Ostvarene investicije u novu dugotrajnu imovinu 2009. godine su iznosile 335,2 milijuna kuna, što je za 32,8% manje na godišnjoj razini. Udio investicija u ukupnom prihodu gospodarstva manji je nego 2008. U 2009. godini iznosio je 5,1%, dok je u 2008. bio 6,4%. Tijekom 2009. u novu dugotrajnu imovinu investiralo je 385 poduzetnika, od čega ponajviše malih u iznosu od 168 milijuna kuna, što je 44% manje nego godinu ranije.

Srednji poduzetnici investirali su u novu dugotrajnu imovinu 148,5 milijuna kuna, odnosno manje za 22%, dok su veliki poduzetnici investirali u vrijednosti od 18,6 milijuna kuna ili 97,5% više.

Izvor: FINA, obrada ŽK Bjelovar

7.7 Vanjskotrgovinska razmjena

Vrijednost izvoza Bjelovarsko-bilogorske županije u 2009. godini iznosila je 130,6 milijuna dolara i manja je za 28,5% u odnosu na 2008., a isto tako je i vrijednost uvoza (ukupno 158,9 milijuna dolara) smanjena za 23,1%. Za razliku od proteklih godina kada je vanjskotrgovinska razmjena imala konstantnu dinamiku rasta, u 2009. očigledan je pad. Vanjskotrgovinski saldo je negativan i iznosi 28,3 milijuna dolara. Pokriivenost uvoza izvozom 2009. smanjena je na 82,2% s obzirom na 2008. godinu kada je iznosila 88,4%.

Izraženo u kunama, Bjelovarsko-bilogorska županija je u razdoblju od siječanja do prosinaca 2009. izvezla robe u vrijednosti 686,9 milijuna kuna, dok je istodobno uvoz iznosio 835,1 milijun kuna, pa je robni deficit 148,2 milijuna kuna. U odnosu na prošlu godinu izvoz je u kunsjoj vrijednosti smanjen za 23,5%, a uvoz za 17,3%. Prerađivačka industrija, izuzetno značajna u razvoju gospodarstva, sudjeluje s 83,2% u izvozu i sa 61,7% u ukupnom uvozu. Od 2004. do 2009., unatoč globalnoj financijskoj krizi, trend kretanja vanjskotrgovinske razmjene prerađivačke industrije nije se bitno razlikovao i saldo je i dalje pozitivan.

Izvor: Državni zavod za statistiku, obrada Županijska komora Bjelovar, 2010.

7.8 Obrtništvo

Obrtništvo u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji ima dugu tradiciju i razmjerno je razvijeno. Obrtnička komora Bjelovarsko-bilogorske županije, s višegodišnjom tradicijom organiziranja, ima jasne ciljeve promicanja, usklađivanja i zastupanja zajedničkih interesa obrtnika pred tijelima jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Ukupan broj registriranih obrta prema Obrtnom registru (aktivni i obrti u mirovanju) na području Županije 31.12.2009. iznosio je 1.500, a godinu dana ranije 31.12.2008. bilo ih je 1.599, što predstavlja pad 6%. U odnosu na 2007. taj pad je 11%, a deset godina ranije 1997. pad je za 38%. Pri tome i najveći pad je zabilježen u UO Bjelovar i UO Čazma (41 %), a nešto manji u UO Daruvar (33%) i UO Garešnica (32%).

■ Vidjeti Tablicu 17. Aktivni obrti na dan 31. 12. 2009. g., str. 145. i

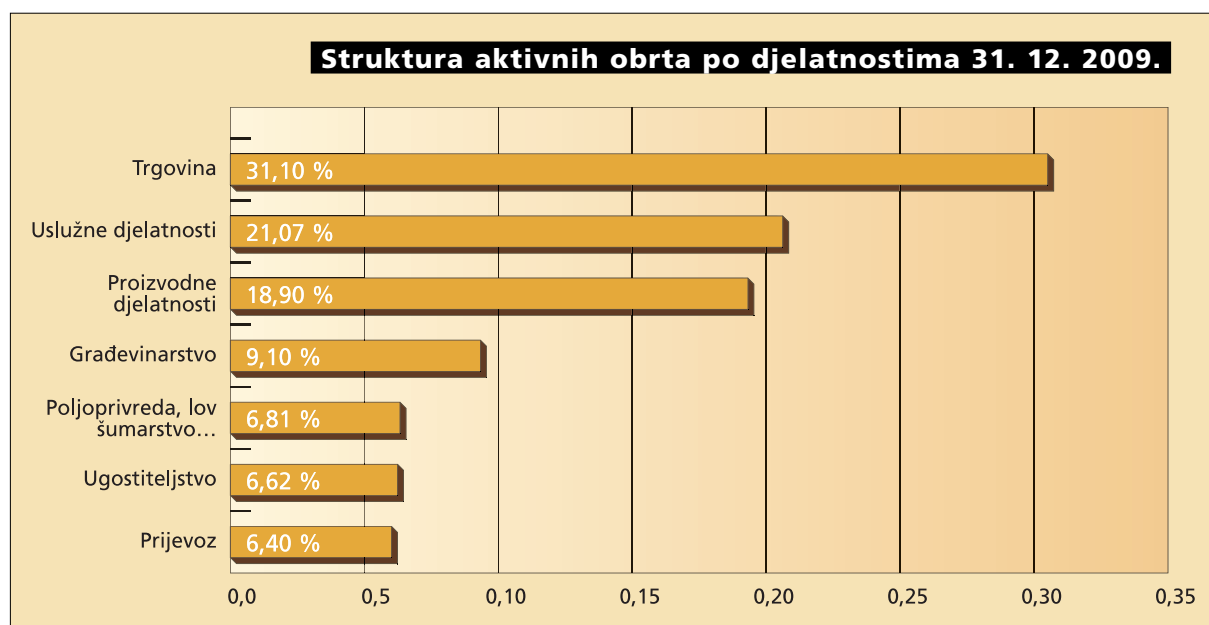
Tablicu 17. a Obrti u mirovanju na dan 31. 12. 2009. g., str. 145.

U odnosu na prethodnu 2008.godinu (ukupno prijava 109, ukupno odjava 188, negativna razlika –79), u 2009. godini Obrtnička komora Bjelovarsko-bilogorske županije bilježi pad za daljnjih 94 obrta.

■ Vidjeti Tablicu 18. Prijavljeni i objavljeni obrti OK BBŽ-a 1. 1. 2009. - 31. 12. 2009. g., str. 146.

Prema Obrtnom registru aktivnih obrta po djelatnostima na dan 31.12.2009. vidljivo je da je najrazvijenija djelatnost trgovine (31,10%), zatim uslužne djelatnosti (21,07%), proizvodne djelatnosti (18,90%), građevinarstvo (9,10%), poljoprivreda (6,81%), ugostiteljstvo (6,62%), te prijevoz (6,40%).

■ Vidjeti Tablicu 19. Struktura aktivnih obrta u OK BBŽ-a na dan 31. 12. 2009. g., str. 147.

Izvor: Evidencija prema Obrtnom registru

Napomena: podatci su približno točni zbog relativne statističke nepreglednosti primarne djelatnosti svakog obrta (često se obrt u Obrtnom registru registrira za više djelatnosti). Nadalje, pregled je raden po nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti 2002. s obzirom da najnovija uskladba još nije završena. Uredi državne uprave u županijama rade na uskladbi po nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti 2007., ali posao još nisu završili.

Broj zaposlenih u obrtu (osiguranici Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje) u Republici Hrvatskoj i Bjelovarsko-bilogorskoj županiji, stanje na dan 31.12.2009.

Stanje 31.12.2008.	Stanje 31.12.2008.	Stanje 31.12.2009.	Stanje 31.12.2009.	Indeks 31.12.09./08.	Indeks 31.12.09./08.	Učešće Bjelovarsko- bilogorska županija u RH %	Učešće Bjelovarsko- bilogorska županija u RH %
RH	Bjelovarsko- bilogorska županija	RH	Bjelovarsko- bilogorska županija	RH	Bjelovarsko- bilogorska županija	31. 12. 2008.	31. 12. 2009.
227.550	4.684	205.314	4.178	90	88	2,06	2,03

Izvor: Državni zavod za statistiku – Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje

Na dan 31. 12. 2009. broj zaposlenih u jednom obrtu (zaposlenici i vlasnici obrta) u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji iznosio je 2,72 i veći je od prosjeka Republike Hrvatske (2,21) za 25%. Broj obrtnika stalno je u

padu, a broj zaposlenika kod obrtnika u neprestanom je porastu do zaključno s 2007. g. U 2009. godini osjetan je pad zaposlenih kod obrtnika. Usporedba pokazuje sljedeće: u odnosu na 2007. godinu u RH je zaposlenih u obrtu manje za 28.150 (12%), a u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji za 565 (12%). Radi se samo o obrtnicima-osiguranicima Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje.

Broj obrta u sastavu Obrtničke komore Bjelovarsko-bilogorske županije sa stanjem 31. 7. 2010. sukladno Obrtnom registru Ministarstva gospodarstva, rada i poduzetništva je sljedeći:

1. Po teritorijalnom ustroju:

- a) UO Bjelovar – 798 obrta
- b) UO Daruvar (zajedno s Grubišnim Poljem) – 350 obrta
- c) UO Garešnica – 183 obrta
- d) UO Čazma – 139 obrta.

UKUPNO: Obrtnička komora Bjelovarsko-bilogorske županije – 1.470 obrta.

2. Po kriteriju strukovne organiziranosti:

- a) Ceh uslužnog obrta (bez frizera, kozmetičara i njegovatelja, ali s uključenim Cehom graditeljstva) – 480 obrta
- b) Ceh trgovine – 265 obrta
- c) Ceh proizvodnog obrta (uključen i Ceh za proizvodnju hrane i pića) – 199 obrta
- d) Ceh ugostitelja i turističkih djelatnika – 169 djelatnika
- e) Ceh prijevoznika (osoba i stvari) – 137 obrta
- f) Ceh za poljodjelstvo – 129 obrta
- g) Ceh frizera, kozmetičara i njegovatelja – 91 obrt.

Napomena: obuhvaćeni su svi registrirani obrti (aktivni i u mirovanju), klasifikacija prema evidentiranoj osnovnoj djelatnosti.

7.9 Mjere poticanja poduzetništva u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji –

realizirani poduzetnički projekti

Bjelovarsko-bilogorska županija, gradovi i općine uz pomoć Ministarstva gospodarstva, rada i poduzetništva (godišnje se realizira oko 10.000.000,00 kuna bespovratnih potpora poduzetnicima i JLS-ima) nastavlja investicije u zone malog gospodarstva, opremanjem potrebnom infrastrukturom, kod kojih postoji poduzetnički potencijal. Pritom daje prednost dovršetku infrastrukture da bi se što prije pokrenuli poduzetnički projekti proizvodnih djelatnosti sa što većim zapošljavanjem.

Novim kreditnim programima što ih Bjelovarsko-bilogorska županija provodi s resornim Ministarstvom i poslovnom bankom poduzetnici su kreditnim linijama investirali 30 milijuna kuna u svoje poduzetničke projekte po najpovoljnijim kamatama 3-5%.

Programi poticanja malog i srednjeg poduzetništva kontinuirano se nastavljaju:

- *Lokalni projekti razvoja malog gospodarstva 9 – 10 projekata u iznosu 25.252.775,00 kuna*
- *Lokalni projekti razvoja – mikrokreditiranje 7 – 19 projekata u iznosu 3.262.440,00 kuna*
- *Lokalni projekti razvoja – mikrokreditiranje 8 – 13 projekata u iznosu 2.410.000,00 kuna*

7.9.1 Poduzetničke zone Bjelovarsko-bilogorske županije

Općine i gradovi s područja Bjelovarsko-bilogorske županije započele su s izgradnjom poduzetničkih zona koje su obuhvaćene Planom i programom za razdoblje od 2004. do 2007. godine, potom Planom od 2007. do 2010. i novim Planom do 2012. godine.

Jedinice lokalne samouprave, općine i gradovi kao nositelji projekata izgradnje poduzetničkih zona na ovom području, planirale su 32 poduzetničke zone. Navedene 32 poduzetničke zone su u: Bjelovaru (poslovna zona Istok i Jug), Daruvaru (poduzetnička zona Zapad-1), Grubišnom Polju (zona malog i srednjeg poduzetništva), Garešnici (poduzetnička zona Jug) Čazmi- Ninkovica i Velikom Trojstvu. Ukupno se u zonama odvija 56 poduzetničkih projekata koji zapošljavaju 500 djelatnika.

Dvije poduzetničke zone su u završnoj fazi izgradnje, ali u njima se, ili u dijelu njih, već odvija poduzetnička aktivnost, a to to su Severin i Velika Pisanica. U Grubišnom Polju u zoni 2 nastavljaju se radovi uz osigurana financijska sredstva. Time bi se povećao i broj projekata u zonama, ali i broj zaposlenih na 1000.

Ostale se poduzetničke zone nalaze u različitoj fazi izgradnje, od onih kojima nedostaju samo završni radovi, do onih za koje još nisu donesene ni odluke o formiranju, ili nisu u prostornim i urbanističkim planovima, ili se još uvijek rješavaju imovinsko-pravni odnosi...

U deset jedinica lokalne samouprave nastavlja se izgradnja infrastrukture za četrnaest zona ukupne vrijednosti ulaganja oko 95 milijuna kuna. Do sada je uloženo 50 milijuna kuna, a osam zona u cijelosti je opremljeno infrastrukturom i poduzetnici u različitim fazama ostvaruju svoje projekte.

■ Vidjeti Tablicu 20. Pregled ulaganja poduzetničkih zona u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji, str. 146-147.

Dinamika izgradnje poduzetničkih zona na području Županije mora biti u suglasju sa tržišnim potrebama, interesom poduzetnika za djelovanjem da se ne bi izgradile poduzetničke zone za koje ne postoji interes poduzetnika, ili da postoji znatno veći interes poduzetnika od stvarne ponude zona.

Početna financijska sredstva za izgradnju poduzetničkih zona dužne su osigurati općine i gradovi jer zone djeluju na njihovom području, a pritom mogu koristiti i druge izvore financijskih sredstava (proračunska sredstva Bjelovarsko-bilogorske županije, Ministarstva gospodarstva, rada i poduzetništva...).

Poradi kvalitetnijeg provođenja aktivnosti iz ovog Plana, a posebice kvalitetnijeg definiranja prioriteta u izgradnji poduzetničkih zona, potrebno se rukovoditi sljedećim kriterijima:

- strateški položaj poduzetničkih zona – potrebno je poduprijeti gradnju poduzetničkih zona na potencijalno interesantnim lokacijama (blizina cestovne, željezničke infrastrukture i plovničkih putova),
- stupanj dovršenosti poduzetničke zone (cilj je zone u izgradnji što prije završiti i staviti u funkciju poduzetništva),
- posebno poticati razvoj poduzetničkih zona za koje već postoji evidentiran interes potencijalnih ulagača (pisma namjere, predugovori...),
- voditi računa o ravnomjernom razvoju zona na području Županije.

7.10 Najvažnije gospodarske djelatnosti

7.10.1 Poljoprivreda

Od davnina tradicionalno se gospodarstvo i društveni život na području Bjelovarsko-bilogorske županije temelji na poljoprivredi i popratnim prerađivačkim djelatnostima.

Bjelovarsko-bilogorska županija se nalazi svojom zemljopisnom širinom u području koje brojem sunčanih dana, količinom oborina i reljefnim obilježjima (bila, brežuljci i doline) pruža izrazito povoljne uvjete za razvoj velikog broja poljoprivrednih kultura.

7.10.2 Korištenje poljoprivrednih površina

Većinu agrarne strukture čine obiteljska poljoprivredna gospodarstva s različitim demografskim, proizvodnim i gospodarskim značajkama. Obiteljska poljoprivredna gospodarstva posjeduju dvije trećine (67%) ukupnog poljoprivrednog zemljišta, a preostala trećina je u vlasništvu države.

Obradive i poljoprivredne površine u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji i Republici Hrvatskoj

Kategorija	Površine u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji u ha	Udio ukupno obradivih površina u %	Površine u Republici Hrvatskoj u ha	Udio površina Bjelovarsko-bilogorske županije u površini RH u %
Oranice i vrtovi	101.484	70,1	847.000	12,0
Voćnjaci	3.927	2,7	47.000	8,3
Vinogradi	1.442	1,0	33.000	5,7
Livade	37.872	26,2	160.000	23,1
Obradive površine	144.725	100,0	1.087.000	–
Pašnjaci	4.044		110.000	3,7
Ribnjaci	3.200		6.042	52,9
Trstici i bare	321			
Poljoprivredne površine	152.290			
Šumsko zemljište	95.973		2.221.386	4,3
Neplodno zemljište	15.404			
Ukupno:	263.667		5.659.400	4,7 %

Izvor: Statistički ljetopis 2008., str. 255., 281.

Svojom površinom 263.667 ha Bjelovarsko-bilogorska županija sudjeluje sa 4,7% u ukupnoj površini Republike Hrvatske. Najveći prostorni udio Županije (57,8%) otpada na poljoprivredno zemljište koje se prostire na površini 152.290 ha, od čega je veliki postotak obradivih površina (95,0% ili 144.725 ha). Od toga 70,1% otpada na oranice i vrtove, a 26,2 % na livade.

Budući je relativno veliki postotak županijske površine pod šumom (36,3% ili 95.973 ha), razumljivo da su temeljna gospodarska obilježja Županije proizvodnja hrane i drvoprerađivačka industrija.

U Bjelovarsko-bilogorskoj županiji od 101.484 ha oraničkih površina koristi se 72.585 ha i to 65.869 ha u vlasništvu obiteljskih poljoprivrednih gospodarstva, a 6.716 ha posjeduju poslovni subjekti.

Poslovnih subjekata s poljoprivrednim zemljištem na području Županije ima ukupno 91 od kojih samo deset raspolaže s posjedom većim od 100 ha, dok ih je jedanest s posjedom 50-100 ha. Samo subjekti s posjedom većim od 100 ha koriste 5.064 ha, odnosno preko 70% ukupno korištenih površina i sudjeluju s 80% u korištenju zakupljenog zemljišta.

Podatci popisa poljoprivrede u odnosu na registrirano stanje u službenoj statistici pokazuju da se na području Županije koristi samo 62% poljoprivrednog zemljišta. Oranica se koristi 65,5%, livada 57%, pašnjaka 55%. Vinograda je iskazano 37% i voćnjaka 30% u odnosu na stanje u statistici, a od toga plantažnih vinograda u kućanstvima je 131 ha, a voćnjaka 277 ha.

7.10.3 Agrarna struktura

Agrarna struktura na području Bjelovarsko-bilogorske županije se bitno ne razlikuje od one u Hrvatskoj. Prosječna veličina obiteljskih gospodarstava je 3,6 ha korištene površine što je, iako iznad hrvatskog prosjeka, mala površina. Loša je strana i veliki broj malih čestica. Jedno domaćinstvo ima u prosjeku osam zemljišnih čestica, dok zemljišta većih gospodarstava imaju puno više čestica (npr. ona preko 20 ha čak 12 čestica). U odnosu na državni prosjek, obiteljska poljodjelska gospodarstva u Županiji su po broju članova brojnija, što je razumljivo s obzirom da se radi o jakom poljoprivrednom području sa znatnim poljoprivrednim resursima i proizvodnjom. Usitnjenost zemljišnog posjeda, veličine parcela i veličine stočarskih stada su otežavajući, ali ne i presudni ograničavajući čimbenici razvoja poljoprivredne proizvodnje. Budući razvoj primarne poljoprivredne proizvodnje treba gledati prvenstveno u održivom tradicijskom razvoju stočarstva.

Raslojavanje agrarnog sela je logičan proces. U takvim okolnostima poljoprivredna proizvodnja odvijat će se sa znatno manjim brojem proizvođača na postupno sve većim površinama. Nije zanemarivo da danas 10 % obiteljskih gospodarstava ima površinu veću od 10 ha. Proces okrupnjavanja (sada osam čestica po gospodarstvu) i povećanja ukupne poljoprivredne površine (sada 3,6 ha korištene poljoprivredne površine) odvijat će se poslovnom logikom, odnosima na tržištu i socijalno-društvenim okolnostima.

Na oraničnim površinama najzastupljenija je proizvodnja žitarica, krmnog i industrijskog bilja, te povrća.

Korištenje oraničnih površina

Kultura	Republika Hrvatska u ha	Udio kultura u Republici Hrvatskoj u %	Bjelovarsko-bilogorska županija u ha	Udio kultura u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji u %
Žitarice	558.590	67,2	56.488	77,8
Krumpir	17.355	2,1	803	1,1
Uljano sjeme i plodovi	82.093	9,9	3.159	4,3
Duhan	6.005	0,7	94	0,2
Šećerna repa	34.316	4,1	72	0,1
Krmno bilje	105.862	12,8	11.257	15,5
Cvijeće, aromatično i ostalo bilje	6.878	0,8	134	0,2
Mahunasto i ostalo povrće	19.789	2,4	578	0,8
Ukupno:	830.888	100,0	72.585	100,0

Izvor: Statistički ljetopis 2008., str. 256., 660. - 661.

Od ukupnog broja poljoprivrednih kućanstava samo 2.359 ih raspolaže posjedom većim od 10 ha, a još 4.182 imaju imanje veličine 5-10 ha. Poljoprivredna kućanstva s posjedom većim od 10 ha čine 10% poljoprivrednih kućanstava, a koriste 46% ukupno korištenog zemljišta i to 61,3% u vlasništvu i 38,7% u zakupu, dok zajedno s kućanstvima s posjedom 5-10 ha koriste 76% zemljišta i to 70,5% u vlasništvu i 29,5% zakupljenog. Skupina kućanstva s posjedom do 3 ha sudjeluje u ukupnom broju poljoprivrednih kućanstva s 58%, a posjeduje u vlasništvu 21 % korištenog poljoprivrednog zemljišta. U površinama danim u zakup sudjeluje s 84%, dok je zanemariva u zakupljivanju zemljišta.

7.10.4 Stočarstvo

Stočarska proizvodnja, kao primarna poljoprivredna proizvodnja, prirodni je slijed biljne proizvodnje. Između više vrsta ovakve proizvodnje, koja je najzastupljenija u Županiji, kao strateške i prioritetne valja izdvojiti: proizvodnju kravljeg mlijeka te goveđeg i svinjskog mesa. Obiteljska poljoprivredna gospodarstva drže 85,2 % goveda, u tome 65,5 % mliječnih krava koje proizvode 90,7 % ukupne proizvodnje mlijeka, dok manji dio otpada na poljoprivredne tvrtke.

- Po broju goveda i proizvodnji mlijeka većoj od 120 milijuna litara godišnje Županija je svrstana među vodeće u Republici Hrvatskoj.

Trećina (33%) obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava u državi drži u prosjeku 2-3 krave, dok je taj udio u Županiji znatno manji i iznosi 13,11 %. Od njih samo 65 % obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava proizvodi mlijeko za prodaju mljekarama, dok preostali dio ostavlja ga na svojim gospodarstvima za vlastite potrebe, pa na tu proizvodnju ne možemo računati.

Za Hrvatsku su znakovita mala stada goveda, što znatno smanjuje učinkovitost proizvodnje. To vrijedi i za Bjelovarsko-bilogorsku županiju, s tim da je ipak znatno veći udio gospodarstava s više od 11 krava u usporedbi s drugim županijama u RH-a. Po broju takvih gospodarstava Županija se nalazi na prvom mjestu u državi.

Da su naša obiteljska poljoprivredna gospodarstva ozbiljno shvatila približavanje EU, pokazuju i podatci o veličini stada. U usporedbi s prethodnom godinom smanjen je postotak uzgajatelja koji imaju 1-3 grla, a povećava se postotak onih koji imaju 10 i više grla.

- Svinjogojstvo u poljoprivrednim kućanstvima Bjelovarsko-bilogorske županije podložno je tržišnim oscilacijama, te se kreće između 75.000 i 110.000 grla.

Od ukupnog broja grla svinja oko 20% su krmače, najveći broj poljoprivrednih gospodarstava uzgaja 10 do 20 svinja, a s više od 50 grla je 397 gospodarstava.

Navedeni podatci govore o orijentiranosti svinjogojске proizvodnje uglavnom za vlastite potrebe, a na tržištu se prodaju preostali viškovi.

Zbog osiguranih resursa u stočnoj hrani i postojećih skladišnih i smještajnih kapaciteta za svinjogojску proizvodnju, te blizine velikih tržišta Zagreba i turističkih središta, svinjogojstvo je uz govedarstvu glavni potencijal ove Županije.

- Na području Županije poljoprivredna kućanstva posjeduju 46.737 grla ovaca. Najzastupljenije u uzgoju su inozemne pasmine, a poglavito merino. Broj ovaca na ovom području ujedno je i najveći broj evidentiranih ovaca u kontinentalnom dijelu Republike Hrvatske te predstavlja oko 9% ukupno registriranih ovaca u državi.
- Proizvodnja mesa i jaja na području Županije uglavnom se odvija na peradarskim farmama. U Bjelovarsko-bilogorskoj županiji registrirano je oko milijun grla peradi. Gotovo sva obiteljska poljoprivredna gospodarstva posjeduju do 20 grla peradi, a više od 100 grla samo 358 gospodarstava. Broj nesilica je oko 430.000, koje prosječno snesu od 151 do 180 jaja godišnje.
- Na području Garešnice, Končanice i Čazme (Sišćani) proizvodi se na gotovo 2.000 ha oko 1.300 t slatkovodne ribe, poglavito šarana. U ovoj djelatnosti postoje veliki neiskorišteni prirodni i proizvodni resursi na kojima se u posljednje dvije godine počinje s razvojem kontinentalnog turizma.

- Na području Bjelovarsko-bilogorske županije djeluje pet pčelarskih udruga s 340 učlanjenih pčelara, koji posjeduju preko 30.000 košnica. Sa svojom proizvodnjom oko 600 tona meda pčelari naše Županije zauzimaju sam vrh u Republici Hrvatskoj.

Prošle 2009. godine Županija je registrirala prvu robnu marku meda bagrema u Republici Hrvatskoj.

Da se sva navedena poljoprivredna proizvodnja u budućnosti može odvijati i koristiti sredstva europskih fondova, potrebno je ponajprije legalizirati sve objekte u poljoprivrednoj proizvodnji. Budući da je to izrazito skup i dugotrajan proces, za financiranje i tehničku provedbu neophodna je zajednička suradnja svih jedinica lokalne samouprave, Županije i nadležnih ministarstava.

7.10.5 Voćarsko-vinogradarska proizvodnja

U voćarsko-vinogradarskoj proizvodnji uz tradicionalni ekstenzivni uzgoj domaćih sorti intenzivira se proizvodnja u tvrtkama i obiteljskim gospodarstvima suvremenim plantažnim uzgojem nasada odabranih sorti.

Na području Županije pod vinovom lozom je zasađeno 1.442 ha ili 2,88% površine RH-a.

U posljednjih pet godina iskazan je veliki interes poljoprivrednih proizvođača mlađe životne dobi za podizanjem novih nasada vinograda s deklariranim i visoko kvalitetnim sadnicama.

Područje Županije je zbog svojih klimatskih i morfoloških karakteristika pogodno za voćarsku proizvodnju.

Od 47.000 hektara voćnjaka, koliko se nalazi u Republici Hrvatskoj, 8,3% površina ili 3.927 hektara nalazi se u našoj Županiji.

Voćarska se proizvodnja temelji na raznovrsnom asortimanu u koji su uključene i autohtone sorte voća. Temeljna obilježja proizvodnje voća na području Bjelovarsko-bilogorske županije su visoka starost, nekvalitetni sadni materijal i usitnjenost površina. Sadašnja razina proizvodnje voća nije zadovoljavajuća. Obzirom na svoje klimatske i zemljišne mogućnosti za uzgoj voća, te angažiranjem postojećih kredita za podizanje višegodišnjih nasada i primjenom novih tehnologija, Županija bi mogla postati veliki proizvođač voća.

Za povećanje površina pod višegodišnjim nasadima odlučujuću ulogu imat će novi sustavi za navodnjavanje, a definirani su Planom navodnjavanja Bjelovarsko-bilogorske županije. Povrh navedenoga potrebno je razraditi i programe skladištenja povrća i voća, odnosno rashladne kapacitete hladnjača od 500 do 1.000 tona. Prvi idejni projekti predlagali su lokaciju Bjelovarskog sajma u Gudovcu jer bi se zbog postojeće infrastrukture troškovi izgradnje hladnjače već u startu smanjili za 50% (plin, struja, voda, telefon, asfaltirane interne prometnice).

7.10.6 Ekološka poljoprivreda

U Republici Hrvatskoj ukupno je pod ekološkom proizvodnjom 568 hektara poljoprivrednih površina, od toga se 10% nalazi u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji.

Županija je prepoznala ekološku poljoprivredu kao jedinu moguću alternativu očuvanju zdravlja ljudi i okoliša. Stoga od 2003. godine Županija pruža potporu registriranim proizvođačima ekološke hrane, izdvajajući proračunski novac za izobrazbu, plaćanje stručnog nadzora i certifikacije, te njihovo predstavljanje na sajamskim priredbama.

Do sada je u Upisnik ekoloških proizvođača upisan 41 proizvođač s područja Županije (10% od svih upisanih). Nadzire se preko 60 ha obradivih površina pod povrtlarskim i ratarskim kulturama, 95 ha livada i pašnjaka, 80 grla u govedarstvu, 65 u svinjogojstvu i 700 grla u ovčarstvu i kozarstvu.

Prepreke ekološke poljoprivrede su: nedostatak skladišnih kapaciteta, radne snage i edukacija ekoloških poljoprivrednika, te skupa procedura izdavanja potvrđnica za eko proizvodnju. Najveći dio ekološki proizvedene hrane Bjelovarsko-bilogorske županije plasira se na tržišta Zagreba i Kvarnera. Veća potražnja na ovim područjima je zbog koncentracije potrošača ekološke hrane koji su najčešće i veće platežne moći.

7.10.7 Lovstvo

Na području Bjelovarsko-bilogorske županije registrirana su 43 zajednička lovišta ukupne površine 162.539 ha. U zajedničkim lovištima prevladava visokotrofejna krupna divljač. Poradi povećanja broja sitne divljači naša Županija ulaže u posljednjih desetak godina značajna sredstva.

Povrh zajedničkih lovišta, u Županiji se nalazi i 19 državnih lovišta ukupne površine oko 100.000 ha.

Ova izuzetno kvalitetna lovišta s trofejnom divljači, po kojima smo u samom vrhu Republike Hrvatske, predstavljaju mogućnost nastavka, na žalost prekinute tradicije u lovnom turizmu.

7.10.8 Ljudski resursi u poljoprivredi

Udio ukupnog poljodjelskog stanovništva u sveukupnom stanovništvu Županije je 26,6%, što je zamalo tri puta više od državnog prosjeka (9,1%). Čak 62,2% domaćinstva Županije prema zadnjem popisu stanovništva 2001. godine ima poljoprivredno gospodarstvo, a u Hrvatskoj samo 6,5 %. Od ukupnog stanovništva 57,2% su članovi poljoprivrednih gospodarstava (23.479 gospodarstava sa 76.104 člana), a od njih najveći broj su djeca i mladi do 25 godina (28,05%) te stariji od 64 godine (20,1%).

Uočljiv je trend smanjenja poljoprivrednog stanovništva do čeg dolazi zbog ubrzane urbanizacije i migracije ruralnog stanovništva u veće urbane aglomeracije. Isti je slučaj i u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji koja se naslanja na područje grada Zagreba pa su izrazite migracije prema tom području. No, treba ipak naglasiti da je na ovom tipično poljoprivrednom području pad poljodjelskog stanovništva sporiji od državnog prosjeka.

Ograničavajući čimbenik poljoprivredne proizvodnje je i veoma niska stopa obrazovanosti, što je pokazatelj kakvoće ljudskih resursa, a time i opći pokazatelj gospodarske razine pojedinog područja. U pregledu broja članova poljoprivrednih kućanstava po spolu i starosti na području Županije, te po gradovima i općinama proizlazi da od ukupnog broja 75.476 članova 49,5% je muškog spola. Preko 50% članova kućanstava svih dobnih skupina živi na posjedu veličine do 3 ha, 20% na posjedu 5-10 ha, dok ih 14% živi na posjedu većem od 10 ha. Od ukupnih poljoprivrednih kućanstava 21% ih pripada dobnoj skupini iznad 64 godine života.

U 23.479 poljoprivrednih kućanstava Županije od stalno zaposlenih članova glede poljoprivrednog obrazovanja samo praktično iskustvo ima 51.754 člana, tečaj 136, trogodišnju srednju školu 168, četverogodišnju srednju školu 421 i višu školu, odnosno fakultet 278.

Iz navedenog je vidljivo da svega 1,64% poljoprivrednika ima srednje i visoko poljoprivredno obrazovanje, a samo praktično iskustvo 98%.

7.11 Bjelovarski sajam

Bjelovarski sajam d.o.o. je osnovan 1995. godine. Vlasnici sajma su Bjelovarsko-bilogorska županija i Grad Bjelovar.

Uz pomoć gospodarstva i donacije uložena su znatna materijalna sredstva da bi se na postojećem prostoru stvorili uvjeti za organiziranje sajamskih priredbi.

Ukupna površina prostora iznosi 235.000 m², a izložbenim potrebama prilagođeno je:

- 3.000 m² zatvorenog prostora,
- 1.600 m² nadstrešnica,
- 30.000 m² otvorenog prostora,
- 5.000 m² objekata namijenjenih izložbi stoke.

Uređeno je 40.000 m² parkirališnog prostora.

Glavna priredba Jesenski međunarodni bjelovarski sajam održava se svake godine početkom mjeseca rujna. Na njemu sudjeluje više od 500 izlagača, te 400 stočara sa stokom, a posjeti ga preko 50.000 posjetitelja.

Pored ovog, Sajam organizira i niz drugih događanja, kao što su:

Proljetni sajam, Pčelarski sajam, Sajam malih životinja, konjičke priredbe, aukcije stoke, izložbe ratara, vočara i vinogradara, stručne skupove, tjedne stočne sajmove i drugo.

Na priredbama Bjelovarskog sajma isplati se sudjelovati, jer je to mjesto prezentacije najnovijih tehnoloških i naučnih dostignuća u gospodarstvu, a posebno u poljoprivredi, mjesto zaključivanja poslovnih ugovora i susreta gospodarstvenika.

Sajmovanje na ovim prostorima, a posebice stokom, ima višestoljetnu tradiciju, a Bjelovarski sajam ju uspješno nastavlja.

7.12 Drvna industrija

Drvna industrija objedinjuje proizvodnju i preradu drveta te proizvodnju namještaja i jedna je od najznačajnijih djelatnosti Bjelovarsko-bilogorske županije gledano s aspekta izvoznih rezultata, ukupnog broja zaposlenih i po vrijednosti neto deviznog efekta.

Uspoređujući podatke poslovanja drvne industrije s podacima prerađivačke industrije u Županiji vidljivo je da je u posljednjih desetak godina udjel ostvarenog ukupnog izvoza proizvodnje i prerade drveta te proizvodnje namještaja u ukupnom izvozu prerađivačke industrije Županije konstantno iznosio 30-31%, u ukupnom broju zaposlenih 12%, a u ostvarenom neto deviznom priljevu 68,9%.

Najpoznatije tvrtke proizvodnje i prerade drveta Bjelovarsko-bilogorske županije su: Iverica d.o.o. Bjelovar, jedini proizvođač šperploče i iverice u Republici Hrvatskoj, te Česma SP d.o.o. U proizvodnji namještaja najznačajniji proizvođači su: Prima d.o.o., Brestovac d.d. Garešnica, Garešnički Brestovac i DI Čazma d.o.o. iz Čazme.

U drvoprerađivačkim kapacitetima proizvodi se: šperploča, iverica, furnir, kuhinje, pločasti i stilski namještaj a proizvode se i zidne, stropne i podne obloge, građevinska stolarija, elementi podova, stalci za cvijeće, vinoteke, furnirani paneli, piljena građa i briket. Na ovom području locirani su i najveći kapaciteti u Republici Hrvatskoj za proizvodnju parketa lamel, lam i masivnog s kapacitetom 300.000 m² godišnje.

■ Vidjeti Tablicu 21. *Drvna industrija 2002.-2009., str. 148.*

7.13 Industrija građevinskog materijala

Industrija građevinskog materijala Bjelovarsko-bilogorske županije obuhvaća proizvodnju:

- › opekarskih proizvoda,
- › proizvodnju i preradu kamena,
- › vapna i suhih žbuka,
- › mineralnih veziva i ljepila,
- › elemenata od armiranog betona,
- › betonske galanterije,
- › građevinske stolarije...

Industrija građevinskog materijala u gospodarstvu Županije predstavlja stabilnu granu industrijske proizvodnje sa zamjetnim izvoznim rezultatima i prepoznatljivim proizvodima.

Od registriranih deset trgovačkih društava, tri su srednje a sedam male tvrtke.

Vodeće tvrtke ove industrijske grane su: Kamen Sirač d.d. Sirač, jedini proizvođač dolomitnog vapna u Republici Hrvatskoj, Finag d.d. Garešnica i Bilodom d.o.o. Dominkovica.

■ Vidjeti Tablicu 22. *Industrija građevnog materijala i graditeljstvo 2002.-2009. g., str. 148.*

7.14 Trgovina

Trgovinska djelatnost u gospodarstvu Bjelovarsko-bilogorske županije predstavlja značajan čimbenik i svojim učešćem u raznim segmentima poslovanja daje primjeren ton ukupnim gospodarskim rezultatima. Od 1.315 trgovačkih društava koja su predala završni račun za 2008. godinu 391 ili 30% pripada trgovinskoj djelatnosti. U 2008. godini trgovina ove Županije je ostvarila ukupan prihod u iznosu 3.058.670.349 kn što je više za 4,2% u odnosu na 2007. Trgovina u ukupnom prihodu poduzetnika Županije sudjeluje s 35%. U isto vrijeme ostvareni su ukupni rashodi 2.930.557.508 kn što je za 5,4% više nego u prethodnoj godini. Dobit nakon oporezivanja iznosila je 123.505.858 kn i smanjena je za 18%, a gubitak nakon oporezivanja iznosio je 10.272.966 kn i veći je za 28,5% u odnosu na 2007. godinu. Za neto plaće izdvojeno je u 2008. godini 130.893.131 kn što je više za 5,4% u odnosu na prošlu godinu. Prosječna neto plaća zaposlenog u trgovini iznosila je 3.558 kn i povećana je za 4,6%. Prosječan broj zaposlenih u djelatnosti trgovine iznosio je 3.066 i veći je za 7,9% u odnosu na 2007. godinu. U odnosu na 17.633 prosječno zaposlena na razini gospodarstva Bjelovarsko-bilogorske županije trgovina sudjeluju sa 17,4%. Godine 2008. trgovina je ostvarila uvoz u vrijednosti od 52.592.466 dolara, što je manje za 3,6% u odnosu na 2007. Ostvareni uvoz trgovine iznosi značajnih 25% ukupnog uvoza gospodarstva Bjelovarsko-bilogorske županije, a u 2008. godini bio je veći za 16,5% u odnosu na 2007. U sektoru trgovine na području Županije u 2009. bilo je 399 poduzetnika koji su upošljavali 2.092 djelatnika.

■ Vidjeti Tablicu 23. *Trgovina 2002.-2009. g., str. 149.*

7.15 Tekstilna industrija

Dugu tradiciju poslovanja na području Županije ima i proizvodnja tekstilnih proizvoda. Većinu proizvodnog programa čini proizvodnja lake i teške ženske i muške konfekcije, kao što su ženske bluze, suknje, kostimi, kaputi, zatim muške jakne i odijela te žensko i muško rublje.

Kao i u ostalom dijelu Hrvatske, tekstilna je industrija i ovdje suočena s mnogobrojnim poteškoćama, koje će se, nastavkom procesa globalizacije, dodatno odraziti na ionako tešku situaciju. Najveći dio proizvodnje tekstilne industrije plasira se u tzv. *lohn poslovima*, odnosno radi se za poznatog kupca u inozemstvu, većinom iz Njemačke i Italije, dok se na domaćem tržištu plasira svega 10 % posto proizvodnje tekstilne industrije. Na pad proizvodnje u tekstilnoj industriji bitno su utjecali i neki specifični uvjeti poslovanja: stalna fluktuacija zaposlenih, visoka stopa bolovanja, nedovoljno korištenje kapaciteta...

Glavnina tekstilne proizvodnje u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji smještena je na području Garešnice. Tu se nalazi i *Modea*, jedan od najvećih tekstilnih proizvođača u Republici Hrvatskoj. Značajniji predstavnici tekstilne industrije su i: *Penić-teksstil* Garešnica i *Vesna* Daruvar.

Obzirom na broj, a posebice na strukturu zaposlenih u tekstilnoj industriji, problemi s kojima se suočavaju tekstilne tvrtke od izuzetnog su značenja za ukupan gospodarski život Županije.

■ Vidjeti Tablicu 24. *Tekstilna industrija, str. 149.*

7.16 Metaloprerađivačka industrija

Metaloprerađivačka industrija, u koju svrstavamo proizvodnju predmeta od metala, proizvodnju strojeva i uređaja i proizvodnju prometnih sredstava, ima dugu tradiciju na području Bjelovarsko-bilogorske županije i predstavljala je značajan segment njezina gospodarstva u ranijim razdobljima. Nažalost, tijekom Domovinskoga rata i privatizacijskih procesa došlo je do njenog raspadanja i propadanja. U svemu tome pozitivno je što su mnogi otpušteni stručni radnici u potrazi za vlastitom egzistencijom osnovali svoje tvrtke i postali novi poduzetnici koji polako stasaju i postaju značajan nositelj gospodarstva Županije.

Većina proizvodnje metalne industrije u Županiji odnosi se na opremu, ljevarstvo i gotove proizvode. U proizvodnji opreme najzastupljeniji su proizvodi za opremanje ciglana, tvornica tjestenine, voća i povrća, punionice piva i napitaka. Ljevaonice uglavnom proizvode dijelove poljoprivrednih vozila i vozila cestovnog prometa, elemente strojeva za potrebe strojogradnje te kanalizacijske cijevi i strojne alate. Od gotovih proizvoda na području Županije proizvode se specijalni šumski traktori, automobilske i traktorske prikolice, ventili, metalna galanterija...

Najznačajniji su predstavnici metaloprerađivačke industrije: *Dalit-corp d.d. Daruvar*, tvrtka je osposobljena za podmirivanja potreba tržišta visokih zahtjeva uz standarde kvalitete i tehnologije; *Esco d.o.o.*, tvornica opruga i metalnih proizvoda, Bjelovar; *Ljevaonica Bjelovar d.o.o.*, tvrtka sa 150 djelatnika poznata po armaturnom i kanalizacijskom ljevu sa širokom paletom proizvoda; *Hittner d.o.o. Bjelovar*, tvrtka sa 70 djelatnika, a glavni proizvod im je Ekotrac, šumski zglobni traktor; *MPD, tvornica pumpi d.o.o. Daruvar*, tvrtka utemeljena 1960. godine i ima 90 zaposlenih, pretežno tehničke struke, te *Metalprodukt d.d. Šandrovac*, proizvođač čelične vune i proizvoda od čelične vune, pocinčane i PVC spužve za domaćinstva.

■ Vidjeti Tablicu 25. *Metaloprerađivačka industrija na području BBŽ-a 2002.-2009. g., str. 150.*

7.17 Transport

Unatoč relativno loše riješenoj prometnoj infrastrukturi, prijevozna djelatnost u Županiji ima relativno veliko značenje. U najznačajnijim tvrtkama iz ovog područja prema podacima DZS-a zaposleno je 1.625 djelatnika. Županija je sjedište jednog od najvećih prijevoznika u putničkom prometu, poduzeća „Čazma-trans – Nova“ d.o.o. koje, osim prijevoza putnika u cestovnom tuzemnom i međunarodnom prometu, obavlja i remont i servis svih vrsta vozila. Poslovanje poduzeća organizirano je u poslovnim jedinicama

i to u: Bjelovaru, Čazmi, Daruvaru, Dugom Selu, Đurđevcu, Koprivnici, Križevcima, Kutini, Našicama, Novskoj, Metkoviću, Sisku, Slatini, Splitu, Sv. Ivanu Zelina, Virovitici, Vrbovcu, Zadru, Zagrebu i Županji. U domaćem putničkom prometu dnevno prometuje 300 linija s približno 2.000 polazaka na području od Vukovara do Dubrovnika. Osim redovnim linijskim prijevozom putnika „Čazmatrans-Nova d.o.o.“ obavlja i mnogobrojni prijevoz za potrebe ustanova, poduzeća i škola.

Osim Čazmatransa, kao najveće prijevoznike tvrtke, potrebno je istaknuti KS Transporti d.o.o., prijevozni pogon vezan uz Kamen Sirač, poznat po specijaliziranim vozilima.

■ Vidjeti Tablicu 26. *Transport, str. 150.*

7.18 Turizam

U skladu s principima zaštite okoliša, cjelokupni prostor Bjelovarsko-bilogorske županije, kvaliteta i različitost, posebice prirodne resursne osnove, nude mogućnost uspostavljanja većeg broja različitih, međusobno komplementarnih turističkih doživljaja.

Bjelovarsko-bilogorska županija, sukladno svim analizama prostor je prirodno predodređen za razvoj turizma specijalnih interesa, odnosno zdravstveno-lječilišnog turizma na području grada Daruvara, a to omogućava komercijalizaciju cijelog spektra tematiziranih turističkih doživljaja namijenjenih različitim potrošačkim segmentima tijekom cijele godine.

Budući da smo kontinentalna Županija, statistički registriran turistički promet na cijelom je području relativno ravnomjerno raspoređen tijekom cijele godine.

Bjelovarsko-bilogorska županija	2004. g. noćenja	2005. g. noćenja	2006. g. noćenja	2007. g. noćenja	2008. g. noćenja	2009. g. noćenja
	22.746	25.129	31.140	33.845	36.801	26.018

Ne računajući statistički neregistrirana noćenja ostvarena u kontekstu bolničkog poslovanja Daruvarskih toplica, prosječna iskorištenost smještajnih kapaciteta na području Bjelovarsko-bilogorske županije je izrazito niska i u prošloj godini bilježi izraziti pad s istodobnim smanjenjem smještajnih kapaciteta u svim vrstama smještaja. Treba uzeti u obzir i činjenicu da se najveći broj noćenja u Daruvaru realizira u Daruvarskim toplicama, odnosno u sklopu Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, sustava koji ne podliježe obvezi prijavljivanja gostiju i uplaćivanja boravišnih pristojbi, broj statistički registriranih noćenja Daruvara i u cijeloj Županiji bitno je podcijenjen u odnosu na stvarno stanje.

Turistička zajednica Grada / Općine	Ostvareni broj noćenja u 2009. godini
Grad Bjelovar	7.885
Grad Čazma	1.078
Grad Daruvar	14.370
Grad Grubišno Polje	1.369
Grad Garešnica	1.316
U K U P N O	26.018

Pretpostavkom da uskoro Bjelovarsko-bilogorska županija razvije određen broj dobro osmišljenih turističkih proizvoda te postojećim smještajnim kapacitetima doda još oko 300 postelja, od čega bi najveći dio bio lociran na području Daruvara, na ovom području moglo bi se ostvariti oko 350 tisuća noćenja, kao i oko 85 tisuća jednodnevnih putovanja.

Prirodni resursi Županije, uz već spomenuti zdravstveno-lječilišni turizam koncentriran na području Daruvara, nude brojne mogućnosti za razvoj lovnog i ribolovnog turizma, cikloturizma, turizma u ruralnom okruženju, kratkih odmora, izletničkog turizma... No, ne treba zanemariti ni činjenicu da je cijelo područje Bjelovarsko-bilogorske županije još uvijek neprepoznato na domaćem tržištu, ponajprije zbog nedostatka turističke ponude i neprimjerene interpretacije turističkih lokaliteta i atrakcija.

S namjerom da do 2020. godine Županija bude prepoznata kao jedna od vodećih kontinentalnih destinacija Republike Hrvatske, turistički razvoj ističe svoje potencijale kao što su prirodna ljepota, velike šumske površine s tradicijom lovnog, ribolovnog i izletničkog turizma, biciklističke staze, izvori termalne vode (Daruvarske toplice), tradicija proizvodnje vina, jedinstveni spoj bilogorsko-moslavačke kuhinje... Sve to pokazuje da će turizam postati i strateška grana razvoja gospodarstva, te će se kretati u smjeru povećanja kvalitete života lokalne populacije. To će se odraziti ne samo na povećanje primanja već zaposlenih, odnosno otvaranje novih radnih mjesta, već i povećanje raznolikosti i kvalitete društvenog života.

U želji da se povećaju ekonomski učinci turističke ponude Županija i Turistička zajednica Bjelovarsko-bilogorske županije započele su tijekom 2008. izradom *Turističkog master plana Bjelovarsko-bilogorske županije*. Godine 2009. napravljen je i drugi važan dokument *Identifikacija ključnih projekata za implementaciju vizije turističkog razvoja Županije* i dostavljen Institutu za turizam čime su postavljeni temelji za planski i koordiniran turistički razvoj područja za sljedećih desetak godina.

7.19 Zaključak

Od ukupnog broja 52% stanovništva je radno neaktivno, od čega čak 60% žena. Stopa registrirane nezaposlenosti (26% u 2009. godini) je iznad prosjeka Republike Hrvatske (16,7%).

Nepovoljna je struktura nezaposlenih: čak 76% s najmanjim obrazovanjem, osnovnom školom i srednjom školom u trajanju tri godine, a po starosti povećava se broj zaposlenih u skupini 20-29 godina za 16%.

Evidentno je povećanje broja dugo nezaposlenih. Duže od godinu dana posao čeka više od 59% nezaposlenih.

Nezaposlenih žena je tijekom 2009. godine bilo prosječno mjesečno 6.248, što je 54,6% od ukupnog broja nezaposlenih osoba.

Relativna stagnacija u broju obrta na području Županije, uz istovremeni porast zaposlenosti, istaknut je problem neadekvatnog strukovnog obrazovanja mladih.

Prosječna neto plaća u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji iznosi 3.458 kuna i manja je za 25,4 %, u odnosu na prosječnu plaću u RH-a (4.634 kune). Od ukupno broja poslovnih subjekata 974 su poslovala s dobitkom, dok je 381 poslovaio s gubitkom. Na području Županije vidljiv je negativan trend ukupne gospodarske aktivnosti.

Najviše zaposlenih i najveći broj poslovnih subjekata je u prerađivačkoj industriji i trgovini, a najveći prihod po zaposlenom ostvaren je u trgovini. Najveći gubitaši su prerađivačka industrija i promet.

Razvoj malog i srednjeg poduzetništva usklađen je s nacionalnom strategijom razvoja poduzetničkih zona, kreditiranih po povoljnijim uvjetima.

Postoje značajni, ali nedovoljno korišteni turistički resursi.

Loša je tehnološka opremljenost i vidljiv je nedostatak novih tehnologija sukladno suvremenim standardima.

Od ukupnog prostora Županije 57,9%, odnosno 152.290 ha otpada na poljoprivredno zemljište, od čega je veoma veliki postotak obradivih površina (94,7% ili 144.725 ha).

Županijskih površina je 95.973 ha (36,3%) pod šumom, a to je temeljno gospodarsko obilježje Županije u kojoj dominiraju proizvodnja hrane i drvoprerađivačka industrija.

Tradicionalno jako je to poljodjelsko područje sa znatnim poljodjelskim resursima i proizvodnjom najzastupljenijih žitarica, voća i povrća, krmnog i industrijskog bilja.

U Bjelovarsko-bilogorskoj županiji je izražena važnost stočarstva jer je primarna poljoprivredna industrija. Proizvodnja kravljeg mlijeka, govedeg i svinjskog mesa najzastupljenije su u Županiji.

Poljoprivredno stanovništvo je niskog obrazovanja i prosječno visoke starosne dobi (mali udio mladih u poljoprivrednoj proizvodnji).

Na području Županije vidljiva je tendencija rasta i povećanja površina zasađenih vinovom lozom.

Sadašnja razina proizvodnje voća nije zadovoljavajuća, a obzirom na klimatske zemljišne mogućnosti uz angažiranje postojećih kredita za podizanje višegodišnjih nasada i primjenom novih tehnologija Bjelovarsko-bilogorska županija bi mogla postati veliki proizvođač voća.

Sljedeći kretanja na globalnom kulturno-turističkom tržištu, zahtjeve suvremenih potrošača (turista i izletnika), kao i značajke postojeće turističke atrakcije, za cijeli prostor Županije posebno su interesantni sljedeći turistički proizvodi: Spa & wellness, lov, športski ribolov, turizam u ruralnom okruženju, turizam vina, planinarenje, promatranje ptica i ostalog životinjskog svijeta, cikloturizam, kulturni turizam, moto-turizam...

Bjelovarsko-bilogorska županija i pojedine njene karakteristične regije mogu turističkom tržištu odmah ponuditi ne samo programe vezane uz Daruvarske toplice, već i različite kreativno osmišljene izletničke sadržaje, kao i brojne aktivnosti pogodne za kratke odmore, prvenstveno oslonjene na aktivnosti u prirodi.

Postupna operacionalizacija vizije i misije putem strateških razvojnih ciljeva trebala bi na cijelom prostoru Bjelovarsko-bilogorske županije osigurati sustavan i održiv razvoj turizma. ■

8. ZAŠTITA OKOLIŠA

U skladu s hrvatske propise s propisima EU Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva u posljednje tri godine donijelo je niz uredbi za postupanje s gotovo svim vrstama otpada. U cilju očuvanja okoliša donesen je u prosincu 2007. godine Plan gospodarenja otpadom Bjelovarsko-bilogorske županije 2007.-2015. godine.

Okoliš na području Županije još uvijek je relativno dobro očuvan, izuzev nekoliko većih i nekoliko manjih vodotoka, što može biti značajna komparativna prednost, posebice u odnosu na većinu zapadnoeuropskih zemalja. Trenutačno, okoliš najviše ugrožava neorganizirano i nekontrolirano odlaganje komunalnog, ali neopasnog tehnološkog otpada, te nepotrebno širenje građevinskih područja pojedinih naselja.

Veoma su važne svijest i odgovornost stanovnika, vlasnika otpada o njegovom primjerenom zbrinjavanju. Svakako je potrebno iz komunalnog otpada izdvajati korisni otpad (papir, karton, metal, plastiku) te ih odlagati u za to predviđene spremnike.

8.1 Gospodarenje otpadom

Prema podacima Plana gospodarenja otpadom Bjelovarsko-bilogorske županije evidentirano je šest odlagališta otpada na koja se organizirano dovozi otpad (pet gradskih i jedno općinsko). Poslove skupljanja i odlaganja komunalnog i neopasnog otpada neprikladnog za recikliranje obavlja sedam tvrtki komunalne djelatnosti s područja Županije.

Za gradove je formirano pet odlagališta otpada od kojih su četiri sa svom pripadajućom dokumentacijom, dok za jedno nije izdana građevinska dozvola.

Sve općine na području Županije imaju organizirani odvoz komunalnog otpada, izuzev jedne jedinice lokalne samouprave u kojoj nije organiziran, jer nema potrebne dozvole za vlastito odlagalište, a odvoz na druga odlagališta joj je preskup.

Pored naznačenih odlagališta komunalnog otpada, na području Bjelovarsko-bilogorske županije, prema podacima gradova i općina iz listopada 2008. godine, prisutno je i 85 divljih odlagališta koja zauzimaju površinu 176.000 m² i na njima se godišnje odlaže oko 400.000 m³ otpada.

Jedinice lokalne samouprave čiste i uklanjaju otpad, te je vrlo važno napomenuti da je najveći broj divljih odlagališta saniran sredstvima samih jedinica. Samo ih je pet koristilo mogućnost sufinanciranja sredstvima Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitosti.

Iz Izvješća o stanju komunalne infrastrukture u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji, Upravnog odjela za graditeljstvo i komunalnu infrastrukturu iz siječnja 2009. godine proizlazi da 35% naselja nije obuhvaćeno organiziranim skupljanjem i odvozom komunalnog otpada, što znači da nastali otpad stanovnici najvjerojatnije odbacuju po divljim odlagalištima ili ga spaljuju. Navedene činjenice upućuju na potrebu boljeg i povećanog djelovanja onih jedinica lokalne samouprave kod kojih je ovo stanje slabije ili nikako organizirano. Vidljivo je da gradska naselja imaju znatno veći postotak odvoza komunalnog otpada nego li je to u ruralnim naseljima, a tu činjenicu možemo pripisati većoj svijesti gradskog stanovništva za očuvanje okoliša.

Glavni uzroci neodvožnje otpada na predviđena odlagališta su:

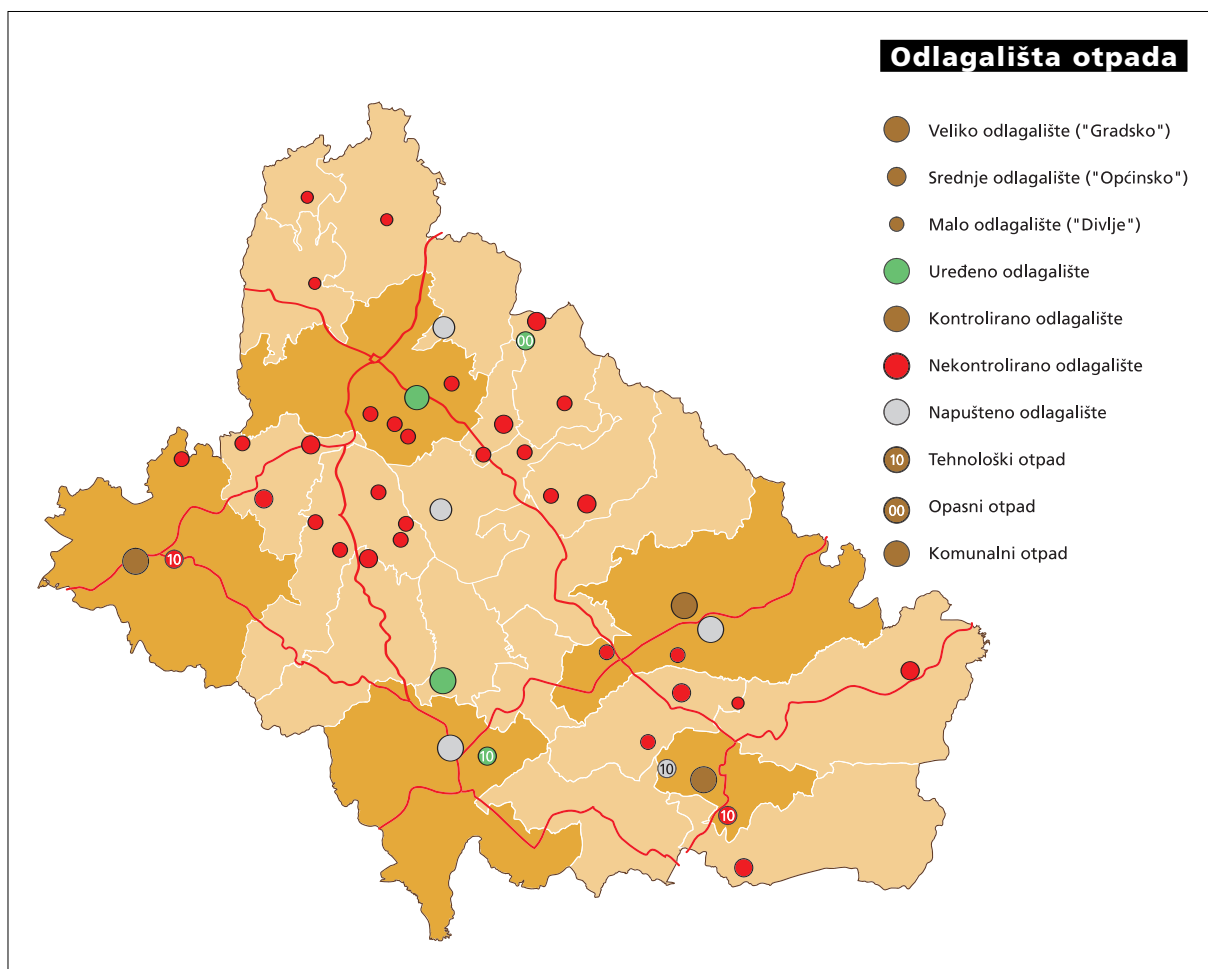
- cijena naknade odvoza za skupljeni i odloženi komunalni otpad. I za građane kao i za pravne osobe cijene se ne određuju po količini predanog otpada, već još uvijek po četvornom metru stambene ili poslovne površine što nepovoljno utječe na stimulaciju boljeg i kvalitetnijeg odvajanja korisnog otpada;

- financijska naknada za prikupljenu pet ambalažu i metalni otpad dodatni su poticaji da se navedeni otpad ne odlaže kao komunalni;
- nedovoljno razvijena svijest za odlaganjem otpada pojedinih kategorija stanovnika.

Županijski centar za gospodarenje otpadom sukladno *Planu gospodarenja otpadom Bjelovarsko-bilogorske županije 2007.-2015. godine* trebao bi profunkcionirati početkom 2012., a sadašnja legalna, dogovorna i divlja odlagališta će se do kraja 2011. godine sanirati i zatvoriti. Navedeno središnje odlagalište otpada bit će na sadašnjem odlagalištu Doline. Na ovaj način bi se u potpunosti riješilo zbrinjavanje i odlaganje komunalnog otpada naše Županije.

U svezi navedenog *Plana gospodarenja otpadom Bjelovarsko-bilogorske županije 2007.-2015.* Upravni odjel za graditeljstvo i komunalnu infrastrukturu Bjelovarsko-bilogorske županije u suradnji s gradovima i općinama provodit će planske zadaće, postupati i gospodariti otpadom prema sljedećim kriterijima:

- poticati suradnju i koordinaciju s gradovima i općinama na izradi i donošenju njihovih planova gospodarenja otpadom,
- poticati mjere, programe i planove uspostave Županijskog centra za gospodarenje otpadom i cjelovito zbrinjavanje otpada na cijelom području,
- poticati suradnju s gradovima i općinama na kvalitetnijoj uspostavi zelenih, odnosno ekootoka za prikupljanje izdvojenih vrijednih svojstava otpada,

Izvor: Prostorni plan Bjelovarsko-bilogorske županije, Bjelovar, 2001.

- nastojati s gradovima i općinama održavati, unaprjeđivati, sanirati i na kraju zatvoriti postojeća odlagališta otpada nakon uspostave Županijskog centra za gospodarenje otpadom,
- poticati i koordinirati suradnju s gradovima i općinama na saniranju divljih odlagališta otpada,
- predlagati i poticati uspostavu pretovarnih stanica i reciklažnih dvorišta za otpad nakon uspostave Županijskog centra za gospodarenje otpadom,
- predlagati i poticati gradnju objekata za kompostiranje biorazgradivog otpada,
- pratiti i nadzirati postupanje i gospodarenje otpadom.

Sve navedeno neprovedivo je bez sustavne suradnje zaduženih tijela za gospodarenje otpadom, kao i bez financijske potpore te uređenih imovinsko-pravnih odnosa.

8.2 Gospodarenje vodama

Za vodoopskrbu na području Bjelovarsko-bilogorske županije nadležno je osam komunalnih poduzeća: Komunalije d.o.o. Čazma, Komunalac d.o.o. Bjelovar, Darkom d.o.o. Daruvar, Komunalac d.o.o. Garešnica, Komunalac d.o.o. Grubišno Polje, „Veliki Grđevac“ d.o.o. Veliki Grđevac te Metalprodukt d.o.o. Šandrovac.

Današnje stanje vodoopskrbe na području Županije je ispod prosjeka u odnosu na stanje u ostalim županijama.

Pokrivenost javnim sustavom vodoopskrbe na području Županije iznosi 56,6%, ali postojanje vodoopskrbene mreže nije nužno i pokazatelj njezina korištenja budući da je opskrbljenost vodom stanovništva ove regije samo 41,46%.

Vodoopskrbom su rješavana, i to samo djelomično, naselja nekadašnjih općinskih središta. To su uglavnom jednostavni sustavi opskrbe bazirani na lokalnim izvorima, bez izrazitog širenja na periferne dijelove naselja. Uzrok tome stanju je pomanjkanje vlastitih izdašnjih izvorišta kvalitetne pitke vode.

Prema dosadašnjim razvojnim koncepcijama vodoopskrbni sustavi na području Županije su podijeljeni u pet zona:

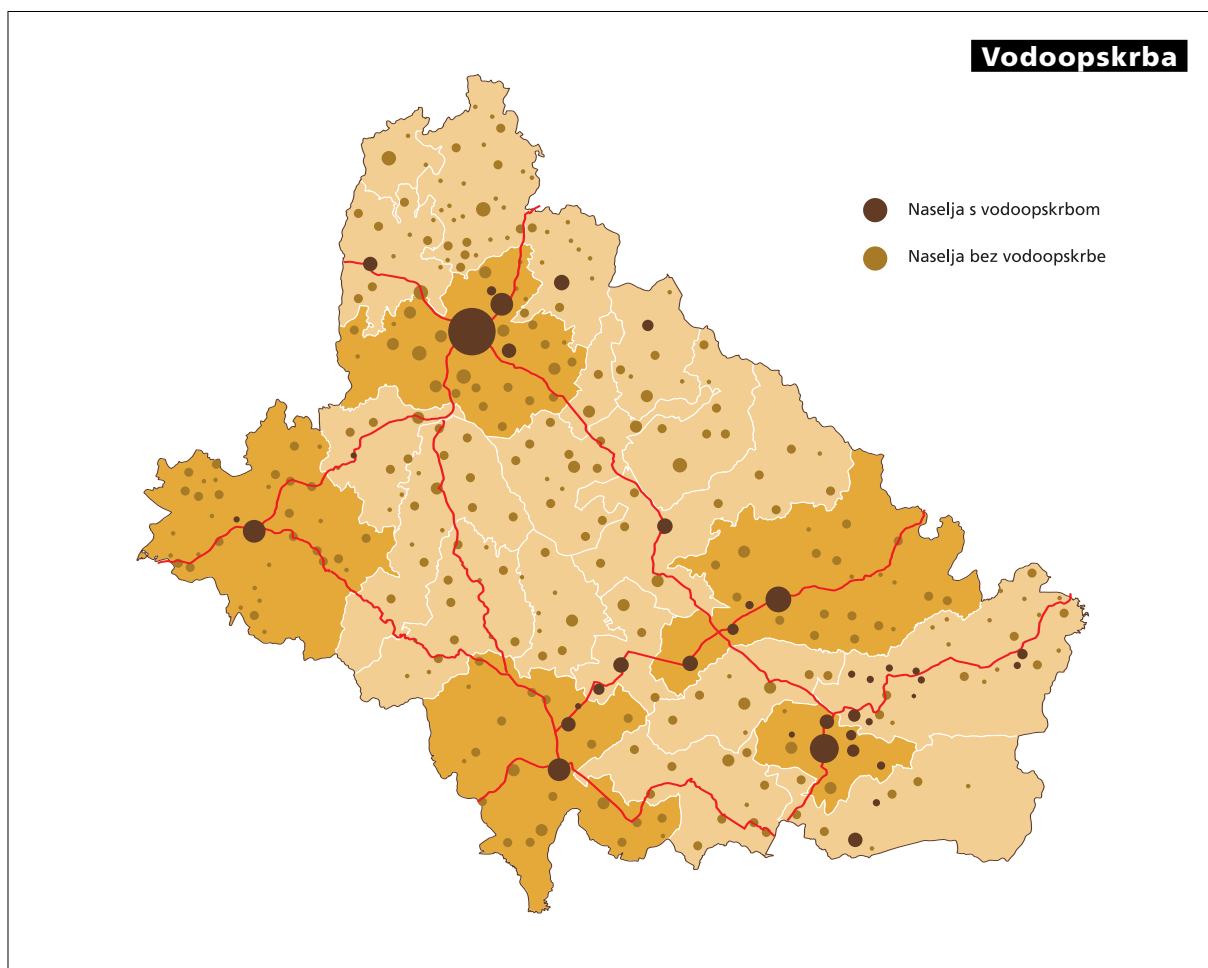
- vodoopskrbna zona Daruvar,
- vodoopskrbna zona Grubišno Polje,
- vodoopskrbna zona Garešnica,
- vodoopskrbna zona Bjelovar uključujući vodoopskrbnu zonu središnjeg područja,
- vodoopskrbna zona Čazma.

Regionalni vodoopskrbni sustav Bjelovarsko-bilogorske županije jedan je od najznačajnijih projekata za ovo područje. Cilj je da pitka voda bude dostupna svakom stanovniku naše Županije kao i svakom industrijskom pogonu za njegove potrebe. Zato je Županija odlučila potaknuti izgradnju magistralnih i distributivnih cjevovoda kojim bi se zadovoljile navedene potrebe. Dakle, potrebno je izgraditi 250 km magistralnih i 750 km distributivnih cjevovoda. Vrijednost investicije je oko 600 milijuna kuna.

Izrada projektne dokumentacije svih najvažnijih kapitalnih objekata je završena: magistralni cjevovod Bjelovar – Patkovac, Patkovac – Daruvar, VS Banov Stol – Patkovac, vodospremnik Banov Stol.

Opskrbljenosti vodom izgradnjom navedenih magistralnih i distributivnih cjevovoda podignuta je s 15 % (2000. godine) na 41 % (2009. godine), a nastavkom projekta planira se da pokrivenost vodoopskrbom iz javnih sustava bude 90%.

Do sada je u vodoopskrbu uloženo oko 120 milijuna kuna i izgrađeno oko 110 km cjevovoda. Sveukupna ulaganja u vodoopskrbu od 1998. do 2008. godine iznosila su 120.337.462 kn. Godine 2007. ugovorena je izrada projektne dokumentacije za sve cjevovode (magistralne i distributivne) na području Bjelovarsko-bilogorske županije. Sporazum o zajedničkom financiranju vodoopskrbe potpisan je 2. veljače 2009. Njime je osigurano 249 milijuna kuna za magistralne cjevovode. Tako su stvoreni preduvjeti za kontinuirani proces izgradnje vodoopskrbe. Unatoč tome, sredstva ne pristižu redovito, a nisu ni svi imovinsko-pravni odnosi riješeni te je projekt usporen.

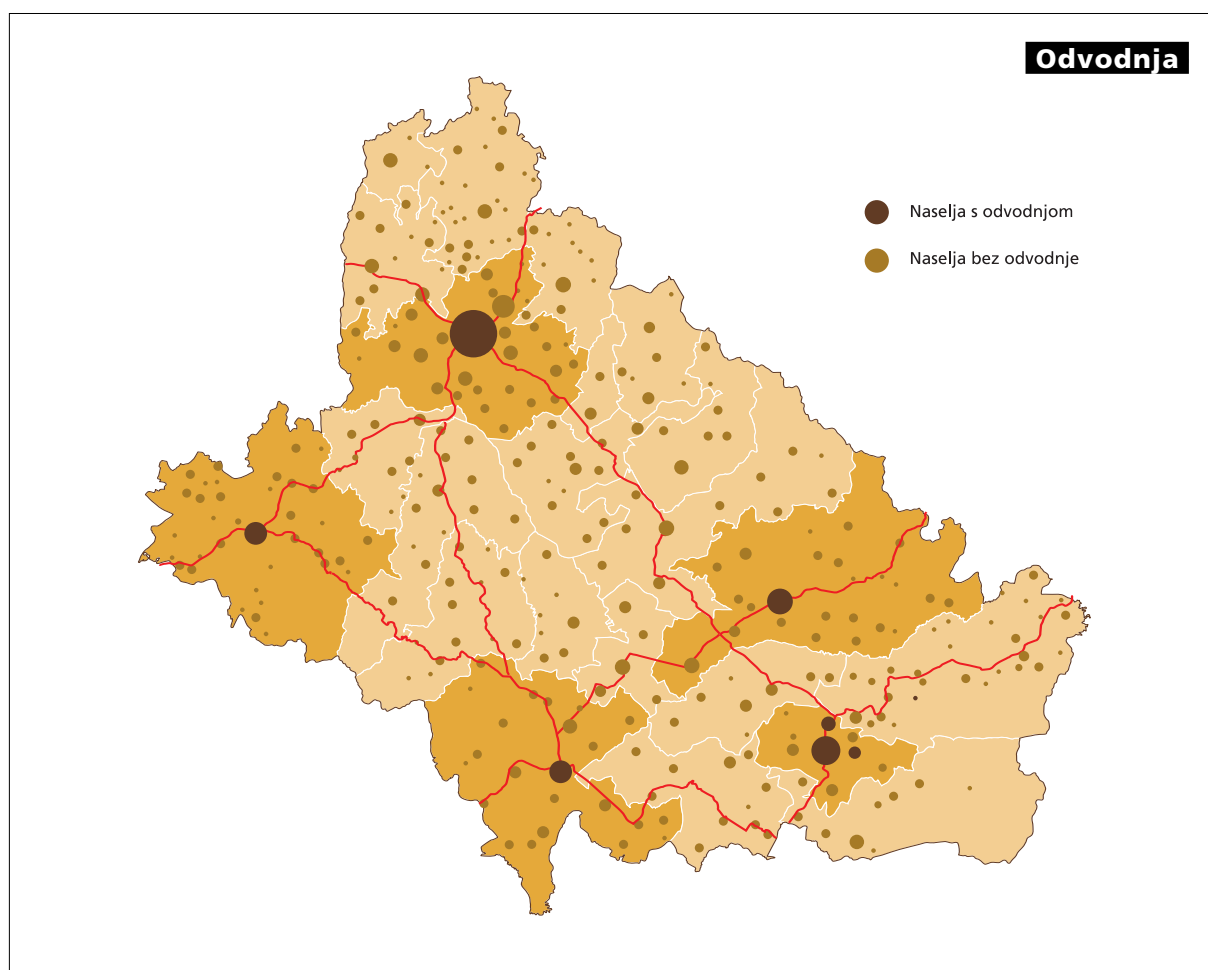

Izvor: Prostorni plan Bjelovarsko-bilogorske županije, Bjelovar, 2001.

8.3 Odvodnja

Za odvodnju kao i za vodoopskrbu zadužene su iste tvrtke na području Bjelovarsko-bilogorske županije. Sustav odvodnje nije dovoljno razvijen, iako Županija ima studiju odvodnje i zaštite voda. Samo pojedina veća naselja imaju manje ili više razvijen sustav kanalizacije koji je nedovoljno efikasan zbog izrazitog problema pročišćavanja otpadnih voda. Većina naselja otpadne fekalne vode sprema u septičke jame, nerijetko nepropisno izvedene, tako da zagađuju okolno područje, dok se oborinske i otpadne vode odvođe često otvorenim kanalima ili cestovnim jarcima u obližnje vodotoke.

Krajem 2009. godine ugovorena je izrada projektne dokumentacije za odvodnju i zaštitu voda, te pročištača na području Županije. Izradu projektne dokumentacije slijedit će potrebna financijska sredstva za izvođenje radova.

Izvor: Prostorni plan Bjelovarsko-bilogorske županije, Bjelovar, 2001.

8.4 Zaštita prirode

Zaštićenom prirodnom baštinom smatraju se dijelovi prirode koji su na osnovi posebnog zakona proglašeni zaštićenima. Pregled prirodne baštine pod zaštitom pokazuje da se uglavnom radi o manje strožim oblicima zaštite koji nemaju težinu ili vrijednost kao nacionalni parkovi ili parkovi prirode.

Na području Županije od zaštićenih prirodnih vrijednosti imamo:

- Drvo GINKGO BILOBA u Daruvaru. Stavljeno je pod posebnu zaštitu kao spomenik prirode (rijetki primjerak drveća) rješenjem Republičkog zavoda za zaštitu prirode broj: 181/1-1967 od 4.10.1967. godine.

- Regionalni park Moslavačka gora ima Rješenje Ministarstva kulture RH o preventivnoj zaštiti u kategoriji regionalnog parka, te je sada u završnoj fazi proglašenja trajne zaštite.

Izvor: Javna ustanova za zaštitu prirode Bjelovarsko-bilogorske županije

Na području Županije nema endemičnih biljnih i životinjskih svojti, a najugroženije su (kao i u cijeloj Hrvatskoj) vrste i svojte vezane na močvarne i poplavne površine te oranice i travnjake. Manji dio je ugrožen branjem, sakupljanjem, lovom i ribolovom, a veći drugim ljudskim aktivnostima koje za posljedicu imaju onečišćenje, te izmjene pa i nestanak prirodnih staništa.

Pojedine biljne i životinjske vrste (uglavnom ugrožene branjem i sakupljanjem), koje većinom imaju staništa na području Županije, zaštićene su posebnim pravilnicima.

8.5 Obnovljivi izvori energije

Današnji globalni pristup energiji je neodrživ budući da su glavni izvori energije neobnovljivi, a njih ima u ograničenim količinama te je sve naglašeniji njihov štetan utjecaj na okoliš. Korištenjem obnovljivih izvora energije smanjila bi se emisija ugljičnog dioksida (CO₂) i na taj način bi se zaštitio okoliš.

Svakako da udio korištenja obnovljivih izvora energije u budućnosti treba znatno povećati jer neobnovljivih izvora ima sve manje.

Na području Bjelovarsko-bilogorske županije vrlo je malo inicijativa za korištenje obnovljivih izvora energije a to možemo pripisati needuciranosti o mogućnostima proizvodnje i korištenja energije, te nedostatku financijskih sredstava.

8.6 Zaključak

Učinkovito gospodarenje otpadom i upravljanje okolišem u kontekstu održivog razvitka složen je proces koji zahtijeva usklađeno djelovanje mnogih čimbenika (državne uprave, lokalne uprave i samouprave, gospodarstva, nevladinih udruga...).

Posljedica neprimjerenog postupanja s otpadom nepovoljno utječe na stanje u prostoru i na kakvoću okoliša, te bi trebalo provoditi sustavnu i trajnu edukaciju kojom bi se razvijala svijest stanovništva o potrebama očuvanja prirode različitim razvrstavanjima otpada po kategorijama. Recikliranjem otpad bi se mogao u budućnosti koristiti za novu svrhu.

Na području Bjelovarsko-bilogorske županije stanje gospodarenja otpadom ne zadovoljava: postoji velik broj divljih nesaniranih odlagališta koja je potrebno sanirati, a 35% stanovništva nije obuhvaćeno organiziranim skupljanjem komunalnog otpada.

Dosadašnji se vodoopskrbni sustav i sustav odvodnje razvijao pojedinačno za svaki grad ili općinsko središte potpuno odvojeno zbog čega su mnoga manja dislocirana naselja ostajala bez vodoopskrbnih i odvodnih priključaka. Regionalni vodoopskrbni sustav Bjelovarsko-bilogorske županije jedan je od najznačajnijih projekata za ovo područje a cilj mu je da pitka voda bude dostupna svakom stanovniku, kao i svakom industrijskom pogonu za njegove potrebe.

Veliki potencijali za korištenje obnovljivih izvora energije (geotermalni izvori, biomasa...) evidentirani su na području ove Županije. ■

9. DRUŠTVENE DJELATNOSTI

9.1 Kultura i kulturna baština

Na području Bjelovarsko-bilogorske županije postoje brojne ustanove kulture koje prikupljaju i čuvaju povijesne zapise, stručno obrađuju i daju na korištenje knjižnu građu. Svojom djelatnošću potiču širenje općeg obrazovanja, stručnog i znanstvenog rada te zadovoljavaju kulturne potrebe stanovnika na području cijele Županije a to su:

- › Narodna knjižnica „Petar Preradović“ Bjelovar,
- › Pučka knjižnica i čitaonica Daruvar,
- › Hrvatska knjižnica i čitaonica „Đuro Sudeta“ Garešnica,
- › Gradska knjižnica Slavka Kolara Čazma,
- › Gradska knjižnica „Mato Lovrak“ Grubišno Polje,
- › Centar za kulturu „Slavko Kolar“ Čazma,
- › Centar za kulturu i informiranje „Dr. Franjo Tuđman“ Grubišno Polje,
- › Državni arhiv u Bjelovaru,
- › Gradski muzej Bjelovar,
- › Pučko otvoreno učilište Bjelovar,
- › Pučko otvoreno učilište Daruvar.

Bjelovarsko-bilogorska se županija odlikuje bogatom materijalnom i nematerijalnom kulturnom baštinom. Trenutno su u Županiji registrirana i zaštićena 202 kulturna dobra pri Konzervatorskom odjelu Ministarstva kulture.

9.2 Sport i sportska kultura

Na području Županije organizacijom i provođenjem sportskih aktivnosti bave se 364 sportske udruge, devet strukovnih saveza, pet sportskih zajednica gradova, jedna sportska zajednica općina, Savez školskih sportskih društava Bjelovarsko-bilogorske županije, Sportski savez osoba s invaliditetom Bjelovarsko-bilogorske županije te Sportski savez osoba s invaliditetom Grada Bjelovara, a programi se provode u 25 sportova. Krovna sportska organizacija u Županiji je Športska zajednica Bjelovarsko-bilogorske županije koja je osnovana 1996. godine.

Organizirani sportski rad rezultirao je brojnim kvalitetnim rezultatima u pojedinačnim sportovima, dok kolektivni sportovi bilježe relativni zastoj što se može protumačiti financijskim poteškoćama te nedostatkom primjerenih sportskih objekata. Izgradnjom tri nove dvorane (Bjelovar, Garešnica, Veliko Trojstvo) znatno se podiže kvaliteta života žitelja Županije. Dvije dvorane (Hercegovac i Velika Pisanica) u završnoj su fazi izgradnje.

Na županijskoj razini sportska rekreacija građana neorganizirana je i nepovezana, a svodi se na povremene sportsko-rekreacijske aktivnosti samo 7% građana, što je malo i u neskladu s tendencijama modernog društva.

Iako su suočeni s teškim uvjetima rada, izuzetne uspjehe postižu sportaši s invaliditetom a organizirani su u Sportskom savezu osoba s invaliditetom Bjelovarsko-bilogorske županije. Sportaši s invaliditetom naše Županije posebno su uspješni na međunarodnim natjecanjima i to u atletici, stolnom tenisu, dresurnom jahanju, streljaštvu i alpskom skijanju. Oni su sudjelovali na Paraolimpijskim igrama u navedenim sportovima u Pekingu 2008. godine, a Darko Kralj, atletičar iz Grubišnog Polja, prvi je u hrvatskoj povijesti osvajač zlatnog odličja i svjetskog rekorda.

Daljnji razvoj i napredak vidi se u izgradnji pristupačnog nacionalnog sportsko-rekreacijskog centra za osobe s invaliditetom u Daruvaru. Time se omogućuje razvoj niza aktivnosti vezanih uz sport i rekreaciju, a sve prilagođeno osobama s invaliditetom, ali i široj populaciji. Navedeni program sukladan je planu razvoja medicinsko-rehabilitacijske i turističke djelatnosti.

9.3 Civilno društvo

U Registar udruga Bjelovarsko-bilogorske županije do danas je upisano 1.200 udruga, od kojih su jedne aktivnije, a druge manje aktivne.

Tendencija upisa u Registar udruga je u porastu jer je od 1. siječnja 2009. godine registrirano 110 novih udruga, dok ih je na zahtjev osnivača brisano svega nekoliko (4-5).

Udruge bi se mogle razvrstati prema djelatnosti u više skupina, jer u statutima navode širok spektar djelatnosti. Budući da svaku možemo uvrstiti u jednu vrstu djelatnosti, trenutno stanje u Registru udruga je sljedeće:

	broj udruga
1. SPORTSKA	364
2. TEHNIČKA	243
3. HUMANITARNA	14
4. SOCIJALNA	71
5. ZDRAVSTVENA	26
6. ZNANSTVENA	2
7. PROSVJETNA	6
8. KULTURNA	106
9. EKOLOŠKA	11
10. GOSPODARSKA	165
11. NACIONALNA	11
12. ZAŠTITA PRAVA	6
13. HOBISTIČKA	14
14. DUHOVNA	8

15. OKUPLJANJE I ZAŠTITA DJECE I MLADEŽI	25
16. OKUPLJANJE I ZAŠTITA ŽENA	35
17. UDRUGE DOMOVINSKOG RATA	39
18. INFORMACIJSKA	2
19. ETNIČKA	30
20. OSTALE DJELATNOSTI	22

Postoje razni izvori financiranja nevladinog sektora. U pravilu sredstva se namiču članarinama, naknadama, donacijama brojnih tvrtki, apliciranim projektima te prihodom iz svoje djelatnosti (izdavaštvo, konzalting, prodaja).

Bjelovarsko-bilogorska županija potiče rad udruga njihovim sufinanciranjem, odnosno sufinanciranjem njihovih projekata, programa. Prije početka proračunske godine Županija raspisuje natječe za projekte i programe udruga.

Manji broj udruga s područja Županije je aktivan (sportske udruge su najaktivnije), dok je preostali dio manje aktivan ili u potpunosti neaktivan. Uzroci neaktivnost bi se mogli pripisati needuciranosti i općoj, društvenoj i gospodarskoj klimi koja nepovoljno utječe na njihov rad (PDV na strane donacije, smanjena sredstva, smanjen broj manifestacija na kojima se udruge prezentiraju...).

Svakako treba spomenuti pretpristupne fondove Europske Unije jer su jedan od najvećih izvora financiranja udruga, ali ograničavajući čimbenik je nepovoljna obrazovna struktura članstva i upravnih tijela udruga (needuciranost, nezainteresiranost za daljnje učenje...).

9.4 Zdravstvena infrastruktura

Bjelovarsko-bilogorska županija ima 133.084 stanovnika, a glavna im je karakteristika visoka životna dob, pa starenje i izumiranje predstavljaju jedan od većih problema. U Županiji je 17 % stanovnika starijih od 65 godina. Ova populacija ujedno ima i najveću potrebu za zdravstvenim uslugama. Prosječna starost stanovnika Županije je 40 godina.

Bjelovarsko-bilogorska županija je osnivač pet zdravstvenih ustanova:

- Doma zdravlja Bjelovarsko-bilogorske županije s ispostavama u Bjelovaru, Daruvaru, Čazmi, Garešnici i Grubišnom Polju,
- Opće bolnice Bjelovar,
- Specijalne bolnice za medicinsku rehabilitaciju „Daruvarske toplice“ Daruvar,
- Ljekarne Bjelovar u okviru koje se nalaze tri depoa lijekova i tri ljekarničke jedinice,
- Zavoda za javno zdravstvo Bjelovar s ispostavama u Čazmi, Garešnici, Daruvaru i Grubišnom Polju.

Na primarnoj razini zdravstvenu zaštitu pružaju Zavod za javno zdravstvo Bjelovar, Dom zdravlja BBŽ-a i Ljekarna. Na sekundarnoj razini zdravstvenu zaštitu pružaju Opća bolnica Bjelovar i Specijalna bolnica za medicinsku rehabilitaciju „Daruvarske toplice“ Daruvar.

Opća bolnica Bjelovar ima 337 ležajeva, što nije dostatno za pokriće ukupnog broja stanovnika pa je otežano već i tekuće poslovanje, a dodatni problem predstavlja neadekvatnost prostora i nepovezanost odjela (paviljonski tip gradnje). Zato su nužna odgovarajuća kapitalna ulaganja. U tijeku je projekt Rekonstrukcije i izgradnje Nove bolnice Bjelovar.

Specijalna bolnica za medicinsku rehabilitaciju „Daruvarske toplice“ ima 140 ležajeva, što je premalo obzirom na gravitirajuće područje, te je stoga potrebno proširiti postojeće kapacitete uz istovremeno povećanje ponude medicinsko-rehabilitacijske djelatnosti.

9.5 Socijalna infrastruktura

U zdravstvenim ustanovama Županije ukupno je zaposleno 1.272 ljudi, od čega 227 doktora medicine, 61 stomatolog i 53 farmaceuta.

Ustanove socijalne skrbi Bjelovarsko-bilogorske županije su:

- Centar za socijalnu skrb Bjelovar,
- Centar za socijalnu skrb Daruvar (Ispostava Centra u Grubišnom Polju),
- Centar za socijalnu skrb Čazma,
- Centar za socijalnu skrb Garešnica,
- Dom za starije i nemoćne osobe u Bjelovaru.

Ustanove socijalne skrbi, smještene na području Županije, a pod upravom Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi su:

- Dom za psihički bolesne odrasle osobe u Bjelovaru,
- Centar za odgoj i obrazovanje djece i omladine sa smetnjama u razvoju „Rudolf Steiner“ u Daruvaru.

Dom za starije i nemoćne osobe u Bjelovaru, nad kojim su prenijeta osnivačka prava s Republike Hrvatske na Bjelovarsko-bilogorsku županiju, kapaciteta je 250 korisnika. Postoje još tri doma za smještaj starijih i nemoćnih osoba drugih osnivača kapaciteta 130 korisnika. U osnivanju je još jedan dom, koji će moći primiti 50 korisnika.

Od programa koji se provode na području Županije navest ćemo:

- „Pomoć u kući starijim osobama“ (u Čazmi, Garešnici, Velikom Trojstvu i Velikom Grđevcu),
- „Dnevni boravak i pomoć u kući starijim osobama“ (u Grubišnom Polju i Daruvaru),
- Programi međugeneracijske solidarnosti usmjereni izvaninstitucionalnim oblicima skrbi o starijim osobama poradi poboljšanja kvalitete njihova života. Broj korisnika navedenih programa je 1.330.

Na području Županije provodi se, ali ne potrebnom i željenom dinamikom, Nacionalna strategija za izjednačavanje mogućnosti za osobe s invaliditetom.

Broj osoba s invaliditetom prema vrsti invaliditeta:

Osoba s tjelesnim invaliditetom	10.943
Osoba s oštećenjem vida	535
Osoba s oštećenjem sluha	438
Osoba s intelektualnim teškoćama	998
Osoba s teškoćama iz autističnog spektra	17
Osoba s duševnim bolestima	2.653

Socijalni prioriteti:

1. skrb za starije i nemoćne osobe,
2. izjednačavanje mogućnosti za osobe s invaliditetom,
3. povećanje socijalnog standarda – pomoći osobama slabijeg imovinskog stanja,
4. zapošljavanje.

Prema dokumentu „Slika zdravlja i prioriteti u očuvanju zdravlja stanovništva Bjelovarsko-bilogorske županije“ koji je izradio Zavod za javno zdravstvo Bjelovarsko-bilogorske županije 2006. godine definirano je pet zdravstvenih prioriteta:

1. nedostatak preventive,
2. ovisnosti – naglasak na alkoholizmu,
3. rak debelog crijeva,
4. alergije – naglasak na ambroziji,
5. nedovoljna skrb za starije i nemoćne osobe.

9.6 Odgoj i obrazovanje

9.6.1 Predškolski odgoj

Danas na području Bjelovarsko-bilogorske županije djeluje 14 dječjih vrtića s 9 podružnica. Podružnice imaju 3 dječja vrtića, dok ostalih 11 djelatnost provodi samo u matičnim ustanovama. Jedinice lokalne samouprave su osnivači 11 dječjih vrtića, a 3 su privatna (sva tri u Bjelovaru).

Prema posljednjim podacima u vrtiće je smješteno oko 1.770 djece, a zaposleno je ukupno 146 djelatnika.

9.6.2 Osnovnoškolsko obrazovanje

U Bjelovarsko-bilogorske županije ukupno je 26 osnovnih škola te Centar „Rudolf Steiner“ u Daruvaru. U sastavu osnovnih škola djeluje i 80 područnih škola.

Škole je polazilo 11.850 učenika raspodijeljenih u 596 razrednih odjela. Prosječno 20 učenika bilo je u razrednom odjelu. U Centru „Rudolf Steiner“ nastavu polazi 85 učenika s teškoćama u razvoju. Osnivač Centra je Ministarstvo rada i socijalne skrbi.

Broj učenika osnovnih škola stalno se smanjuje od 1993., tj. od administrativno-pravnog ustroja Županije.

Posebnost je osnovnog školstva organiziranje odgojno-obrazovnog procesa za pripadnike češke nacionalne manjine, i to u osnovnim školama s nastavom na češkom jeziku.

U podsustavu osnovnog školstva djeluju i osnovne glazbene škole.

Ukupno je bilo 1.294 zaposlenika u osnovnom školstvu prema podacima iz 2009. godine.

9.6.3 Srednjoškolsko obrazovanje

Na području Bjelovarsko-bilogorske županije djeluje 15 srednjih škola i 2 učenička doma.

Zanimanja u strukovnim školama Bjelovarsko-bilogorske županiji su sljedeća:

- Medicinska škola: zubotehničar, zdravstveno-laboratorijski tehničar, farmaceutski tehničar i medicinska sestra – medicinski tehničar.
- Komercijalna i trgovačka škola: prodavači i komercijalisti.
- Turističko-ugostiteljska i prehrambena škola: hotelijersko-turistički tehničar, turističko-hotelijerski komercijalist, kuhar, konobar, slastičar, pekar, konditor, mesar, mljekar.
- Ekonomska i birotehnička škola: ekonomist i upravni referent.
- Tehnička škola: strojarski tehničar, računalni tehničar za strojarstvo, elektrotehničar, tehničar za računalstvo, građevinski tehničar.
- Obrtnička škola: automehaničar, vodoinstalater, plinoinstalater, instalater grijanja i klimatizacije, obrađivač na numerički upravljanim alatnim strojevima, bravar, autolimar, soboslikar-ličilac, elektroinstalater, elektromehaničar, elektroničar-mehaničar, pomoćni bravar.
- Ostala zanimanja: frizer, zidar, cvjećar, stočar, poljoprivredni gospodarstvenik.

Broj učenika u srednjim školama je u padu, te su u školskoj godini 2009./2010. bila upisana 5.464 učenika.

Poradi ublažavanja nedostatka prostora u Bjelovaru je 2008. godine izgrađena i otvorena nova zgrada za 4 srednje škole.

Danas je u srednjim školama Županije zaposleno 540 djelatnika, od čega 416 nastavnika.

9.6.4 Visokoškolsko obrazovanje

U Bjelovarsko-bilogorskoj županiji visokoškolsko obrazovanje odvija se u nekoliko ustanova: u Visokoj tehničkoj školi Bjelovar sa smjerovima mehatronike (baccalaureus ing. mehatronike) i sestrinstvo (baccalaureus sestrinstva), te u podružnicama Ekonomskog fakulteta Zagreb (sveučilišni studij poduzetništva) i Ekonomskog fakulteta Rijeka. Nastavu u navedenim visokoškolskim ustanovama pohađa oko 1.400 studenata.

9.7 Znanost i istraživački rad

Predsjedništvo Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti donijelo je odluku 29. prosinca 2003. o osnivanju Zavoda za znanstvenoistraživački i umjetnički rad Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Bjelovaru. Zavod je počeo raditi u rujnu 2006. (Ulica A. B. Šimića 1).

Zavod temeljnu djelatnost obavlja u skladu sa Statutom Akademije i na području Bjelovarsko-bilogorske županije. Stoga će znanstvenim i stručnim istraživanjima, organiziranjem znanstveno-stručnih skupova i savjetovanja te objavljivanjem rezultata znanstvenoistraživačkoga rada pridonositi daljem razvoju Županije u svim područjima rada.

9.8 Zaključak

Aktivne su udruge koje se bave očuvanjem tradicijske kulturne baštine te na taj način doprinose prepoznatljivosti naše Županije. Aktivne su i udruge koje se bave sportom i promicanjem sportskih aktivnosti. Obzirom na veliki broj registriranih civilnih udruga neproporcionalno je malo aktivnosti za sudjelovanja u projektima od šireg društvenog značenja i inicijative za pokretanje projekata za jačanje uloge civilnog društva.

Glavna karakteristika stanovnika Županije je visoka životna dob (prosječna starosna dob 40 godina), što podrazumijeva povećanu potrebu za zdravstvenim (medicinskim) uslugama. U zdravstvu je izražen problem financiranja tekućeg poslovanja. Dodatna poteškoća u poslovanju su neprimjereni prostori. U planu je izgradnja nove bolnice, što će znatno podići kvalitetu zdravstvenih usluga stanovnika Bjelovarsko-bilogorske županije. Na području Županije prevladava nedostatak domova za starije i nemoćne osobe.

Negativna demografska kretanja rezultiraju stalnim smanjenjem broja djece u osnovnoškolskom i srednjoškolskom obrazovanju. Rad školstva otežavaju neprimjereni i neopremljeni prostori (nedostatak sportskog prostora, informatičkih i drugih specijaliziranih učionica). Visoka tehnička škola (smjer mehatronika i sestrinstvo), Ekonomski fakultet Zagreb i Ekonomski fakultet Rijeka, kao institucije visokoškolskog obrazovanja, od velikog su značenja za razvoj obrazovnog sustava ove Županije. Znanstveni rad na području Županije znatno će unaprijediti Zavod za znanstvenoistraživački i umjetnički rad HAZU u Bjelovaru. ■

10. UPRAVLJANJE RAZVOJEM

Razvojem Bjelovarsko-bilogorske županije bave se mnoge institucije počevši od same Županije te jedinica lokalne samouprave, odnosno njihovih upravnih tijela preko kojih oblikuju i provode razvojnu politiku. Nadalje tu su i različite druge institucije: strukovne komore, Razvojna agencija, Hrvatski zavod za zapošljavanje, Turistička zajednica, Visoka tehnička škola, ekonomski fakulteti, poduzetnički centri, poslovni inkubatori, civilni sektor i druge razvojne institucije.

10.1 Bjelovarsko-bilogorska županija

Bjelovarsko-bilogorska županija kao regionalna samouprava zajedno s 23 jedinice lokalne samouprave nositelj je mnogobrojnih programa kojima je krajnji cilj cjeloviti razvoj regije utemeljen na znanju i sposobnostima. Ostvarenje ciljeva ovisi o učinkovitom djelovanju županijskih tijela i stručnih službi: Županijske skupštine, župana, upravnih tijela.

U svom samoupravnom djelokrugu Županija obavlja poslove područnog (regionalnog) značenja kao što su: obrazovanje, zdravstvo, prostorno i urbanističko planiranje, gospodarski razvoj, promet i prometna infrastruktura, održavanje javnih cesta, planiranje i razvoj mreže obrazovnih, zdravstvenih, socijalnih i kulturnih ustanova, izdavanje građevinskih, lokacijskih dozvola i drugih akata vezanih uz gradnju te nadzire provedbu dokumenata prostornog uređenja izvan područja velikoga grada i ostale poslove sukladno posebnim zakonima.

Općine i gradovi u svom samoupravnom djelokrugu obavljaju poslove lokalnog značenja kojima se neposredno ostvaruju potrebe građana i na taj način doprinose razvoju a to su: uređenje naselja i stanovanje, prostorno i urbanističko planiranje, komunalno gospodarstvo, briga o djeci, socijalna skrb, primarna zdravstvena zaštita, odgoj i osnovno obrazovanje, kultura, tjelesna kultura i sport, zaštita potrošača, zaštita i unaprjeđenje prirodnog okoliša, protupožarna i civilna zaštita i promet na svom području.

Veći gradovi i općine imaju uz gradonačelnika ili načelnika, skupštinu, upravna tijela i stručne službe, dok male općine imaju uglavnom načelnika i par zaposlenika u stručnim službama. U tim općinama su male mogućnosti upravljanja razvojem.

Županija, gradovi i općine pomoću svojih upravnih tijela provode razvojnu politiku.

10.2 Regionalna razvojna agencija Bjelovarsko-bilogorske županije d.o.o.

Regionalna razvojna agencija Bjelovarsko-bilogorske županije pridonosi razvoju a pri tom se misli na: izradu poslovnih investicijskih planova, pripreme i ispunjavanje dokumentacije za nacionalne i EU fondove, izradu planova i strategija razvitka za jedinice lokalne i regionalne samouprave, provođenje ostalih projekata u suradnji s drugim institucijama, pomoć gradovima i općinama pri izradi i provedbi programa raspolaganja poljoprivrednim zemljištem, savjetodavnu pomoć poljoprivrednicima i svima zainteresiranim za okrupnjavanje poljoprivrednog zemljišta.

10.3 Hrvatski zavod za zapošljavanje

Hrvatski zavod za zapošljavanje je vodeći sudionik u razvoju hrvatskog tržišta rada, poglavito u objedinjavanju cjelokupne ponude i potražnje da bi se postigla puna zaposlenost. Cilj je učinkovito posredovanje na tržištu rada razvojem visoke kvalitete prema potrebama klijenata, uz razvoj vlastitih znanja, vještina i sposobnosti i uz promicanje partnerskih odnosa s dionicima na tržištu rada.

Strateški ciljevi na kojima temelji svoj razvoj su:

- razviti usluge radi povećanja konkurentnosti radne snage i zadovoljenja potreba na tržištu rada,
- razviti vlastiti ljudski potencijal i administrativni kapacitet u kreiranju i davanju novih usluga na tržištu rada,
- ostvariti vodeću poziciju na tržištu rada uspostavljanjem partnerskih odnosa i većim utjecajem na donošenje i provedbu javnih politika.

10.4 Turistička zajednica

Turistička zajednica Bjelovarsko-bilogorske županije potiče i inicira razvoj i unaprjeđuje postojeće turističke proizvode. Potom inicira razvoj novih turističkih proizvoda, promovira turističke proizvode Županije, razvija svijest o korisnosti i gospodarskim, društvenim i drugim učincima turizma, te ističe potrebu i važnost očuvanja i unaprjeđenja svih elemenata turističkih proizvoda, a posebice zaštitu okoliša te prirodne i kulturne baštine sukladno održivom razvoju.

10.5 Zavod za prostorno uređenje Bjelovarsko-bilogorske županije

Zavod za prostorno uređenje Bjelovarsko-bilogorske županije (u daljnjem tekstu Zavod) kao javna ustanova osnovan je 2008. godine temeljem odredbi Zakona o prostornom uređenju i gradnji (u daljnjem tekstu Zakon) te Odlukom Županijske skupštine Bjelovarsko-bilogorske županije. Slijednik je Zavoda za prostorno uređenje i zaštitu okoliša, koji je bio ustrojen kao upravno tijelo Bjelovarsko-bilogorske županije.

Djelatnosti Zavoda utvrđene su člankom 38. Zakona:

- izrada prostornog plana Županije i praćenje njegove provedbe,
- izrada izvješća o stanju u prostoru Županije,
- vođenje registra podataka u okviru informacijskog sustava prostornog uređenja,
- pripremanje polazišta za izradu, odnosno stavljanje izvan snage prostornih planova uži područja,
- izdavanje mišljenja u postupku izrade i donošenja dokumenata prostornog uređenja u skladu sa Zakonom,
- izrada prostornih planova gradova i općina, ako mu izradu tih planova povjeri Ministarstvo ili župan,
- izrada urbanističkih planova uređenja, ako mu izradu tih planova povjeri Ministarstvo ili župan,
- obavljanje stručno-analitičkih poslova iz područja prostornog uređenja, ako mu obavljanje tih poslova povjeri Ministarstvo ili župan.

Zavod je do sada među ostalim izradio: Prostorni plan Bjelovarsko-bilogorske županije (i tri izmjene i dopune), Prostorni plan uređenja Grada Grubišno Polje, prostorne planove uređenja općina Nova Rača, Rovišće, Severin, Sirač, Šandrovac i Veliko Trojstvo (uključujući I. izmjene i dopune), Prostorni plan uređenja Grada Garešnice, a trenutačno izrađuje I. izmjene i dopune prostornih planova uređenja općina Veliko Trojstvo i Nova Rača.

10.6 Hrvatska gospodarska komora

Hrvatska gospodarska komora je neprofitna, nevladina, stručno-poslovna udruga svih pravnih subjekata koji se bave gospodarskom djelatnošću. Osnovna joj je uloga raditi na razvoju: zastupati interese gospodarstva prema kreatorima gospodarske politike (ministarstva, Vlada, Sabor), promicati hrvatsko gospodarstvo u zemlji i inozemstvu te unaprjeđivati rad i poslovanje tvrtki.

10.7 Hrvatska obrtnička komora

Zadatci Hrvatske obrtničke komore su: promicanje obrta i obrtništva, zastupanje interesa obrtnika pred državnim tijelima u oblikovanju gospodarskog sustava, davanje mišljenja i prijedloga državnim tijelima pri donošenju zakona iz područja obrtništva, osnivanje povjerenstava za polaganje pomoćničkih i majstorskih ispita, djelovanje obrtnika, ustroj arbitražnog vijeća, vođenje knjige obrtnika, vođenje evidencije ugovora o nauku, pomaganje obrtnicima pri osnivanju i poslovanju obrta, obavljanje drugih zadataka određenih zakonom i statutom Komore.

10.8 Civilni sektor

Djelovanje udruga, gledano u cjelini, doprinosi poboljšanju upravljanja razvojem Bjelovarsko-bilogorske županije. Iako je iz godine u godinu vidljiv napredak, još uvijek je taj doprinos neznatan, a time i utjecaj građana. Postoji nekoliko udruga koje mogu poslužiti kao primjer uspješnog sudjelovanja u lokalnom i regionalnom razvoju.

Međusobna koordinacija i suradnja među udrugama je slaba i nedostatna. Nerijetko se nekoliko različitih udruga bavi istim područjem, ali izostaje suradnja među njima, jer svaka se uglavnom usredotočuje na provedbu svojih programa, premda je ciljna skupina korisnika ista.

10.9 Zaključak

Bjelovarsko-bilogorska županija ima donesene i usvojene strateške dokumenta za upravljanje razvojem:

- Prostorni plan
- Regionalni operativni plan
- Master plan turizma Bjelovarsko-bilogorske županije
- Većina jedinica lokalne samouprave ima izrađene i usvojene planove ukupnog razvitka.

Na temelju navedenih usvojenih strateških dokumenata institucije Županije upravljaju organizacijom i procesima provedbe strateškog razvoja. ■

11. MEĐUŽUPANIJSKA I MEĐUNARODNA SURADNJA

Bjelovarsko-bilogorska županija uspostavlja i razvija suradnju sa srodnim institucijama i drugim organizacijama unutar granica Republike Hrvatske i izvan njih.

Ciljevi su promicanje i uključivanje u aktivnosti međuregionalne suradnje na području gospodarstva, prostornog planiranja, zaštite okoliša, obrazovanja, zdravstva, kulture i športa, znanstveno-istraživačkog rada, te pokretanje regionalnih inicijativa i razmjene iskustava.

Nadalje, suradnja s drugim županijama omogućuje partnerstvo kojim se jačaju kapaciteti potrebni za regionalni razvoj kao i za stvaranje jedinstvenog okvira za provedbu regionalne politike Republike Hrvatske.

Bjelovarsko-bilogorska županija je članica Hrvatske zajednice županija od 2003. godine. Potpisane sporazume o suradnji ima s:

- › Ličko-senjskom županijom, 1999. godine,
- › Rimavskom Sobotom, Slovačka, 2002. godine,
- › Županijom Somogy, Republika Mađarska, 2004. godine,
- › Tuzlanskim kantonom, Bosna i Hercegovina, 2009. godine.

Od 2007. godine Županija je i članica Instituta regija Europe, zakladom sa sjedištem u Salzburgu čiji je cilj promicanje i proučavanje regionalizma.

Županija se uključila u snažni razvoj prekogranične i međuregionalne suradnje, potaknuta procesom pristupanja Republike Hrvatske EU, ali i stvarnim potrebama za koordiniranim, sustavnim i strateškom suradnjom sa susjednim zemljama. Brojne su inicijative i programi koje Županija ostvaruje sa svojim institucijama da bi se smanjio negativan učinak granica na regionalni razvoj, te promicala i unaprijedila društveno-gospodarska kohezija.

Uz ostalih osam županija Panonske Hrvatske Bjelovarsko-bilogorska županija sudjeluje u IPA - CBC programu kao pridruženi partner budući je jedna od dvije županije u državi koje nemaju zemljopisni kontakt sa susjednim državama i to u:

- › Prekograničnom programu između Republike Hrvatske i Republike Mađarske za programsko razdoblje 2007.-2013.
- › Prekograničnom programu između Republike Hrvatske i BIH za programsko razdoblje 2007.-2013.

11.1 Rezultati provođenja dosadašnjih strategija

Regionalni operativni program (ROP) prvi je programski strateški dokument na razini Županije koji definira strategiju ukupnog županijskog razvoja za razdoblje od 2007. do 2011. godine. ROP je do sada bio primarni instrument za planiranje i dodjelu svih izvora financiranja za programe razvoja županija, jedinica lokalne samouprave i ostalih relevantnih čimbenika na nacionalnoj i međunarodnoj razini.

Kao rezultat konzultativnog procesa među dionicima definirana je razvojna vizija s tri strateška, dugoročna cilja, kao ključni dio ROP-a. Na osnovi definirane vizije i strateških ciljeva razrađena su ključna razvojna prioritetna područja:

1. **Razvoj poljoprivrede, prerađivačke industrije te kontinentalnog turizma uz održivu eksploataciju prirodnih resursa:**
 - a. Učinkovitija poljoprivredna proizvodnja
 - b. Razvoj kontinentalnog turizma
 - c. Zaštita okoliša
 - d. Komunalna i prometna infrastruktura.
2. **Stvaranje poticajnog gospodarskog okruženja:**
 - a. Pобољшanje razine znanja i vještina
 - b. Razvoj malog i srednjeg poduzetništva i obrtništva.
3. **Razvoj društvene infrastrukture:**
 - a. Razvoj civilnog društva
 - b. Pобољшanje socioekonomskih uvjeta života.

Državne institucije, agencije i ministarstva, uspostavile su zajednički mehanizam za financiranje razvoja koji koordinira većinu inozemnih donatora, kao što su: Europska komisija (EK), Europska investicijska banka (EIB) i Svjetska banka (WB), te su definirani razvojno-prioritetni projekti na području Bjelovarsko-bilogorske županije koji su u fazi pripreme dokumentacije ili su već financirani.

Uspostavom koordinacije s lokalnim razinama financirani su razvojni projekti sukladno ciljevima, prioritetima i mjerama ROP-a bespovratnim sredstvima – donacijama iz domaćih i međunarodnih izvora, proračunskim sredstvima jedinica lokalne (regionalne) samouprave, te kreditima, bilo da se radi o kreditnim linijama poslovnih banaka i mogućnosti korištenja sredstava po komercijalnim uvjetima, ili poticajnom financiranju gospodarstva, zajedničkim ulaganjima, te samofinanciranjem, prije svega gospodarskih subjekata, koja su vlastitim izvorima (sadržanim u neto dobiti i izdvojenim iz amortizacije osnovnih sredstava) financirali planirana ulaganja.

11.2 Zaključak

Bjelovarsko-bilogorska županija intenzivno uspostavlja suradnju sa srodnim institucijama ili drugim organizacijama unutar granica Republike Hrvatske i izvan njih, te sudjeluje u realizaciji projekata prekogranične suradnje kao partner budući da zemljopisno ne graniči sa susjednim državama.

Županija je dio Panonske NUTS-2 regije, čime je uključena u sudjelovanje i vođenje razvoja na nivou regije, te ima svog predstavnika u Partnerskom odboru NUTS-2 regije.

Uspostavljeni su mehanizmi za koordinaciju i provedbu Regionalnog operativnog programa Bjelovarsko-bilogorske županije, a projekti se financiraju sukladno strateškim ciljevima, prioritetima i mjerama. ■

12. SWOT ANALIZA

Snage:

- › povoljan geografski položaj,
- › bogati prirodni resursi,
- › očuvani okoliš,
- › postojanje visokoobrazovnih institucija,
- › stogodišnja tradicija obrtništva,
- › tradicija u prerađivačkoj industriji,
- › tradicija u primarnoj proizvodnji hrane,
- › tradicija zdravstveno-lječilišnog turizma i lovnog turizma,
- › razvijena mreža institucija koje sudjeluju u razvoju,
- › veliki broj nacionalnih manjina – multikulturalno društvo,
- › veliki broj civilnih udruga,
- › veliki broj obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava.

Slabosti:

- › nedovoljna iskorištenost prirodnih resursa,
- › neodgovarajući i nedostatno opremljeni objekti zdravstvene zaštite,
- › negativna demografska kretanja,
- › postojeća pruga i željeznička infrastruktura dotrajala i nedovoljno razvijena,
- › ceste na području BBŽ-a su niže kategorije,
- › poljoprivredno stanovništvo je vrlo niske razine obrazovanja i visoke starosne dobi,
- › malo navodnjavanih poljoprivrednih površina kao preduvjet moderne poljoprivredne proizvodnje,
- › nedostatak skladišnih, rashladnih kapaciteta i prerađivačkih pogona za voće i povrće,
- › neadekvatna tehnološka opremljenost u industrijskim sektorima,
- › nedovoljan broj stručne radne snage u svim gospodarskim sektorima,
- › nedostatak smještajnih kapaciteta u turizmu,
- › nedovoljno razvijena svijest o zaštiti okoliša,
- › niska razina kvalitete življenja,
- › neusklađenost obrazovne strukture s potrebama gospodarstva,
- › visok postotak nezaposlenih niske razine obrazovanja,
- › loš vodoopskrbni odvodni sustav,

- › veći postotak nezaposlene ženske populacije,
- › mala gustoća naseljenosti,
- › neravnomjerna razvijenost BBŽ-a,
- › usitnjenost poljoprivrednih površina,
- › veliki broj neregistriranih objekata za poljoprivrednu proizvodnju,
- › nedostatak vlastitih financijskih sredstava i nedovoljni kapaciteti garancije za kreditiranje.

Prilike:

- › korištenje međunarodnih fondova za regionalni razvoj,
- › trend zdravog života,
- › širokopojasni internet dostupan gotovo polovici kućanstava,
- › turističko prepoznavanje kulturno-prirodnih i povijesnih vrijednota,
- › novi trendovi u turističkom sektoru,
- › umrežavanje i povezivanje poljoprivrednika, poslovnih subjekata,
- › primjena novih znanja i tehnologija,
- › planirano je 17 poduzetničkih zona, 7 ih je u funkciji,
- › potencijal civilnog društva,
- › promidžba gospodarstva BBŽ-a,
- › potencijal za korištenje obnovljivih izvora energije,
- › mogućnost korištenja studentskih i učeničkih stipendija i kredita,
- › stvoreni preduvjeti za osnivanje Veleučilišta na području Županije,
- › regionalno povezivanje i umrežavanje.

Prijetnje:

- › negativni trend ukupne gospodarske aktivnosti,
- › odljev visokoobrazovane radne snage – „brain-drain“,
- › prisutnost sive ekonomije,
- › nedostatak specijaliziranih i neodgovarajuće strukovno obrazovanih mladih stručnjaka,
- › nedovoljna vertikalna prohodnost i povezanost obrazovnih ustanova,
- › neadekvatno gospodarenje otpadom,
- › strogi propisi koji usporavaju razvoj poljoprivrede i gospodarstva,
- › neuređeni imovinsko-pravni odnosi,
- › neusklađenost zemljišno-knjižnog stanja s katastrom,
- › loša monetarno-kreditna politika: visoke kamate, višestruka osiguranja kredita,
- › depopulacija ruralnog prostora.

13. VIZIJA BJELOVARSKO-BILOGORSKE ŽUPANIJE

U VREMENU 2011.-2013.

Ukratko se može naznačiti kao Županija poticajnog gospodarskog okruženja temeljenog na tradiciji u poljoprivredi, obrtništvu i turizmu uz ostvariv visok stupanj dodane vrijednosti s očuvanim okolišem te prirodnom i kulturnom baštinom; mjesto ugodnog življenja u kojem se promiče kvaliteta života.

14. CILJEVI

14.1 Cilj 1: Povećanje konkurentnosti gospodarstva Županije

Povećanje konkurentnosti gospodarstva Županije ima višestruki utjecaj na njen ekonomski rast i razvoj. Rast konkurentnosti je od izuzetnog značenja jer se time pospješuje, ne samo brži ekonomski rast i novo zapošljavanje, već se smanjuju siromaštvo, socijalne nejednakosti, te povećava socijalna uključenost stanovništva.

Osnovnom analizom nedvojbeno su utvrđene komparativne prednosti Županije i treba ih iskoristiti u skladu sa zadanim ciljem. Bogatstvo šuma, obradivog tla, razvijena stočarska proizvodnja, povoljna klima i reljef, kontinentalni turizam, povoljan položaj, raznovrsnost gospodarskih subjekata, očuvani okoliš... predstavljaju široku bazu resursa koje treba pravilno usmjeriti a tim će se povećati konkurentnost Županije.

Daljnijim jačanjem postojećih poduzetničkih aktivnosti i poticanjem poslovnog i razvojnog povezivanja poduzeća, ustanova i stvaranjem pogodnih uvjeta za gospodarsko udruživanje i naglašavanjem izvozne orijentacije povećat će se i konkurentnost.

Konkurentnost poljoprivredne proizvodnje otežana je do dovršetka procesa okrupnjivanja zemljišnih posjeda i povećanja površina koje se navodnjavaju. Rezultat tih procesa bit će jačanje i rast komercijalnih proizvođača kao i povezivanje i udruživanje malih proizvođača.

Ljudski resursi trebaju ići u smjeru kvalitetnog ciljanog obrazovanja i stvaranja uvjeta kojim će se takvim stručnjacima omogućiti rad u našoj Županiji. Tako će se stvoriti nove prilike za zapošljavanje.

Indikatori ostvarenosti cilja: povećanje indeksa razvijenosti za 10%.

14.2 Cilj 2: Unaprjeđenje društvene infrastrukture i povećanje kvalitete života

U području društvenih djelatnosti uočena je potreba razvoja i poboljšanja zdravstvene, socijalne, kulturne i sportske infrastrukture.

Utvrđeno je da posjedujemo očuvanu prirodu i okoliš, ali i da postoje čimbenici koji ju ugrožavaju. Imamo značajne resurse za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora koje moramo u što kraćem vremenu početi koristiti što je jedan od imperativa strategije cijele EU.

Društveno-gospodarski napredak mora biti uokviren u kulturni identitet kako bismo sačuvali autohtonost i prepoznatljivost naše Županije.

Raznolikost i bogatstvo tradicijske kulturno-povijesne baštine uz povezivanje civilnog i javnog sektora osnovne su smjernice razvoja društvenog života.

Indikatori ostvarenosti cilja: zaustavljanje negativnih demografskih pokazatelja i povećanje kvalitete života.

14.3 Cilj 3: Razvoj komunalne infrastrukture

Da bi se osigurao cjelokupni razvoj, a posebno gospodarstvo, neophodna je kvalitetna infrastruktura. Kroz našu Županiju ne prolazi autocesta ili brza cesta, pokrivenost vodoopskrbom je nedostatna, pročišćavanje otpadnih voda nije razvijeno. Povoljan položaj Županije nije sam po sebi dostatan, potrebna je infrastruktura da bi se taj položaj iskoristio. Prijevoz roba, ljudi i usluga je od iznimne važnosti i pretpostavka je cjelokupnog razvoja. Ti i drugi nedostaci su prepoznati i shodno tome uvršteni u ovaj cilj.

Indikatori ostvarenosti cilja: dostizanje razine prosječnih pokazatelja izgrađenosti komunalne infrastrukture u RH-a. ■

15. PRIORITETI

15.1 Prioritet 1.1: Ruralni razvoj

Prioritetni ciljevi:

- restrukturirati tradicijsku poljoprivrednu proizvodnju u modernu, specijalističku proizvodnju,
- osigurati veći dohodak stanovništva u ruralnim (seoskim) područjima,
- smanjiti iseljavanje i napuštanje ruralnih naselja,
- stvoriti preduvjete za pristup poljoprivrednih proizvoda s područja Županije novim tržištima,
- podržati partnerstvo između proizvođača, prerađivača i trgovine na malo,
- poboljšati uvjete života stanovnika na selu.

Razlog za intervenciju

Bjelovarsko-bilogorska županija je tipična poljoprivredna županija u kojoj se svaki treći stanovnik bavi poljoprivredom budući da imamo velike poljoprivredne resurse i dobro očuvan okoliš. Kao što imamo tradiciju u poljoprivrednoj proizvodnji, bogata je i tradicija stočarstva sa svom pratećom infrastrukturom (objekti, stada). Tržišta su nam blizu (Zagreb, Jadran) što je isto tako jako važno. Analiza stanja i SWOT analiza ukazale su na nejednaki razvoj Županije, odnosno velike razlike između sela i grada. Uočen je i trend depopulacije ruralnih krajeva.

Poljoprivredna proizvodnja na području Županije tradicijski je orijentirana, ovisna o poticajima, te se provodi na tehnološki neprihvatljiv način. Navedeni problem bi se riješio edukacijama poljoprivrednih proizvođača, čime bi se povećala kvaliteta i kvantiteta poljoprivredne proizvodnje. Razvijanjem novih poljoprivrednih grana te uvođenjem novih kultura (npr. voćarstvo, pčelarstvo, vinogradarstvo, ljekovito bilje) ova bi djelatnost znatno uznapredovala. Time bi poljoprivreda Županije postala konkurentna novim trendovima na tržištu. Osim toga, na području Županije postoji potencijal za razvoj eko poljoprivrede za kojom je sve veća potražnja.

Mali je broj površina koje se navodnjavaju, a to je preduvjet moderne poljoprivredne proizvodnje. Razvojem melioracijskih sustava i to bi se riješilo.

Navedenim intervencijama povećao bi se dohodak poljoprivrednih domaćinstava, a sve bi dovelo do toga da mladi ostaju na selu pa bi se riješio i problem depopulacije ruralnih krajeva. Propašću industrije poljoprivreda je jedini izvor egzistencije na seoskim područjima.

Korisnici (nositelji projekata):

- › Hrvatski zavod za poljoprivredno savjetodavnu službu,
- › obiteljska poljoprivredna gospodarstva,
- › zadruge i udruge poljoprivrednih proizvođača,
- › potporne institucije,
- › poljoprivredni obrti,
- › općine,
- › Županija,
- › škole,
- › trgovačka društva.

Krajnji korisnici:

- › ruralno stanovništvo,
- › poljoprivredni obrti,
- › obiteljska poljoprivredna gospodarstva,
- › obrti,
- › trgovačka društva.

Indikatori: ujednačavanje razvoja ruralnih sredina prema indeksu razvijenosti (povećanje indeksa za 10%).

15.2 Prioritet 1.2: Razvoj turizma**Prioritetni ciljevi:**

- › povećati doprinos turističkog sektora u gospodarstvu i zapošljavanju,
- › povećati tržište za poljoprivrednu proizvodnju,

- stvoriti preduvjete kako bi se razvili prepoznatljivi županijski proizvodi i tako dati poticaj razvoju obrtništva, malog i srednjeg poduzetništva,
- razviti i osmišljeno promovirati nove te poboljšati postojeće turističke proizvode Županije,
- poticati međuregionalnu i prekograničnu suradnju u kreiranju novih, zajedničkih turističkih proizvoda.

Razlog za intervenciju

Iz SWOT analize evidentan je nedostatak smještajnih kapaciteta u turizmu. Izgradnjom i modernizacijom turističke infrastrukture to bi se uskoro moglo riješiti. Županija posjeduje jedinstvene kulturne, povijesne i prirodne vrijednosti koje u kombinaciji čine jedinstvenu turističku destinaciju, a budući da nije povezana u jedinstveni turistički proizvod, nije ni prepoznata na tržištu kao takva. Osim toga, Županija ima dugu tradiciju u obučavanju turističkih i ugostiteljskih djelatnika. Većina njih se sezonski zapošljava u priobalnim mjestima, pri čemu se jedan dio obučenih djelatnika i trajno iseljava s ovog područja. Strateškim djelovanjem pripomoći će se razvoju prepoznatljivih turističkih proizvoda, novih usluga čime će Županija postati atraktivna turistička destinacija a to će rezultirati povećanjem broja posjeta domaćih i stranih turista.

Korisnici (nositelji projekata):

- turističke zajednice,
- HOK,
- HGK,
- općine,
- gradovi,
- Županija,
- RRA BBŽ d.o.o.,
- potporne institucije,
- trgovačka društva.

Krajnji korisnici:

- zadruge,
- turistička seoska gospodarstva,
- turističke agencije,
- hotelijersko-ugostiteljska trgovačka društva i obrti,
- općine,
- gradovi.

Indikatori: povećanje ukupnih prihoda u turističkom sektoru za 20%, povećanje broja aktivnih radnih mjesta u turističkom sektoru za 50.

15.3 Prioritet 1.3: Razvoj prerađivačke industrije, malog i srednjeg poduzetništva

(MSP) i obrtništva

Prioritetni ciljevi:

- podržati MSP i obrte u ostvarivanju njihovih gospodarskih potencijala i potencijala za povećanje zaposlenosti;
- pripremiti cjelovit sustav regionalnih poticaja novim investitorima i koordinacija s nadležnim institucijama na nacionalnoj razini;
- promocija razvojnih mogućnosti Županije;
- oblikovanje lokalnih (JLS) sustava poticaja novim ulaganjima;
- osigurati kvalitetnije i poticajne uvjete rada;
- poboljšati konkurentnost i raznolikost gospodarstva;
- proširiti ulogu prerađivačke industrije, malih i srednjih poduzeća i obrta u gospodarstvu.

Razlog za intervenciju

Uloga prerađivačke industrije, malih i srednjih poduzeća i obrta je već sada važna, ali u budućnosti bi trebala biti jača i strateški čvršće definirana. Upravo mala i srednja poduzeća mogu stvarati nove mogućnosti za zapošljavanje. Sektoru je potrebna specifična potpora u jačanju poslovnih vještina, institucionalne organizacije i osiguravanju poslovnih lokacija. Županija treba identificirati nove proizvode, nove proizvodne metode, tehnologije koje nisu štetne za okoliš i koje omogućavaju izlaz na nova tržišta. U SWOT analizi evidentirana je slabost neadekvatne tehnološke opremljenosti u industrijskim sektorima zbog čega smatramo da bi jedna od mjera trebala biti izgradnja i modernizacija postojećih proizvodnih kapaciteta da bi se stvorili uvjeti za konkurentniju i profitabilniju proizvodnju.

Korisnici (nositelji projekata):

- HOK,
- HGK,
- poduzetničke potporne institucije,
- Županija,
- gradovi,
- poduzetnički inkubatori,
- tehnološki centri,
- trgovačka društva.

Krajnji korisnici:

- mala i srednja poduzeća,
- obrtnici,
- općine,

- › gradovi,
- › Županija,
- › zadruge,
- › sindikati,
- › prerađivačka industrija.

Indikatori: novo investicijsko ulaganje u BBŽ = 1, realizacija klastera = 1, povećanje broja zaposlenih za 500 i novoosnovanih MSP = 50, realizacija projekata: 5-12.

15.4. Prioritet 1.4: Jačanje ljudskih potencijala

Prioritetni ciljevi:

- › uskladiti ponudu radne snage s potražnjom gospodarstva;
- › podići konkurentnost radne snage u Županiji formalnim obrazovanjem i trajnom izobrazbom na temelju stvarnih potreba poslovne zajednice da bi se ostvarili preduvjeti za podizanje opće konkurentnosti gospodarstva;
- › ojačati svijest o značenju znanja, obrazovanja i cjeloživotnog učenja;
- › promovirati jednake mogućnosti i socijalnu uključenost;
- › razvijati sposobnosti ljudskog potencijala lokalne, područne (regionalne) samouprave za upravljanje razvojem.

Razlog za intervenciju

SWOT analiza u području ljudskih resursa Županije pokazala je da su najveće slabosti neprimjerena povezanost obrazovanja s gospodarstvom (strukturna neusklađenost), nezadovoljavajuća stručna i obrazovna profilacija radne snage s obzirom na razvojne potrebe i nizak stupanj profesionalne mobilnosti, nerazvijeno cjeloživotno obrazovanje u svim djelatnostima te visoka i dugotrajna nezaposlenost. Iako je u hrvatskim odnosima formalna obrazovanost stanovništva natprosječna, analiza je pokazala da su nužni značajni naponi usmjereni ka povećanju sudjelovanja stanovništva u visokoškolskoj naobrazbi, te u svim vidovima cjeloživotnog učenja. Izazovi fleksibilnijeg i brže rastućeg gospodarstva obvezuju i ljudske resurse na veću prilagodljivost i sve brže usvajanje novih znanja. Pred obrazovnim sustavom su potrebe prilagođavanja metoda i sadržaja educiranja. Umjesto završenog obrazovanja za jednostavno zanimanje, sustav mora pripremiti ljudske resurse za kontinuiranu zapošljivost u uvjetima brzih promjena u gospodarstvu i društvu. Obveza podizanja kvalitete ljudskih resursa ne leži samo na obrazovnom sustavu, već cjelokupno stanovništvo mora biti svjesno svoje obveze aktivnog djelovanja i spremno na novi pristup znanju i obrazovanju.

Korisnici (nositelji projekata):

- › Hrvatski zavod za zapošljavanje,
- › visokoškolske ustanove,
- › osnovne škole, gimnazije, srednje škole, strukovne škole, poljoprivredne škole,

- › centri za obrazovanje,
- › potporne institucije, tehnološki centri, poduzetnički inkubatori,
- › Zavod za znanstvenoistraživački i umjetnički rad HAZU u Bjelovaru,
- › RRA BBŽ,
- › trgovačka društva.

Krajnji korisnici:

- › poslodavci,
- › nezaposleni (posebno žene, osobe smanjenih sposobnosti, mladi, osobe dugotrajno nezaposlene),
- › menadžeri u tvrtkama,
- › poduzetnici,
- › djelatnici institucija i jedinica lokalne i regionalne samouprave.

Indikatori: osnovano Veleučilište, povećan broj stanovništva s visokim stupnjem obrazovanja.

15.5 Prioritet 2.1: Zaštita okoliša

Prioritetni ciljevi:

- izgraditi sustav za praćenje okoliša;
- omogućavati kvalitetnije praćenje sastavnica okoliša i prostora poradi njegovog očuvanja, unaprjeđenja i održivog korištenja;
- zaštititi prirodu i okoliš od negativnih utjecaja što će pozitivno djelovati na održivi razvoj turizma i gospodarstva;
- podizati kvalitetu života u lokalnim zajednicama s posebnim naglaskom na ruralna područja.

Razlog za intervenciju

U SWOT analizi je uočeno da se neadekvatno gospodari otpadom na području Županije. Unaprjeđenjem sustava gospodarenja otpadom navedeni problem mogao bi se riješiti. Isto tako je uočena nedovoljno razvijena svijest o zaštiti okoliša, što se može poboljšati raznim edukacijama stanovništva, promicanjem zaštite okoliša, promoviranjem gospodarskih aktivnosti temeljenih na ekološki prihvatljivim načelima...

Korisnici (nositelji projekata):

- institucije za zaštitu okoliša,
- JLRS,
- komunalna poduzeća,
- udruge građana,
- javna poduzeća,
- trgovačka društva,
- uredi za energetska učinkovitost, poduzeća, potporne institucije.

Krajnji korisnici:

- stanovništvo,
- gospodarski subjekti.

Indikatori: realizacija projekata: 1., 23., 24., sanacija divljih odlagališta za 50%, povećanje obuhvata organiziranog skupljanja otpada za 20%, promocija i edukacija o zaštiti okoliša (pet događaja godišnje).

15.6 Prioritet 2.2: Razvoj zdravstvene, socijalne, sportske i kulturne infrastrukture

Prioritetni ciljevi:

- osigurati ravnomjernu kvalitetu i dostupnost zdravstvenih usluga za sve stanovnike Županije,
- podizati kvalitetu zdravstvenih ustanova,

- podizati razinu socijalne skrbi,
- poboljšavati uvjete života i integriranja osoba s invaliditetom, umirovljenika i drugih stanovnika,
- čuvati i prezentirati kulturnu baštinu te ju vrjednovati u suradnji s ostalim regijama.

Razlog za intervenciju

Budući su SWOT analizom uočeni nedostaci i manjkavosti u svim segmentima društvene infrastrukture (kako u fizičkom, tako i u funkcionalnom smislu), stanovnicima Županije potrebno je osigurati višu kvalitetu života na svim područjima: zdravstvenom, socijalnom, kulturnom i sportskom. Treba potaknuti usvajanje vrijednosti i načina života koji omogućavaju ostvarenje koncepta preventivnog očuvanja i unaprjeđenja zdravlja. Pri tome je posebnu skrb potrebno usmjeriti na ugrožene ciljne skupine.

Korisnici (nositelji projekata):

- kulturne i sportske udruge,
- zdravstvene institucije,
- institucije socijalne skrbi,
- kulturne i sportske institucije.
- JLRS.

Krajnji korisnici:

- svi slojevi i dobne skupine stanovništva (od predškolske skupine do umirovljenika, s posebnim naglaskom na ugroženim socijalnim skupinama),
- udruge,
- Županija.

Indikatori: realizacija projekata 3. i 4., projekta zapošljavanja osoba s posebnim potrebama, povećanje broja kulturnih događaja financiranih iz EU i nacionalnih izvora za pet.

15.7 Prioritet 2.3: Razvoj civilnog društva

Prioritetni ciljevi:

- educirati sudionike u segmentu razvoja civilnog sektora;
- osiguravati aktivnosti za povećanje sposobnosti sudjelovanja organizacija civilnog društva, udruga, u sustavu donošenja odluka važnih za lokalnu zajednicu;
- poticati uključivanje civilnog sektora u proces odlučivanja u županijama, gradovima i općinama;
- promicati razvoj i rad civilnih udruga ciljanim sektorskim programima;
- promicati dinamično i participativno civilno društvo temeljeno na partnerskim odnosima poradi razvoja tzv. „socijalnog kapitala“;
- jačati osjećaj zajedništva i identiteta.

Razlog za intervenciju

Na području Županije djeluje veliki broj udruga, ali je većina needucirana za rad u civilnom sektoru. Njihov rad se sustavno ne prati i rijetke su udruge s većim kontinuitetom svoga djelovanja. U financiranju se oslanjaju najčešće na jedinice lokalne i regionalne samouprave, a ove nemaju adekvatne programe za rad s udrugama. Dio udruga, posebice u velikim gradovima, je iznimno educiran i kapacitiran, te predstavlja važan temelj za daljnji kvalitetan razvoj civilnog društva u ovoj regiji. Ovim prioritetom trebalo bi podržati cjelovite županijske aktivnosti poradi boljeg korištenja javnih resursa.

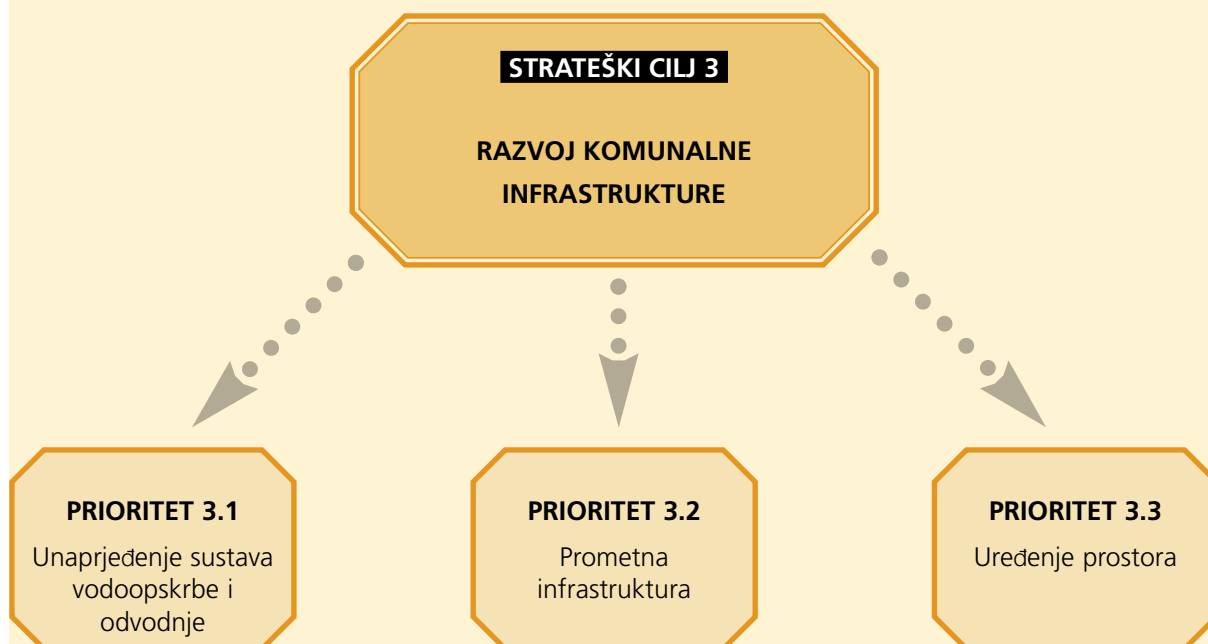
Korisnici (nositelji projekata):

- › Županija,
- › gradovi,
- › općine,
- › civilne udruge (klubovi i udruge u sportu, kulturi, socijali, klubovi i udruge mladih...),
- › udruge nacionalnih manjina.

Krajnji korisnici:

- › manjine,
- › mladi,
- › kulturne organizacije,
- › udruge.

Indikatori: veći broj mladih uključenih u projekte civilnog društva i veći broj NGO uključenih u ostvarenje planiranih projekata.

15.8 Prioritet 3.1: Unaprjeđenje sustava vodoopskrbe i odvodnje

Prioritetni ciljevi:

- › izgraditi vodoopskrbni sustav i sustav odvodnje s pokrivenošću 90% svih subjekata na području BBŽ-a;
- › osigurati opskrbu stanovnika i gospodarstva kvalitetnom pitkom vodom;
- › osigurati dovoljnu količinu pitke vode na području pokrivenosti vodoopskrbnog sustava.

Razlog za intervenciju

Iz SWOT analize je razvidno loše stanje vodoopskrbnog i odvodnog sustava zbog čega je potrebno dovršenje postojećih i izgradnja novih sustava vodoopskrbe i odvodnje koji će obuhvatiti ukupno stanovništvo Županije. Tim će se povećati mogućnosti razvoja u manjim mjestima i smanjiti migracije. Analiza nadalje pokazuje da se ovim projektima stvaraju preduvjeti za kvalitetniji život stanovništva u ruralnim krajevima jer je vodoopskrbni sustav slabije razvijen upravo na tim područjima.

Korisnici (nositelji projekata):

- › Županija,
- › gradovi,
- › općine,
- › Hrvatske vode,
- › vodna gospodarstva BBŽ-a,
- › komunalna poduzeća.

Krajnji korisnici:

- › stanovništvo,
- › općine,
- › gradovi,
- › Županija,
- › gospodarski subjekti.

Indikatori: povećanje vodoopskrbne mreže za 20%, povećanje broja priključenih domaćinstava na sustav odvodnje za 20%.

15.9 Prioritet 3.2: Prometna infrastruktura

Prioritetni ciljevi:

- › povezivanje Županije brzim cestama,
- › modernizacija i obnova postojećih prometnica,
- › razvoj zračnog i željezničkog prometa, podizanje kvalitete prometne infrastrukture Županije.

Razlog za intervenciju

Analiza stanja i SWOT analiza ukazale su na brojne nedostatke postojećih, te potrebu za izgradnjom novih prometnih sustava. Željeznička mreža je zastarjela i nedovoljno razvijena, očigledni su nedostaci u pogledu sigurnosti. Osim toga, ni u najmanjoj mjeri ne podržava mogućnost razvitka gospodarstva, kao ni povećanje kvalitete života u regiji.

Korisnici (nositelji projekata):

- › HŽ,
- › Hrvatske ceste,
- › Županija,
- › općine,
- › gradovi.

Krajnji korisnici:

- › stanovnici,
- › gospodarstvo.

Indikatori: modernizacija cestovne infrastrukture za 50 km.

15.10 Prioritet 3.3: Uređenje prostora**Prioritetni ciljevi:**

- › izrada izvješća o stanju prostora županije, sektorskih studija i stručnih podloga za projekte;
- › izrada dokumentacije neophodne za prostorno uređenje.

Razlog za intervenciju

Analizom stanja utvrđeno je da veliki broj projekata ostaje na razini projektne ideje zbog prostornog planiranja. Da bi se prostor Županije kvalitetno uredio, potrebni su kvalitetni dokumenti prostornog uređenja, a oni su neizvedivi bez odgovarajuće sektorske i stručne podloge.

Korisnici (nositelji projekata):

- › općine,
- › gradovi,
- › HŽ,
- › Hrvatske ceste,
- › Županija.

Krajnji korisnici:

- › stanovnici,
- › gospodarstvo.

Indikatori: usklađenost prostornog planiranja i potreba regionalnog razvoja.

CILJ 1: Povećanje konkurentnosti gospodarstva Županije		CILJ 2: Unaprjeđenje društvene infrastruk- ture i povećanje kvalitete života		CILJ 3: Razvoj komunalne infrastrukture	
1.1 Prioritet: Ruralni razvoj		2.1 Prioritet: Zaštita okoliša		3.1 Prioritet: Unaprjeđenje sustava vodoopskrbe i odvodnje	
MJERE		MJERE		MJERE	
1.1.1	Edukacija poljoprivrednih proizvođača	2.1.1	Razvoj sustava za praćenje okoliša	3.1.1	Izgradnja i unaprjeđenje sustava vodoopskrbe
1.1.2	Razvoj ekološke i integrirane poljoprivrede	2.1.2	Gospodarenje šumama i površinskim vodama		
1.1.3	Razvoj konvencionalne poljoprivredne proizvodnje	2.1.3	Unaprjeđenje sustava gospodarenja otpadom		
1.1.4	Uređenje poljoprivrednog zemljišta	2.1.4	Razvoj sustava zaštite prirodne baštine	3.1.2	Izgradnja i unaprjeđenje sustava odvodnje s pročišćavanjem otpadnih voda
1.1.5	Brendiranje autohtonih poljoprivrednih proizvoda	2.1.5	Istraživanje mogućnosti i kori- štenje alternativ. izvora energije		
1.1.6	Razvoj ruralne infrastrukture i ruralnih gosp. aktivnosti	2.1.6	Poticanje energetske učinkovitost		
1.2 Prioritet: Razvoj turizma		2.2 Prioritet: Razvoj zdravstvene, sportske, kulturne i socijalne infrastrukture		3.2 Prioritet: Prometna infrastruktura	
MJERE		MJERE		MJERE	
1.2.1	Razvoj zdravstveno-lječilišnog i wellness turizma	2.2.1	Poboljšanje razine kvalitete zdravstvene, sportske, kul- turne i socijalne infrastrukture	3.2.1	Povezivanje Županije brzim cestama, modernizacija i obnova prometnica
1.2.2	Razvoj sportsko-rekreacijskog i kulturnog turizma	2.2.2	Briga o posebno osjetljivim skupinama društva		
1.2.3	Razvoj ruralnog turizma	2.2.3	Njegovanje kulturne baštine i razvoj kulture	3.2.2	Razvoj zračnog i željezničkog preometa
1.2.4	Promocija Županije kao turističke destinacije				
1.3 Prioritet: Razvoj prerađivačke industrije, MSP i obrtništva		2.3 Prioritet: Razvoj civilnog društva		3.3 Prioritet: Uređenje prostora	
MJERE		MJERE		MJERE	
1.3.1	Podrška izgradnji novih i modernizacija postojećih proizvodnih kapaciteta	2.3.1	Umrežavanje civilnih inicijativa i razvoj suradnje	3.3.1	Izrada izvješća o stanju u prostoru, sektorskih studija i stručnih podloga
1.3.2	Podrška razvoju klastera				
1.3.3	Razvoj poduzetničkih zona	2.3.2	Poticanje aktivnije uloge mladih	3.3.2	Izrada dokumenata prostornog uređenja
1.3.4	Razvoj i unaprjeđenje poslovne, tehnološke infrastrukture i potpornih institucija				
1.3.5	Promocija i poticanje ulagačkih mogućnosti				
1.4 Prioritet: Jačanje ljudskih potencijala					
MJERE		MJERE		MJERE	
1.4.1	Osuvermenjivanje uvjeta cjelokupnog obrazovanja				
1.4.2	Usklađivanje sustava obrazovanja s potrebama gospodarstva				
1.4.3	Razvoj visokoškolskog obrazovanja i znanosti				
1.4.4	Jačanje kapaciteta za upravljanje razvojem				

16. MJERE – DETALJAN OPIS

	ŽUPANIJSKA RAZVOJNA STRATEGIJA
Cilj 1.	Povećanje konkurentnosti gospodarstva
Prioritet 1.1	Ruralni razvoj
Mjera 1.1.1	Edukacija poljoprivrednih proizvođača
Razdoblje provedbe	2011.-2013.
Svrha, cilj i obrazloženje	Preduvjet razvoja konkurentne poljoprivrede je svakako podizanje razine znanja i vještina u poljoprivrednoj proizvodnji. Važna je primjena novih tehnoloških procesa s naglaskom na očuvanju okoliša i održivom gospodarenju prirodnim resursima. Cilj ove mjere je povećati svijest i motivirati poljoprivrednike na uzgoj visokodohodovnih kultura i ekološki uzgojene zdrave hrane u ukupnoj poljoprivrednoj proizvodnji.
Aktivnosti	- Organiziranje edukacija i stručnog usavršavanja poljoprivrednika. - Organiziranje seminara i stručnih radionica s praktičnom nastavom. - Osiguravanje opreme, prostora i stručnjaka za obavljanje navedenih edukacija. - Osiguravanje dostupnosti stručne literature i časopisa poljoprivrednicima. - Povezivanje poljoprivrednika poradi razmjene znanja i iskustava. - Posjeti naprednim gospodarstvima u zemlji i inozemstvu. - Informatičko osposobljavanje. - Dodatne stimulacije za poljoprivrednike koji imaju završenu poljoprivrednu, veterinarsku školu ili fakultet.
Institucija nadležna za koordinaciju provođenja mjere	BBŽ
Nositelji	Regionalna razvojna agencija, HZZ, obrazovne institucije i edukativni centri, JLS, nadležna ministarstva, poljoprivredni subjekti, trgovačka društva.
Krajnji korisnici	Poljoprivredni proizvođači, OPG, poslovni subjekti, obrti i trgovačka društva.
Indikatori	Realizacija projekta: 34., organizacija 30 radionica, 20 predavanja, 30 stručnih ekskurzija.
Horizontalne teme	
Okoliš	Povećanjem razine obrazovanja povećat će se i svijest o potrebi zaštite okoliša poljoprivrednih proizvođača, očuvanju biološke raznolikosti, o održivom korištenju prirodnih resursa primjenom novih tehnologija i znanja.
Informacijsko društvo	Informatičkom osposobljenošću poljoprivrednika omogućit će se lakša i brža dostupnost informacija.
Jednake mogućnosti	U procesima edukacije bit će obuhvaćene sve kategorije poljoprivrednih proizvođača s posebnim naglaskom na društveno osjetljivim skupinama stanovništva (osobe s invaliditetom, mladi, žene...).
Jačanje kapaciteta za razvoj	Ovo je osnovna mjera za napredak ljudi obuhvaćenih navedenim smjernicama, ali i institucija koje na tome rade.

	ŽUPANIJSKA RAZVOJNA STRATEGIJA
Cilj 1.	Povećanje konkurentnosti gospodarstva
Prioritet 1.1	Ruralni razvoj
Mjera 1.1.2	Razvoj ekološke i integrirane poljoprivrede
Razdoblje provedbe	2011.-2013.
Svrha, cilj i obrazloženje	Prosječna veličina poljoprivrednih površina u Županiji je mala i razvijanje ekološke poljoprivrede je jedan od mogućih smjerova kako od slabosti napraviti snagu. Ovdje prevladavaju radno intenzivne kulture za koje treba dosta ljudskog rada a to je teško primjenjivati na većim površinama. Potrošnja ekoloških proizvoda raste i opravdano je očekivati rast ovog trenda. Cilj je poticati poljoprivredne proizvođače na povećanje aktivnosti sukladno principima moderne ekološke proizvodnje te im osigurati zajednički nastup na tržištu.
Aktivnosti	■ Umrežavanje ekoloških i integriranih proizvođača. ■ Marketinške aktivnosti za ekološke i integrirane proizvođače. ■ Poticanje preradbenih, skladišnih, rashladnih kapaciteta za ekološke i integrirane proizvođače. ■ Primjena novih tehnologija u ekološkoj i integriranoj proizvodnji. ■ Edukacija. ■ Certifikacija i zaštita poljoprivrednih i tradicijskih proizvoda. ■ Poticanje i pomaganje legalizacije bespravnih objekata. ■ Uključivanje većeg broja osoba mlađe populacije i zadržavanje postojećeg stanovništva u ruralnim prostorima.
Institucija nadležna za koordinaciju provođenja mjere	BBŽ
Nositelji	JRS, JLS, HZPSS, APPRRR, RRA BBŽ, obrazovne institucije, HPA, poljoprivredna gospodarstva, nadležna ministarstva, trgovačka društva.
Krajnji korisnici	Poljoprivredna gospodarstva.
Indikatori	Povećanje površina pod ekološkom proizvodnjom za 17%, a proizvodnje za 25%.
Horizontalne teme	
Okoliš	Ova mjera ima veliki utjecaj na očuvanje okoliša.
Informacijsko društvo	Ova mjera je neutralna u odnosu na IT sektor izuzev u slučaju edukacije, marketinških aktivnosti i praćenje trendova.
Jednake mogućnosti	Pri odabiru projekata i implementaciji neće se uzimati u obzir bilo kakve diskriminacije u kojima postoje takvi elementi.
Jačanje kapaciteta za razvoj	Ovu mjeru smatramo jednu od ključnih mjera za iskorištavanje postojećih poljoprivrednih kapaciteta koje karakteriziraju male zemljišne parcele i očuvana priroda uz uvjet umrežavanja dionika.

	ŽUPANIJSKA RAZVOJNA STRATEGIJA
Cilj 1.	Povećanje konkurentnosti gospodarstva
Prioritet 1.1	Ruralni razvoj
Mjera 1.1.3	Razvoj konvencionalne poljoprivredne proizvodnje
Razdoblje provedbe	2011.-2013.
Svrha, cilj i obrazloženje	Ova mjera ima za cilj unaprijeđivanje uvjeta za ulaganje u izgradnju suvremenih poljoprivrednih kapaciteta, te rekonstrukciju postojećih; poboljšanje i širenje programa uzgoja radno intenzivnih i profitabilnijih kultura (voća, povrća, cvijeća, gljiva, aromatičnog i ljekovitog bilja). Prodajom finalnih poljoprivrednih proizvoda na kućnom pragu povećat će se prihodi gospodarstva te konkurentnost, a smanjit će se odlazak mladih ljudi sa sela, uz očuvanje autohtonih proizvoda, okoliša i prirodnih ljepota seoskog prostora.
Aktivnosti	- Izgradnja i rekonstrukcija suvremenih poljoprivrednih objekata. - Poticanje i pomaganje legalizacije bespravnih objekata. - Subvencioniranje i mikro kreditiranje poljoprivredne proizvodnje. - Odvodnja oborinskih voda s poljoprivrednih površina. - Poticanje okrupnjavanja posjeda, rješavanja imovinsko-pravnog stanja na poljoprivrednom zemljištu subvencioniranjem i edukacijom. - Izgradnja rashladnih i skladišnih kapaciteta, te sušara. - Poticanje proizvodnje finalnih poljoprivrednih proizvoda i usklađenje sa zakonskom regulativom RH-a. - Certifikacija i zaštita poljoprivrednih i tradicijskih proizvoda. - Poticanje prodaje poljoprivrednih proizvoda na kućnom pragu. - Poticanje izgradnje i opremanje prerađivačkih kapaciteta s naglaskom na malim mljekarama. - Nabava moderne opreme u konvencionalnoj poljoprivredi. - Marketinške aktivnosti. - Poticanje uvođenja novih tehnologija radi povećanja kvalitete finalnih proizvoda i energetske učinkovitosti.
Institucija nadležna za koordinaciju provođenja mjere	JRS
Nositelji	Regionalna razvojna agencija, HPA, HZPSS, poslovne banke, razvojne agencije, DGU, Hrvatske vode, Zavod za prostorno planiranje, nadležna ministarstva, gruntovnica, katastar, poljoprivredna gospodarstva, trgovačka društva.
Krajnji korisnici	OPG, poslovni subjekti u poljoprivredi.
Indikatori	Povećanje obnovljenih i novoizgrađenih objekata za 7%; povećana legalizacija objekata za 5%.
Horizontalne teme	
Okoliš	Pri primjeni suvremenih tehnologija i znanstvenih dostignuća u poljoprivrednoj proizvodnji posebno treba brinuti o zaštiti okoliša pa će njihova primjena doprinijeti njegovom očuvanju.
Informacijsko društvo	Mjera će imati pozitivan utjecaj na razvoj IT društva.
Jednake mogućnosti	Pri odabiru projekta neće se uzimati u obzir bilo kakav oblik diskriminacije.
Jačanje kapaciteta za razvoj	Suradnja JLS, poduzetnika i subjekata iz sektora obrazovanja je obavezna za uspješnu provedbu mjere.

	ŽUPANIJSKA RAZVOJNA STRATEGIJA
Cilj 1.	Povećanje konkurentnosti gospodarstva
Prioritet 1.1	Ruralni razvoj
Mjera 1.1.4	Uređenje poljoprivrednog zemljišta
Razdoblje provedbe	2011.-2013.
Svrha, cilj i obrazloženje	Naša zemljišta i drenažni kanali u uvjetima neprofitabilnosti i nedostatka finansijskih sredstava pretvaraju se u šikare obrasle mladim drvećem, neprikladnim za poljoprivrednu proizvodnju. Okrupnjavanjem a time i povećavanjem profitabilnosti ova zemljišta treba osposobiti za biljnu proizvodnju. Uređenje poljoprivrednog zemljišta smatramo iznimno važnom mjerom i zbog svjetske tendencije smanjenja površinskih voda.
Aktivnosti	■ Realizacija plana navodnjavanja BBŽ-a prema projektu koji je pripremio IGH. ■ Čišćenje drenažnih kanala (održavaju resorne institucije). ■ Izrada potrebnih novih drenažnih kanala (izvode resorne institucije). ■ Poticanje nabavke sustava za navodnjavanje poljoprivrednih zemljišta. ■ Poticanje JRS-a na čišćenje i krčenje zapuštenih zemljišta. ■ Razvoj melioracijskih sustava.
Institucija nadležna za koordinaciju provođenja mjere	JRS
Nositelji	Bjelovarsko-bilogorska županija, JLS, HZPSS, APPRRR, Hrvatske vode, nadležna ministarstva, trgovačka društva.
Krajnji korisnici	Poslovni subjekti upisani u Upisnik poljoprivrednih gospodarstava.
Indikatori	Realizacija projekta: 33.
Horizontalne teme	
Okoliš	Ova mjera ima pozitivne učinke na okoliš jer povećava količinu obradivog zemljišta na kojemu bi se proizvodilo bilje.
Informacijsko društvo	Da bi se uspješno proveli melioracijski zahtjevi, neophodne su informacije o stanju zemljišta na pojedinim područjima. To će doprinijeti boljoj informiranosti općina o stanju na vlastitom području.
Jednake mogućnosti	Stvaraju se jednaki uvjeti i mogućnosti za sve koji budu koristili zemljišta.
Jačanje kapaciteta za razvoj	Ovo je vrlo bitan uvjet za širenje i komercijalno poslovanje poljoprivredne proizvodnje, doprinosi razvoju poljoprivrednih subjekata i ruralnih područja.

ŽUPANIJSKA RAZVOJNA STRATEGIJA	
Cilj 1.	Povećanje konkurentnosti gospodarstva
Prioritet 1.1	Ruralni razvoj
Mjera 1.1.5	Brendiranje autohtonih poljoprivrednih proizvoda
Razdoblje provedbe	2011.-2013.
Svrha, cilj i obrazloženje	Ova mjera ima za cilj unaprijediti prepoznatljivost Županije i njenih poljoprivrednih proizvoda unutar i izvan granica Republike Hrvatske očuvanjem i prezentiranjem njihove kvalitete i autohtonosti. Stvaranje proizvoda posebne kvalitete doprinijet će povećanju dohotka poljoprivrednih gospodarstava, a potrošači će znati da su za svoj novac dobili izvrstan poljoprivredni proizvod.
Aktivnosti	■ Identificiranje poljoprivrednih proizvoda koji imaju preduvjet za dobivanje oznake robne marke. ■ Stvaranje poklon košarice brendiranih proizvoda Bjelovarsko-bilogorske županije. ■ Dizajniranje i pakiranje brendiranih proizvoda. ■ Utvrđivanje ciljanih skupina poljoprivrednih proizvođača. ■ Izrada i implementacija marketinške strategije. ■ Umrežavanje svih koji su uključeni u postupak priznavanja robne marke. ■ Osmišljavanje promotivnih materijala. ■ Medijski nastup.
Institucija nadležna za koordinaciju provođenja mjere	Bjelovarsko-bilogorska županija
Nositelji	Regionalna razvojna agencija, HZPSS, JLS, HPA, Agencija za plaćanje.
Krajnji korisnici	Poljoprivredni proizvođači.
Indikatori	Realizacija projekta: 35. i 36.
Horizontalne teme	
Okoliš	Pri promociji Županije i njezinih specifičnih proizvoda i usluga („brendovi“) potrebno je naglasiti očuvanost okoliša i prirodnih resursa.
Informacijsko društvo	Potrebno je pri implementaciji ove mjere promovirati korištenje dostupnih informacijskih tehnologija, posebice u području marketinških aktivnosti.
Jednake mogućnosti	Brendiranjem autohtonih poljoprivrednih proizvoda dana je jednaka mogućnost svima te se isključuje bilo kakav oblik diskriminacije. Mjera je posebno značajna za razvoj ruralnih područja Županije i uključuje osjetljive skupine društvene zajednice.
Jačanje kapaciteta za razvoj	Razvoj održivog partnerstva između svih dionika i jačanje suradnje u promociji lokalnih proizvoda imperativ je uspjeha ove mjere.

	ŽUPANIJSKA RAZVOJNA STRATEGIJA
Cilj 1.	Povećanje konkurentnosti gospodarstva
Prioritet 1.1	Ruralni razvoj
Mjera 1.1.6	Razvoj ruralne infrastrukture i ruralnih gospodarskih aktivnosti
Razdoblje provedbe	2011.-2013.
Svrha, cilj i obrazloženje	Ova mjera ima za cilj razvoj i poboljšanje ruralne infrastrukture povećanjem kvalitete prometovanja lokalnim i nerazvrstanim cestama, uspostavu kanalizacijskog sustava i pročištača, prilagodbu infrastrukture za obnovljive izvore energije kao i usklađivanje poljoprivredne proizvodnje sukladno direktivama Europske komisije koja regulira zaštitu voda od zagađenja uzrokovanog nitratima s poljoprivrednih zemljišta.
Aktivnosti	■ Izgradnja i adaptacija lokalnih nerazvrstanih cesta. ■ Izgradnja i adaptacija kanalizacijskih sustava za pročišćavanje otpadnih voda. ■ Korištenje toplinske energije iz biomase (organski otpad). ■ Uređenje poljskih i protupožarnih šumskih putova. ■ Poticanje izgradnje bioplinskih postrojenja. ■ Plinifikacija ruralnih područja. ■ Izrada projektne dokumentacije za navedenu infrastrukturu. ■ Razvoj i diverzifikacija ruralnih ekonomskih aktivnosti.
Institucija nadležna za koordinaciju provođenja mjere	MPRRR
Nositelji	BBŽ, HPA, JLS, Hrvatske šume, Hrvatske ceste, trgovačka društva.
Krajnji korisnici	Stanovnici ruralnog prostora.
Indikatori	Novih 150 km nerazvrstanih cesta, pokretanje 10 projekata u području ruralnih (seoskih) gospodarskih aktivnosti.
Horizontalne teme	
Okoliš	Primjenom mjere povećat će se pozitivan utjecaj na okoliš uz održivo korištenje prirodnih resursa, očuvanje biološke raznolikosti, prirodnih ljepota i krajobraza ruralnog prostora.
Informacijsko društvo	Informatizacijom sustava razvoja ruralne infrastrukture unaprijedit će se razvoj informacijske tehnologije u cjelini, a time i život na tim područjima.
Jednake mogućnosti	Provođenjem mjere dana je jednaka mogućnost svima te se isključuje bilo kakav oblik diskriminacije.
Jačanje kapaciteta za razvoj	Razvoj ruralne infrastrukture pozitivno će se odraziti na poduzetnički kapacitet ruralnog prostora, smanjit će se procesi odseljavanja, očuvati biološka raznolikost, održivo korištenje prirodnih resursa a na taj način ojačati razvojni kapaciteti čitave Županije.

ŽUPANIJSKA RAZVOJNA STRATEGIJA	
Cilj 1.	Povećanje konkurentnosti gospodarstva
Prioritet 1.2	Razvoj kontinentalnog turizma
Mjera 1.2.1	Razvoj zdravstveno-lječilišnog i wellness turizma
Razdoblje provedbe	2011.-2013.
Svrha, cilj i obrazloženje	Tradicija u zdravstveno-lječilišnom turizmu (Daruvarske toplice), te postojanje geotermalnih izvora dobri su preduvjeti za razvoj i modernizaciju ove vrste turističke djelatnosti. Cilj mjere je unaprjeđenje postojećih turističkih proizvoda i programa u skladu s trendovima u turizmu (kraći i češći odmori), te poboljšanje kvalitete radi postizanja konkurentnosti na tržištu.
Aktivnosti	■ Priprema i izrada projektne dokumentacije. ■ Modernizacija postojećih kapaciteta. ■ Proširenje wellness turizma. ■ Edukacija ljudskih resursa u turizmu. ■ Kreiranje novih turističkih proizvoda. ■ Razvoj programa za unaprjeđenje kvalitete usluge. ■ Povećanje kvalitete i kvantitete smještajnih kapaciteta.
Institucija nadležna za koordinaciju provođenja mjere	JLRS, turističke zajednice.
Nositelji	Turističke zajednice, JLRS, tvrtke turističke djelatnosti, RRA BBŽ d.o.o., HGK, HOK, trgovačka društva.
Krajnji korisnici	Korisnici turističkog proizvoda i usluga (posjetitelji i gosti).
Indikatori	Realizacija projekta: 4.
Horizontalne teme	
Okoliš	U promoviranju turističkih sadržaja i izvođenju radova obvezno će se voditi računa o očuvanju prirodnih resursa.
Informacijsko društvo	Edukacija djelatnika TZ-a uključuje i podizanje informatičke pismenosti uz poboljšanje korištenja promocije i poslovanja putem interneta.
Jednake mogućnosti	Pri odabiru projekata i implementaciji neće se uzimati u obzir bilo kakve diskriminacije.
Jačanje kapaciteta za razvoj	Provedba projekta uključuje sve institucionalne razine javnog, privatnog i civilnog sektora, te stvara okvir za kvalitetnije rezultate u budućnosti.

	ŽUPANIJSKA RAZVOJNA STRATEGIJA
Cilj 1.	Povećanje konkurentnosti gospodarstva
Prioritet 1.2	Razvoj kontinentalnog turizma
Mjera 1.2.2.	Razvoj sportsko-rekreacijskog i kulturnog turizma
Razdoblje provedbe	2011.-2013.
Svrha, cilj i obrazloženje	Tradicija dobrih rezultata u sportu i raznovrsnost kulturnih aktivnosti kroz dugi niz godina stvaraju dobre temelje za efikasnije korištenje resursa Županije, aktivnije sudjelovanje građana i proširenje djelovanja aktivnosti izvan granica ove regije. Potrebno je kontinuirano razvijati postojeću ponudu novim selektivnim razvojnim programima. Mjera je usmjerena prema unaprjeđivanju ponude turističkih proizvoda i usluga u Županiji. Osnovni cilj je postizanje konkurentnosti i atraktivnosti Županije kao turističkog odredišta.
Aktivnosti	■ Izgradnja i modernizacija sportsko-rekreacijskih centara. ■ Definiranje i razvoj programa za cikloturizam, kulturni turizam, rekreativni turizam, konjičke staze, manifestacije. ■ Izgradnja i uređenje sadržaja za cikloturizam, kulturni turizam, rekreativni turizam, konjičke staze i manifestacije.
Institucija nadležna za koordinaciju provođenja mjere	JLRS, turističke zajednice.
Nositelji	Turističke zajednice, JLRS, RRA BBŽ d.o.o., udruge, svi subjekti koji nude turističke usluge, trgovačka društva.
Krajnji korisnici	Korisnici turističkog proizvoda i usluga (posjetitelji i gosti).
Indikatori	Realizacija projekta: 28.-32.; povećanje prihoda od turističkih usluga za 20%.
Horizontalne teme	
Okoliš	Razvoj novih sadržaja u području sportsko-rekreacijskog i kulturnog turizma podrazumijeva poseban naglasak na očuvanju okoliša i prirodnih resursa.
Informacijsko društvo	Ovom mjerom promovirat će se korištenje dostupnih informacijskih tehnologija, posebice u području promidžbe turističkih proizvoda.
Jednake mogućnosti	Pri odabiru projekata i implementaciji neće se uzimati u obzir bilo kakve diskriminacije.
Jačanje kapaciteta za razvoj	Provedba projekta uključuje sve institucionalne razine javnog, privatnog i civilnog sektora, te stvara okvir za kvalitetnije rezultate u budućnosti.

ŽUPANIJSKA RAZVOJNA STRATEGIJA	
Cilj 1.	Povećanje konkurentnosti gospodarstva
Prioritet 1.2	Razvoj kontinentalnog turizma
Mjera 1.2.3	Razvoj ruralnog turizma
Razdoblje provedbe	2011.-2013.
Svrha, cilj i obrazloženje	Razvojem ruralnog turizma povećat će se vrijednosti hrvatske tradicije, lokalne arhitekture i života na selu. Povećat će se dohodak poljoprivrednih gospodarstava u ruralnom turizmu te poboljšati ponuda smještajnih kapaciteta.
Aktivnosti	■ Poticajne osmišljene mjere: sufinanciranje kamata, projekata, know-howa. ■ Definiranje i razvoj programa za gastroturizam, vinske ceste, ekoturizam, ruralni turizam, lovni turizam. ■ Obnova, izgradnja, oprema objekata i radionica tradicijskih obrta. ■ Ohrabrivanje poljoprivrednih gospodarstava da se počnu baviti agroturizmom, da sa svojim resursima uđu u turizam s autohtonom ponudom. ■ Edukacija poljoprivrednih gospodarstava za turističku djelatnost.
Institucija nadležna za koordinaciju provođenja mjere	JLRS, turističke zajednice.
Nositelji	Turističke zajednice, JLRS, RRA BBŽ d.o.o., HZPSS.
Krajnji korisnici	OPG- i koji ostvaruju dohodak i osiguranje s osnova poljoprivrede.
Indikatori	Povećanje broja noćenja za 10%.
Horizontalne teme	
Okoliš	Razvoj novih sadržaja u području ruralnog turizma posebno naglašava očuvanje okoliša i prirodnih resursa jer je to jedan od preduvjeta za razvoj ruralnog turizma.
Informacijsko društvo	Ovom mjerom promovirat će se korištenje dostupnih informacijskih tehnologija, posebice u području promidžbe turističkih proizvoda.
Jednake mogućnosti	Pri odabiru projekata i implementaciji neće se uzimati u obzir bilo kakve diskriminacije.
Jačanje kapaciteta za razvoj	Provedba projekta uključuje sve institucionalne razine javnog, privatnog i civilnog sektora, te stvara okvir za kvalitetnije rezultate u budućnosti.

	ŽUPANIJSKA RAZVOJNA STRATEGIJA
Cilj 1.	Povećanje konkurentnosti gospodarstva
Prioritet 1.2	Razvoj kontinentalnog turizma
Mjera 1.2.4	Promocija Županije kao turističke destinacije
Razdoblje provedbe	2011.-2013.
Svrha, cilj i obrazloženje	Mjera je usmjerena prema kontinuiranoj i strateški osmišljenoj promociji i razvijanju brenda Županije na ciljanim tržištima, posebice u RH-a. Cilj je postizanje konkurentnosti, atraktivnosti i prepoznatljivosti Županije kao turističkog odredišta poželjnog za mir i odmor.
Aktivnosti	■ Izrada jedinstvenog vizualnog identiteta Županije. ■ Sustavna promocija Županije kao turističke destinacije na svim razinama. ■ Povezivanje javnog i privatnog sektora sa turističkim agencijama i zajednicama. ■ Marketinška i IT edukacija turističkih djelatnika.
Institucija nadležna za koordinaciju provođenja mjere	BBŽ, turističke zajednice.
Nositelji	Turističke zajednice, JLRS, RRA BBŽ d.o.o., HGK, HOK, svi subjekti koji nude turističke proizvode i usluge u BBŽ-u, trgovačka društva.
Krajnji korisnici	Nositelji turističke ponude (postojeći i novi).
Indikatori	Vizualni identitet BBŽ-a, dvije edukacije godišnje turističkih djelatnika.
Horizontalne teme	
Okoliš	U promociji Županije potrebno je naglasiti očuvanost okoliša i prirodnih resursa.
Informacijsko društvo	Ovom mjerom promovirat će se korištenje dostupnih informacijskih tehnologija, educirati sudionici za što kvalitetniju prezentaciju Županije.
Jednake mogućnosti	Pri odabiru projekata i implementaciji neće se uzimati u obzir bilo kakve diskriminacije.
Jačanje kapaciteta za razvoj	Razvoj održivog partnerstva između svih dionika je imperativ poradi uspjeha provedbe ove mjere.

ŽUPANIJSKA RAZVOJNA STRATEGIJA	
Cilj 1.	Povećanje konkurentnosti gospodarstva
Prioritet 1.3	Razvoj prerađivačke industrije, MSP i obrtništva
Mjera 1.3.1	Podrška izgradnji novih i modernizaciji postojećih proizvodnih kapaciteta
Razdoblje provedbe	2011.-2013.
Svrha, cilj i obrazloženje	Nedostatak specifičnih proizvoda, te stanje u korištenju novih tehnologija posljedica je manjka znanja, obrazovnih stručnjaka, opreme i financija. Zato su nedovoljno iskorišteni kapaciteti proizvodnje i komercijalizacije finalnih proizvoda. Cilj ove mjere je iskoristiti postojeće komparativne prednosti Županije i modernizacijom opreme i objekata unaprijediti kvalitetu i kvantitetu proizvodnih kapaciteta.
Aktivnosti	■ Izrada projektne dokumentacije. ■ Raspisivanje natječaja i izbor izvođača. ■ Izgradnja i modernizacija pogona za proizvodnju i preradu. ■ Nabava modernizirane opreme. ■ Uvođenje novih tehnologija. ■ Edukacija radne snage o novim tehnologijama. ■ Rekonstrukcija postojećih gospodarskih objekata. ■ Prilagodba infrastrukture i prostora za uzgoj i preradu.
Institucija nadležna za koordinaciju provođenja mjere	HGK, HOK, JLS.
Nositelji	Proizvodne i prerađivačke tvrtke i obrti, trgovačka društva.
Krajnji korisnici	Poljoprivredna gospodarstva, poljoprivredne zadruge.
Indikatori	Povećanje broja zaposlenih za 500, i osnivanje novih MSP za 50.
Horizontalne teme	
Okoliš	Pri odabiru adekvatne tehnologije vodit će se računa o očuvanju okoliša.
Informacijsko društvo	Modernizacija proizvodnje i prerade uključuje i edukaciju postojeće radne snage u nove procese, a promocija objekata putem web stranica doprinijet će podizanju informacijske svijesti sudionika procesa.
Jednake mogućnosti	Pri odabiru projekata i implementaciji neće se uzimati u obzir bilo kakve diskriminacije.
Jačanje kapaciteta za razvoj	Poboljšanje tehnoloških procesa neće biti moguće bez uključivanja svih sudionika u procesu. Edukacijske institucije se uključuju u izobrazbu radne snage, a dio projekata nosi i JLS.

	ŽUPANIJSKA RAZVOJNA STRATEGIJA
Cilj 1.	Povećanje konkurentnosti gospodarstva
Prioritet 1.3	Razvoj prerađivačke industrije, MSP i obrtništva
Mjera 1.3.2	Podrška razvoju klastera
Razdoblje provedbe	2011.-2013.
Svrha, cilj i obrazloženje	Potaknuti uspostavljenje klastera u gospodarstvu Županije u suradnji s ostalim županijama regije. Cilj je povezivanje poduzetnika transferom znanja i povećanjem konkurentnosti što utječe na brži razvoj cijele regije.
Aktivnosti	■ Izrada sektorskih studija. ■ Izrada studije opravdanosti osnivanja klastera. ■ Izrada plana i programa rada. ■ Izrada investicijskog projekta. ■ Izrada tehničko-tehnološkog elaborata. ■ Razvoj ljudskog potencijala – obrazovanje i stručno usavršavanje. ■ Izrada dizajna proizvoda, ambalaže i poslovne dokumentacije. ■ Promidžbene aktivnosti (istraživanje tržišta, marketing, web-stranice...). ■ Nabavke i prilagodbe informacijsko-komunikacijske tehnologije. ■ Tehnološko usklađivanje svih partnera. ■ Zajedničko istraživanje i razvoj. ■ Provođenje, praćenje i plan daljnjeg razvoja klastera.
Institucija nadležna za koordinaciju provođenja mjere	HGK, HOK.
Nositelji	Vodeći poduzetnici, HGK, HOK, BBŽ, RRA.
Krajnji korisnici	Poduzetnici, obrtnici, trgovačka društva.
Indikatori	Izrada planiranih elaborata i studija, edukacija djelatnika (30 stručnjaka), realizacija projekta: 13.
Horizontalne teme	
Okoliš	Pri odabiru adekvatne tehnologije voditi će se računa o očuvanju okoliša.
Informacijsko društvo	Internetsko umrežavanje je jedan od osnovnih alata za podizanje razine suradnje između svih dionika procesa.
Jednake mogućnosti	Pri odabiru projekata i implementaciji neće se uzimati u obzir bilo kakve diskriminacije.
Jačanje kapaciteta za razvoj	Sama mjera pretpostavlja suradnju svih zainteresiranih sudionika.

ŽUPANIJSKA RAZVOJNA STRATEGIJA	
Cilj 1.	Povećanje konkurentnosti gospodarstva
Prioritet 1.3	Razvoj prerađivačke industrije, MSP i obrtništva
Mjera 1.3.3	Razvoj poduzetničkih zona
Razdoblje provedbe	2011.-2013.
Svrha, cilj i obrazloženje	Cilj mjere je povećavanje sustavnih poduzetničkih aktivnosti u Županiji i stimuliranje efikasnijeg djelovanja malih i srednjih poduzetnika i obrtnika kao nositelja gospodarskog razvoja. Mjerom se osiguravaju aktivnosti za izgradnju i razvoj poduzetničkih zona kako bi razvile apsorpcijski kapacitet za privlačenje investitora.
Aktivnosti	■ Analiza stanja i mogućnosti osnivanja i širenja postojećih poduzetničkih zona. ■ Izbor lokacija za izgradnju zona. ■ Priprema infrastrukture (uređenje i komunalna infrastruktura). ■ Priprema projektne dokumentacije. ■ Provedba natječaja za izvođača. ■ Odabir ulagača/poduzetnika. ■ Promoviranje poduzetničkih zona.
Institucija nadležna za koordinaciju provođenja mjere	BBŽ
Nositelji	BBŽ, JLS, HGK, HOK, RRA, zadruge.
Krajnji korisnici	Poduzetnici, obrtnici, trgovačka društva.
Indikatori	Realizacija projekata: 5.-11.
Horizontalne teme	
Okoliš	Pri izgradnji i opremanju zona moraju se poštivati europski standardi očuvanja okoliša.
Informacijsko društvo	Ako se pri odabiru ulagača budu preferirale tvrtke iz područja IT sektora, mjera će imati pozitivan utjecaj na razvoj IT društva.
Jednake mogućnosti	Mjera će imati pozitivan utjecaj ako se budu koristili državni poticaji pri zapošljavanju (žene, osobe sa invaliditetom, mladi, branitelji...).
Jačanje kapaciteta za razvoj	Učinkovito lokalno partnerstvo u suradnji s nacionalnim institucijama neophodno je za provedbu ove mjere.

	ŽUPANIJSKA RAZVOJNA STRATEGIJA
Cilj 1.	Povećanje konkurentnosti gospodarstva
Prioritet 1.3	Razvoj prerađivačke industrije, MSP i obrtništva
Mjera 1.3.4	Razvoj i unaprjeđenje poslovne, tehnološke infrastrukture i potpornih institucija
Razdoblje provedbe	2011.-2013.
Svrha, cilj i obrazloženje	Cilj mjere je uspostava potpornih institucija za poduzetnike i obrtnike kako bi na jednom mjestu mogli dobiti sve potrebne informacije i savjetodavnu pomoć. Mjerom se također provode aktivnosti kojima se osiguravaju sve relevantne informacije za razvoj poduzetništva i obrtništva unutar Županije te informacije o mogućnostima razvoja unutar RH-a i u inozemstvu. Cilj mjere je i uspostava tehnološke infrastrukture (tehnološkog parka, tehnoloških centara i inkubatora) kao podrške razvoju poduzetništva, osobito malim i srednjim poduzetništvima (MSP), koja nemaju vlastiti odjel za istraživanje i razvoj. Mjerom se provode aktivnosti kojima se MSP i pojedincima pomaže u komercijalizaciji znanja i inovacija kao samostalnog tržišnog projekta ili u okviru poduzetništva. Jedan od ciljeva je i razvijanje sposobnosti prilagodbe mijenjajućim potrebama te ostvarivanje rasta.
Aktivnosti	■ Razvoj gospodarsko-informativnog centra. ■ Omogućavanje bolje usklađenosti ponude i potražnje. ■ Praćenje trendova tržišta. ■ Educiranje poduzetnika (tehnička i savjetodavna pomoć). ■ Analiza tehnološkog stanja u ključnim granama i sektorima. ■ Osnivanje tehnološkog parka, tehnoloških centara, inkubatora i centra za inovacije. ■ Uključivanje znanstvenih institucija u istraživanje za potrebe poduzetništva. ■ Stručna i financijska pomoć u razvoju iz lokalnih, regionalnih, državnih i europskih izvora te marketinška potpora.
Institucija nadležna za koordinaciju provođenja mjere	BBŽ, OK BBŽ, HGK - ŽK Bjelovar.
Nositelji	BBŽ, RRA, potporne institucije, HGK - ŽK Bjelovar, JLS, OKBBŽ, HZZ-PS Bjelovar, instituti, obrazovne i visokoškolske institucije, Udruga inovatora BBŽ-a, trgovačka društva.
Krajnji korisnici	Postojeći i novi poduzetnici i obrtnici.
Indikatori	Broj provedenih projekata poslovne infrastrukture povećati za 10.
Horizontalne teme	
Okoliš	Pri izgradnji i opremanju tehnoloških zona moraju se poštivati europski standardi zaštite okoliša.
Informacijsko društvo	Ako se pri odabiru ulagača budu preferirale tvrtke iz područja IT sektora, mjera će imati pozitivan utjecaj na razvoj IT društva.
Jednake mogućnosti	Mjera će imati pozitivan utjecaj ako se budu koristili državni poticaji pri zapošljavanju (žene, osobe s invaliditetom, mladi, branitelji...).
Jačanje kapaciteta za razvoj	Efikasno lokalno partnerstvo u suradnji s nacionalnim institucijama neophodno je za provedbu ove mjere.

ŽUPANIJSKA RAZVOJNA STRATEGIJA	
Cilj 1.	Povećanje konkurentnosti gospodarstva
Prioritet 1.3	Razvoj prerađivačke industrije, MSP i obrtništva
Mjera 1.3.5	Promocija i poticanje ulagačkih mogućnosti
Razdoblje provedbe	2011.-2013.
Svrha, cilj i obrazloženje	Jačanjem sposobnosti za privlačenje ulaganja objedinit će se programi i institucije u Županiji. Cilj mjere je suradnja i usuglašavanje programa s državnim institucijama, promoviranje ulaganja, upoznavanje potencijalnih ulagača s uvjetima i mogućnostima investiranja. Cilj je i privući što veći broj investitora sa svježim kapitalom, a time će se otvoriti nova radna mjesta, obnoviti tehnologija te omogućiti pristup novim tržištima. Pri ovakvom vidu promocije potrebno je naglašavati komparativne prednosti Županije: prirodni resursi, raspoloživa radna snaga, mogućnosti suradnje s lokalnim poduzetnicima... čime se višestruko uvećava ulaganje.
Aktivnosti	■ Priprema sustavnog poticanja ulaganja za nove investitore na županijskoj i lokalnoj razini. ■ Kreiranje strategije promocije Županije i JLS-a za investitore. ■ Izrada analize o mogućnostima ulaganja na području Županije. ■ Utvrditi lokacije pogodne za ulaganje. ■ Definiranje djelatnosti ciljnih skupina prema kojima se želi nastupati. ■ Izrada uvjeta i kriterija za izbor ulagača. ■ Objedinjavanje svih relevantnih informacija za ulagače. ■ Edukacija osoba za rad s potencijalnim ulagačima. ■ Prezentiranje Županije na skupovima investitora.
Institucija nadležna za koordinaciju provođenja mjere	RRA, BBŽ.
Nositelji	BBŽ, JLS, HGK, HOK, RRA, trgovačka društva.
Krajnji korisnici	Poduzetnici, obrtnici.
Indikatori	Realizacija projekta: 12., izrada planiranih analiza i prezentacija BBŽ-a na deset poslovnih skupova.
Horizontalne teme	
Okoliš	Mjera je neutralna u odnosu na zaštitu okoliša.
Informacijsko društvo	Promoviranjem ulaganja u regiji koriste se alati informacijske tehnologije.
Jednake mogućnosti	Mjera će promovirati jednake mogućnosti ulaganja za sve.
Jačanje kapaciteta za razvoj	Promocija ulaganja odvijat će se aktivnostima svih sudionika na razini svih sektora u Županiji. Partnerstvo s nacionalnim tijelima je neophodno za provedbu mjere.

	ŽUPANIJSKA RAZVOJNA STRATEGIJA
Cilj 1.	Povećanje konkurentnosti gospodarstva
Prioritet 1.4	Jačanje ljudskih potencijala
Mjera 1.4.1	Osuverimenjivanje uvjeta cjelokupnog obrazovanja
Razdoblje provedbe	2011.-2013.
Svrha, cilj i obrazloženje	Cilj ove mjere je osuvremeniti uvjete obrazovanja na svim razinama od obnove objekata do modernizacije izvođenja nastave poradi stvaranja uvjeta za konkurentniju radnu snagu i podizanje opće razine obrazovanja i zdravlja stanovnika Županije.
Aktivnosti	■ Modernizacija i izgradnja vrtića, škola i sportskih objekata. ■ Povećanje kapaciteta obrazovnih institucija. ■ Modernizacija opreme u školama i vrtićima. ■ Izrada potrebne projektne dokumentacije i objava natječaja za obnovu oštećenih objekata. ■ Izvođenje radova obnove. ■ Nabava opreme obrazovnim i sportskim institucijama.
Institucija nadležna za koordinaciju provođenja mjere	JRS, MZOŠ, JLS.
Nositelji	JRS, JLS, MSP, udruge, obrazovne institucije, HGK, HOK, HZZ.
Krajnji korisnici	Poduzetnici, obrtnici, učenici, djeca vrtićke dobi, djelatnici, stanovnici.
Indikatori	Realizacija projekata: 14.-22. i 26.
Horizontalne teme	
Okoliš	Pri izvođenju radova treba očuvati prirodne resurse u okolici zgrada, pažljivo urediti okoliš, a to će utjecati na razvoj svijesti učenika o očuvanju stanja okoliša.
Informacijsko društvo	Modernizacija izvođenja nastave izravno je povezana s IT edukacijom, opremanjem učionica suvremenim didaktičkim sredstvima i podizanjem razine informatičkog obrazovanja.
Jednake mogućnosti	Prilikom projektiranja i izgradnje osigurati jednaku pristupačnost osobama s posebnim potrebama.
Jačanje kapaciteta za razvoj	Suradnja JLS-a, poduzetnika i subjekata iz sektora obrazovanja je obvezna za uspješnu provedbu mjere.

ŽUPANIJSKA RAZVOJNA STRATEGIJA	
Cilj 1.	Povećanje konkurentnosti gospodarstva
Prioritet 1.4	Jačanje ljudskih potencijala
Mjera 1.4.2	Usklađivanje sustava obrazovanja s potrebama gospodarstva
Razdoblje provedbe	2011.-2013.
Svrha, cilj i obrazloženje	Cilj mjere je smanjivanje razlika u ponudi i potražnji radne snage na razini Županije i šire, osnivanje ciljanih programa edukacije učenika i prekvalifikacija teškoizostajućih skupina stanovništva, povećanje kvalitete obrazovanja, usvajanje novih vještina u sustavu obrazovanja i osposobljavanja, usklađivanje istog s EU standardima, uspostava partnerskih odnosa između osnivača škola, škola, gospodarstva, roditelja i učenika. Stoga je potrebno od predškolskog odgoja uvesti osposobljavanje djece za rad na računalima, učenje stranih jezika, širiti osnovna znanja o EU i promicati kulturne specifičnosti svih stanovnika, te poticati međudržavne razmjene učenika i studenata s ciljem stjecanja novih znanja i iskustava.
Aktivnosti	■ Istraživanje potreba gospodarstva za radnom snagom. ■ Profesionalno usmjeravanje učenika. ■ Poticanje suradnje gospodarstvenika i obrazovnih institucija. ■ Kreiranje i provedba programa specifičnih znanja i vještina. ■ Poticanje programa cjeloživotnog učenja. ■ Promoviranje programa na razini Županije (HZZ, JLS). ■ Programi prekvalifikacija i dokvalifikacija. ■ Uvođenje dodatnih programa u osnovne i srednje škole. ■ Uvođenje i praćenje kontinuirane edukacije nastavnika. ■ Stipendiranje učenika i nastavnika.
Institucija nadležna za koordinaciju provođenja mjere	JRS, JLS, MZOŠ, HZZ.
Nositelji	JRS, HZZ, poduzetnici, edukacijske i obrazovne institucije, pučka otvorena učilišta, HGK, HOK.
Krajnji korisnici	Poduzetnici, stanovništvo.
Indikatori	Studija potreba gospodarstva za radnom snagom, povećanje stipendija za 10%, tri nova programa za strukovno obrazovanje.
Horizontalne teme	
Okoliš	Osuverimenjivanjem izvođenja programa i zajedničkim aktivnostima gospodarstvenika, edukatora i polaznika šire se znanja i vještine o očuvanju okoliša, a korištenje novih tehnologija mora biti u skladu s EU zakonodavstvom.
Informacijsko društvo	Mjera ima izrazito pozitivan utjecaj na IT društvo, obzirom da provedba programa mora biti na najvišim trenutnim standardima da bi zadovoljila potrebe suvremenoga gospodarstva.
Jednake mogućnosti	Mjera ima pozitivan učinak na ravnopravnost, jer se očekuje uključivanje posebno osjetljivih skupina društva.
Jačanje kapaciteta za razvoj	Povezanost javnog i privatnog sektora, te pojedinaca i udruga, koje se mogu uključiti u izvođenje programa, pozitivno utječe na razvoj dugoročnog partnerstva na razini Županije, ali i šire.

	ŽUPANIJSKA RAZVOJNA STRATEGIJA
Cilj 1.	Povećanje konkurentnosti gospodarstva
Prioritet 1.4	Jačanje ljudskih potencijala
Mjera 1.4.3	Razvoj visokoškolskog obrazovanja
Razdoblje provedbe	2011.-2013.
Svrha, cilj i obrazloženje	Cilj mjere je unaprjeđenje visokoškolskog obrazovanja usvajanjem novih znanja i novih nastavnih programa, povećanje kompetencija i broja visokoobrazovanih osoba u Županiji kao preduvjeta za suvremeno razvijanje regije i ostvarenje vizije snažnijeg i konkurentnijeg gospodarstva zasnovanog na primjeni naprednih znanja i tehnologija.
Aktivnosti	■ Osnivanje sveučilišta i njegova organizacija rada. ■ Unaprjeđenje postojećih i razvoj novih nastavnih programa. ■ Poticanje znanstvenoistraživačkog rada. ■ Poticanje međunarodne suradnje. ■ Jačanje veze sveučilišta s gospodarstvom.
Institucija nadležna za koordinaciju provođenja mjere	JRS, MZOŠ.
Nositelji	JRS, veleučilište, gospodarstvo, RRA BBŽ, HOK, HGK, Zavod za znanstvenoistraživački i umjetnički rad HAZU u Bjelovaru.
Krajnji korisnici	Studenti, gospodarstvo.
Indikatori	Realizacija projekta: 25.
Horizontalne teme	
Okoliš	Razvoj novih obrazovnih strategija posebno naglašava očuvanje okoliša i prirodnih resursa a time razvija svijest o potrebi pažljivijeg odnosa prema prirodi.
Informacijsko društvo	Razvojem visokoškolskog obrazovanja i znanstvenoistraživačkog rada promovirat će se korištenje dostupnih informacijskih tehnologija.
Jednake mogućnosti	Pri odabiru projekata prednost će biti dana uključivanju marginaliziranih skupina i osoba s invaliditetom.
Jačanje kapaciteta za razvoj	Provedba projekta uključuje sve institucionalne razine javnog, privatnog i civilnog sektora, te stvara okvir za kvalitetnije rezultate u budućnosti.

	ŽUPANIJSKA RAZVOJNA STRATEGIJA
Cilj 1.	Povećanje konkurentnosti gospodarstva
Prioritet 1.4	Jačanje ljudskih potencijala
Mjera 1.4.4	Jačanje kapaciteta za upravljanje razvojem
Razdoblje provedbe	2011.-2013.
Svrha, cilj i obrazloženje	Ova mjera doprinosi razvoju profesionalizma, stručnoj ekipiranosti, boljem obrazovanju, kontinuiranom osposobljavanju i usavršavanju djelatnika svih relevantnih institucija na području Županije. Cilj je bolja koordinacija i suradnja između institucija poradi poboljšanja kvalifikacije službenika, stvaranja timova stručnjaka koji će znanjem i sposobnostima moći odgovoriti na zahtjeve iz nadležnosti JL(R)S-a, brzo rješavati upravne procedure...
Aktivnosti	- Organizacija i provedba seminara, radionica, treninga. - Stvaranje i unaprjeđenje mrežne suradnje. - Poboljšavanje kompetencija djelatnika institucija raznim edukacijama. - Poboljšavanje međusobne suradnje među institucijama. - Osnivanje lokalnog partnerstva za zapošljavanje.
Institucija nadležna za koordinaciju provođenja mjere	JRS, HGK, HOK, TZ, HZZ.
Nositelji	Bjelovarsko-bilogorska županija sa svojim institucijama, JLS, obrazovno-edukativni centri.
Krajnji korisnici	Djelatnici javne uprave i institucija.
Indikatori	Operativni ugovor potpornih institucija na razini BBŽ-a i izrada strategije razvoja ljudskih potencijala.
Horizontalne teme	
Okoliš	Mjera je neutralna u odnosu na zaštitu okoliša.
Informacijsko društvo	Jačanjem kapaciteta za upravljanje razvojem promovirat će se korištenje dostupnih informacijskih tehnologija.
Jednake mogućnosti	Institucije znatno doprinose uključivanju u rad osoba s posebnim potrebama.
Jačanje kapaciteta za razvoj	Specijalizirana za ovo tematsko područje mjera je ostvariva partnerstvom svih institucija.

	ŽUPANIJSKA RAZVOJNA STRATEGIJA
Cilj 2.	Unaprjeđenje društvene infrastrukture i povećanje kvalitete života
Prioritet 2.1	Zaštita okoliša
Mjera 2.1.1	Razvoj sustava za praćenje okoliša
Razdoblje provedbe	2011.-2013.
Svrha, cilj i obrazloženje	Očuvan prirodni okoliš jedna je od najvažnijih komparativnih prednosti Županije. Cilj mjere je institucionalizirati i strukturirati sustav koji će omogućiti dalje očuvanje i bogatstvo prirodnih resursa, definirati oblike zaštite i koordinirati aktivnosti u sprječavanju devastacije prostora od štetnih vanjskih utjecaja i otpadnih materijala, te poboljšati postojeću strukturu gospodarenja otpadom. U ovu mjeru također ulaze aktivnosti monitoringa stanja okoliša.
Aktivnosti	■ Koordinacija s državnim ustanovama koje nadziru stanje okoliša na terenu. ■ Modernizacija sustava praćenja stanja u okolišu. ■ Educiranje stanovnika o značenju očuvanja okoliša. ■ Izgradnja pogona za sanaciju otpada. ■ Izgradnja pogona za sanaciju opasnog otpada. ■ Sanacija postojećih (ne)legalnih odlagališta otpada. ■ Obrada i reciklaža otpadnog materijala. ■ Poboljšanje koordinacije aktivnosti između DVD-a. ■ Nabava i modernizacija opreme DVD-a.
Institucija nadležna za koordinaciju provođenja mjere	JRS, MZOPUG, FZOEU, MUP.
Nositelji	JRS, JLS, institucije za zaštitu okoliša, komunalna poduzeća, udruge građana, trgovačka društva.
Krajnji korisnici	Stanovništvo, DVD.
Indikatori	Sanaciju registriranih „divljih“ odlagališta povećati za 50%, jednom godišnje pripremiti seminar o značenju očuvanja okoliša.
Horizontalne teme	
Okoliš	Realizacija predviđenih i ovdje navedenih aktivnosti neposredno će utjecati na bolje stanje okoliša u cjelini.
Informacijsko društvo	Korištenje IT tehnologija u praćenju i izgradnji sustava omogućit će kvalitetniju provedbu ove mjere.
Jednake mogućnosti	Pri odabiru projekta neće se uzimati u obzir bilo kakav oblik diskriminacije.
Jačanje kapaciteta za razvoj	Partnerstvo svih sudionika je nužno za kvalitetnu provedbu ove mjere.

	ŽUPANIJSKA RAZVOJNA STRATEGIJA
Cilj 2.	Unaprjeđenje društvene infrastrukture i povećanje kvalitete života
Prioritet 2.1	Zaštita okoliša
Mjera 2.1.2	Gospodarenje šumama i površinskim vodama
Razdoblje provedbe	2011.-2013.
Svrha, cilj i obrazloženje	Bogatstvo površinskim vodama i šumama u Županiji treba sačuvati, a gospodarenje ovim resursima unaprijediti. Cilj mjere je osigurati sustav praćenja eksploatacije i bolju koordinaciju svih nadležnih tijela.
Aktivnosti	■ Izrada strategije eksploatacije šumskih površina. ■ Uspostava koordinacijskog tijela za praćenje stanja šumskih površina (JLS, poduzetnici, udruge za zaštitu okoliša). ■ Uspostava koordinacijskog tijela za praćenje stanja vodenih površina (JLS, poduzetnici, udruge za zaštitu okoliša). ■ Potpora DVD-ima u aktivnostima za zaštitu okoliša. ■ Edukacija korisnika i senzibilizacija stanovnika Županije. ■ Promocija „bogatstva Županije“. ■ Razmjena iskustava i širenje aktivnosti i suradnje sa županijama i širim regijama.
Institucija nadležna za koordinaciju provođenja mjere	JRS, JLS, FZOEU, MZOPUG, Hrvatske šume, MRRŠVG.
Nositelji	JLS, MSP, udruge građana, Hrvatske šume, Hrvatske vode, trgovačka društva.
Krajnji korisnici	Pojedinci i organizacije vezane za iskorištavanje vodenih površina i šuma.
Indikatori	Izrađena strategija, financijska potpora DVD-ima po planu iz proračuna BBŽ-a.
Horizontalne teme	
Okoliš	Ostvarenje aktivnosti ove mjere izravno će utjecati na bolje stanje okoliša u cjelini.
Informacijsko društvo	Korištenje IT tehnologija u praćenju i izgradnji sustava omogućit će kvalitetniju provedbu ove mjere.
Jednake mogućnosti	Pri odabiru projekta neće se uzimati u obzir bilo kakav oblik diskriminacije.
Jačanje kapaciteta za razvoj	Partnerstvo svih sudionika je nužno za kvalitetnu provedbu ove mjere.

	ŽUPANIJSKA RAZVOJNA STRATEGIJA
Cilj 2.	Unaprjeđenje društvene infrastrukture i povećanje kvalitete života
Prioritet 2.1	Zaštita okoliša
Mjera 2.1.3	Unaprjeđenje sustava gospodarenja otpadom
Razdoblje provedbe	2011.-2013.
Svrha, cilj i obrazloženje	Cilj ove mjere je uspostava cjelovitog sustava gospodarenja otpadom na području Županije sukladno važećim propisima i strateškim dokumentima RH-a na način da se osigura zaštita podzemnih i površinskih voda, tla i zraka. Nadalje cilj mjere je povećanje postotka korisnika usluge odvoza komunalnog otpada čime bi se sanirala postojeća odlagališta a sve bi dovelo do kvalitetnijeg praćenja sastavnica okoliša i prostora u svrhu njegovog očuvanja, unaprjeđenja i održivog korištenja.
Aktivnosti	■ Izrada dokumentacije potrebne za uspostavu sustava (studije, idejna rješenja, stručne podloge, programi, izrada glavnih i izvedbenih projekata). ■ Edukacije stanovništva i proizvođača otpada o vrstama, štetnosti i koristi otpada. ■ Sanacija (ne)legalnih divljih odlagališta. ■ Uređenje i izgradnja objekata za skupljanje, obradu i zbrinjavanje otpada. ■ Nabava i dostava posuda za sakupljanje otpada. ■ Uključivanje svih domaćinstava u odvoz komunalnog otpada. ■ Izgradnja kompostana.
Institucija nadležna za koordinaciju provođenja mjere	JRS, JLS, Zavod za prostorno uređenje.
Nositelji	JRS, JLS, komunalna poduzeća, Zavod za prostorno uređenje, trgovačka društva.
Krajnji korisnici	Stanovnici, gospodarstvo.
Indikatori	Realizacija projekta: 1., povećanje obuhvata organiziranog skupljanja otpada za 20%.
Horizontalne teme	
Okoliš	Ostvarenje aktivnosti ove mjere izravno će utjecati na bolje stanje okoliša u cjelini.
Informacijsko društvo	Korištenje IT tehnologija u praćenju i izgradnji sustava omogućit će kvalitetniju provedbu ove mjere.
Jednake mogućnosti	Pri odabiru projekta neće se uzimati u obzir bilo kakav oblik diskriminacije.
Jačanje kapaciteta za razvoj	Partnerstvo svih sudionika je nužno za kvalitetnu provedbu ove mjere.

ŽUPANIJSKA RAZVOJNA STRATEGIJA	
Cilj 2.	Unaprjeđenje društvene infrastrukture i povećanje kvalitete života
Prioritet 2.1	Zaštita okoliša
Mjera 2.1.4	Razvoj sustava zaštite prirodne baštine
Razdoblje provedbe	2011.-2013.
Svrha, cilj i obrazloženje	Cilj mjere je zaštita i očuvanje te vrjednovanje prirodnih i krajobraznih vrijednosti, razvoj ekološke svijesti, upoznavanje različitih interesnih skupina o važnosti i značenju očuvanja prirodne baštine (JRS, JLS, udruge, stanovništvo).
Aktivnosti	- Izrada stručnih podloga i dokumenata u svezi vrijednosti zaštite prirode. - Inventarizacija prirodne baštine na području Županije. - Definiranje prirodnih vrijednosti koje se mogu uključiti u projekte. - Povezivanje na županijskoj i državnoj razini da bi se prirodni potencijali što bolje iskoristili. - Edukacije stanovništva o vrijednostima prirodne baštine.
Institucija nadležna za koordinaciju provođenja mjere	JLS, Javna ustanova za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima na područjima BBŽ-a, MZOPUG.
Nositelji	Javna ustanova za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima na području BBŽ-a, ekološke udruge.
Krajnji korisnici	Stanovnici, gospodarstvo, turističke zajednice, turisti.
Indikatori	Dovršenje dokumenta inventarizacije i plana upravljanja baštinom.
Horizontalne teme	
Okoliš	Realizacija ove mjere pozitivno će utjecati na očuvanje i zaštitu okoliša i uopće prirodne baštine.
Informacijsko društvo	Mjera je neutralna na IT sektor.
Jednake mogućnosti	Pri odabiru projekta neće se uzimati u obzir bilo kakav oblik diskriminacije.
Jačanje kapaciteta za razvoj	Suradnja svih nositelja obvezna je za uspješnu provedbu ove mjere.

	ŽUPANIJSKA RAZVOJNA STRATEGIJA
Cilj 2.	Unaprjeđenje društvene infrastrukture i povećanje kvalitete života
Prioritet 2.1	Zaštita okoliša
Mjera 2.1.5	Istraživanje mogućnosti i korištenja alternativnih izvora energije
Razdoblje provedbe	2011.-2013.
Svrha, cilj i obrazloženje	Cilj mjere je poboljšati strukturu energetske opskrbe Županije i dostići standarde EU u razdoblju pristupanja EU koristeći resurse i potencijale ovog prostora. Kao cilj može se navesti i smanjenje štetnih emisija u procesima proizvodnje i potrošnje energije.
Aktivnosti	■ Analiza potreba i mogućnosti korištenja alternativnih, obnovljivih izvora energije (primarno biomase). ■ Izrada strategije korištenja alternativnih izvora energije. ■ Edukacija stanovništva, MSP o korištenju alternativnih izvora energije. ■ Izgradnja pogona za eksploataciju energije.
Institucija nadležna za koordinaciju provođenja mjere	JRS, MSP, Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost.
Nositelji	JLS, poljoprivrednici, znanstveno-istraživačke institucije, HEP, poduzetnici, komunalna poduzeća, udruge građana, trgovačka društva
Krajnji korisnici	Institucije za razvoj sustava, stanovnici.
Indikatori	Realizacija projekata 23. i 24., izrada strateškog dokumenta.
Horizontalne teme	
Okoliš	Metodologija, tehnologija i izgradnja pogona treba se odvijati u skladu s direktivama EU o zaštiti okoliša i primjeni novih resursa u opskrbi energijom.
Informacijsko društvo	Mjera je neutralna u odnosu na IT društvo.
Jednake mogućnosti	Ako istraživanja pokažu velike potencijale korištenja biomase, ova mjera će doprinijeti boljoj energetske opskrbi ruralnih područja.
Jačanje kapaciteta za razvoj	Partnerstvo uključuje sve razine javne uprave, od nadležnih državnih institucija do jedinica lokalne samouprave i pojedinaca.

ŽUPANIJSKA RAZVOJNA STRATEGIJA	
Cilj 2.	Unaprjeđenje društvene infrastrukture i povećanje kvalitete života
Prioritet 2.1	Zaštita okoliša
Mjera 2.1.6	Poticanje energetske učinkovitosti
Razdoblje provedbe	2011.-2013.
Svrha, cilj i obrazloženje	Cilj mjere je poticanje primjene ekonomski isplativih energetske efikasne tehnologije i postupaka u sektorima domaćinstva i usluga.
Aktivnosti	- Edukacija potencijalnih korisnika o efikasnoj potrošnji energije. - Provođenje nacionalnih mjera energetske učinkovitosti. - Provođenje mjera EU u pogledu energetske učinkovitosti. - Dostizanje EU i nacionalnih standarda u području zaštite okoliša.
Institucija nadležna za koordinaciju provođenja mjere	JRS, FZOEU, MZOPUG, MPS, RRA.
Nositelji	JRS, FZOEU, HGK, HOK, JLS, trgovačka društva
Krajnji korisnici	Stanovnici, gospodarstvo, institucije.
Indikatori	Promotivne aktivnosti (organizirati 37 godišnje), smanjenje utroška električne energije za 2%.
Horizontalne teme	
Okoliš	Mjera će imati pozitivan utjecaj na okoliš smanjenjem potrošnje energije, a time će se smanjiti i emisije štetnih plinova.
Informacijsko društvo	Koristit će se alati informacijske tehnologije.
Jednake mogućnosti	Mjera će promovirati jednake mogućnosti ulaganja za sve.
Jačanje kapaciteta za razvoj	Suradnja poduzetnika, subjekata iz poslovnog sektora i institucija je obvezna za uspješnu provedbu ove mjere.

	ŽUPANIJSKA RAZVOJNA STRATEGIJA
Cilj 2.	Unaprjeđenje društvene infrastrukture i povećanje kvalitete života
Prioritet 2.2	Razvoj zdravstvene, socijalne, sportske i kulturne infrastrukture
Mjera 2.2.1	Poboljšanje razine kvalitete zdravstvene, sportske, kulturne i socijalne infrastrukture
Razdoblje provedbe	2011.-2013.
Svrha, cilj i obrazloženje	Zdravstvene ustanove BBŽ-a su stare, neke devastirane ratnim događanjima i nedovoljno funkcionalne te ne mogu odgovoriti na zahtjeve moderne zdravstvene skrbi. Ovom mjerom nastojimo pružiti bolju zdravstvenu i socijalnu skrb stanovnicima BBŽ-a.
Aktivnosti	■ Izgradnja nove Opće bolnice Bjelovar za područje BBŽ-a. ■ Rekonstrukcija postojećih ustanova, prostora za zdravstvenu skrb. ■ Izgradnja novih lječilišno-zdravstvenih kapaciteta. ■ Izgradnja novih objekata namijenjenih za zdravstvenu i socijalnu skrb. ■ Modernizacija i nabavka opreme i neophodnih sredstava za rad. ■ Izgradnja i briga o kapacitetima infrastrukture za sport i školstvo.
Institucija nadležna za koordinaciju provođenja mjere	Bjelovarsko-bilogorska županija, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi.
Nositelji	Bjelovarsko-bilogorska županija, JLS, Dom zdravlja BBŽ-a, Opća bolnica Bjelovar, trgovačka društva.
Krajnji korisnici	Stanovnici Bjelovarsko-bilogorske županije, regije i šire.
Indikatori	Realizacija projekta: 3., 4.
Horizontalne teme	
Okoliš	Pažnju treba posvetiti zbrinjavanju opasnih materijala koji potječu iz zdravstvenih ustanova.
Informacijsko društvo	U modernim objektima koristit će se suvremena informacijska tehnologija i time će se unaprijediti djelatnost ovih ustanova.
Jednake mogućnosti	U zdravstvenim ustanovama te ustanovama socijalne skrbi prevladava ženska radna snaga, a velike su mogućnosti zapošljavanja osoba s invaliditetom.
Jačanje kapaciteta za razvoj	Razvojem ovog segmenta svi dijelovi društva dobivaju na snazi i imaju bolje uvjete za učinkovitiji rad.

	ŽUPANIJSKA RAZVOJNA STRATEGIJA
Cilj 2.	Unaprjeđenje društvene infrastrukture i povećanje kvalitete života
Prioritet 2.2	Razvoj zdravstvene, socijalne, sportske i kulturne infrastrukture
Mjera 2.2.2	Briga o posebno osjetljivim skupinama društva
Razdoblje provedbe	2011.-2013.
Svrha, cilj i obrazloženje	Ova mjera ima za cilj uključivanje i integriranje posebno osjetljivih društvenih skupina kao što su osobe s invaliditetom, stare i nemoćne osobe, socijalno ugrožene skupine društva u sveukupne aktivnosti društvene zajednice. Zbog toga je potrebno uklanjati negativne stavove socijalne sredine prema navedenim skupinama te jačati u njima pozitivnu samopercepciju. Potrebno je osnovati ustanove i trgovačka društva radi zapošljavanja osoba s invaliditetom, te prilagoditi uvjete rada u postojećim proizvodnim kapacitetima.
Aktivnosti	■ Promoviranje jednakih mogućnosti. ■ Promicanje uključivanja osoba s invaliditetom u javne i privatne institucije. ■ Promoviranje državnih poticaja za zapošljavanje osjetljivih skupina društva. ■ Promoviranje potreba zdravog života stanovnika Županije. ■ Organizacija primjerenih edukacija i osposobljavanja osjetljivih društvenih skupina.
Institucija nadležna za koordinaciju provođenja mjere	JRS, HZZ.
Nositelji	JLS, udruge civilnog društva, obrazovne ustanove, ustanove u kulturi, regionalne razvojne agencije, trgovačka društva.
Krajnji korisnici	Socijalno osjetljive skupine.
Indikatori	Izrada akcijskog i realizacija plana zapošljavanja osoba s posebnim potrebama.
Horizontalne teme	
Okoliš	Ova mjera nema bitnog utjecaja na okoliš.
Informacijsko društvo	Informacijska tehnologija treba biti dostupna svim skupinama društva, a posebice osobama s posebnim potrebama što će doprinijeti razvoju informacijskog društva u cjelini.
Jednake mogućnosti	Posebno je osjetljiva kategorija osoba s invaliditetom te je za nju mjera i predviđena.
Jačanje kapaciteta za razvoj	Jačanjem socijalne kohezije jačat će i razvojni kapaciteti Županije.

	ŽUPANIJSKA RAZVOJNA STRATEGIJA
Cilj 2.	Unaprjeđenje društvene infrastrukture i povećanje kvalitete života
Prioritet 2.2	Razvoj zdravstvene, socijalne, sportske i kulturne infrastrukture
Mjera 2.2.3	Njegovanje kulturne baštine i razvoj kulture
Razdoblje provedbe	2011.-2013.
Svrha, cilj i obrazloženje	Cilj je zaštita i očuvanje kulturne baštine čiji će se potencijali koristiti u turističke i gospodarske svrhe. Očuvanje i promocija starih običaja i zanata, narodnih rukotvorina i umotvorina, tradicijske autohtone gradnje ostvarit će se aktivnostima kulturno-umjetničkih društava, različitim manifestacijama i radionicama. Kulturne asocijacije mladih, u različitim oblicima međunarodne kulturne suradnje također će promicati cjelokupnu kulturnu prepoznatljivost Županije
Aktivnosti	■ Povećano financijsko poticanje zaštite kulturno-povijesnih spomenika. ■ Poticanje rada KUD-ova. ■ Edukacije o mogućim izvorima financiranja. ■ Poticanje kulturnog stvaralaštva. ■ Izrada studije o potrebama u području zaštite kulturne baštine.
Institucija nadležna za koordinaciju provođenja mjere	BBŽ, centri za kulturu JLS-a na području Županije.
Nositelji	Gradski muzej Bjelovar, Konzervatorski zavod, Biskupija, knjižnice.
Krajnji korisnici	JLS, crkvene institucije, KUD-ovi, kulturne udruge mladih, Bjelovarsko kazalište i druge kazališne družine, glazbene škole, udruge civilnog društva.
Indikatori	Edukacija kulturnih udruga o mogućnostima financiranja vlastitih aktivnosti (jedna godišnje).
Horizontalne teme	
Okoliš	Očuvanje okoliša i očuvanje kulturnog identiteta međusobno su povezani, jer se nadopunjuju stvarajući cjelovitu sliku specifične prepoznatljivosti Županije.
Informacijsko društvo	Informatizacijom sustava praćenja te zaštite i očuvanja kulturnog identiteta pridonosi se pozitivnom utjecaju na razvoj informacijske tehnologije u cjelini.
Jednake mogućnosti	Provođenjem mjere dana je jednaka mogućnost za zaštitu kulturne baštine, s posebnim naglaskom na zaštiti onih kulturnih posebnosti koje su kronološki starije, kod kojih je uočena nužnost brze intervencije zaštite, te onih koje su od posebnog interesa za Županiju i RH-a.
Jačanje kapaciteta za razvoj	Jačanjem i očuvanjem kulturnog identiteta jačamo i razvojni kapacitet Županije.

ŽUPANIJSKA RAZVOJNA STRATEGIJA	
Cilj 2.	Unaprjeđenje društvene infrastrukture i povećanje kvalitete života
Prioritet 2.3	Razvoj civilnog društva
Mjera 2.3.1	Umrežavanje civilnih inicijativa i razvoj suradnje
Razdoblje provedbe	2011.-2013.
Svrha, cilj i obrazloženje	Ova mjera ima za cilj postizanje međusobne koordinacije i umrežavanje mnogobrojnih udruga civilnog društva na području Bjelovarsko-bilogorske županije koje zbog nedostatka financijskih sredstava, organizacijskih poteškoća i kratkog vijeka postojanja ne ostvaruju očekivane rezultate. Potrebno je uspostaviti sustav praćenja sredstava koje koristi civilno društvo i jačati njegov kapacitet raznim edukacijama te proširiti suradnju na međuregionalnoj i na međunarodnoj razini.
Aktivnosti	■ Institucionalizacija udruga civilnog društva. ■ Poticanje umrežavanja udruga civilnog društva na međunarodnoj razini. ■ Praćenje rezultata rada udruga civilnog društva u okviru Županije. ■ Vršjednovanje rezultata projekata civilnog društva. ■ Edukacija civilnog sektora za prijavu na domaće i EU izvore financiranja.
Institucija nadležna za koordinaciju provođenja mjere	Ministarstvo kulture, MZOŠ.
Nositelji	Bjelovarsko-bilogorska županija, JLS.
Krajnji korisnici	Udruge civilnog društva.
Indikatori	Praćenje i izvještavanje o aktivnostima rada civilnog društva (godišnji izvještaj), sufinanciranje deset projekata.
Horizontalne teme	
Okoliš	U programe aktivnosti mnogih udruga civilnog društva uključena je i briga o okolišu, očuvanje biološke raznolikosti i krajobrazne očuvanosti.
Informacijsko društvo	Promoviranjem informacijske tehnologije radom udruga civilnog društva očekuje se nadgradnja znanja i razvoj informacijskog društva.
Jednake mogućnosti	Ova mjera daje jednake mogućnosti za sve i nema nikakvih oblika diskriminacije.
Jačanje kapaciteta za razvoj	Primjena ove mjere doprinosi dugoročnom razvoju Županije jačanjem horizontalnog partnerstva na lokalnoj i regionalnoj razini.

	ŽUPANIJSKA RAZVOJNA STRATEGIJA
Cilj 2.	Unaprjeđenje društvene infrastrukture i povećanje kvalitete života
Prioritet 2.3	Razvoj civilnog društva
Mjera 2.3.2	Poticanje aktivnije uloge mladih
Razdoblje provedbe	2011.-2013.
Svrha, cilj i obrazloženje	Ova mjera ima za cilj potaknuti mladu populaciju stanovništva u Županiji da aktivno djeluje na svim razinama kako bi se smanjile trajne migracije u druga područja. U JLS-ima postoji savjet mladih kao savjetodavno tijelo koje utječe na donošenje odluka vezanih uz njihovu problematiku. Cilj je bolji položaj mladih u lokalnoj sredini gdje žive. Na taj način jača socijalni i intelektualni kapital Županije uz očekivani napredak gospodarstva.
Aktivnosti	■ Izrada programa poticanja aktivnosti mladih uključujući sve dobne skupine. ■ Poticanje raznih oblika udruživanja mladih. ■ Osmišljavanje aktivnosti za mlade u slobodno vrijeme. ■ Uključivanje mladih u više razine odlučivanja. ■ Promoviranje nacionalnog programa za mlade na razini Županije.
Institucija nadležna za koordinaciju provođenja mjere	Savjet mladih unutar Bjelovarsko-bilogorske županije.
Nositelji	JLS, udruge civilnog društva, predškolske ustanove, odgojno-obrazovne institucije, učenički domovi, centri za kulturu, knjižnice.
Krajnji korisnici	Mladi (do 30 godina).
Indikatori	Poticanje aktivnosti mladih (30 projekata).
Horizontalne teme	
Okoliš	Uključivanjem mladih u programe zaštite okoliša doprinosi se kontinuitetu održivog razvoja te bolje upravlja prirodnim potencijalima.
Informacijsko društvo	Mladi brzo usvajaju nova znanja, oni su izvor i nositelji novih ideja te će se navedenim aktivnostima poboljšati stanje u informacijskoj tehnologiji.
Jednake mogućnosti	Obzirom na ciljanu skupinu posebno je osjetljiva kategorija mladih u ruralnim sredinama.
Jačanje kapaciteta za razvoj	Jačanjem pozicije mladih u društvu i gospodarstvu razvijamo ljudske potencijale te pridonosimo razvojnim kapacitetima Županije.

ŽUPANIJSKA RAZVOJNA STRATEGIJA	
Cilj 3.	Razvoj komunalne infrastrukture
Prioritet 3.1	Unaprjeđenje sustava vodoopskrbe i odvodnje
Mjera 3.1.1	Izgradnja i unaprjeđenje sustava vodoopskrbe
Razdoblje provedbe	2011.-2013.
Svrha, cilj i obrazloženje	Cilj ove mjere je izgraditi vodoopskrbni sustav koji će osigurati pokrivenost vodoopskrbnom mrežom 90% kućanstava Županije. Tako bi opskrba kvalitetnom pitkom vodom bila dostupna svim stanovnicima ove regije u dovoljnim količinama te bi se zadovoljile sve potrebe stanovništva i gospodarstva. Opskrba pitkom vodom jedan je od glavnih preduvjeta kvalitetnog života stanovništva.
Aktivnosti	■ Izrada projektne dokumentacije. ■ Objava natječaja. ■ Odabir najboljeg ponuđača. ■ Implementacija projekta.
Institucija nadležna za koordinaciju provođenja mjere	JRS, JLS.
Nositelji	JRS, JLS, komunalna poduzeća, Hrvatske vode, Zavod za prostorno uređenje.
Krajnji korisnici	Stanovnici, gospodarstvo.
Indikatori	Realizacija projekta: 2.
Horizontalne teme	
Okoliš	Pri provedbi radova mora se imati u vidu stanje okoliša i prirodnih resursa te očuvanje prirodnih bogatstava poradi sprječavanja onečišćenja prostora.
Informacijsko društvo	Neutralan utjecaj u odnosu na širu zajednicu, ali korištenje tehnologije trebalo bi uključiti, posebice IT sustav u upravljanje opskrbom i praćenje procesa.
Jednake mogućnosti	Mjera je orijentirana uglavnom na ruralna (seoska) područja Županije pa kao takva ima pozitivan utjecaj.
Jačanje kapaciteta za razvoj	Projekti zahtijevaju širok krug sudionika od nacionalne razine do zainteresiranih pojedinaca.

	ŽUPANIJSKA RAZVOJNA STRATEGIJA
Cilj 3.	Razvoj komunalne infrastrukture
Prioritet 3.1	Unaprjeđenje sustava vodoopskrbe i odvodnje
Mjera 3.1.2	Izgradnja i unaprjeđenje sustava odvodnje s pročišćavanjem otpadnih voda
Razdoblje provedbe	2011.-2013.
Svrha, cilj i obrazloženje	Cilj ove mjere je izgraditi i unaprijediti sustav odvodnje i pročišćavanje voda, otpadnih voda, budući da je sadašnji nezadovoljavajući. Modernizacijom tog sustava osigurao bi se potreban stupanj zaštite i poboljšanja podzemnih i površinskih voda.
Aktivnosti	■ Izrada nove i revidiranje postojeće dokumentacije. ■ Rekonstrukcija postojećih uređaja za preobradu otpadnih voda gospodarskih i drugih subjekata. ■ Izgradnja novih uređaja za preobradu otpadnih voda. ■ Rekonstrukcija postojećih i izgradnja novih dijelova mreže za prikupljanje i odvodnju otpadnih voda. ■ Rekonstrukcija postojećih i izgradnja novih uređaja za pročišćavanje otpadnih voda. ■ Izgradnja septičkih jama. ■ Monitoring sustava odvodnje.
Institucija nadležna za koordinaciju provođenja mjere	JRS, JLS, ZPU BBŽ-a.
Nositelji	JRS, JLS, komunalna poduzeća, Hrvatske vode, gospodarski subjekti.
Krajnji korisnici	Stanovnici, gospodarstvo.
Indikatori	Realizacija projekta: 27.
Horizontalne teme	
Okoliš	Pri provedbi radova mora se imati u vidu stanje okoliša i prirodnih resursa poradi očuvanja prirodnih bogatstava te sprječavanje onečišćenja prostora.
Informacijsko društvo	Neutralan utjecaj u odnosu na širu zajednicu, ali korištenje tehnologije bi trebalo uključiti, posebice IT sustav u upravljanje opskrbom i praćenje procesa.
Jednake mogućnosti	Mjera je orijentirana uglavnom na ruralna (seoska) područja Županije pa kao takva ima pozitivan utjecaj.
Jačanje kapaciteta za razvoj	Projekti zahtijevaju širok krug sudionika od nacionalne razine do zainteresiranih pojedinaca.

ŽUPANIJSKA RAZVOJNA STRATEGIJA	
Cilj 3.	Razvoj komunalne infrastrukture
Prioritet 3.2	Prometna infrastruktura
Mjera 3.2.1	Povezivanje Županije brzim cestama, modernizacija i obnova prometnica
Razdoblje provedbe	2011.-2013.
Svrha, cilj i obrazloženje	Cilj ove mjere je bolje povezivanje stanovnika Županije s ostatkom države i šire kako bi se stvorili bolji infrastrukturni preduvjeti za poduzetnike i investitore. Kao cilj ove mjere može se navesti i povećanje ukupne razine kvalitete cestovne mreže i ostale prometne infrastrukture, izgradnja dionica cesta i objekata uključujući zaobilaznice, a time bi se omogućila kvalitetnija infrastruktura za dnevne migracije unutar Županije i zadovoljile potrebe za prometovanje prema široj regiji. Lokalne ceste su dobro umrežene, ali su u lošem stanju, te je neophodna njihova rekonstrukcija i obnova.
Aktivnosti	■ Izrada projektne dokumentacije. ■ Objava natječaja. ■ Odabir najpovoljnijeg ponuđača. ■ Implementacija projekta – izvođenje radova. ■ Modernizacija i obnova županijskih cesta.
Institucija nadležna za koordinaciju provođenja mjere	JRS
Nositelji	JLS, komunalna poduzeća, Hrvatske ceste, Županijski ured za ceste.
Krajnji korisnici	Stanovništvo, gospodarstvo.
Indikatori	Modernizacija županijskih cesta 15-20 km godišnje.
Horizontalne teme	
Okoliš	Pri izvođenju radova velikih projekata potrebno je imati u vidu očuvanje prirodnih resursa, okoliša na područjima kojima prolaze glavne prometnice. Učestalijim korištenjem javnog prijevoza na lokalnoj razini, smanjit će se zagađenje zraka.
Informacijsko društvo	Neutralan utjecaj, u praćenju sustava koristit će se prednosti IT tehnologije.
Jednake mogućnosti	Obnovom lokalnih prometnica treba voditi računa o osobama sa smanjenom mogućnošću kretanja, dok će razvoj brze ceste omogućiti stanovništvu ruralnih područja bolju povezanost s većim gradskim središtima i sadržajima koji se nude.
Jačanje kapaciteta za razvoj	Projekti zahtijevaju širok krug sudionika od nacionalne razine do zainteresiranih pojedina.

	ŽUPANIJSKA RAZVOJNA STRATEGIJA
Cilj 3.	Razvoj komunalne infrastrukture
Prioritet 3.2	Prometna infrastruktura
Mjera 3.2.2	Razvoj zračnog i željezničkog prometa
Razdoblje provedbe	2011.-2013.
Svrha, cilj i obrazloženje	Cilj mjere je razvoj i izgradnja zračnih luka na predviđenim lokacijama kao potencijal za unaprijeđenje gospodarstva u cjelini, a posebice turističke djelatnosti. Cilj mjere vezan uz željeznički promet je razvijanje i poboljšanje željezničke infrastrukture koja će povećati sigurnost putovanja i smanjiti njegovu dužinu.
Aktivnosti	■ Redovito održavanje postojeće infrastrukture. ■ Razvoj željezničke infrastrukture. ■ Obnova postojećih pruga i objekata na njima. ■ Izgradnja novih i obnova postojećih željezničko-cestovnih prijelaza.
Institucija nadležna za koordinaciju provođenja mjere	JRS, MMPI, Hrvatske ceste, Zavod za prostorno uređenje.
Nositelji	JRS, Županijski ured za ceste, Hrvatske ceste, Hrvatske željeznice, JLS.
Krajnji korisnici	Stanovnici, gospodarstvo.
Indikatori	Redovne aktivnosti HŽ-a.
Horizontalne teme	
Okoliš	Pri izvođenju radova velikih projekata potrebno je imati u vidu očuvanje prirodnih resursa i okoliša na područjima kojima prolaze glavne prometnice.
Informacijsko društvo	Neutralan utjecaj, u praćenju sustava koristit će se prednosti IT tehnologije.
Jednake mogućnosti	Pri odabiru projekta neće se uzimati u obzir bilo kakav oblik diskriminacije.
Jačanje kapaciteta za razvoj	Projekti zahtijevaju širok krug sudionika od nacionalne razine do zainteresiranih pojedinaca.

ŽUPANIJSKA RAZVOJNA STRATEGIJA	
Cilj 3.	Razvoj komunalne infrastrukture
Prioritet 3.3	Uređenje prostora
Mjera 3.3.1	Izrada izvješća o stanju u prostoru, sektorskih studija i stručnih podloga
Razdoblje provedbe	2011.-2013.
Svrha, cilj i obrazloženje	Osnovni preduvjet dobrog uređenja prostora BBŽ-a su kvalitetni dokumenti prostornog uređenja, a za njihovu izradu (donošenje ispravnih prostorno-planerskih odluka i rješenja) je neophodno postojanje odgovarajućih sektorskih i stručnih studija.
Aktivnosti	■ Izrada izvješća o stanju u prostoru BBŽ-a, odnosno gradova i općina na njezinom području. ■ Pribavljanje i analiza postojećih sektorskih studija i stručnih podloga (vodoopskrba, navodnjavanje, zaštita prirode, turizam...). ■ Procjena potrebe izrade novih sektorskih studija i stručnih podloga (demografija, eksploatacija mineralnih sirovina, proizvodne zone...). ■ Izrada potrebnih sektorskih studija i stručnih podloga (uz uključivanje javnosti). ■ Dostava svim relevantnim tijelima jedinica područne i lokalne samouprave poradi implementacije u odgovarajuće dokumente.
Institucija nadležna za koordinaciju provođenja mjere	BBŽ
Nositelji	Zavod za prostorno uređenje, Upravni odjel za graditeljstvo, komunalnu infrastrukturu, Regionalna razvojna agencija BBŽ-a, općine i gradovi na području BBŽ-a.
Krajnji korisnici	Upravna tijela BBŽ-a, općine i gradovi, te nadležne pravne osobe na području BBŽ-a.
Indikatori	Izvješće o stanju prostora BBŽ-a, deset izvješća o stanju prostora JLS-a, dvije sektorske studije i dvije stručne podloge.
Horizontalne teme	
Okoliš	Izradom kvalitetnih sektorskih studija i stručnih podloga omogućit će se donošenje ispravnih prostorno-planerskih odluka poradi bolje zaštite okoliša.
Informacijsko društvo	Stavljanjem sektorskih studija i stručnih podloga na internet omogućit će se lakši pristup zainteresiranim pojedincima, te će se vjerojatno podići interes za pojedine teme.
Jednake mogućnosti	U procese izrade treba uključiti sve zainteresirane pravne i fizičke osobe i širu javnost, te stručno i objektivno obraditi sve zahtjeve i primjedbe bez diskriminacije.
Jačanje kapaciteta za razvoj	Projekti zahtijevaju uključivanje širokog kruga ljudi, od nacionalne razine do zainteresiranih pojedinaca te ustanova zaduženih za razvoj.

	ŽUPANIJSKA RAZVOJNA STRATEGIJA
Cilj 3.	Razvoj komunalne infrastrukture
Prioritet 3.3	Uređenje prostora
Mjera 3.3.2	Izrada dokumenata prostornog uređenja
Razdoblje provedbe	2011.-2013.
Opis mjere	Osnovni cilj prostornog uređenja Županije je interaktivnim prostornim planiranjem i procjenom mogućih utjecaja ostvariti ravnomjerni i održivi prostorni razvoj usklađen s gospodarskim, društvenim i okolišnim polazištima, uravnotežen s lokalnim razvojnim procesima i s njima povezanih zahvata u prostoru, odnosno s različitim potrebama i interesima korisnika prostora.
Aktivnosti	■ Pribavljanje potrebnih topografsko-katastarskih podloga. ■ Izrada i donošenje prostornih planova (i izmjena i dopuna) poštujući sve propisima utvrđene procedure uz najveće uključivanje javnosti. ■ Dostava svim relevantnim tijelima jedinica područne i lokalne samouprave i nadležnim pravnim osobama. ■ Provođenje i praćenje provođenja prostornih planova.
Institucija nadležna za koordinaciju provođenja mjere	BBŽ
Nositelji	Zavod za prostorno uređenje, Upravni odjel za graditeljstvo, komunalnu infrastrukturu, općine i gradovi na području BBŽ-a.
Krajnji korisnici	Upravna tijela BBŽ-a, općine i gradovi, nadležne pravne osobe, te ostale pravne i fizičke osobe na području BBŽ-a.
Indikatori	Izmjena i dopuna PP BBŽ, pet izmjena i dopuna PPUO/G, četiri UPU-a.
Horizontalne teme	
Okoliš	Izrada kvalitetnih dokumenata prostornog uređenja na principima održivog razvitka je osnovni preduvjet za očuvanje (i unaprjeđenje) kvalitete okoliša.
Informacijsko društvo	Stavljanjem dokumenata prostornog uređenja na internet omogućit će se lakši pristup zainteresiranim pojedincima, te se pretpostavlja povećanje interesa za uređenje prostora.
Jednake mogućnosti	U procese izrade treba uključiti sve zainteresirane pravne i fizičke osobe i širu javnost, te stručno i objektivno obraditi sve zahtjeve i primjedbe bez diskriminacije.
Jačanje kapaciteta za razvoj	Projekti zahtijevaju uključivanje širokog kruga ljudi, od nacionalne razine do zainteresiranih pojedinaca te ustanova zaduženih za razvoj.

17. POLITIKA ŽUPANIJE PREMA POSEBNIM PODRUČJIMA

Područja posebne državne skrbi utvrđena su Zakonom o područjima posebne državne skrbi iz 2003. godine radi otklanjanja posljedica rata, bržeg povratka stanovništva na prostore na kojima je prebivalo prije Domovinskog rata, poticanja demografskog i gospodarskog napretka, te postizanja što ravnomjernijeg razvitka svih područja Republike Hrvatske.

Spomenutim zakonom određena su sljedeća područja od posebne državne skrbi u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji: Grubišno Polje, Veliki Grđevac, Velika Pisanica, Berek, Ivanska, Sirač, Đulovac, Zrinski Topolovac, naselja grada Daruvara – Markovac, Vrbovac.

Na navedenim područjima prema izvješću koordinatora Projekta socijalnoga i gospodarskoga oporavka Bjelovarsko-bilogorske županije do 30. lipnja 2010. godine odobrena su 34 takva projekta. Uglavnom je riječ o projektima male komunalne infrastrukture, socijalne uključenosti, ekonomske revitalizacije malih, srednjih poduzeća i zadruga, te ekonomske pomoći novim zadrugama. Svjetska banka i Vlada za te projekte su odobrile i izdvojile 18.815.659,66 kn.

Od 1. siječnja 2011. godine stupa na snagu Odluka o razvrstavanju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave prema stupnju, odnosno indeksu razvijenosti, a temelji se na Zakonu o regionalnom razvoju Republike Hrvatske.

Bjelovarsko-bilogorska županija je prema spomenutoj Odluci, odnosno Zakonu o regionalnom razvoju Republike Hrvatske, članak 24., svrstana u indeks razvijenosti 1. skupine jedinica područne (regionalne) samouprave jer je vrijednost indeksa njezine razvijenosti manja od 75% državnog prosjeka. Gradovi Čazma, Garešnica, Grubišno Polje pripadaju 2. skupini jedinica lokalne samouprave budući da im je vrijednost indeksa razvijenosti između 50% i 75% državnog prosjeka. Gradovi Bjelovar i Daruvar su uvršteni u 3. skupinu jedinica lokalne samouprave jer je vrijednost indeksa njihove razvijenosti između 75% i 100% prosjeka Republike Hrvatske. Većina općina Bjelovarsko-bilogorske županije pripada 2. skupini JLS-a budući da je vrijednost indeksa njihove razvijenosti između 50% i 75% republičkog prosjeka. Općine Berek, Đulovac i Zrinski Topolovac svrstane su u 1. skupinu jer im je indeks manji od 50% prosjeka Republike Hrvatske.

Regionalna razvojna agencija Bjelovarsko-bilogorske županije je osnovana prema Pravilniku o upisniku upravnih tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, agencija i drugih pravnih osoba. Temeljni cilj Agencije je učinkovita koordinacija i poticanje regionalnog razvoja s posebnim naglaskom na područja posebne državne skrbi. Potpomognuto područje definirano je na temelju indeksa razvijenosti kao područje Republike Hrvatske koje zaostaje za nacionalnim prosjekom pa je zato potrebno dodatno poticati njegov razvoj. ■

18. FINANCIJSKI PLAN

Planirana sredstva po mjerama	Ukupno sredstava	Udio vlastitih sredstava BBŽ / JLS	Udio nacionalnih sredstava	Udio EU sredstava
1.1.1	960.000,00 kn	480.000,00 kn	288.000,00 kn	192.000,00 kn
1.1.2	Financijski plan će biti usklađen s donošenjem proračuna BBŽ-a 2011.-2013. i nacionalnim i programima EU u planskom razdoblju.			
1.1.3				
1.1.4	368.000,00 kn	184.000,00 kn	184.000,00 kn	– kn
1.1.5	Financijski plan će biti usklađen s donošenjem proračuna BBŽ-a 2011.-2013. i nacionalnim i programima EU u planskom razdoblju.			
1.1.6	2.215.000,00 kn	1.329.000,00 kn	886.000,00 kn	– kn
1.2.1	Financijski plan će biti usklađen s donošenjem proračuna BBŽ-a 2011.-2013. i nacionalnim i programima EU u planskom razdoblju.			
1.2.2	860.000,00 kn	415.000,00 kn	376.000,00 kn	69.000,00 kn
1.2.2, 1.1.3, 1.1.1	753.000,00 kn	753.000,00 kn	– kn	– kn
1.2.3	Financijski plan će biti usklađen s donošenjem proračuna BBŽ-a 2011.-2013. i nacionalnim i programima EU u planskom razdoblju.			
1.2.4	300.000,00 kn	300.000,00 kn	– kn	– kn
1.3.1	1.000.000,00 kn	500.000,00 kn	500.000,00 kn	– kn
1.3.2	1.000.000,00 kn	200.000,00 kn	300.000,00 kn	500.000,00 kn
1.3.3	27.500.000,00 kn	10.390.000,00 kn	11.860.000,00 kn	5.250.000,00 kn
1.3.4	16.622.800,00 kn	8.483.680,00 kn	8.139.120,00 kn	0,00 kn
1.3.5	Financijski plan će biti usklađen s donošenjem proračuna BBŽ-a 2011.-2013. i nacionalnim i programima EU u planskom razdoblju.			
1.4.1	81.500.000,00 kn	14.400.000,00 kn	31.500.000,00 kn	35.600.000,00 kn
1.4.2, 1.4.3, 1.4.4, 2.1.1, 2.1.2	Financijski plan će biti usklađen s donošenjem proračuna BBŽ-a 2011.-2013. i nacionalnim i programima EU u planskom razdoblju.			
2.1.3	192.400.000,00 kn	– kn	192.400.000,00 kn	– kn
2.1.4, 2.1.5	Financijski plan će biti usklađen s donošenjem proračuna BBŽ-a 2011.-2013. i nacionalnim i programima EU u planskom razdoblju.			
2.1.6	5.383.776,00 kn	1.076.755,20 kn	– kn	4.307.020,80 kn
2.2.1	272.000.000,00 kn	27.200.000,00 kn	81.600.000,00 kn	163.200.000,00 kn
2.2.2, 2.2.3, 2.3.1, 2.3.2	Financijski plan će biti usklađen s donošenjem proračuna BBŽ-a 2011.-2013. i nacionalnim i programima EU u planskom razdoblju.			
3.1.1	412.300.000,00 kn	4.123.000,00 kn	– kn	408.177.000,00 kn
3.1.2	416.600.000,00 kn	– kn	83.320.000,00 kn	333.280.000,00 kn
3.2.1, 3.2.2, 3.3.1, 3.3.2	Financijski plan će biti usklađen s donošenjem proračuna BBŽ-a 2011.-2013. i nacionalnim i programima EU u planskom razdoblju.			
Ukupno sredstava:	1.431.762.576,00 kn	69.834.435,20 kn	411.353.120,00 kn	950.575.020,80 kn

19. PROVEDBA RAZVOJNE STRATEGIJE

Razvojna se strategija Bjelovarsko-bilogorske županije u provedbenom smislu sastoji od niza razrađenih projekata s razvojnim učincima. Područje projekata proteže se od intervencija unutar fizičke infrastrukture do mjera za pružanje potpore poslovanju, te djelovanja koja mogu biti poduzeta radi poticanja rasta aktivnog civilnog društva. Međutim, uspješnost projekata RS-a ovisi, ne samo od vrijednosti samih njihovih sastavnica, nego i od načina na koje će se ti projekti provoditi, te kako će se njima kasnije upravljati. Uspješna provedba od velike je važnosti.

Osnovni aspekti provedbe RS-a su:

- Institucionalna podrška RS-u. Ključnu ulogu u provedbi RS-a imat će Županijska razvojna agencija.
- Mogućnosti financiranja selektiranih projekata. Putem RS-a Županija će prezentirati strateški i dobro strukturirani razvojni plan raznim izvorima financiranja, uključujući Vladu Republike Hrvatske, Europsku komisiju te druge brojne bilateralne i multilateralne izvore financiranja.
- Praćenje i vrjednovanje ostvarivanja RS-a. Tijekom vremena mijenjat će se okolnosti i mogućnosti okruženja, što će rezultirati i mijenjanjem, prilagođavanjem RS-a, njegove provedbe te pripadajućih projekata. U tom smislu predložena procedura praćenja i vrjednovanja učinaka RS-a ima izuzetnu važnost i u postupku prilagodbe novim, promijenjenim uvjetima.
- Sljedeći koraci prikazuju aktivnosti potrebne da bi se RS realizirao.

Institucionalna podrška RS-u

U provedbi RS-a važno je osigurati timove stručnjaka i jačati sposobnosti znanja i vještine lokalne uprave i razvojnih agencija u pripremi i provedbi razvojnih projekata, s posebnim naglaskom na poznavanju zahtijevane metodologije i praćenju dostupnosti domaćih i inozemnih financijskih sredstava pogodnih za financiranje pojedinog razvojnog projekta.

Županijska razvojna agencija

Vrlo značajnu ulogu u privlačenju sredstava iz vanjskih izvora u Županiju imat će Županijska razvojna agencija.

Izabrana Županijska skupština nalazi se u središtu provedbe RS-a. To su izabrani zastupnici i donositelji odluka koji imaju zadaću promicati razvoj Županije.

U tom smislu Županija će inicirati ustroj Županijske razvojne agencije kao glavnog tijela za provedbu RS-a.

Županijsko partnersko vijeće

Županijsko partnersko vijeće je najvažnije tijelo unutar sustava za provedbu RS-a. Partnersko vijeće je osnovano kao dio procesa pripreme RS-a, zato ostaje jedna od najvažnijih karika u njenoj provedbi. Partnersko vijeće čine predstavnici civilnog i poslovnog sektora okupljeni u Partnerskom odboru. Partnersko vijeće nije sastavljeno kao predstavničko tijelo, već je njegov rad definiran Poslovníkom i pravilnikom RS-a.

Županijsko partnersko vijeće (ŽPV) je odbor, savjetodavna skupina koja preporučuje, odnosno odbacuje prijedloge sastavljene unutar RS-a. ŽPV ne donosi izvršne odluke, već sastavlja preporuke za Županijsku skupštinu da bi se osiguralo veće i kvalitetnije uključivanje zainteresiranih strana. Partnerstvo se sastaje prema potrebi, a tehničku podršku u radu pruža mu jedinica za provedbu projekata.

Matrica ključnih sudionika

Provedba RS-a uključuje široki spektar sudionika iz Županije, ali i institucija državne uprave i organizacija civilnog društva, te privatnog sektora koje djeluju na lokalnoj i nacionalnoj razini. Tablica u nastavku pregled je glavnih sudionika, njihovog trenutnog statusa, predviđene uloge u provedbi RS-a, potrebnog vremena i materijalnih resursa za ispunjavanje te uloge.

ORGANIZACIJA	PREGLED DJELOVANJA	ULOGA U ODGOVORNOSTI IMPLEMENTACIJI RS-a	VREMENSKI OKVIR I POTREBNI RESURSI
Županija	Izabrano zastupničko i izvršno tijelo BBŽ-a.	Usvajanje RS-a, upravljanje provedbom i vrjednovanjem rezultata. Izvještavanje resornom ministarstvu.	Usvajanje RS-a: prosinac 2010. Provedba: 2011.-2013. Izvještavanje: ožujak 2011. godine.
RRA BBŽ	Izrada RS-a, savjetovanje u provedbi RS-a.	Potpora dionicima u procesu provedbe AKCIJSKOG PLANA (PROJEKATA).	Izrada RS-a: prosinac 2010. Potpora i savjetovanje dionicima: 2011.-2013.
Županijsko partnersko vijeće	Redovito se sastaje i sudjeluje u izradi RS-a.	Savjetodavno tijelo Županijske skupštine u procesu izrade i provedbe RS-a.	Troškovi održavanja radnih sastanaka.
Privatni sektor	Sudjelovanje u radu ŽPV-a, kao i u umrežavanju aktivnosti za realizaciju strateških ciljeva.	Ključni dionik u kreiranju projekata u gospodarstvu, kao i u iniciranju stvaranja potpornih mjera u sustavima potpore gospodarstvu.	2011.-2013. rad svih dionika gospodarskog sustava u tijelima Partnerskog i Gospodarskog vijeća.
Civilni sektor	Aktivnosti na području NGO-a. Nužno je povećati aktivnosti NGO-a i osposobiti stručnjake za pokretanje projekata u vlastitoj domeni.	Važnost aktivnosti NGO-a je u podizanju razine svijesti o društvenim procesima i potrebi da se pokreću aktivnosti za stvaranje jednakih prilika.	2011.-2013. potrebno je alocirati sredstva za javnu promociju rada NGO-a i programa koje pokreće.
Javne ustanove	Sustavno određene odgovornosti i područja djelovanja.	Privlačenje investicija i poticanje korištenja dostupnih sredstava iz EU i nacionalnih izvora financiranja investicija i programa.	2011.-2013. potrebni resursi dostupni kroz redovito poslovanje. Dodatni resursi potrebni za promociju mogućnosti opisanih aktivnosti.
Nadležna ministarstva	Definiranje i upravljanje procesima. Stvaranje resursnih osnova. Tehnička potpora.	Koordinacija i upravljanje procesima, resursima s ciljem postizanja efikasnih rezultata. Nadzor nad sustavom mjerenja efikasnosti provedbe.	2011.-2013.

Tablica: Pregled ključnih dionika o provedbi RS-a

20. PRAĆENJE I IZVJEŠTAVANJE

Procedure praćenja i vrjednovanja su mehanizmi koji omogućuju laganu, efikasnu i transparentnu provedbu programa.

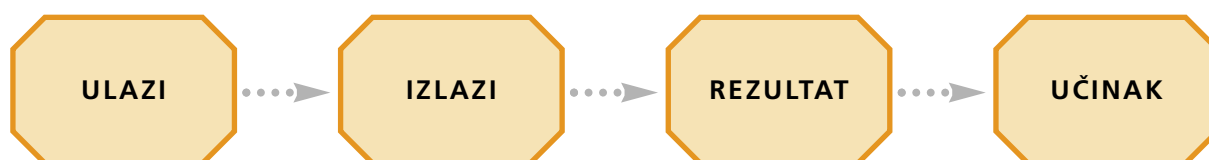
Za uspješno praćenje i vrjednovanje nužno je osigurati:

- Raspoloživost podataka o uspješnosti. Važno je da proces provedbe RS-a generira podatke koji ukazuju na to koji projekti doprinose razvoju Županije, u kojoj mjeri i u kojem vremenskom razdoblju.
- Definiranost i prihvaćenost pojedinačnih ciljeva i rezultata. Od vitalnog je značenja da ciljeve i rezultate pojedinih projekata i RS-a u cjelini definiraju i prihvate svi dionici. Definiranje uključuje i vremenske okvire za postizanje ciljeva.
- Okvir za vrjednovanje. Unutar okvira moguće je upravljati i procjenjivati prikupljene podatke. U programima Europske Unije redovito se koristi metoda „logičkog okvira”.

Podatci i ciljevi:

Osnovna analiza pruža nekoliko temeljnih pokazatelja prema kojima je moguće mjeriti napredak RS-a, postavljati pojedinačne ciljeve i rezultate. Ipak, proces izrade osnovne analize pokazao je da Županija ne može u dovoljnoj mjeri procijeniti stupanj razvoja i preostale potrebe (neki važni podatci nisu raspoloživi, neki statistički pokazatelji nisu pouzdani), a sposobnost analiziranja raspoloživih i pouzdanih podataka time je ograničena. Dakle, teško je izmjeriti i procijeniti uspjeh ili neuspjeh, odnosno napredak. U tom smislu u poglavlju mjera definiranih RS-om opisani su i pokazatelji, te izvori podataka o tim pokazateljima, temeljem kojih se može pratiti i vrjednovati realizacija po svakoj pojedinoj mjeri.

Vrednovanje projekata možemo prikazati sljedećim dijagramom:

Pri čemu:

Pokazatelji ulaza mjere financijske, administrativne i regulativne resurse (često se nazivaju „procesom”) koje osiguravaju država i donatori. Poradi procjene uspješnosti provedenih akcija potrebno je uspostaviti vezu između sredstava koja se koriste i postignutih rezultata.

Primjerice: udio proračuna namijenjen izdancima za obrazovanje; definiranje strategije sektora obrazovanja.

Pokazatelji izlaza mjere neposredne i konkretne posljedice poduzetih mjera i iskorištenih sredstava.

Primjerice: broj izgrađenih škola, broj educiranih nastavnika.

Pokazatelji rezultata mjere rezultate na razini korisnika.

Primjerice: broj osoba upisanih u školu; postotak djevojčica koje se upisuju u prvi razred osnovne škole.

Pokazatelji učinka mjere posljedice rezultata. Dakle, mjere opće ciljeve u smislu razvoja države i smanjenja siromaštva. Za njihovo shvaćanje potrebno je mnogo vremena, teško ih je mjeriti, a ovisi, osim o Vladinim programima, i o mnoštvu drugih čimbenika.

Primjerice: stope pismenosti, stope nezaposlenosti.

Detaljno praćenje i vrjednovanje rezultata pojedinih projekata te analiza provedbe RS-a temelje se na što većem broju ulaznih podataka. Temeljni podatci predstavljaju ključnu ulaznu vrijednost u sustavu, a moraju biti dovoljno pouzdani da omoguće prosudbu i dovoljno precizni da bi promjene bile vidljive što ranije. Osnovna analiza od iznimnog je značenja za postizanje ciljeva, no ograničena je na postojeće i donekle kontradiktorne skupove podataka. Sve ovo će morati biti poboljšano, te će biti potrebno definiranje i testiranje sustava pokazatelja vezanih uz svaki pojedini prioritet ili rezultat, kao i prilagodba istih postojećem okruženju što je zahtjevna trajna zadaća, a Županija i RRA d.o.o. moraju biti pokretači njezinog provođenja.

Evaluacija treba biti neovisna i mora se obaviti planirano, unaprijed (ex-ante), srednjoročno i naknadno (ex-post). Ona će presuditi je li izrađeni mehanizam doveo do očekivanih rezultata, a ako nije, što se mora promijeniti da bi se postigli rezultati koji su bili navedeni u strategiji. Evaluacija se mora temeljiti na praćenju podataka, te na širim kriterijima gospodarskog i društvenog razvoja koje je potrebno razraditi u provedbenoj fazi.

Županija podnosi godišnje izvješće Ministarstvu regionalnog razvoja, šumarstva i vodnog gospodarstva o rezultatima provedbe RS-a najkasnije do 31. ožujka tekuće godine za prethodnu godinu.

Dodatak I.: Rezultati konzultacija s odgovarajućim Partnerskim vijećem

Vlada je na svojoj 59. sjednici 4. lipnja 2010. godine usvojila Strategiju regionalnog razvoja Republike Hrvatske 2011.-2013. Cilj navedene Strategije je ravnomjeran razvoj zemlje i smanjenje društveno-gospodarskih razlika.

Razvojna strategija (u daljnjem tekstu RS) svoj rad temelji na Pravilniku o obveznom sadržaju, metodologiji izrade i načinu vrjednovanja županijskih razvojnih strategija.

RS je planski dokument politike regionalnog razvoja i po prvi je put zakonska obveza. Njim se definiraju razvojni prioriteti i strateški ciljevi unutar Županije koji su od interesa za njezin održiv društveno-gospodarski razvoj. Sve navedeno mora biti u skladu s nacionalnom strategijom o regionalnom razvoju.

Nužno je da RS bude napravljen na principu partnerstva i suradnje između javnog, privatnog i civilnog sektora. Time je potaknuta suradnja između tijela državne uprave, jedinica područne (regionalne) samouprave, jedinica lokalne samouprave, gospodarskih subjekata, znanstvene zajednice, socijalnih partnera i organizacija civilnog društva poradi čega je Regionalna razvojna agencija Bjelovarsko-bilogorske županije objavila u Bjelovarskom listu javni poziv za prikupljanje podataka o projektnim prijedlozima koji će se kandidirati u bazu razvojnih projekata. Rok za dostavu navedenog bio je 18. kolovoza 2010. godine. Na navedeni poziv zaprimljeno je 340 projektnih ideja.

Poradi izrade što kvalitetnije Razvojne strategije osnovana je radna skupina sa 14 članova. Regionalna razvojna agencija Bjelovarsko-bilogorske županije prosljedila je institucijama, civilnim društvima, Veleučilištu, gospodarskim subjektima poziv da odrede svog predstavnika za člana Partnerskog vijeća pri izradi Razvojne strategije 2011.-2013. godine. Na navedeni poziv za imenovanjem odgovorili su svi pozvani, te je u Županijsko partnersko vijeće imenovano 45 članova iz različitih sektora djelovanja.

Članovima Županijskog partnerskog vijeća upućen je 19. listopada 2010. godine poziv za prvi radni sastanak koji je održan 26. listopada 2010. godine. Na poziv su se odazvala 42 imenovana člana. Jednoglasno je bio prihvaćen Poslovnik o radu Županijskog partnerskog vijeća. Nadalje, prezentirane su osnovna analiza RS-a, SWOT analiza, te im je predložen prijedlog ciljeva i prioriteta.

Gđa Adela Zobundžija, direktorica Poslovnog parka Bjelovar, i gđa Veronika Pilat, predstavica Grada Daruvara, predložile su da se u SWOT analizu unese da su stvoreni preduvjeti za razvoj Veleučilišta na području Bjelovarsko-bilogorske županije. Prijedlog je usvojen i u SWOT analizu unesen.

Načelnik Općine Sirač je predložio da se u tekst osnovne analize upiše cesta D5, te činjenica da je željeznička pruga Sirač – Daruvar zbog sanacije zatvorena. Navedeno je izvršteno u osnovnu analizu.

Gosp. Jakov Ćorić navodi da je u osnovnu analizu potrebno uvrstiti specifičnosti ovog područja: usitnjenosti poljoprivrednih površina, nedostatak rashladnih kapaciteta, nedostatak objekata za preradu voća i povrća, nedostatak zemljišta za izgradnju farmi koje moraju udovoljavati strogim propisima o izgradnji, nedostatak zemljišta za izgradnju pogona za obnovljive izvore energije, koji moraju biti u prostornim planovima, nemogućnost legalizacije postojećih objekata jer nemaju svu potrebnu dokumentaciju...

Sve navedeno je usvojeno, a i izvršteno u SWOT analizu.

Nadalje gosp. Josip Dekalić, načelnik Općine Šandrovac, i gosp. Ivan Kovačić, načelnik Općine Veliko Trojstvo, naglasili su usitnjenost poljoprivrednih površina, neuređenost imovinsko-pravnih odnosa poljoprivrednog zemljišta, neuređenost poljoprivrednih čestica, te mogućnost korištenja obnovljivih izvora energije na području Županije, jer postoje veliki potencijali. Sve navedeno je usvojeno i izvršteno u SWOT analizu.

Gosp. Marijan Dautanac, načelnik Općine Veliki Grđevac, spomenuo je prezađuženost općina i gradova, a to je i nemogućnost novog zaduživanja. Bez zaduživanja nemoguće je sudjelovanje u nekom od projekata.

Gosp. Dautancu savjetovano je da se obrati resornom ministarstvu radi dogovora i uskladbe sufinanciranja projekata pojedinih općina.

Pozvani su svi članovi ŽPV-a da prosljede sve svoje primjedbe na predložene im materijale u roku od pet dana. Ako ne bude u ranije navedenom roku primjedbi, smatrat će se dokument usvojen. Također su članovi ŽPV-a pozvani da u narednih 15 dana dostave svoje prijedloge prioriteta i mjera.

Izrađivači Razvojne strategije 2011.-2013. su u sljedećoj etapi rada pripremili opisno ciljeve, prioritete, mjere i aktivnosti.

Gđa Veronika Pilat (Grad Daruvar) prosljedila je mjere u okviru predloženih prioriteta na prvom Županijskom partnerskom vijeću, te su izrađivači njezine prijedloge uvrstili u mjere ili su ih već uvrstili sami izrađivači. Nešto od predloženog uvršteno je u aktivnosti.

Gđa Adela Zobundžija (Poslovni park Bjelovar) predložila je neke mjere i aktivnosti, što je prihvaćeno kao nova mjera *Razvoj i unaprijeđenje poslovne, tehnološke infrastrukture i potpornih institucija* u okviru prioriteta *Razvoj prerađivačke industrije, MSP i obrtništva*.

Radna skupina je pozvana 4. studenoga 2010. godine na sastanak na kojem su se očitovali o tome da li je potrebno nadopuniti ciljeve, prioritete, mjere i aktivnosti. Gospodin Ratko Kovačić predložio je da se posebno naglasi zdravstveno-lječilišni i sportski turizam, te predložio da se umjesto jedne mjere *Poboljšanje razine kvalitete zdravstvene i sportske infrastrukture* napišu dvije mjere (posebno zdravstvo, posebno sport). Prijedlozi su usvojeni te je tako i napravljeno.

O prioritetima, mjerama i aktivnostima izrađivači su obavijestili i sve pročelnike Bjelovarsko-bilogorske županije kako bi se svaka aktivnost svela u neku od mjera, a time uvrstila u prioritete. Pročelnicima je omogućeno da se u tjednu od 16.11. do 22.11. očituju o predloženome.

Gospodin Curiš, pročelnik Upravnog odjela za graditeljstvo i komunalnu infrastrukturu je predložio da se prioritet vodoopskrba dopuni s odvodnjom tako da sada navedeni prioritet glasi *Vodoopskrba i odvodnja*. Nadalje je predložio da se komunalna poduzeća prebace iz krajnjih korisnika u nositelje projekata, te je predložio nove prioritetne ciljeve. Sve navedeno je usvojeno.

Pročelnik Upravnog odjela za malo i srednje poduzetništvo i obrtništvo gosp. Milan Biljan je predložio nove aktivnosti u okviru dviju mjera: *Razvoj klastera* i *Razvoj poduzetničkih zona*. Navedene izmjene su prihvaćene te su u skladu s time uređene tablice mjera.

Dana 24. studenoga 2010. godine članovima Županijskog partnerskog vijeća prosljeđen je e-mailom detaljan opis prioriteta, mjera i aktivnosti Razvojne strategije 2011.-2013. godine uređen u skladu s primjedbama članova radne skupine i pročelnika Bjelovarsko-bilogorske županije. Isto tako prosljeđeni su i: osnovna analiza, SWOT analiza, ciljevi i vizija (kopiju materijala smo dostavili u Razbor d.o.o.).

Članovi Županijskog partnerskog vijeća pozvani su da se u roku od tri dana očituju da li se slažu s predloženim ili je potrebno nešto promijeniti, dopuniti, preraditi...

Svaki od članova zvan je telefonom 25. studenoga 2010. da bi se provjerilo je li primio e-mail s privitcima, te ga se pozvalo na očitovanje o tome slaže li se s predloženim ili ne, te ako ima primjedbi da ih pismeno navede i e-mailom pošalje. Budući da je e-mail upućen krajem tjedna, ostavljen je i vikend za očitovanje.

Gosp. Kovačić, načelnik Općine Veliko Trojstvo, imao je primjedbu na prikaz vodoopskrbe na str. 55. osnovne analize iz koje se vidi kako samo naselje Veliko Trojstvo ima vodovod, dok se za ostala naselja ne vidi. Budući da sva naselja Općine Veliko Trojstvo imaju vodovod, tražio je da se navedena karta promijeni. U Zavodu za prostorno uređenje Bjelovarsko-bilogorske županije nisu imali noviju kartu pa je gosp. Kovačiću predloženo je da se karta izbaci jer ne pokazuje pravo stanje. Gosp. Kovačić se složio da karta ipak ostane u osnovnoj analizi budući da nema novije.

Gđa. Adela Zobundžija, Poslovni park Bjelovar, vratila je e-mail u čijem privitku je poslala tekst prijedloga vizije, ciljeva, mjera iz kojeg je razvidno kako je u:

- prioritetu *Razvoj kontinentalnog turizma* u nositelje projekata uvrstila potporne institucije,
- prioritetu *Razvoj prerađivačke industrije, MSP, obrtništva* u nositelje projekata uvrstila tehnološke centre,

- prioritetu *Jačanje ljudskih potencijala* u nositelje projekata uvrstila potporne institucije, tehnološke centre, poduzetničke inkubatore, RRA BBŽ-a,
- prioritetu *Zaštita okoliša* u nositelje projekata uvrstila je urede za energetska učinkovitost, poduzeća, potporne institucije.

Navedeno je usvojeno, te je u skladu s time promijenjen i RS.

Gđa Slađana Đurđević, predstavnik civilnog sektora, predložila je:

- u SWOT analizu uvrstiti pod prilike „mogućnost korištenja EU fondova za Rome“ u skladu s Akcijskim planom *Desetljeće Roma 2005.-2015.*;
- u strateški cilj 2., prioritet 2.2 pod prioritetne ciljeve dodati „unaprjeđenje položaja Roma kao najmarginalnije skupine u društvu“;
- kao socijalni prioritet navesti „povećanje socijalnog standarda Roma“ na str. 62. osnovne analize.

Sve navedeno je već uvršteno u OA, SWOT analizu, ali uopćeno kako se ne bi pojedine skupine izdvajale.

Poradi što kvalitetnije pripreme Akcijskog plana pozvani su svi pročelnici da dostave sve županijske projekte koji će biti financirani. Potom su pozvani i svi načelnici općina i gradova da i oni dostave svoje prijedloge projekata. Zadano vrijeme je bilo sedam dana, od 22. 11. do 29. 11. 2010. ■

Dodatak II.: Tablice podataka korištenih u analizi stanja
Tablica 1. Dobna struktura stanovništva Bjelovarsko-bilogorske županije

Dob	Broj stanovnika 133.084	Žene 68.709
0-4	7.014	3.396
5-9	7.695	3.657
10-14	8.096	3.921
15-19	9.028	4.416
20-24	8.641	4.140
25-29	8.214	3.958
30-34	8.186	3.995
35-39	9.303	4.602
40-44	10.016	4.841
45-49	9.875	4.770
50-54	8.639	4.276
55-59	6.806	3.580
60-64	8.109	4.534
65-69	8.448	4.887
70-74	7.033	4.264
75-79	4.623	3.151
80-84	1.823	1.268
85-89	816	582
90-94	265	184
95 i više	32	22
nepoznato	452	265

Izvor: DZS, Popis stanovništva 2001. godine

Tablica 2. Pokrivenost plinskom mrežom gradova i općina Bjelovarsko-bilogorske županije

Grad/općina	Naselja ukupno	Naselja s plin- skom mrežom	Naselja s plinskom mrežom %	Domaćinstva ukupno	Domaćinstva potrošači	Domaćinstva potrošači %
Bjelovar	31	29	94	13.492	11.200	83
Čazma	36	21	58	2.571	1.047	41
Daruvar	9	5	56	5.082	4.405	87
Garešnica	23	9	39	4.034	1.264	31
Grubišno Polje	24	4	17	3.285	476	14
Berek	13	1	8	738	21	3
Dežanovac	12	2	17	1.177	39	3
Đulovac	29	0	0	1.711	0	0
Hercegovac	5	5	100	984	305	31
Ivanska	13	4	31	1.204	129	11
Kapela	26	8	31	1.235	91	7
Končanica	9	4	44	1.029	103	10
Nova Rača	13	10	77	1.372	365	27
Rovišće	12	9	75	1.316	570	43
Severin	2	2	100	374	59	16
Sirač	9	1	11	1.251	183	15
Šandrovac	7	6	86	740	185	25
Štefanje	9	6	67	814	193	24
Velika Pisanica	8	2	25	872	79	9
Velika Trnovitica	8	3	38	592	53	9
Veliki Grđevac	11	2	18	1.517	122	8
Veliko Trojstvo	11	11	100	1.068	378	35
Zrinski Topolovac	3	0	0	318	0	0
UKUPNO	323	144	45	46.776	21.267	45

Izvor: Izvješće o stanju komunalne infrastrukture u BBŽ-u, Bjelovarsko-bilogorska županija, Upravni odjel za graditeljstvo i komunalnu infrastrukturu, siječanj 2009.

Tablica 3. Zaposlenost stanovništva Bjelovarsko-bilogorske županije

	31.12.2006.	31.12.2007.	31.12.2008.	31.12.2009.	30.06.2010.
Broj zaposlenih	36.070	37.326	37.201	34.688	34.276
Kod pravnih osoba	25.896	27.495	27.759	26.104	25.964
Kod fizičkih osoba	3.470	3.492	3.475	3.043	2.823
Obrtnici	1.531	1.479	1.424	1.348	1.274
Poljoprivrednici	4.816	4.468	4.113	3.779	3.616
Samostalne profesionalne djelatnosti	357	392	430	414	599
Broj nezaposlenih	11.886	11.030	10.529	12.160	11.877
Stopa nezaposlenosti	24,8	22,8	22,1	26,0	25,7

Izvor: Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje, lipanj 2010. godine

Tablica 4. Zaposleni u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji prema NKD-u 2007., stanje 31. ožujka 2009.

	Područja djelatnosti	Ukupno zaposleni	Zaposleni u pravnim osobama	Zaposleni u obrtu i djelatnostima slobodnih profesija	Osigurani poljo-privrednici
A	Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	5.779	1.319	402	4.058
B	Rudarstvo i vađenje	99	92	7	0
C	Prerađivačka industrija	8.529	7.566	963	0
D	Opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija	460	460	0	0
E	Opskrba vodom; uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom te djelatnosti sanacije okoliša	419	414	5	0
F	Građevinarstvo	2.581	1.942	639	0
G	Trgovina na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikala	3.743	2.867	876	0
H	Prijevoz i skladištenje	1.842	1.499	343	0
I	Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane	922	298	624	0
J	Informacije i komunikacije	274	255	19	0
K	Financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	647	632	15	0
L	Poslovanje nekretninama	26	22	4	0
M	Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti	782	530	252	0
N	Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	491	386	105	0
O	Javna uprava i obrana; obvezno socijalno osiguranje	2.460	2.289	171	0
P	Obrazovanje	2.490	2.479	11	0
R	Djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi	2.162	1.826	336	0
S	Umjetnost, zabava i rekreacija	253	217	36	0
T	Ostale uslužne djelatnosti	471	167	304	0
U	Djelatnosti kućanstava kao poslodavaca	18	0	18	0
	Nerazvrstani			5	
	UKUPNO	34.430	25.260	5.135	4.058

1. Državni zavod za statistiku; statistička istraživanja RAD-1G.

2. Podatci su preuzeti iz evidencije aktivnih osiguranika Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje.

*Tablica 5. Nezaposlene osobe prema djelatnosti prethodnog zaposlenja
Djelatnost NKD-a 2007.*

	Djelatnost NKD-a 2007.	31. 12. 2008.		31. 12. 2009.		Stopa rasta (%)
		Broj	Udio	Broj	Udio	
A	Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	575	7,2	613	6,4	6,6
B	Rudarstvo i vađenje	32	0,4	30	0,3	– 6,3
C	Prerađivačka industrija	2.251	28,3	2.661	28,0	18,2
D	Opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija	24	0,3	32	0,3	33,3
E	Opskrba vodom; uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom te djelatnosti sanacije okoliša	71	0,9	115	1,2	62,0
F	Građevinarstvo	735	9,2	1.211	12,7	64,8
G	Trgovina na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikala	1.455	18,3	1.700	17,9	16,8
H	Prijevoz i skladištenje	214	2,7	297	3,1	38,8
I	Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane	1.075	13,5	1.121	11,8	4,3
J	Informacije i komunikacije	58	0,7	75	0,8	29,3
K	Financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	68	0,9	89	0,9	30,9
L	Poslovanje nekretninama	9	0,1	20	0,2	122,2
M	Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti	161	2,0	198	2,1	23,0
N	Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	300	3,8	337	3,5	12,3
O	Javna uprava i obrana; obvezno socijalno osiguranje	256	3,2	281	3,0	9,8
P	Obrazovanje	133	1,7	153	1,6	15,0
R	Djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi	146	1,8	154	1,6	5,5
S	Umjetnost, zabava i rekreacija	29	0,4	53	0,6	82,8
T	Ostale uslužne djelatnosti	289	3,6	304	3,2	5,2
U	Djelatnosti kućanstava kao poslodavaca;	75	0,9	72	0,8	– 4,0
V	Djelatnosti organizacija i tijela izvan područja Županije	7	0,1	3	0,0	– 57,1
	UKUPNO	7.963	100,0	9.519	100,0	19,5

Izvor: Hrvatski zavod za zapošljavanje, PS Bjelovar, Godišnji bilten 2009. godine

Tablica 6. Prosječan broj nezaposlenih prema spolu u 2008. i 2009. godini

	Ukupno	Žene	Muškarci
2009.	11.436	6.248	5.188
%	100,0	54,6	45,4
2008.	10.316	5.989	4.327
%	100,0	58,1	41,9
Indeks 2009./2008.	110,9	104,3	119,9

Izvor: Hrvatski zavod za zapošljavanje, PS Bjelovar, Godišnji bilten 2009. godine

Tablica 7. Prosječan broj nezaposlenih prema razini obrazovanja u 2008. i 2009. godini

	Ukupno	Bez škole i nezavršena osnovna škola	Osnovna škola	SŠ za zanimanja do 3 godine te škola za KV i VKV radnike	SŠ za zanimanja u trajanju 4 i više godina te gimnazija	Prvi stupanj fakulteta, stručni studij i viša škola	Fakultet, akademija, magisterij, doktorat
2009.	11.436	1.000	3.553	4.086	2.408	241	148
%	100,0	8,7	31,1	35,7	21,1	2,1	1,3
2008.	10.316	937	3.299	3.616	2.126	202	136
%	100,0	9,1	32,0	35,1	20,6	2,0	1,3
Indeks 2009./2008.	110,9	106,7	107,7	113,0	113,3	119,3	108,8

Izvor: Hrvatski zavod za zapošljavanje, PS Bjelovar, Godišnji bilten 2009. godine

Tablica 8. Prosječan broj nezaposlenih prema razini obrazovanja i spolu u 2008. i 2009. godini

	Ukupno	Bez škole i nezavršena osnovna škola	Osnovna škola	SŠ za zanimanja do 3 godine te škola za KV i VKV radnike	SŠ za zanimanja u trajanju 4 i više godina te gimnazija	Prvi stupanj fakulteta, stručni studij i viša škola	Fakultet, akademija, magisterij, doktorat
Žene 2009.	6.248	516	1.980	1.944	1.587	146	75
%	100,0	8,3	31,7	31,1	25,4	2,3	1,2
Žene 2008.	5.989	495	1.937	1.855	1.497	132	73
%	100,0	8,3	32,3	31,0	25,0	2,2	1,2
Indeks 2009./2008.	104,3	104,2	102,2	104,8	106,0	110,6	102,7
Muškarci 2009.	5.188	484	1.573	2.142	821	95	73
%	100,0	9,3	30,3	41,3	15,8	1,8	1,4
Muškarci 2008.	4.327	442	1.362	1.761	629	70	63
%	100,0	10,2	31,5	40,7	14,5	1,6	1,5
Indeks 2009./2008.	119,9	109,5	115,5	121,6	130,5	135,7	115,9

Izvor: Hrvatski zavod za zapošljavanje, PS Bjelovar, lipanj 2010. godine

Tablica 9. Zaposleni s evidencije od 2005. do 2009. godine u PS Bjelovar

Razina obrazovanja	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.
Bez škole i nezavršena osnovna škola	103	137	147	129	132
Osnovna škola	1.096	1.389	1.364	1.289	1.053
SŠ za zanimanja do 3 godine, škola za KV i VKV radnike	2.575	2.712	2.646	2.443	2.119
SŠ za zanimanja u trajanju 4 i više godina i gimnazija	1.348	1.589	1.744	1.518	1.327
Viša škola, 1. stupanj fakulteta i stručni studij	119	206	243	231	188
Fakultet, akademija, magisterij, doktorat	163	169	196	174	179
UKUPNO	5.404	6.202	6.340	5.784	4.998

Izvor: Hrvatski zavod za zapošljavanje, PS Bjelovar, lipanj 2010. godine

Tablica 10. Prosječan broj nezaposlenih osoba prema dobi u 2008. i 2009. godini

Godine starosti	2008.		2009.		Indeks 2009./2008.
	Broj	%	Broj	%	
15 - 19	715	6,9	811	7,1	113,4
20 - 24	1.412	13,7	1.641	14,3	116,2
25 - 29	1.260	12,2	1.462	12,8	116,0
30 - 34	1.078	10,4	1.206	10,5	111,9
35 - 39	1.023	9,9	1.136	9,9	111,0
40 - 44	1.021	9,9	1.122	9,8	109,9
45 - 49	1.180	11,4	1.156	10,1	98,0
50 i više	2.627	25,5	2.902	25,4	110,5
UKUPNO	10.316	100,0	11.436	100,0	110,9

Izvor: Hrvatski zavod za zapošljavanje, PS Bjelovar, Godišnji bilten 2009. godine

Tablica 11. Nezaposlene osobe prema trajanju nezaposlenosti

Trajanje nezaposlenosti	31.12. 2008.		31.12. 2009.		Stopa rasta (%)
	Broj	%	Broj	%	
Do 3 mjeseca	2.084	19,8	2.417	19,9	116,0
Od 3 do 6 mjeseci	1.148	10,9	1.734	14,3	151,0
Od 6 do 9 mjeseci	528	5,0	880	7,2	166,7
Od 9 do 12 mjeseci	519	4,9	890	7,3	171,5
Od 1 do 2 godine	1.377	13,1	1.632	13,4	118,5
Od 2 do 3 godine	942	8,9	888	7,3	94,3
Više od 3 godine	3.931	37,3	3.719	30,6	94,6
UKUPNO	10.529	100,0	12.160	100,0	115,5

Izvor: Hrvatski zavod za zapošljavanje, PS Bjelovar, Godišnji bilten 2009. godine

Tablica 12. Prosječan broj nezaposlenih osoba po ispostavama u 2008. i 2009. godini

Ispostava	2008.		2009.		Indeks 2009. / 2008.
	Broj	%	Broj	%	
Bjelovar	4.779	46,3	5.229	45,7	109,4
Čazma	1.189	11,5	1.280	11,2	107,7
Daruvar	1.781	17,3	2.045	17,9	114,8
Garešnica	1.319	12,8	1.628	14,2	123,4
Grubišno Polje	1.248	12,1	1.254	11,0	100,5
UKUPNO	10.316	100,0	11.436	100,0	110,9

Izvor: Hrvatski zavod za zapošljavanje, PS Bjelovar, Godišnji bilten 2009. godine

*Tablica 13. Prijavljene potrebe za radnicima prema djelatnostima
Djelatnost NKD-a 2007.*

	Djelatnost NKD-a 2007.	2008.		2009.		Stopa rasta (%)
		Broj	%	Broj	%	
A	Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	152	3,5	90	2,8	– 40,8
C	Prerađivačka industrija	1.283	29,5	811	25,6	– 36,8
D	Opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija	23	0,5	25	0,8	8,7
E	Opskrba vodom; uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom te djelatnosti sanacije okoliša	76	1,7	115	3,6	51,3
F	Građevinarstvo	501	11,5	199	6,3	– 60,3
G	Trgovina na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikala	703	16,1	363	11,5	– 48,4
H	Prijevoz i skladištenje	93	2,1	59	1,9	– 36,6
I	Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane	172	3,9	481	15,2	179,7
J	Informacije i komunikacije	26	0,6	37	1,2	42,3
K	Financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	22	0,5	18	0,6	– 18,2
L	Poslovanje nekretninama	2	0,0	4	0,1	100,0
M	Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti	91	2,1	25	0,8	– 72,5
N	Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	213	4,9	44	1,4	– 79,3
O	Javna uprava i obrana; obvezno socijalno osiguranje	221	5,1	195	6,2	– 11,8
P	Obrazovanje	490	11,2	487	15,4	– 0,6
R	Djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi	179	4,1	163	5,1	– 8,9
S	Umjetnost, zabava i rekreacija	40	0,9	14	0,4	– 65,0
T	Ostale uslužne djelatnosti	67	1,5	35	1,1	– 47,8
U	Djelatnosti kućanstava kao poslodavaca;	2	0,0	3	0,1	50,0
	UKUPNO	4.356	100,0	3.168	100,0	– 27,3

Izvor: Hrvatski zavod za zapošljavanje, PS Bjelovar, Godišnji bilten 2009. godine

Tablica 14. Prijavljena slobodna radna mjesta prema rodovima zanimanja NKZ-a u 2008. i 2009. godini

	Rod zanimanja	2008.		2009.		Razlika 2009. / / 2008.
		Broj	%	Broj	%	
1.	Čelnici, dužnosnici, direktori	7	0,2	3	0,1	– 4
2.	Stručnjaci i znanstvenici	528	12,1	509	16,1	– 19
3.	Inženjeri, tehničari i srodna zanimanja	368	8,4	293	9,2	– 75
4.	Uredski i šalterski službenici	197	4,5	104	3,3	– 93
5.	Uslužna i trgovačka zanimanja	796	18,3	690	21,8	– 106
6.	Poljoprivrednici, lovnouzgojni, šumarski radnici i ribari	43	1,0	46	1,5	3
7.	Zanimanja u obrtu i pojedinačnoj proizvodnji	725	16,6	385	12,2	– 340
8.	Rukovatelji strojevima, vozilima	289	6,6	309	9,8	20
9.	Jednostavna zanimanja	1.403	32,2	829	26,2	– 574
	UKUPNO	4.356	100,0	3.168	100,0	– 1.188

Izvor: Hrvatski zavod za zapošljavanje, PS Bjelovar, Godišnji bilten 2009. godine

Tablica 15. Bruto domaći proizvod za Republiku Hrvatsku, prostorne jedinice za statistiku 2. razine i županije u 2005. i 2006. (tekuće cijene)

Prostorne jedinice za statistiku 2. razine i županije	Bruto domaći proizvod, mil. kn	Bruto domaći proizvod, mil. EUR	Bruto domaći proizvod, mil. USD	Struktura po županijama, % (Hrvatska = 100)	Bruto domaći proizvod po stanovniku, kn	Bruto domaći proizvod po stanovniku, EUR	Bruto domaći proizvod po stanovniku, USD	Indeks Hrvatska = 100
2005.								
Republika Hrvatska	231 294	31 255	38 873	100,0	52 070	7 036	8 751	100,0
Sjeverozapadna Hrvatska	111 797	15 107	18 789	48,3	67 116	9 069	11 280	128,9
Grad Zagreb	75 581	10 213	12 703	32,7	96 471	13 036	16 214	185,3
Zagrebačka županija	12 763	1 725	2 145	5,5	39 779	5 375	6 686	76,4
Krapinsko-zagorska županija	5 274	713	886	2,3	37 909	5 123	6 371	72,8
Varaždinska županija	7 887	1 066	1326	3,4	43 338	5 856	7 284	83,2
Koprivničko-križevačka županija	5 711	772	960	2,5	46 852	6 331	7 874	90,0
Međimurska županija	4 581	619	770	2,0	38 683	5 227	6 501	74,3
Središnja i Istočna (Panonska) Hrvatska	47 062	6 360	7 910	20,3	35 577	4 808	5 979	68,3
Bjelovarsko-bilogorska županija	4 826	652	811	2,1	37 443	5 060	6 293	71,9
Virovitičko-podravski županija	3 156	426	530	1,4	34 805	4 703	5 850	66,8
Požeško-slavonska županija	2 978	402	501	1,3	35 335	4 775	5 939	67,9
Brodsko-posavska županija	4 849	655	815	2,1	27 682	3 741	4 652	53,2
Osječko-baranjska županija	12 766	1 725	2 146	5,5	39 127	5 287	6 576	75,1
Vukovarsko-srijemska županija	5 922	800	995	2,6	29 532	3 991	4 963	56,7
Karlovačka županija	5 345	722	898	2,3	39 020	5 273	6 558	74,9
Sisačko-moslavačka županija	7 220	976	1 213	3,1	40 107	5 420	6 741	77,0
Jadranska Hrvatska	72 436	9 788	12 174	31,3	49 837	6 735	8 376	95,7
Primorsko-goranska županija	18 940	2 559	3 183	8,2	62 076	8 388	10 433	119,2
Ličko-senjska županija	2 468	334	415	1,1	47 172	6 374	7 928	90,6
Zadarska županija	6 979	943	1 173	3,0	41 257	5 575	6 934	79,2
Šibensko-kninska županija	4 516	610	759	2,0	39 629	5 355	6 660	76,1
Splitsko-dalmatinska županija	19 151	2 588	3 219	8,3	40 116	5 421	6 742	77,0
Istarska županija	14 243	1 925	2 394	6,2	67 587	9 133	11 359	129,8
Dubrovačko-neretvanska županija	6 139	830	1 032	2,7	49 197	6 648	8 268	94,5
2006.								
Republika Hrvatska	250 531	34 212	42 905	100,0	56 426	7 705	9 663	100,0
Sjeverozapadna Hrvatska	120 627	16 473	20 658	48,1	72 370	9 883	12 394	128,3
Grad Zagreb	81 589	11 142	13 973	32,6	104 039	14 208	17 818	184,4
Zagrebačka županija	12 826	1 751	2 197	5,1	39 724	5 425	6 803	70,4
Krapinsko-zagorska županija	5 502	751	942	2,2	39 723	5 424	6 803	70,4
Varaždinska županija	8 811	1 203	1 509	3,5	48 485	6 621	8 303	85,9
Koprivničko-križevačka županija	6 619	904	1 134	2,6	54 586	7 454	9 348	96,7
Međimurska županija	5 280	721	904	2,1	44 662	6 099	7 649	79,2

Izvor: Državni zavod za statistiku

Tablica 16. Osnovni makroekonomski pokazatelji gospodarstva Bjelovarsko-bilogorske županije

	2006.	2007.	2008.	2009.	1.-3. 2010.
IZVOZ	113.132	146.760	182.819	130.632	31.722
UVOZ	145.348	177.378	206.684	158.897	29.287
SALDO (u tis. \$)	- 32.216	- 30.618	- 23.688	- 28.265	2.435
Broj nezaposlenih osoba	11.834	11.171	10.316	11.436	13.273
Financijski rezultati(u mil.kn)					
Broj poduzetnika	1.223	1.254	1.315	1.355	1.320
Prihodi (u mil. kn)	7.315	8.507	9.048	6.557	1.247
Rashodi (u mil. kn)	7.072	8.093	8.854	6.532	1.252
Dobit tekućeg razdoblja (u mil. kn)	342	480	385	180	
Gubitak tekućeg razdoblja (u mil. kn)	141	134	246	195	- 5*
Neto dobit (u mil. kn)	201	346	139	- 15	
Prosječan broj zaposlenih	16.516	17.462	17.633	15.739	14.228

Izvor: HGK, ŽK Bjelovar; (* razlika između prihoda i rashoda)

Tablica 17. Aktivni obrti na dan 31. 12. 2009.

	Udruženje obrtnika / Područna obrtnička komora	Aktivni obrti 31.12.2008.	Aktivni obrti 31.12.2009.	Učešće % 31.12.2008.	Učešće % 31.12.2009.	Indeks 31.12.2008./ 31.12.2009.
1.	UO Bjelovar	907	828	57	56	91
2.	UO Daruvar	342	342	22	23	100
3.	UO Garešnica	192	179	12	12	93
4.	UO Čazma	141	132	9	9	94
	Ukupno OK BBŽ	1.582	1.481	100	100	94

Izvor: Izvješće o stanju gospodarstva BBŽ-a za 2009. godinu i prva tri mjeseca 2010. godine, OK BBŽ - Evidencija prema Obrtnom registru

Tablica 17.a Obrti u mirovanju na dan 31. 12. 2009.

	Udruženje obrtnika / Područna obrtnička komora	Obrti u mirovanju 31.12. 2008.	Obrti u mirovanju 31.12. 2009.	Učešće % 31.12. 2008.	Učešće % 31.12. 2009.	Indeks 31.12.2008./ 31.12.2009.
1.	UO Bjelovar	10	12	59	64	120
2.	UO Daruvar	4	2	23	10	50
3.	UO Garešnica	1	3	6	16	300
4.	UO Čazma	2	2	12	10	100
	Ukupno OK BBŽ-a	17	19	100	100	112

Izvor: Izvješće o stanju gospodarstva BBŽ-a za 2009. godinu i prva tri mjeseca 2010. godine, OK BBŽ - Evidencija prema Obrtnom registru

Tablica 18. Prijavljeni i odjavljeni obrti u OK BBŽ-a, razdoblje 1. 1. 2009. - 31. 12. 2009.

	Udruženje obrtnika	Prijavljeno	Odjavljeno
1.	UO Bjelovar	40	116
2.	UO Čazma	9	15
3.	UO Daruvar	33	37
4.	UO Garešnica	10	18
	UKUPNO	92	186

Izvor: Obrtni registar

Tablica 20. Pregled ulaganja poduzetničkih zona u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji

GRAD / OPĆINA	Zona	Površina (ha)	Ukupna vrijednost projekta zone u kn	Dosadašnja ulaganja JLS /31. 12. 2005./	Dosadašnja ulaganja JLS /31. 12. 2006./	Ministarstvo /1.1. 2001.- 31.12.2006./
1	2	3	4	5	6	7
BJELOVAR	Istok	6,00	6.500.000,00	1.550.000,00	0	3.650.000,00
	Jug	22,50	9.000.000,00	1.220.000,00	0	1.400.000,00
	Poslovna zona Novi Borik – Lepirac	22,00	17.800.000,00	0	7.300.000,00	0
ČAZMA	Ninkovica I	4,82	5.042.000,00	0	1.720.000,00	1.500.000,00
DARUVAR	Zapad 1 i 2	11,50	11.004.672,00	0	631.818,66	1.800.000,00
GAREŠNICA	Jug – I. faza	4,95	6.890.250,22	4.399.940,82	0	2.500.000,00
GRUBIŠNO POLJE	Zona I	12,70	3.424.700,00	1.000.000,00	0	720.000,00
	Zona II	15,40	6.589.417,00	100.000,00	0	400.000,00
Štefanje	Štefanje	19,60	14.000.000,00	500.000,00	0	200.000,00
Velika Pisanica	Velika Pisanica	7,20	6.140.743,00	0	285.970,50	350.000,00
Veliko Trojstvo	Podzona	2,80	5.007.670,00	0	720.502,00	2.600.000,00
Severin	Podzona	20,68	10.200.000,00	0	94.624,00	900.000,00
Sirač	"Lanara"	9,00	6.450.000,00	0	200.000,00	0
Veliki Grđevac	"Bregovci"	5,60	4.255.788,00	83.028,18	0	150.000,00
		164,75	112.305.240,22	8.769.940,82	10.952.915,16	16.170.000,00

Izvor: Bjelovarsko-bilogorska županija

Tablica 19. Struktura aktivnih obrta po djelatnostima u OK BBŽ-a na dan 31. 12. 2009.

	Djelatnost	Postotak %
1.	Trgovina	31,10
2.	Uslužne djelatnosti	21,07
3.	Proizvodne djelatnosti	18,90
4.	Građevinarstvo	9,10
5.	Poljoprivreda, lov, šumarstvo	6,81
6.	Ugostiteljstvo	6,62
7.	Prijevoz	6,40

Izvor: Obrtni registar

Odobreno ostali – FOND	Ukupna ulaganja	Broj parcela	Godina 2007. ODOBRENA SREDSTVA MINGORP-a	Godina 2008. ODOBRENA SREDSTVA MINGORP-a	Godina 2009. ODOBRENA SREDSTVA MINGORP-a	Godina 2010. ODOBRENA SREDSTVA MINGORP-a
8	9	10	11	12	13	14
0	5.200.000,00	15		1.000.000,00		
0	2.620.000,00	25		1.500.000,00	1.000.000,00	
5.000.000,00	13.746.000,00	12	0	1.000.000	1.000.000	
0	3.220.000,00	10		480.000,00		
0	2.431.818,66	14				
500.000,00	7.399.940,82	19				
	1.720.000,00	8				
0	500.000,00		700.000,00	3.000.000,00		
0	700.000,00		1.400.000,00	500.000,00	1.500.000,00	
0	635.970,50		500.000,00	1.000.000,00	1.000.000,00	2.000.000,00
0	3.320.502,00	3	500.000,00	400.000,00	200.000,00	200.000,00S
0	994.624,00	10	1.500.000,00	2.000.000,00	1.300.000,00	
0	200.000,00		200.000,00			
0	233.028,18	8	0			
5.500.000,00	42.921.884,16	124	4.800.000,00	10.880.000,00	6.000.000,00	2.200.000,00

Tablica 21. Drvna industrija 2002.-2009.

	2002.	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.
Izvoz u 000 (tisućama) USD	15.969	19.887	21.519	20.361	28.783	42.345	46.707	34.295
Udio u ukupnom županijskom izvozu	29,3	28,8	26,5	22,5	25,4	28,8	25,5	26,2
Uvoz u 000 (tisućama) USD	7.095	9.995	12.543	17.062	21.331	35.478	43.739	30.614
Udio u ukupnom županijskom uvozu	7,1	7,8	9,1	12,1	14,7	20,0	21,2	19,3
Ukupan prihod u 000 (tisućama) kuna	527.807	497.799	541.628	497.626	671.274	862.357	932.999	783.355
Prosječna plaća u HRK	2.223	2.384	2.476	2.179	2.758	2.940	3.055	3.242
Broj poduzetnika	34	36	43	38	46	51	53	61
Broj zaposlenih	1.810	1.831	1.909	1.920	1.880	2.060	2.365	1.929

Izvor: Financijski pokazatelji za drvnu industriju 2002.-2009. godine, HGK Bjelovar

Tablica 22. Industrija građevnog materijala i graditeljstvo 2002.-2009.

	2002.	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.
Izvoz u 000 (tisućama) USD	6.636	9.850	11.859	15.490	20.023	24.040	26.103	13.901
Udio u ukupnom županijskom izvozu	12.1	14.2	14.6	17.1	13.6	16.4	14.2	10.6
Uvoz u 000 (tisućama) USD	5.396	9.901	13.616	14.078	16.476	20.348	33.582	22.352
Udio u ukupnom županijskom uvozu	4.2	7.7	9.9	10.0	11.3	11.5	16.2	14.1
Ukupan prihod u 000 (tisućama) kuna	449.257	830.684	928.640	1.048.146	1.265.921	1.385.492	858.550	804.955
Prosječna plaća u HRK	2.583	2.946	3.193	3.236	3.441	3.543	3.754	3.851
Broj poduzetnika	82	121	120	123	151	151	151	135
Broj zaposlenih	1.631	2.324	2.418	2.467	2.893	3.147	2.033	2.005

Izvor: Financijski pokazatelji za graditeljstvo i industriju građevnog materijala 2002.-2009. godine, HGK Bjelovar

Tablica 23. Trgovina 2002.-2009.

	2002.	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.
Izvoz u 000 (tisućama) USD	3.218	4.735	6.269	10.662	11.388	13.886	22.142	13.923
Udio u ukupnom županijskom izvozu	5,89	6,85	7,72	11,77	10,07	9,46	12,11	10,66
Uvoz u 000 (tisućama) USD	51.375	61.632	61.904	57.649	47.173	54.559	52.674	43.090
Udio u ukupnom županijskom uvozu	51,01	47,85	45,05	40,90	32,48	30,76	25,49	27,12
Ukupan prihod u 000 (tisućama) kuna	2.223.956	2.397.456	2.561.455	2.593.780	2.893.111	2.934.438	1.790.156	1.635.213
Prosječna plaća u HRK	2.571	2.801	2.991	3.115	3.167	3.242	3.408	3.418
Broj poduzetnika	450	446	428	410	427	410	391	399
Broj zaposlenih	2.660	2.838	2.775	2.656	3.032	3.042	2.095	2.092

Izvor: Financijski pokazatelji za trgovinu 2002.-2009. godine, HGK Bjelovar

Tablica 24. Tekstilna industrija 2002.-2009.

	2002.	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.
Izvoz u 000 (tisućama) USD	13.031	15.673	14.793	13.402	14.721	15.697	16.463	16.633
Udio u ukupnom županijskom izvozu	23,9	22,7	18,2	14,8	13	10,7	9	12,7
Uvoz u 000 (tisućama) USD	11.117	13.073	13.456	10.774	11.948	12.826	13.253	12.732
Udio u ukupnom županijskom uvozu	11	10,1	9,8	7,6	8,2	7,2	6,4	8
Ukupan prihod u 000 (tisućama) kuna	99.809	98.966	101.784	97.313	107.835	107.082	119.823	120.560
Prosječna plaća u HRK	1.804	1.879	1.925	1.936	2.006	2.170	2.366	2.402
Broj poduzetnika	22	23	23	23	23	23	23	28
Broj zaposlenih	1.180	1.174	1.185	1.104	1.077	1.074	1.005	1.087

Izvor: Financijski pokazatelji za tekstilnu industriju 2002.-2009. godine, HGK Bjelovar

Tablica 25. Metaloprerađivačka industrija na području BBŽ-a 2002.-2009.

	2002.	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.
Izvoz u 000 (tisućama) USD	7.801	8.909	13.804	16.626	22.348	27.081	44.181	26.590
Udio u ukupnom županijskom izvozu	14,3	12,9	17	18,3	19,7	18,4	24,2	20,3
Uvoz u 000 (tisućama) USD	8.285	14.761	15.527	19.136	19.854	24.735	32.414	17.083
Udio u ukupnom županijskom uvozu	8,2	11,5	11,3	13,6	13,7	13,9	15,7	10,7
Ukupan prihod u 000 (tisućama) kuna	294.447		373.894	417.356	492.493	700.554	933.987	552.782
Prosječna plaća u HRK	2.266		2.724	2.848	3.048	3.173	3.551	3.569
Broj poduzetnika	59			56	60	62	68	70
Broj zaposlenih	1.341		1.301	1.319	1.453	1.570	1.714	1.469

Izvor: Financijski pokazatelji za metaloprerađivačku industriju 2002.- 2009. godine, HGK Bjelovar

Tablica 26. Transport

	2002.	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.
Izvoz u 000 (tisućama) USD								
Udio u ukupnom županijskom izvozu								
Uvoz u 000 (tisućama) USD								
Udio u ukupnom županijskom uvozu								
Ukupan prihod u 000 (tisućama) kuna	38.432	55.351	29.552	35.166	36.595	597.413	843.559	558.105
Prosječna plaća u HRK	2.361	2.444	3.052	3.076	2.345	2.950	3.934	3.554
Broj poduzetnika	40	42	42	45	48	50	50	52
Broj zaposlenih	145	162	160	168	186	1.545	1.649	1.569

Izvor: Financijski pokazatelji za transport 2002.- 2009. godine, HGK Bjelovar

Dodatak III.: IZVORI PODATAKA

1. Prostorni plan Bjelovarsko-bilogorske županije. Bjelovar: Bjelovarsko-bilogorska županija, Zavod za prostorno uređenje, 2001.
2. Regionalni operativni plan Bjelovarsko-bilogorske županije. Bjelovar: FTC Fortis savjetovanje, lipanj 2006.
3. Turistički master plan Bjelovarsko-bilogorske županije. Zagreb: Institut za turizam, ožujak 2009.
4. Identifikacija ključnih projekata za implementaciju vizije turističkog razvoja Bjelovarsko-bilogorske županije. Zagreb: Institut za turizam, veljača 2010.
5. Plan navodnjavanja Bjelovarsko-bilogorske županije. Zagreb: IGH d.d., prosinac 2009.
6. Popis stanovništva 2001. Zagreb: Državni zavod za statistiku, 2001.
7. Procjena stanovništva Republike Hrvatske u 2009. Zagreb: Priopćenje Državnog zavoda za statistiku, 2009.
8. Godišnji bilten za 2009. godinu. Bjelovar: Hrvatski zavod za zapošljavanje, PS Bjelovar, svibanj 2010.
9. Izvješće o osobama s invaliditetom u Republici Hrvatskoj. Zagreb: Hrvatski zavod za javno zdravstvo, Služba za epidemiologiju kroničnih masovnih bolesti, siječanj 2010.
10. Plan gospodarenja otpadom u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji za razdoblje 2007.-2015. godine. U: Županijski glasnik 16a, Bjelovar, prosinac 2007.
11. Regionalni vodoopskrbni sustav Bjelovarsko-bilogorske županije. Bjelovar: Bjelovarsko-bilogorska županija, Upravni odjel za graditeljstvo i komunalnu infrastrukturu, studeni 2009.
12. Izvješće o stanju komunalne infrastrukture u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji. Bjelovar: Upravni odjel za graditeljstvo i komunalnu infrastrukturu, siječanj 2009.
13. Izvješće o ulaganjima u osnovnom i srednjem školstvu Bjelovarsko-bilogorske županije u razdoblju 2002.-2009. godine. Bjelovar: Upravni odjel za prosvjetu, kulturu i šport, 2009.
14. Izvješće o stanju gospodarstva Bjelovarsko-bilogorske županije za 2009. godinu i prva tri mjeseca 2010. Bjelovar: Bjelovarsko-bilogorska županija, Upravni odjel za gospodarstvo, malo i srednje poduzetništvo i obrtništvo, 2010.
15. Hrvatska gospodarska komora, Županijska komora Bjelovar.
16. Hrvatska obrtnička komora, Obrtnička komora Bjelovar.
17. Hrvatske autoceste Zagreb.
18. Bjelovarsko-bilogorska županija, Upravni odjel za zdravstvo i socijalnu skrb, Bjelovar, 2010.
19. Bjelovarsko-bilogorska županija, Upravni odjel za prosvjetu, kulturu i šport, Bjelovar, 2010.
20. Fina Zagreb.
21. Hrvatske šume Zagreb, Uprava šuma Bjelovar.
22. Javna ustanova za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima na područjima Bjelovarsko-bilogorske županije. ■

Dodatak IV.: AKCIJSKI PLAN

Razvojna strategija (RS) Bjelovarsko-bilogorske županije odnosi se na razdoblje od tri godine (2011.-2013.). Dokument definira ciljeve, prioritete i mjere koje se trebaju postići u ključnim područjima poradi ravnomjernog razvoja Županije. Akcijski plan Razvojne strategije Bjelovarsko-bilogorske županije je primarno projektno orijentiran dokument jer naznačuje kratkoročne ciljeve za 2011., 2012. i 2013. godinu, nakon čega će uslijediti sedmogodišnji programski ciklus EU (2014.-2020.). Svrha ovog Akcijskog plana je omogućiti Županiji da što bolje iskoristi pretpristupne fondove kao pripremu za efikasniju upotrebu strukturnih fondova u trenutku kada Hrvatska postane članicom EU.

Radna skupina Razvojne strategije u Akcijskom planu je definirala tri razine projekata: strateški županijski, prioritetni JRLS, te projekti gradova i općina.

- U prvu razinu uvršteni su projekti koji su od strateške važnosti za razvoj BBŽ-a i njihova provedba će se koordinirati s nacionalnim planom ujednačavanja regionalnog razvoja. Financiranje će biti u skladu s dostupnošću sredstava iz nacionalnih i EU izvora.
- U drugu razinu uvršteni su projekti koji su od regionalnog značenja čija provedba će biti koordinirana i vođena s razine Županije u okviru raspoloživih županijskih resursa (financiranje i upravljanje).
- Svi ostali projekti su uvršteni u treću razinu, identificirani su kao lokalni projekti čija provedba će biti koordinirana s jedinicama lokalne samouprave (JLS-om) koje su ih predložile, a potporne institucije (RRA i JLS) će biti odgovorne za realizaciju i iznalaženje izvora financiranja.

Svi projekti iz treće razine bit će kandidirani u nacionalnu bazu projekata sukladno Pravilniku o nacionalnoj bazi projekata. Provedba tih projekata nije ograničena opsegom Akcijskog plana, već njihova provedba neposredno ovisi o pripremljenosti projektne dokumentacije i dostupnosti izvora financiranja.

Zahvaljujući Vladi RH-a izgradnjom autoceste Vrbovec – Bjelovar i željezničke pruge Sveti Ivan Žabno – Gradec stvorit će se preduvjeti za brži gospodarski razvoj Bjelovarsko-bilogorske županije.

Predviđena je priprema četiri strateški važna projekta koje je odabrao Glavni tim za izradu RS-a, a predlaže ih Županijskom partnerskom vijeću (ŽPV) na osnovi prioriteta mjera u skladu s kriterijima koji su propisani europskim pretpristupnim fondovima, operativnim programima za razdoblje od 2013. godine i pripreme dokumentacije za strukturne i kohezijske fondove EU. ■

AKCIJSKI PLAN RS-a: SIJEČANJ 2011. - PROSINAC 2013. GODINE									
AKCIJA			AKTIVNOSTI	ODGOVORNO TIJELO	PARTNERI	VRIJEME IZVRŠENJA	INDIKATORI		
Cilj	Prioritet	Mjera							
RURALNI RAZVOJ									
POVEĆANJE KONKURENTNOSTI ŽUPANIJE									
1.1.1			Edukacija poljoprivrednih proizvođača	■ Organiziranje seminara i stručnih radionica s praktičnom nastavom. ■ Osiguravanje dostupnosti stručne literature i časopisa poljoprivrednicima. ■ Posjeti naprednim gospodarstvima u zemlji i inozemstvu. ■ Informatičko osposobljavanje.	BBŽ	HZPSS, RRA, HPA, MPS, potporne institucije.	Prosinac 2013.	Realizacija projekta: 34., organizacija 30 radionica, 20 predavanja, 30 stručnih ekskurzija.	Ujedačavanje razvoja ruralnih sredina prema indeksu razvijenosti (povećanje indeksa za 10%).
1.1.2			Razvoj ekološke i integrirane poljoprivrede	■ Umrežavanje ekoloških i integriranih proizvođača. ■ Marketinške aktivnosti za ekološke i integrirane proizvođače. ■ Poticanje preradbenih, skladišnih, rashladnih kapaciteta za ekološke i integrirane proizvođače.	BBŽ	JLS, RRA, MPS, potporne institucije.	Prosinac 2013.	Povećanje površina pod ekološkom proizvodnjom za 17%, a proizvodnje za 25%.	
1.1.3			Razvoj konvencionalne poljoprivredne proizvodnje	■ Poticati okupljanje posjeda, rješavanja imovinsko-pravnog stanja na poljoprivrednom zemljištu subvencioniranjem i edukacijom. ■ Poticati proizvodnju finalnih poljoprivrednih proizvoda i usklađenje sa zakonskom regulativom RH-a. ■ Poticanje izgradnje i opremanje preradačkih kapaciteta s naglaskom na malim mljekarama.	BBŽ	JLS, resorna ministarstva, potporne institucije i ostali dionici.	Prosinac 2013.	Povećanje za 7% obnovljenih i novoizgrađenih objekata; legalizacija objekata povećana za 5%.	
1.1.4			Uređenje poljoprivrednog zemljišta	■ Realizacija plana navodnjavanja BBŽ-a prema projektu koji je pripremio IGH. ■ Izrada potrebnih novih drenažnih kanala. ■ Poticanje nabavke sistema za navodnjavanje poljoprivrednih zemljišta. ■ Razvoj melioracijskih sustava.	BBŽ	Resorna ministarstva i JLS.	Prosinac 2013.	Realizacija projekta: 33.	
1.1.5			Brendiranje autohtonih poljoprivrednih proizvoda	■ Izrada i implementacija marketinške strategije. ■ Umrežavanje svih koji su uključeni u postupak priznavanja robne marke. ■ Osmišljavanje promotivnih materijala. ■ Medijski nastup.	BBŽ	MPS, JLS, potporne institucije.	Prosinac 2011.	Realizacija projekta: 35. i 36.	
1.1.6			Razvoj ruralne infrastrukture i ruralnih gospodarskih aktivnosti	■ Izgradnja i adaptacija lokalnih nerazvijenih cesta. ■ Poticanje izgradnje bioplinskih postrojenja. ■ Plinifikacija ruralnih područja. ■ Izrada projektne dokumentacije za navedenu infrastrukturu.	BBŽ	JLS, resorna ministarstva, potporne institucije.	Prosinac 2013.	Izgradnja 150 km nerazvijenih cesta, pokretanje 10 projekata u području ruralnih gospodarskih aktivnosti.	

AKCIJSKI PLAN RS-a: SIJEČANJ 2011. - PROSINAC 2013. GODINE									
	AKCIJA		AKTIVNOSTI	ODGOVORNO TIJELO	PARTNERI	VRIJEME IZVRŠENJA	INDIKATORI		
	Cilj	Prioritet						Mjera	
1.2.1	POVEĆANJE KONKURENTNOSTI ŽUPANIJE		RAZVOJ TURIZMA				Povećanje ukupnih prihoda u turističkom sektoru za 20% i povećanje broja aktivnih radnih mjesta u turističkom sektoru za 50.		
			Razvoj zdravstveno-lječilišnog i wellness turizma	■ Priprema i izrada projektne dokumentacije. ■ Edukacija ljudskih resursa u turizmu. ■ Kreiranje novih turističkih proizvoda. ■ Povećanje kvalitete i kvantitete smještajnih kapaciteta.	JLRS, TZ	Potporne institucije, ostali dionici.		Prosinac 2013.	Realizacija projekta: 4.
			Razvoj sportsko-rekreacijskog i kulturnog turizma	■ Definiranje i razvoj programa za cikloturizam, kulturni turizam, rekreativni turizam, konjičke staze, manifestacije. ■ Izgradnja i uređenje sadržaja za cikloturizam, kulturni turizam, rekreativni turizam, konjičke staze i manifestacije.	JLRS, TZ	Potporne institucije, ostali dionici.		Prosinac 2012.	Realizacija projekta: 28.-32., povećanje prihoda od turističkih usluga za 20%.
1.2.3		Razvoj ruralnog turizma	■ Poticajne mjere (sufinanciranje kamata, arhitekata, know-howa). ■ Definiranje i razvoj programa za gastroturizam, vinske ceste, ekoturizam, ruralni turizam, lovni turizam.	JLRS	Potporne institucije, resorna ministarstva, ostali dionici.	Prosinac 2013.		Povećanje broja noćenja za 10%.	
1.2.4		Promocija Županije kao turističke destinacije	■ Izrada jedinstvenog vizualnog identiteta Županije. ■ Sustavna promocija Županije kao turističkog odredišta na svim razinama. ■ Povezivanje javnog i privatnog sektora sa turističkim agencijama i zajednicama.	JLRS	Potporne institucije, resorna ministarstva, ostali dionici.	Prosinac 2011.	Vizualni identitet BBŽ-a, edukacije turističkih djelatnika (2 godišnje).		

AKCIJSKI PLAN RS-a: SIJEČANJ 2011. - PROSINAC 2013. GODINE									
AKCIJA			AKTIVNOSTI	ODGOVORNO TIJELO	PARTNERI	VRIJEME IZVRŠENJA	INDIKATORI		
	Cilj	Prioritet							
1.3.1	Podrška izgradnji novih i modernizaciji postojećih proizvodnih kapaciteta		■ Uvođenje novih tehnologija. ■ Edukacija radne snage o novim tehnologijama. ■ Rekonstrukcija postojećih gospodarskih objekata. ■ Prilagodba infrastrukture i prostora za uzgoj i preradu.	JLRS	Potpone institucije, resorna ministarstva, ostali dionici.	Prosinac 2013.	Povećanje broja zaposlenih za 500 i osnivanje novih MSP za 50.		
1.3.2	Podrška razvoju klastera		■ Izrada sektorskih studija. ■ Izrada studije opravdanosti osnivanja klastera. ■ Razvoj stručnjaka – obrazovanje i stručno usavršavanje. ■ Promidžbene aktivnosti (istraživanje tržišta, marketing, web stranice...). ■ Zajedničko istraživanje i razvoj, provođenje praćenja i plan daljnjeg razvoja klastera.	JLRS	Potpone institucije, resorna ministarstva, ostali dionici.	Prosinac 2011.	Izrada planiranih elaborata i studija, edukacija djelatnika (30 stručnjaka), realizacija projekta: 13.	Novo investicijsko ulaganje u BBŽ = 1; realizacija klastera = 1; povećanje broja zaposlenih za 500 i novoosnovanih MSP za 50; realizacija projekata: 5.-12.; Podrška razvoju klastera.	Povećanje indeksa razvijenosti za 10%.
1.3.3	Razvoj poduzetničkih zona		■ Analiza stanja i mogućnosti osnivanja i širenja postojećih poduzetničkih zona. ■ Izbor lokacija za izgradnju zona. ■ Priprema projektne dokumentacije. ■ Promoviranje poduzetničkih zona.	JLRS	Potpone institucije, resorna ministarstva, ostali dionici.	Prosinac 2011.	Realizacija projekata: 5.-11.		
1.3.4	Razvoj i unaprjeđenje poslovne, tehnološke infrastrukture i potpornih institucija		■ Praćenje trendova tržišta. ■ Educiranje poduzetnika (tehnička i savjetodavna pomoć). ■ Analiza tehnološkog stanja u ključnim granama i sektorima. ■ Osnivanje tehnološkog parka, tehnoloških centara, inkubatora, centra za inovacije. ■ Uključivanje znanstvenih institucija u istraživanje za potrebe poduzetništva.	Potpone institucije	JLRS, resorna ministarstva.	Prosinac 2013.	Broj provedenih projekata poslovne infrastrukture (ukupno 10).		
1.3.5	Promocija i poticanje ulagačkih mogućnosti		■ Priprema sustavnog poticanja ulaganja za nove investitore. ■ Izrada analize o mogućnostima ulaganja. ■ Utvrditi lokacije pogodne za ulaganje. ■ Objedinjavanje svih relevantnih informacija za ulagače. ■ Edukacija osoba za rad s potencijalnim ulagačima. ■ Prezentiranje Županije na skupovima investitora.	RRA	JLRS, potpore institucije, resorna ministarstva.	Prosinac 2011.	Realizacija projekta: 12., izrada planiranih analiza i prezentacija BBŽ-a na deset poslovnih susreta.		

POVEĆANJE KONKURENTNOSTI ŽUPANIJE

RAZVOJ PRERAĐIVAČKE INDUSTRIJE, MPS I OBRTNIŠTVA

AKCIJSKI PLAN RS-a: SIJEČANJ 2011. - PROSINAC 2013. GODINE						
Cilj	AKCIJA		ODGOVORNO TIJELO	PARTNERI	VRIJEME IZVRŠENJA	INDIKATORI
	Prioritet	Mjera				
1.4.1	POVEĆANJE KONKURENTNOSTI ŽUPANIJE		BBŽ	JLS, potporne institucije, resorno ministarstvo (MZOŠ).	Prosinac 2012.	Realizacija projekata: 14.-22. i 26.
1.4.2			BBŽ	Potporne institucije, resorno ministarstvo (MZOŠ).	Prosinac 2013.	Studija potreba gospodarstva za radnom snagom, povećanje stipendija za 10%, tri nova programa za strukovno obrazovanje.
1.4.3	POVEĆANJE KONKURENTNOSTI ŽUPANIJE		BBŽ	Potporne institucije, resorno ministarstvo (MZOŠ).	Prosinac 2013.	Realizacija projekta 25.
1.4.4			BBŽ i HZZ	Potporne institucije, resorno ministarstvo (MZOŠ).	Prosinac 2013.	Operativni ugovor potpornih institucija na razini BBŽ-a i izrada strategije razvoja ljudskih potencijala.

AKCIJSKI PLAN RS-a: SIJEČANJ 2011. - PROSINAC 2013. GODINE											
AKCIJA	AKTIVNOSTI		ODGOVORNO TIJELO	PARTNERI	VRIJEME IZVRŠENJA	INDIKATORI					
	Prioritet	Mjera									
2.1.1		Cilj	UNAPRJEĐENJE DRUŠTVENE INFRASTRUKTURE I POVEĆANJE KVALITETE ŽIVOTA	ZAŠTITA OKOLIŠA	Razvoj sustava za praćenje okoliša	■ Modernizacija sustava praćenja stanja u okolišu. ■ Educiranje stanovnika o značaju očuvanja okoliša. ■ Sanacija postojećih (ne)legalnih deponija otpada.	JLRS	Resorno ministarstvo.	Prosinac 2012.	Sanacija registriranih „divljih“ odlagališta za 50%; seminari o značenju očuvanja okoliša (jedan godišnje).	Realizacija projekata: 1.; povećanje obuhvata organiziranog skupljanja otpada za 20%. Zaustavljanje negativnih demografskih pokazatelja, promjena trenda u pozitivn.
						Gospodarenje šumama i površinskim vodama	BBŽ	Resorno ministarstvo, DVD, HŠ, ostali dionici.	Prosinac 2012.	Izrađena strategija, financijska potpora DVD-ima po planu iz proračuna BBŽ-a.	
						Unaprjeđenje sustava gospodarenja otpadom	JLRS	Resorna ministarstva, potporne institucije, ostali dionici.	Prosinac 2013.	Realizacija projekta: 1.; povećanje obuhvata organiziranog skupljanja otpada za 20%.	
2.1.3					Razvoj sustava zaštite prirodne baštine	■ Izrada stručnih podloga i dokumenata u svezi vrijednosti zaštite prirode. ■ Inventarizacija prirodne baštine na području Županije. ■ Edukacije stanovništva o vrijednostima prirodne baštine.	BBŽ	Resorna ministarstva, potporne institucije, ostali dionici.	Prosinac 2011.	Dovršenje dokumenta inventarizacije i plana upravljanja baštinom.	Realizacija projekata: 1.; povećanje obuhvata organiziranog skupljanja otpada za 20%; promocija i edukacija o zaštiti okoliša (pet događaja godišnje).
2.1.4					Istraživanje mogućnosti i korištenja alternativnih izvora energije	■ Analiza potreba i mogućnosti korištenja alternativnih, obnovljivih izvora energije (primarno biomase). ■ Izrada strategije o korištenju alternativnih izvora energije. ■ Edukacija stanovništva, MSP o korištenju alternativnih izvora energije. ■ Izgradnja pogona za eksploataciju energije.	BBŽ, gospodarski subjekti.	Resorna ministarstva, JLS, potporne institucije.	Prosinac 2013.	Realizacija projekata 23. i 24., izrada strateškog dokumenta.	
2.1.5					Poticanje energetske učinkovitosti	■ Edukacija potencijalnih korisnika o efikasnoj potrošnji energije. ■ Provođenje nacionalnih mjera energetske učinkovitosti. ■ Provođenje EU mjera energetske učinkovitosti.	JLRS	Resorna ministarstva, potporne institucije, ostali dionici.	Prosinac 2013.	Promotivne aktivnosti (37 godišnje), smanjenje utroška električne energije za 2%.	
2.1.6											

AKCIJSKI PLAN RS-a: SIJEČANJ 2011. - PROSINAC 2013. GODINE								
AKCIJA			AKTIVNOSTI	ODGOVORNO TIJELO	PARTNERI	VRIJEME IZVRŠENJA	INDIKATORI	
Cilj	Prioritet	Mjera						
2.2.1	RAZVOJ ZDRAVSTVENE, SOCIJALNE, SPORTSKE I KULTURNE INFRASTRUKTURE		Poboljšanje razine kvalitete zdravstvene, sportske, kulturne i socijalne infrastrukture	- Izgradnja nove bolnice BBŽ-a. - Rekonstrukcija postojećih ustanova, prostora za zdravstvenu skrb. - Izgradnja novih lječilišno-zdravstvenih kapaciteta. - Izgradnja novih objekata namijenjenih za zdravstvenu i socijalnu skrb. - Izgradnja i briga o kapacitetima infrastrukture za sport i školstvo.	BBŽ	Resorna ministarstva, JLS, potporne institucije, ostali dionici.	Prosinac 2013.	Realizacija projekata 3. i 4.; projekta zapošljavanje osoba s posebnim potrebama; povećanje broja kulturnih događanja financiranih iz EU i nacionalnih izvora za pet.
			Briga o posebno osjetljivim skupinama društva	- Promoviranje jednakih mogućnosti. - Promicanje uključivanja osoba s invaliditetom u javne i privatne institucije. - Promoviranje državnih poticaja za zapošljavanje osjetljivih skupina društva. - Promoviranje potreba zdravog života stanovnika Županije.	HZZ	BBŽ, resorna ministarstva, JLS, potporne institucije, ostali dionici.	Prosinac 2013.	Izrada akcijskog i realizacija plana za zapošljavanje osoba s posebnim potrebama.
2.2.3	RAZVOJ CIVILNOG DRUŠTVA		Njegovanje kulturne baštine i razvoj kulture	- Poticanje rada KUD-ova. - Edukacije o mogućim izvorima financiranja. - Poticanje kulturnog stvaralaštva. - Izrada studije o potrebama u području zaštite kulturne baštine.	BBŽ	Resorna ministarstva, JLS, potporne institucije, ostali dionici.	Prosinac 2013.	Edukacija kulturnih udruga o mogućnostima financiranja vlastitih aktivnosti (jedna godišnje).
2.3.1			Umrežavanje civilnih inicijativa i razvoj suradnje	- Poticanje umrežavanja udruga civilnog društva na međunarodnoj razini. - Vrjednovanje rezultata projekata civilnog društva. - Edukacija civilnog sektora za prijavu na domaće i EU izvore financiranja.	BBŽ	Resorna ministarstva, JLS, potporne institucije, ostali dionici.	Prosinac 2011.	Praćenje i izvještavanje o aktivnostima rada civilnog društva (godišnji izvještaji), sufinanciranje deset projekata.
2.3.2			Poticanje aktivnije uloge mladih	- Izrada programa poticanja aktivnosti mladih uključujući sve dobne skupine. - Poticanje raznih oblika udruživanja mladih. - Osmišljavanje aktivnosti za mlade u slobodno vrijeme. - Uključivanje mladih u više razine odlučivanja. - Promoviranje nacionalnog programa za mlade na razini Županije.	JLRS	Ostali dionici.	Prosinac 2013.	Veći broj projekata poticanja aktivnosti mladih (ukupno 30).

AKCIJSKI PLAN RS-a: SIJEČANJ 2011. - PROSINAC 2013. GODINE									
	AKCIJA		AKTIVNOSTI	ODGOVORNO TIJELO	PARTNERI	VRIJEME IZVRŠENJA	INDIKATORI		
	Cilj	Prioritet					Mjera		
3.1.1	3.1.2	UNAPRJEĐENJE SUSTAVA VODOOPSKRBE I ODVODNJE		- Izrada projektna dokumentacije. - Implementacija projekta.	BBŽ	Resorno ministarstvo, potporne institucije, JLS, ostali dionici.	Prosinac 2012.	Realizacija projekta: 2.	Povećanje vodoopskrbne mreže za 20%, povećanje broja priključenih domaćinstava na sustav odvodnje za 20%.
		- Izrada, revidiranje dokumentacije. - Rekonstrukcija postojećih uređaja za preobradu otpadnih voda gospodarskih i drugih subjekata. - Izgradnja novih uređaja za preobradu otpadnih voda. - Rekonstrukcija postojećih i izgradnja novih dijelova mreže za prikupljanje i odvodnju otpadnih voda. - Rekonstrukcija, izgradnja postojećih i novih uređaja za pročišćavanje otpadnih voda. - Izgradnja septičkih jama. - Monitoring sustava odvodnje.	BBŽ	Resorno ministarstvo, potporne institucije, JLS, ostali dionici.	Prosinac 2013.	Realizacija projekta: 27.			
3.2.1	3.2.2	PROMETNA INFRASTRUKTURA		- Izrada projektna dokumentacije. - Implementacija projekta – izvođenje radova. - Modernizacija i obnova županijskih cesta.	BBŽ	ŽUC, resorno ministarstvo, potporne institucije, JLS, ostali dionici.	Prosinac 2013.	Modernizacija 15-20 km godišnje županijskih cesta.	Dostizanje razine prosječnih pokazatelja izgrađenosti komunalne infrastrukture u RH-a.
		- Redovito održavanje postojeće infrastrukture. - Razvoj željezničke infrastrukture. - Izgradnja, obnova željezničko-cestovnih prijelaza.	HŽ	Resorno ministarstvo, potporne institucije, JLS, ostali dionici.		Redovne aktivnosti HŽ-a.			
3.3.1	3.3.2	UREĐENJE PROSTORA		- Izrada izvješća o stanju u prostoru BBŽ-a, te gradova i općina. - Procjena potrebe izrade novih sektorskih studija i stručnih podloga. - Izrada potrebnih sektorskih studija i stručnih podloga.	ZPU BBŽ-a	JLRS		Izvršaj o stanju prostora BBŽ-a, deset izvještaja o stanju prostora JLS-a, dvije sektorske studije i dvije stručne podloge.	Usklađenost prostomog planiranja i potreba regionalnog razvoja.
		- Izrada i donošenje prostornih planova (i izmjena i dopuna). - Provođenje i praćenje provođenja prostornih planova.	ZPU BBŽ-a	JLRS		Izmjena i dopuna PP BBŽ-a, pet izmjena i dopuna PFUOG, četiri UPU-a.			

Opći opis projekta				Razdoblje provedbe			Izvor financiranja (sredstava)					Provedba projekta				
Red. broj	Naziv projekta	Nositelj projekta	Lokacija projekta	Prioritet / mjera RS-a	Od	Do	Ukupna vrijednost projekta (kn)	Vlastita sredstva (koji) %	Nacionalni izvori (koji) %	EU izvori (koji) %	Faza projekta	Tehnička dokumentacija	Studije, analize, usklađenost	Odgovorna osoba		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15		
1.	Centralno odlagalište otpada Doline	BBŽ	Bjelovar	2.1.3	1. 1. 2011.	31. 12. 2012.	192.400.000,00		100%		c	Dovršena	Dovršena	Želimir Curiš		
2.	Vodoopskrbni sustav BBŽ-a	BBŽ	BBŽ	3.1.1	1. 1. 2011.	31. 12. 2013.	412.300.000,00	1%		99%	b	U izradi	U izradi	Želimir Curiš		
3.	Nova bolnica u Bjelovaru	BBŽ	Bjelovar	2.2.1	1. 1. 2011.	31. 12. 2013.	200.000.000,00	10%	30%	60%	b	U izradi		Vesela Trnski		
4.	Dogradnja bolničkog stacionara Specijalne bolnice za medicinsku rehabilitaciju Daruvarske toplice Daruvar i poboljšanje sadržaja zdravstveno-turističke ponude	BBŽ, Daruvarske toplice	Daruvar	2.2.1	1. 1. 2011.	31. 12. 2013.	72.000.000,00	10%	30%	60%	b	U izradi		Marcel Medak		
5.	Poduzetnička zone III Grubišno Polje	BBŽ	Grubišno Polje	1.3.3	1. 1. 2011.	31. 12. 2012.	6.500.000,00	50%	50%		c	Dovršena		Milan Biljan		
6.	Dovršenje zone Laminška Štefanje	BBŽ	Štefanje	1.3.3	1. 1. 2011.	31. 12. 2012.	14.000.000,00	50%	50%		c	Dovršena		Milan Biljan		
7.	Izgradnja infrastrukture u zoni Lanara Sirač	BBŽ	Sirač	1.3.4	1. 1. 2011.	31. 12. 2013.	6.500.000,00	50%	50%		c	U izradi		Milan Biljan		
8.	Izgradnja infrastrukture u poduzetničkoj zoni "Zapad 2"	Daruvar	Daruvar	1.3.4	1. 1. 2011.	1. 6. 2012.	1.722.800,00	60%	40%		c	Dovršena		Dalibor Rohlik		
9.	Izgradnja infrastrukture u zoni malog gospodarstva TIO Veliki Grdevac	BBŽ	Veliki Grdevac	1.3.6	1. 1. 2011.	31. 12. 2013.	4.200.000,00	50%	50%		c	U izradi		Milan Biljan		
10.	Izgradnja druge faze poslovne zone Lepitac	Bjelovar	Bjelovar	1.3.3	5. 1. 2011.	31. 12. 2012.	7.000.000,00	2%	23%	75%	a	U izradi		Antun Korušec		
11.	Projektiranje i priprema dokumentacije za izgradnju infrastrukture u zoni malog gospodarstva Skucani - Kapela	BBŽ	Kapela	1.3.6	1. 1. 2011.	31. 12. 2013.	4.200.000,00	50%	50%		b			Daniel Kovačec		
12.	Osnivanje One stop shop točke u sklopu RRA u projektu ICPR	BBŽ	BBŽ	1.3.1	1. 1. 2011.	31. 12. 2013.	1.000.000,00	50%	50%		c			Milan Biljan		
13.	Razvoj klastera, sektorska analiza, izrada studija	BBŽ	BBŽ	1.3.2	1. 1. 2011.	31. 12. 2013.	1.000.000,00	20%	30%	50%	c			Milan Biljan		
14.	Dogradnja i adaptacija Srednje škole Bartola Kašića Grubišno Polje	BBŽ	Grubišno Polje	1.4.1	Ožujak 2011.	Prosinac 2011.	4.500.000,00	15%	5%	80%	c	Završena	Ne treba	Andreja Prugovečki Klepac		
15.	Dogradnja Osnovne škole Čazma	BBŽ	Čazma	1.4.1	Slječanj 2011.	Prosinac 2011.	8.000.000,00	15%	5%	80%	c	Završena	Ne treba	Andreja Prugovečki Klepac		
16.	Dogradnja Osnovne škole Veliko Trojstvo	BBŽ	Veliko Trojstvo	1.4.1	Slječanj 2011.	Prosinac 2011.	3.500.000,00	15%	5%	80%	b	Priprema	Ne treba	Andreja Prugovečki Klepac		

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
17.	Dograđnja Gimnazije Daruvar	BBŽ	Daruvar	1.4.1	Ožujak 2011.	Prosinac 2011.	3.500.000,00	15%	5%	80%	c	Završena	Ne treba	Andreja Prugovečki Klepac
18.	Školsko-sportska dvorana Velika Pisanica	BBŽ	Velika Pisanica	1.4.1	Ožujak 2011.	Prosinac 2011.	5.000.000,00	15%	5%	80%	c	Završena	Ne treba	Andreja Prugovečki Klepac
19.	Školsko-sportska dvorana Osnovne škole S. Kolara Hercegovac	BBŽ	Hercegovac	1.4.1	Ožujak 2011.	Prosinac 2011.	5.000.000,00	15%	5%	80%	c	Završena	Ne treba	Andreja Prugovečki Klepac
20.	Školsko-sportska dvorana Osnovne škole Dežanovac	BBŽ	Dežanovac	1.4.1	Siječanj 2012.	Prosinac 2012.	8.000.000,00	15%	5%	80%	c	Završena	Ne treba	Andreja Prugovečki Klepac
21.	Školsko-sportska dvorana Osnovne škole M. Perša Kapela	BBŽ	Kapela	1.4.1	Siječanj 2012.	Prosinac 2012.	2.000.000,00	15%	5%	80%	b	Priprema	Ne treba	Andreja Prugovečki Klepac
22.	Glazbena škola Vatroslav Lisinski Bjelovar	BBŽ	Bjelovar	1.4.1	Siječanj 2012.	Prosinac 2012.	5.000.000,00	15%	5%	80%	b	Priprema	Ne treba	Andreja Prugovečki Klepac
23.	Toplovodni sustav u Čazmi	BBŽ	Čazma	2.1.6	1. 1. 2011.	30. 6. 2011.	1.383.776,00	20%		80%	c	Dovršena		Želimir Curiš
24.	Toplovodni sustav u Bjelovaru	BBŽ	Bjelovar	2.1.6	1. 1. 2011.	31. 8. 2011.	4.000.000,00	20%		80%	b	U izradi		Želimir Curiš
25.	Osnivanje Veleučilišta u Bjelovaru	Bjelovar	Bjelovar	1.4.3		31. 12. 2013.		20%	80%		a	U izradi		Antun Korušec
26.	Izgradnja učeničko-studentskog doma u Bjelovaru	Bjelovar	Bjelovar	1.4.1	2. 1. 2011.	31. 12. 2013.	37.000.000,00	20%	80%		a	U izradi		Antun Korušec
27.	Odvodnja i zaštita voda na području BBŽ	BBŽ	BBŽ	3.1.2	1. 1. 2011.	31. 12. 2013.	416.600.000,00		20%	80%	b	U izradi		Želimir Curiš
28.	Turistički razvojni investicijski centar	BBŽ, TZ, BBŽ-a, ILS, TZ, RRA, BBŽ-a	BBŽ	1.2.4	1. 1. 2011.	31. 12. 2013.	300.000,00	BBŽ 50 % TZ BBŽ-a 50%			a			Antun Turčić
29.	Plan razvoja ribolovnog turizma	TZ BBŽ-a, RRA BBŽ-a, Savez ribolovaca BBŽ-a	BBŽ	1.2.2	1. 1. 2011.	31. 12. 2013.	250.000,00	TZ BBŽ-a 50%	MINT 30 %	HTZ 20 %	a			Antun Turčić
30.	SRC Kukavica - koncept najbolje upotrebe	BBŽ, TZ BBŽ-a, ILS, TZ, RRA	Kukavica	1.1.6	1. 1. 2011.	31. 12. 2013.	2.215.000,00	ILS 50 % BBŽ 20 % 10 %	MINT 20 %	HTZ 20 %	a			Zvonimir Karakaš
31.	Akcijski plan lovnog turizma	TZ BBŽ-a, RRA	BBŽ	1.2.2	1. 1. 2011.	31. 12. 2013.	200.000,00	TZ BBŽ-a 50 %	MINT 30 %	HTZ 20 %	a			Antun Turčić
32.	Akcijski plan vinskog turizma	TZ BBŽ-a, RRA	BBŽ	1.2.2	1. 1. 2011.	31. 12. 2013.	200.000,00	TZ BBŽ-a 50 %	MINT 30 %	HTZ 20 %	a			Antun Turčić
33.	Program navodnjavanja prema nacionalnom planu RH-a	BBŽ	Područje Županije	1.1.4	1. 1. 2011.	31. 12. 2013.	368.000,00	50%	50%		c			Dominka Pretula
34.	Edukacija poljoprivrednih proizvođača	BBŽ	Područje države, EU	1.1.1	1. 1. 2011.	31. 12. 2013.	960.000,00	50%	30%	20%	c			Dominka Pretula
35.	Program rada udruga na seoskom prostoru	BBŽ	Područje Županije	1.2.2	1. 1. 2011.	31. 12. 2013.	210.000,00	60%	20%	20%	c			Dominka Pretula
36.	Program povećanja kvalitete mlijeka i meda	BBŽ	Područje Županije	1.2.2 1.1.3 1.1.1	1. 1. 2011.	31. 12. 2013.	753.000,00	100%			c			Dominka Pretula

Dodatak V.

U izradi Županijske razvojne strategije 2011.-2013. sudjelovali su:

Glavni tim

1. Miroslav Čačija, župan
2. Krešo Jelavić, zamjenik župana
3. Lidija Brkić, tajnica Županije
4. Dalibor Jurina, predstojnik Ureda župana
5. Jasmina Miletić, direktorica Regionalne razvojne agencije Bjelovarsko-bilogorske županije d.o.o.

Radna skupina

1. Želimir Curiš, pročelnik Upravnog odjela za graditeljstvo i komunalnu infrastrukturu Bjelovarsko-bilogorske županije
2. Ratko Kovačić, pomoćnik pročelnice Upravnog odjela za zdravstvo i socijalnu skrb Bjelovarsko-bilogorske županije
3. Marijan Mikulandi, pomoćnik pročelnice Upravnog odjela za poljoprivredu, šumarstvo i vodno gospodarstvo Bjelovarsko-bilogorske županije
4. Nikolina Bačak, stručna suradnica u Upravnom odjelu za europske integracije i međunarodnu suradnju Bjelovarsko-bilogorske županije
5. Ivan Baričević, pročelnik Upravnog odjela za financije i proračun
6. Ana Antolović, pomoćnica pročelnice Upravnog odjela za prosvjetu, kulturu i šport Bjelovarsko-bilogorske županije
7. Saša Križ, ravnatelj Zavoda za prostorno uređenje Bjelovarsko-bilogorske županije
8. Zvezdana Galkowski, voditeljica odnosa s javnošću i protokola Ureda župana
9. Ana Rajčević, Regionalna razvojna agencija Bjelovarsko-bilogorske županije d.o.o.
10. Marinko Bartulović, Regionalna razvojna agencija Bjelovarsko-bilogorske županije d.o.o.
11. Dominka Pretula, Regionalna razvojna agencija Bjelovarsko-bilogorske županije d.o.o.
12. Slobodanka Čalić, Regionalna razvojna agencija Bjelovarsko-bilogorske županije d.o.o.
13. Krunoslav Nemet, Regionalna razvojna agencija Bjelovarsko-bilogorske županije d.o.o.
14. Igor Premužić, pomoćnik pročelnika Upravnog odjela za gospodarstvo, malo i srednje poduzetništvo i obrtništvo Bjelovarsko-bilogorske županije

Županijsko partnersko vijeće

1. Adela Zobundžija, dipl. inf., direktorica Poslovnog parka Bjelovar d.o.o.,
2. Milan Biljan, dipl. ing., pročelnik Upravnog odjela za gospodarstvo, malo i srednje poduzetništvo i obrtništvo Bjelovarsko-bilogorske županije
3. Andrea Prugovečki Klepac, prof., pročelnica Upravnog odjela za prosvjetu, kulturu i šport Bjelovarsko-bilogorske županije
4. Dominka Pretula, dipl. ing., pročelnica Upravnog odjela za poljoprivredu, šumarstvo, slatkovodno ribarstvo i lovstvo Bjelovarsko-bilogorske županije
5. Vesela Trnski, prof., pročelnica Upravnog odjela za zdravstvo i socijalnu skrb BBŽ-a

6. **Iva Vatrov**, dipl. germ i rus., pročelnica Upravnog odjela za europske integracije i međunarodnu suradnju Bjelovarsko-bilogorske županije
7. **Snježana Mišir**, dipl. oec., zamjenica pročelnika Upravnog odjela za graditeljstvo i komunalnu infrastrukturu Bjelovarsko-bilogorske županije
8. **Veronika Pilat**, dipl. oec., zamjenica gradonačelnika Grada Daruvara
9. **Žana Vukoja**, stručna suradnica za rad s udrugama u BBŽ-u
10. **Sandra Plentaj Lončar**, dipl. oec., rukovoditeljica Odjela analitike, statistike i informatike Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, PS Bjelovar
11. **Goranka Vojnović**, Razvojna agencija Čazma
12. **Tomislav Flinta**, tajnik Sportske zajednice BBŽ-a
13. **Zlatko Sabolović**, predsjednik Likovnog udruženja Bjelovar
14. **Matija Kušić**, pročelnik za gospodarstvo Općine Dežanovac
15. **Branimir Miler**, oec., načelnik Općine Sirač
16. **Ivica Ahac**, pročelnik Upravnog odjela za gospodarstvo Grada Grubišnog Polja
17. **Željko Sabolović**, načelnik Općine Nova Rača
18. **Tomislav Andjal**, zamjenik gradonačelnika Grada Garešnice
19. **Josip Dekalić**, načelnik Općine Šandrovac
20. **Fredi Pali**, načelnik Općine Velika Pisanica
21. **Barbara Vinski**, mr. oec., Općina Štefanje
22. **Antun Turčić**, dipl. oec., direktor Turističke zajednice Bjelovarsko-bilogorske županije
23. **Boro Bašljan**, načelnik Općine Hercegovac
24. **Šimo Strmota**, načelnik Općine Ivanska
25. **Ivan Marković**, načelnik Općine Velika Trnovitica
26. **Ivan Kovačić**, dr. vet. med., načelnik Općine Veliko Trojstvo
27. **Drago Hodak**, načelnik Općine Đulovac
28. **Zlatko Bakunić**, načelnik Općine Končanica
29. **Josip Renić**, predsjednik Obrtničke komore Bjelovarsko-bilogorske županije
30. **Zlatko Kufner**, predsjednik Gospodarskog vijeća ŽK Bjelovar
31. **Jakov Ćorić**, direktor Gala d.o.o. za proizvodnju konzumnih jaja
32. **Jozo Dropulić**, direktor MPD tvornica pumpi d.d.
33. **Marijan Dautanac**, načelnik Općine Veliki Grđevac
34. **Danijel Kovačec**, načelnik Općine Kapela
35. **Slavo Prišćan**, načelnik Općine Rovišće
36. **Žarko Žgela**, načelnik Općine Severin
37. **Slavko Došen**, Općina Zrinski Topolovac
38. **Dijana Knežević**, dipl. iur., rukovoditeljica Odsjeka za opće i pravne poslove Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje, PU Bjelovar
39. **Dr. sc. Ante Čikić**, dipl. ing. stroj., dekan Visoke tehničke škole u Bjelovaru
40. **Tomislav Šunjić**, dipl. ing. građ., Općina Berek
41. **Sladana Đurđević**, predstavica manjina
42. **Stjepan Ivezić**, dipl. ing. šum., voditelj Uprave šuma Bjelovar
43. **Josip Komljenović**, Hrvatski zavod za poljoprivredno savjetodavnu službu
44. **Stjepan Kos**, predsjednik udruge Bjelovarski centar za razvoj civilnog društva ■

Dodatak VI.: Popis kratica

APPRRR – Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju

BBŽ – Bjelovarsko-bilogorska županija

DGU – Državna geodetska uprava

DZS – Državni zavod za statistiku

EIB – Europska investicijska banka

EU – Europska Unija

FSC – Forest Stewardship council
(Vijeće za nadzor šuma)

FZOEU – Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost

HGK – Hrvatska gospodarska komora

HOK – Hrvatska obrtnička komora

HPA – Hrvatska poljoprivredna agencija

HTZ – Hrvatska turistička zajednica

HUP – Hrvatska udruga poslodavaca

HZPSS – Hrvatski zavod za poljoprivredno savjetodavnu službu

HZZ – Hrvatski zavod za zapošljavanje

HŽ – Hrvatske željeznice

IGH – Institut građevinarstva Hrvatske

IKI – interna komunikacija, izvještavanje

IPV – informiranje, promidžba, vidljivost

JLS – jedinica lokalne samouprave

JR(L)S – jedinica regionalne samouprave

MINT – Ministarstvo turizma

MMPV – Ministarstvo mora, prometa i veza

MPRRR – Ministarstvo poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja

MRRŠVG – Ministarstvo regionalnog razvoja, šumarstva i vodnog gospodarstva, uređenja i graditeljstva

MSP – malo srednje poduzetništvo

MZOPUG – Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva

MZOŠ – Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa

NGO – non gouvernement organisation
(nevladine udruge)

NKD – nomenklature djelatnosti

NKZ – nomenklatura zanimanja

NUTS – nomenklatura prostornih jedinica za statistiku
(fr. Nomenclature des Unites Territoriales Statistiques)

OK BBŽ – Obrtnička komora Bjelovarsko-bilogorske županije

UO – udruženje obrtnika

OPG – obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo

PP BBŽ – Prostorni plan Bjelovarsko-bilogorske županije

PPUOIG – prostorni plan uređenja općine i grada

ROP – Regionalni operativni program

RRA BBŽ – Regionalna razvojna agencija Bjelovarsko-bilogorske županije

RS – Razvojna strategija

TZ BBŽ – Turistička zajednica Bjelovarsko-bilogorske županije

UPU – urbanistički plan uređenja

VGI – vodno gospodarska ispostava

VGO – vodno gospodarski odjel

WB – World bank (Svjetska banka)

ZPU BBŽ – Zavod za prostorno uređenje Bjelovarsko-bilogorske županije

ŽPV – Županijsko partnersko vijeće ■

KOMUNIKACIJSKA **STRATEGIJA**

ZA UPRAVLJANJE I PROVEDBU
RAZVOJNE STRATEGIJE
BJELOVARSKO-BILOGORSKE ŽUPANIJE

BJELOVAR, studeni 2010.

SADRŽAJ

1. UVOD	167
2. CILJEVI	168
2.1 Opći ciljevi	168
2.2 Posebni ciljevi	168
2.3 Temeljna načela	169
2.4 Osiguravanje načela partnerstva	169
2.5 Pristup informacijama	169
3. RAZINE KOMUNIKACIJE	170
4. CILJNA SKUPINA I METODE KOMUNIKACIJE	172
4.1 Ciljna skupina	172
4.2 Partneri u provedbi Razvojne strategije Bjelovarsko-bilogorske županije	172
4.3 Šira zajednica i potencijalni korisnici	174
4.4 Javnost	174
4.5 Mediji	174
4.6 Europska Unija i njene organizacije	174
5. IZVORI FINANCIRANJA	174
6. AKTIVNOSTI	174
6.1 Marketinške aktivnosti, događaji i identitet Razvojne strategije Bjelovarsko-bilogorske županije	175
Komunikacijski alati za pružanje općih informacija	175
6.1.1 Letci i brošure	175
6.1.2 Priopćenja za tisak	175
6.1.3. Konferencije za novinare	175
6.1.4 TV i radio	175
Komunikacijski alati za pružanje detaljnih informacija	176
6.1.5 Informativni seminari	176
6.1.6 Članci u novinama (dnevnim, tjednim, regionalnim i specijaliziranim za regionalni razvoj)	176
6.2 Odnosi s javnošću	176
6.3 Komunikacijski akcijski plan	176
7. PRAĆENJE, POKAZATELJI, IZVJEŠTAVANJE I EVALUACIJA	176
DODATAK 1. KOMUNIKACIJSKI AKCIJSKI PLAN	177
DODATAK 2. INDIKATIVNI PRORAČUN ZA 2011. GODINU	178

1. UVOD

Razvojna strategija (RS) ključni je planski dokument Bjelovarsko-bilogorske županije koji planira njezin dugoročni društveno-gospodarski razvoj. Nakon provedbe prvih ROP-ova u Hrvatskoj, povećane osviještenosti o važnosti regionalnog razvoja, znanja prikupljenog tijekom proteklih nekoliko godina i napretka u pregovorima s EU glede pridruživanja, Vlada RH-a je usvojila Strategiju regionalnog razvoja RH-a i niz drugih dokumenata definirajući budući regionalni razvoj Republike Hrvatske.

Slijedeći najbolju EU praksu i u skladu s nacionalnom politikom Bjelovarsko-bilogorska županija je započela planiranje vlastitog razvoja – revizijom ROP-a i njegovom evaluacijom u Županijsku razvojnu strategiju (ŽRS).

Razvojna strategija je opći razvojni dokument koji pokriva sve aspekte društveno-ekonomskog života u Županiji. Pripremljena je na temelju najbolje prakse ROP-a, naučenim lekcijama i iskustvu. Participativni pristup, konzultativni proces, programiranje i odlučivanje na bazi partnerstva, otvorenost i transparentnost su glavne karakteristike procesa pripreme Razvojne strategije.

Tijekom pripreme dokumenta koji odgovara potrebama dionika BBŽ-a ojačano je Regionalno partnersko vijeće, a sada se sastoji od 42 člana interesne skupine (javna uprava, poslovna zajednica, civilno društvo).

Razvojna strategija predstavlja moderan, sveobuhvatan razvojni okvir za dobivanje potpora a koristit će se za utvrđivanje razvojnih prioriteta Županije kao i resornih ministarstava, različitih međunarodnih donatora, pretpriступnih fondova i drugih institucija...

Izrađena je za razdoblje 2011.- 2013. godine s mogućnostima ažuriranja da bi bila relevantna za Županiju. RS će se periodično revidirati što će osigurati njezinu upotrebnost i praktičnu vrijednost kao alata za strateško planiranje regionalnog razvoja u Županiji. Također, bit će ojačavana i nadopunjavana redovito dodatnim dokumentima koje će svake godine pripremati županijski odjeli.

Poradi informiranja javnosti te podizanja svijesti o ulozi i značenju RS-a kao i JLS-a za razvoj Županije, Bjelovarsko-bilogorska županija donosi **Komunikacijsku strategiju RS-a**. ■

2. CILJEVI

2.1 OPĆI CILJEVI

Cilj je Komunikacijske strategije Razvojne strategije Bjelovarsko-bilogorske županije priopćiti informacije, podići svijest i razumijevanje njezine važnosti a potom omogućiti identificiranim ciljnim skupinama lakše shvaćanje ciljeva i svrhe spomenutog dokumenta. Komunikacijska strategija posebno se bavi objašnjavanjem ciljeva politike razvoja ovoga područja:

“...pridonijeti gospodarskom rastu i razvoju Bjelovarsko-bilogorske županije, sukladno načelima održivog razvoja, stvaranjem uvjeta koji će svim dijelovima Županije omogućavati jačanje konkurentnosti i realizaciju vlastitih razvojnih potencijala.”

Komunikacijska strategija isto tako omogućava učinkovito širenje informacija o trima strateškim ciljevima Razvojne strategije:

› **CILJ 1: POVEĆANJE KONKURENTNOSTI GOSPODARSTVA ŽUPANIJE**

› **CILJ 2: UNAPRJEĐENJE DRUŠTVENE INFRASTRUKTURE I POVEĆANJE KVALITETE ŽIVOTA**

› **CILJ 3: RAZVOJ KOMUNALNE INFRASTRUKTURE**

Komunikacijska strategija pridonosi transparentnosti provođenja i mjerenja učinaka Razvojne strategije Bjelovarsko-bilogorske županije, te pomaže njezinim nositeljima kao i krajnjim korisnicima da budu svjesni svoje uloge u planiranju razvoja.

2.2 POSEBNI CILJEVI

Poradi ostvarivanja ciljeva Razvojne strategije, akcijski planovi za provedbu Komunikacijske strategije razradit će mjere koje će pridonijeti ispunjavanju sljedećih posebnih ciljeva:

- 1. cilj:** Informirati javnost o ulozi Razvojne strategije u ostvarivanju ciljeva ravnomjernog regionalnog razvoja RH-a i podizanja konkurentnosti hrvatskih regija.
- 2. cilj:** Informirati dionike i potencijalne korisnike na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini o dostupnim mogućnostima financiranja razvojnih projekata.
- 3. cilj:** Osigurati stalnu transparentnost provedbe Razvojne strategije.
- 4. cilj:** Usklađivati sve komunikacijske aktivnosti koje provode partnerske institucije obuhvaćene Razvojnou strategijom.

2.3. TEMELJNA NAČELA

Sve poduzimane aktivnosti u okviru Komunikacijske strategije i njezinog Akcijskog plana temeljit će se na sljedećim načelima:

- › Informacije će bit prezentirane u jasnom, pristupačnom i razumljivom obliku.
- › Aktivnosti će se temeljiti na usmjeravanju svih relevantnih poruka ciljanim skupinama.
- › Ciljane skupine bit će uzete u obzir već prilikom razvijanja i korištenja komunikacijskih alata. Navedeno obuhvaća vrijeme koje ciljna skupina ima na raspolaganju za prihvatiti informacije, kontekst u kojem primaju informacije i kapacitet za primanje informacija, kao što je primjerice pristup internetu. Ankete i drugi oblici istraživanja koristit će se da bi se osigurala primjerenost i aktualnost komunikacija.
- › Sve će aktivnosti biti komplementarne i konzistentne te će težiti uspostavljanju nadopunjavajućih komunikacijskih alata i odašiljanju cjelovite poruke.
- › Uspostavit će se sustav praćenja i ažuriranja informacija da bi bile u tijeku s vremenom i potencijalnim promjenama situacije.

2.4 OSIGURAVANJE NAČELA PARTNERSTVA

Komunikacijska strategija osigurava održanje načela konsenzusa uspostavljenog već prilikom izrade Razvojne strategije. Koristit će se svi potrebni komunikacijski alati da bi se osigurala potpuna informiranost svih uključenih strana o daljnjem napretku, što će pomoći međusobnoj koheziji i održavanju partnerskih odnosa.

2.5 PRISTUP INFORMACIJAMA

U skladu sa zakonodavstvom Republike Hrvatske Komunikacijska strategija ističe potrebu osiguranja jednakog pristupa informacijama. Invaliditet, etničko podrijetlo, spolne i dobne razlike bit će uzete u obzir pri oblikovanju komunikacijskog pristupa. Slijedom navedenog, neće postojati samo jedan komunikacijski modul, odnosno pristup. Svi materijali bit će dostupni u prikladnim formatima, ili u obliku ispisa većim slovima, ili velikim tiskanim plakatima poradi brže distribucije... ■

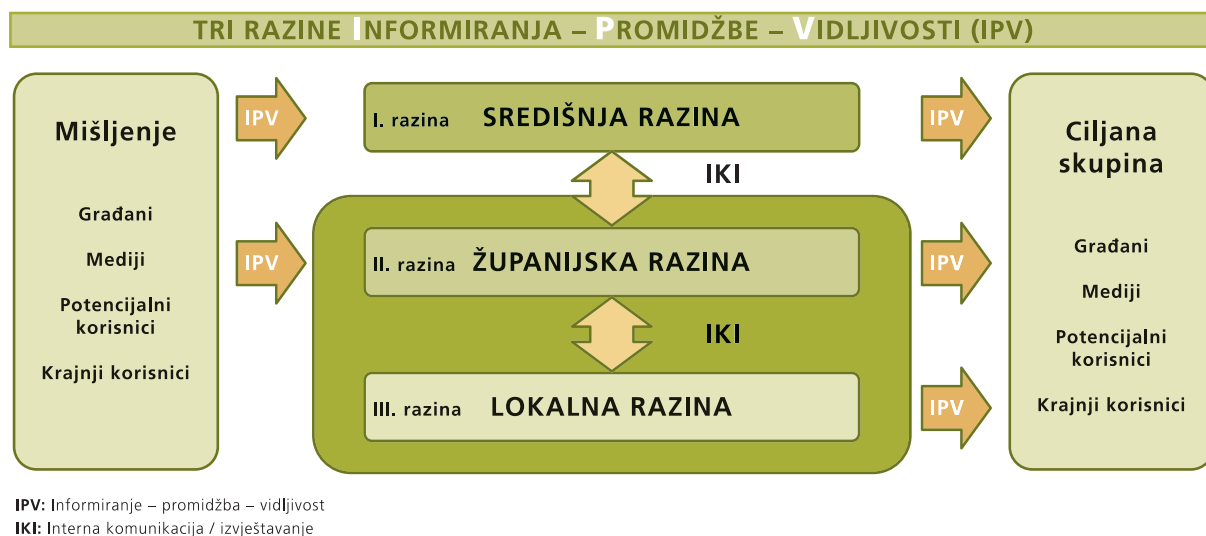
3. RAZINE KOMUNIKACIJE

Mjere informiranja, promidžbe i vidljivosti (IPV) imaju stalnu ulogu od usvajanja Razvojne strategije, u podizanju svijesti i prepoznatljivosti regionalnog razvoja općenito i posebnih mogućnosti financiranja razvojnih projekata. U poticanju zanimanja i osiguranju transparentnosti mogućnosti i postupaka odlučivanja, mjere su prigoda za stvaranje boljih neposrednih rezultata, i za politiku regionalnog razvoja, kao i za pojedine razvojne projekte.

Poradi lakšeg ispunjavanja prethodno navedenih ciljeva, komunikacijske potrebe Bjelovarsko-bilogorske županije podijeljene su na dvije razine, iznad njih je središnja, državna:

- › Županija i Regionalna razvojna agencija BBŽ d.o.o. (u daljnjem tekstu Agencija), te ostala resorna tijela državne uprave na županijskoj razini (TDU), partneri su u izradi i provedbi Strategije.
- › Lokalna razina – jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, agencije i druge pravne osobe osnovane s ciljem učinkovite koordinacije i poticanja regionalnog razvoja.

Uspješno ostvarivanje ciljeva i upravljanje komunikacijom vezanom uz Razvojnu strategiju zahtijeva učinkovitu unutarnju komunikaciju i izvještavanje u okviru sustava upravljanja i provedbe kako je prikazano na sljedećem dijagramu:

ŽUPANIJSKA RAZINA

Županijska regionalna ili područna uprava nositelj je razvoja Bjelovarsko-bilogorske županije te je odgovorna za izradu i provođenje Razvojne strategije. Županija izrađuje Komunikacijsku strategiju i zadužena je za koordinaciju komunikacije i promidžbenih aktivnosti raznih partnera. Županija usko surađuje s ostalim tijelima državne uprave koja pridonose njezinom razvoju, te s regionalnim i lokalnim inicijatorima i provediteljima razvojnih projekata.

S obzirom na ulogu Ministarstva i Agencije navedeni suradnici Županije obavljat će sljedeće poslove:

1. Pripremiti i usuglasiti svoj godišnji akcijski plan s Komunikacijskom strategijom i osigurati provedbu svih komunikacijskih aktivnosti utvrđenih u Akcijskom planu te revidirati prema potrebi postojeću Komunikacijsku strategiju.
2. Osigurati da ove aktivnosti uključuju kombinaciju komunikacijskih alata i materijala s različitim pojedinostima za ciljne skupine središnje, regionalne i lokalne razine.
3. Ažurirati i održavati internetsku stranicu **www.bbz.hr** i **www.rera.hr** kao izvore informacija i upita o Razvojnoj strategiji.
4. Voditi i koordinirati proaktivne sastanke za medije o Razvojnoj strategiji (što uključuje objave za medije, konferencije i aktivno predstavljanje vijesti).
5. Press clipping vijesti (iz novina izdvojene) vezane uz provedbu Razvojne strategije BBŽ-a.
6. Povezivati se s Agencijom za regionalni razvoj i resornim ministarstvom vezanim za pitanja informiranja i promidžbe.
7. Partnersko vijeće savjetodavno je tijelo koje se ustrojava za područje Županije. U njegovu radu sudjeluju predstavnici jedinica područne (regionalne) samouprave, velikih gradova, gospodarskih subjekata, sindikata i udruga civilnog društva s područja statističke regije koje se bave poticanjem društvenog i gospodarskog razvoja.

Osnovni zadatak Partnerskog vijeća u provedbi Komunikacijske strategije je informiranje javnosti o vlastitom radu, a to znači definiranje zajedničkih prioriteta jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave cijele Županije i predlaganje razvojnih projekata na ovom području.

Važno je podizanje svijesti o korisnosti provođenja načela partnerstva, radi toga je i osnovano Partnersko vijeće.

LOKALNA RAZINA

Na lokalnoj razini, informiranje i promidžba zadaće su ustrojstvenih jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, agencija i drugih pravnih osoba osnovanih poradi učinkovite koordinacije i poticanja regionalnog razvoja.

Navedene jedinice, agencije... su nadležne za osiguranje ispunjavanja ciljeva Komunikacijske strategije na lokalnoj razini, te za proaktivno sudjelovanje osoba zaduženih za informiranje javnosti o Razvojnoj strategiji. Tim radom koordiniraju osobe zadužene za informiranje javnosti, uposlenici Županije i Agencije. Bitno je istaknuti i ulogu regionalnih koordinatora u provedbi Komunikacijske strategije, jer su osnovani poradi učinkovite koordinacije i poticanja regionalnog razvoja na razini područne (regionalne) samouprave.

Stalnim informiranjem Županije o svim informacijama na razini gradova i općina i mjerama promidžbe, posebice o pokretanju novih inicijativa i svim važnijim novostima ili događanjima povezanim s provedbom Razvojne strategije, omogućit će se ažuriranje web stranice **www.bbz.hr** i **www.rera.hr** ■

4. CILJNA SKUPINA I METODE KOMUNIKACIJE

4.1. CILJNA SKUPINA

Komunikacijske aktivnosti su usmjerene prema širokom i raznolikom krugu pojedinaca i institucija na središnjoj, regionalnoj i lokalnoj razini gdje svi imaju različite potrebe koje zahtijevaju posebne metode komunikacije. Ovo poglavlje pokušava razvrstati potencijalne ciljne skupine u kategorije te dati kratku analizu potreba skupine, informacije koje se žele prenijeti i očekivane metode komunikacije.

4.2. PARTNERI U PROVEDBI RAZVOJNE STRATEGIJE

Kategorija obuhvaća institucije uključene u upravljanje i provedbu Razvojne strategije. Županija je nositelj politike regionalnog razvoja i koordinator izrade i provedbe Razvojne strategije. Partneri u izradi i provedbi Strategije su:

Regionalna razvojna agencija Bjelovarsko-bilogorske županije d.o.o. Zadaće Agencije su: izrada poslovnih investicijskih planova, priprema i ispunjavanje dokumentacije za nacionalne i EU fondove, izrada planova i strategija razvitka za jedinice lokalne i regionalne samouprave, provođenje ostalih projekata u suradnji s drugim institucijama, pomoć gradovima i općinama pri izradi i provedbi programa raspolaganja poljoprivrednim zemljištem i savjetodavna pomoć poljoprivrednicima.

Hrvatski zavod za zapošljavanje, Područni ured Bjelovar. Vodeći je sudionik u razvoju hrvatskog tržišta rada, poglavito u objedinjavanju cjelokupne ponude i potražnje rada da bi se postigla puna zaposlenost. Strateški ciljevi Zavoda na kojima temelji razvoj su: razviti svoje usluge radi povećanja konkurentnosti radne snage i zadovoljenja potreba na tržištu rada, razviti ljudski potencijal i administrativni kapacitet poradi kreiranja i davanja novih usluga na tržištu rada, ostvariti vodeću poziciju na tržištu rada uspostavljanjem partnerskih odnosa i većim utjecajem na donošenje i provedbu javnih politika.

Turistička zajednica BBŽ-a. Potiče razvoj jasnim ciljevima, a to su: inicira razvoj i unaprjeđuje postojeći turistički proizvod, inicira razvoj novih turističkih proizvoda Bjelovarsko-bilogorske županije, promovira turistički proizvod ove regije, razvija svijesti o važnosti i gospodarskim, društvenim i drugim učincima turizma, te ističe potrebu očuvanja i unaprjeđenja svih elemenata turističkog proizvoda ove Županije, a osobito zaštite okoliša te prirodne i kulturne baštine sukladno održivom razvoju.

Zavod za prostorno uređenje Bjelovarsko-bilogorske županije. Javna je ustanova osnovana 2008. godine temeljem odredbi Zakona o prostornom uređenju i gradnji (u daljnjem tekstu Zakona). Djelatnosti Zavoda utvrđene su člankom 38. spomenutog Zakona.

Hrvatska gospodarska komora, Županijska komora Bjelovar. Neprofitna, nevladina, stručno-poslovna udruga svih pravnih subjekata koji se bave gospodarskom djelatnošću. Osnovna je uloga Hrvatske gospodarske komore: zastupati interese gospodarstva prema kreatorima gospodarske politike (ministarstva, Vlada, Sabor), promicati hrvatsko gospodarstvo u zemlji i inozemstvu, unaprjeđivati rad i poslovanje tvrtki.

Hrvatska obrtnička komora, Obrtnička komora BBŽ-a. Osnovni su joj zadatci razvoja: promicati obrt i obrtništvo, zastupati interese obrtnika pred državnim tijelima u oblikovanju gospodarskog sustava, davati mišljenja i prijedloge državnim tijelima pri donošenju zakona u području obrtništva, osnivati povjerenstva za polaganje pomoćničkih i majstorskih ispita, pomagati djelovanje obrtnika, osnovati arbitražno vijeće, voditi knjige obrtnika, voditi evidencije ugovora o nauku, pomagati obrtnicima prilikom osnutka i poslovanja obrta, obavljati druge zadatke određene zakonom i statutom Hrvatske obrtničke komore.

Civilni sektor

Djelovanje udruga, gledano u cjelini, pridonosi poboljšanju upravljanja razvojem Bjelovarsko-bilogorske županije. Iako je iz godine u godinu vidljiv napredak, još uvijek je taj doprinos vrlo nizak, a time i utjecaj građana. Postoji nekoliko udruga koje mogu poslužiti kao primjer uspješnog funkcioniranja i sudjelovanja u lokalnom i regionalnom razvoju. Jedno od obilježja rada udruga je i nedostatna međusobna koordinacija i suradnja. U slučaju kada se nekoliko različitih udruga bavi istim područjem, suradnja među njima je obično slaba i svaka se uglavnom usredotočuje na provedbu svojih programa, premda je ciljna skupina korisnika ista.

Partneri u provedbi Strategije regionalnog razvoja RH-a zahtijevat će jasne informacije da bi im se omogućilo aktivno sudjelovanje. Zato će im trebati potpune informacije o Strategiji, detaljno objašnjenje o različitim izvorima financiranja (hrvatski, EU i drugi međunarodni izvori), upute o tome kako i gdje se prijaviti za dobivanje sredstava. Navedena potpora bit će im pružena različitim metodama i komunikacijskim kanalima.

Internetska stranica Ministarstva za regionalni razvoj, šumarstvo i vodno gospodarstvo olakšava dobivanje potrebnih informacija, a Ministarstvo je predvidjelo i organizaciju događanja za ciljnu skupinu da bi se unaprijedila provedba Strategije regionalnog razvoja RH-a. Također, predviđa se i postojanje redovnih biltena (newsletter), a bit će distribuirani elektroničkim putem da bi se omogućilo pravovremeno informiranje svih ciljanih skupina.

4.3 ŠIRA ZAJEDNICA I POTENCIJALNI KORISNICI

Osim institucija izravno uključenih u upravljanje i provedbu Razvojne strategije, potrebno je s njom upoznati i širu zajednicu kako bi se uočilo gdje ona nadopunjuje njihove aktivnosti. Šira zajednica uključuje:

- › privatni sektor i poslovne organizacije (HGK, HOK, HUP, HTZ...),
- › sindikate,
- › nevladin sektor.

Ovo je značajna ciljna skupina, jer članovi mogu imati vidnu ulogu u određivanju uspjeha provođenja Razvojne strategije. S obzirom na različitosti članova skupine, bilo bi nemoguće primijeniti jednu metodu komunikacije. Stoga su identificirane sve podskupine unutar ciljne skupine te se za svaku podskupinu razvija odgovarajuća metoda komunikacije.

4.4 JAVNOST

Od iznimne je važnosti upoznati javnost s Razvojnom strategijom, njezinim ciljevima i dodanom vrijednosti koju će dati jačanjem konkurentnosti pojedinih dijelova Županije. Internetska stranica će biti dostupna javnosti s mogućnošću slanja upita, a ovi će biti proslijeđeni osobama unutar Županije i Razvojne regionalne agencije. Mediji će također imati značajnu ulogu u prijenosu informacija ciljnoj skupini, posebice objavom u nacionalnom, regionalnom i lokalnom tisku te emisijama i promidžbom na radiju i televiziji da bi se podigla svijest o značenju i učincima provedbe Strategije.

4.5 MEDIJI

Rad s medijima će biti uređen tako da osigura širenje informacija o Razvojnoj strategiji, s posebnim naglaskom na različite ciljne skupine. Mediji, ponajprije lokalni, služit će i kao komunikacijski kanali za prijenos informacija, ne samo široj javnosti, nego i potencijalnim korisnicima. Stoga je nužno da komunikacija s medijima bude proaktivna. Uključivat će izradu priopćenja za novinare, brošure, letke i obavijesti za njih, što će omogućiti timu zaduženom za odnose s javnošću unutar Županije pravovremeno pružanje traženih informacija. Postavit će se i poseban sustav koji će osiguravati da se svi materijali za medije redovito ažuriraju i po potrebi revidiraju. ■

5. IZVORI FINANCIRANJA

Indikativni proračun za promidžbene aktivnosti i aktivnost komunikacije izrađivat će se na godišnjoj osnovi. Detaljiziran je u poglavljima pojedinih individualnih troškova u priloženom Komunikacijskom akcijskom planu za 2011. godinu.

6. AKTIVNOSTI

6.1. MARKETINŠKE AKTIVNOSTI, DOGAĐAJI VEZANI UZ RAZVOJNU STRATEGIJU

Promidžbeni materijali vezani uz Razvojnu strategiju bit će dostupni da bi se podigla svijest o značenju Strategije, promoviralo korištenje internetske stranice i povećala vidljivost potpore hrvatske Vlade županijskom razvoju. Priredit će se i knjiga standarda kao promidžbeni alat za pomoć projektnim isporučiteljima i strateškom „partnerstvu“ kao cjelini čime bi se podržala ova Komunikacijska strategija.

Sjednice Partnerskog vijeća održavat će se dva puta godišnje poradi pružanja smjernica za regionalne i lokalne dionike, prepoznavanja uspjeha koji su postignuti pri ostvarivanju ciljeva Strategije i razmjene najbolje prakse u vođenju politike županijskog razvoja.

KOMUNIKACIJSKI ALATI ZA PRUŽANJE OPĆIH INFORMACIJA

6.1.1 Letci i brošure

Letci i brošure predstavljaju jednostavnu metodu informiranja ciljanih skupina o Razvojnoj strategiji. Pružaju osnovne informacije o Strategiji: učinci Strategije, vremenski okvir, predviđene mjere, ciljane skupine, te sve druge relevantne informacije.

6.1.2 Priopćenja za tisak

Priopćenje za tisak je najvažniji oblik pisane komunikacije a šalje se novinarima pisanih (tiskovine) i elektroničkih medija (radio i televizija). Koristi se za širenje redovitih informacija (npr. objavljivanje natječaja, rezultata, itd.), ali također i u situacijama kad se krajnje korisnike žurno mora obavijestiti o nečemu (npr. produženje trajanja natječaja), a nema vremena za prosljeđivanje informacija drugim kanalima.

6.1.3 Konferencije za novinare

Konferencije za novinare namijenjene su predstavnicima tiskanih medija, radija i televizije. Njihova glavna funkcija je pružanje informacija novinarima o Strategiji (svrha Strategije, učinci Strategije, vremenski okviri, predviđene mjere, ciljane skupine itd.).

Osim redovitih (povezanih s važnim datumima i događajima), po potrebi organizirat će se i tematske konferencije za novinare.

6.1.4 TV i radio

Na televiziji Strategija će se promovirati izvještajima i reportažama. Reportaže traju do pet minuta i prikazivat će se prije ili nakon specijaliziranih emisija vezanih uz županijski razvoj i županijsku strategiju. U svim televizijskim objavama gledateljstvo će biti upoznato s mjestima (npr. web stranicama i dr.) na kojima se mogu dobiti sve detaljne informacije.

Učestalost emitiranja reportaža prikazana je u detaljnom Godišnjem akcijskom komunikacijskom planu. Radioemisije će nuditi opće informacije o Strategiji, kao i informacije o kontaktima i adresama na kojima se može dobiti više podataka o Strategiji.

Svrha radio i televizijske promidžbe je izvijestiti širu javnost, ali i druge ciljane skupine o Razvojnoj strategiji.

KOMUNIKACIJSKI ALATI ZA PRUŽANJE DETALJNIH INFORMACIJA

6.1.5 Informativni seminari

Informativni seminari provodit će se na nivou gradova i općina i kao takvi jamčit će bolju informiranost raznih ciljanih skupina.

6.1.6 Članci u novinama (dnevnim, tjednim, regionalnim i specijaliziranim za regionalni razvoj)

Informacije o Strategiji objavljivat će se u redovitim vremenskim razmacima u hrvatskim dnevničkim, tjedničkim, regionalnim novinama i novinama specijaliziranim za regionalni razvoj.

Svaka objava pružat će informacije o važnim pojedinostima: adrese, telefoni, faks, e-mail i drugo.

6.2 ODNOSI S JAVNOŠĆU

Županija će nastojati razviti pozitivan, proaktivan pristup za odnose s javnošću u pogledu Razvojne strategije. Komunikacijska će strategija ponuditi politiku otvorenih vrata za javnost, a aktivnosti će uključivati konferencije za novinare i press briefinge gdje je to prikladno, priopćenja za medije na redovnoj osnovi, brze i sveobuhvatne odgovore na ad hoc te ostalo što je novinarima potrebno u razumijevanju ciljeva i postignuća Strategije.

6.3 KOMUNIKACIJSKI AKCIJSKI PLAN

Komunikacijski akcijski plan u **Dodatku 1** razrađuje u detalje specifične akcije što će biti poduzete da bi se osigurala učinkovita komunikacija o Razvojnoj strategiji. Ovaj se Plan donosi na godišnjoj osnovi da bi se osiguralo pravovremeno i odgovarajuće usmjeravanje svih komunikacijskih i promidžbenih aktivnosti, a kanali komunikacije i ciljana publika će se u nj uključiti poradi razrade detaljnog programa njegove implementacije. ■

7. PRAĆENJE, POKAZATELJI, IZVJEŠTAVANJE I EVALUACIJA

Praćenje, evaluacija i pregled kvalitete provedbe Razvojne strategije Bjelovarsko-bilogorske županije provodit će se do mjeseca veljače svake godine, kada će se vrjednovati ostvarenje unaprijed postavljenih aktivnosti, te njihovih učinaka, a o svemu će se napisati izvješće u ožujku svake godine za prethodnu godinu. ■ ■ ■ ■ ■

VREMENSKO RAZDOBLJE: SIJEČANJ 2011. - PROSINAC 2011. GODINE							
	Akcija	Ciljana skupina	Metoda	Vodeće odgovorno tijelo	Strateški partner	Vrijeme izvršenja	Mjerljivi dokazi uspješne implementacije
1	Jasno postaviti komunikacijsku strukturu koja će pridonijeti širenju i dostupnosti informacija određenih u Razvojnoj strategiji.	3.2 3.3 3.4 3.5	- Unutar web stranice RRA-a i BBŽ-a izraditi dio koji se odnosi na provođenje politike razvoja Bjelovarsko-bilogorske županije. - Imenovati kontakt osobu za sve upite vezane uz promidžbu i komunikaciju.	BBŽ	RERA BBŽ	Travanj 2011. godine	- Informacije na web stranici su pravovremene i svrsishodne. - Broj ulazaka na web stranicu prati se tromjesečno. - Na svaki poslani e-mail odgovara se u roku sedam radnih dana.
2	Pobuditi svijest o politici županijskog razvoja.	3.2 3.3 3.4 3.5	Izraditi i podijeliti promidžbene materijale vezane uz Strategiju (multimedijalni DVD...).	BBŽ	RERA BBŽ	Lipanj 2011. godine	- Izrađen identitet. - Razni promidžbeni materijali su izrađeni i podijeljeni.
3	Predstavljanje Strategije regionalnog razvoja.	3.2 3.3 3.5 3.6	- Sjednica Županijske skupštine. - Jedna konferencija za novinare - vezana za donošenje Razvojne strategije i predstavljanje Akcijskog plana. - Edukacijske radionice namijenjene ciljanim skupinama. - Organizacija sastanaka partnerskih vijeća - dva sastanka godišnje. - Dva okrugla stola s aktualnim temama u okviru regionalnog razvoja.	BBŽ	RERA BBŽ	4. tromjesečje 2010. godine 1. tromjesečje 2011. godine - Kontinuirano - Polugodišnje	- Dokazi o medijskoj popraćenosti na lokalnoj i regionalnoj razini (prije i poslije održavanja događaja). - Broj događanja vezanih uz predstavljanje Strategije. - Broj sudionika. - Rezultati evaluacije događaja (vrjednovali sudionici događaja).
4	Praćenje i evaluacija implementacije promidžbe Komunikacijske strategije i pripadajućeg Akcijskog plana.	3,6	- Redovita recenzija izvedbe promidžbenih i komunikacijskih mjera. - Izvještaj o napretku mora biti uključen u Godišnje izvješće Ministarstvu za regionalni razvoj, šumarstvo i vodno gospodarstvo.	BBŽ	RERA BBŽ	U ožujku iduće godine za prethodnu godinu ocijeniti napredak i dostaviti rezultate u Godišnjem izvješću Ministarstvu za regionalni razvoj, šumarstvo i vodno gospodarstvo.	Godišnje izvješće u kojemu je opisano na koji način je Strategija doprinijela ekonomskom i socijalnom razvoju.
5	Osigurati da sva tijela uključena u provedbu Strategije posjeduju potrebne alate kako bi mogla odgovoriti na sve komunikacijske i promidžbene zahtjeve.	3.3	- Osigurati procedure u okviru ISSO standarda županija za provedbu i komunikaciju u okviru Razvojne strategije. - Osigurati radionice o promidžbenim i komunikacijskim potrebama za osobe zadužene za informiranje javnosti koje su nominirale jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, agencije i drugi pravne osobe osnovane s ciljem učinkovite koordinacije i provedbe RS-a.	BBŽ	RERA BBŽ	- Prvo tromjesečje 2011. - Kontinuirano.	Sva tijela uključena u provedbu Strategije posjeduju potrebne alate da bi mogle odgovoriti na sve komunikacijske i promidžbene zahtjeve.

DODATAK II. INDIKATIVNI PRORAČUN ZA 2011. GODINU

Aktivnost	Stavke troškova	Količina	Cijena (HRK)	Izvor financiranja
Predstavljanje Strategije				
Sjednica Županijske skupštine.	■ Organizacijski troškovi.	1	50.000	Proračun
	■ Unajmljivanje prostora.			
Jedna konferencija za novinare vezana uz predstavljanje Akcijskog plana za 2011.	■ Multimedija.			Proračun
Promidžbeni materijali (priprema, tiskanje i distribucija).	■ Letci. ■ CD-ROM-ovi. ■ Ostalo.			
Zakupljenost medijskog prostora.	■ Televizija (regionalni program NET-a, kablovska, prilozi u dnevnom programu). ■ Radio (na početku svakog događanja kratka najava, te prilozi u specijaliziranim emisijama). ■ Novine (izvještaji o događajima, tematski članci). ■ Web portali (na početku svakog događanja kratka najava i članak nakon događaja). ■ Teletekst (na početku svakog događanja kratka najava i obavijest nakon svakog događaja).		80.000	Proračun
Web stranica.	■ Izrada web stranice.	1	10.000	Proračun
	■ Ažuriranje web stranice.	Po potrebi		Proračun
Izrezak iz novina (press clipping).	■ Evaluacija press clippinga.	Svako-dnevno	–	–
Edukacije o regionalnom razvoju.	■ Organizacijski troškovi.			Proračun
Ukupno			140.000	

SUMMARY OF THE REGIONAL DEVELOPMENT STRATEGY:

The analysis of the Bjelovar-bilogora County included the following areas:

LOCATION AND ADMINISTRATIVE – TERRITORIAL DIVISION

OF THE BJELOVAR-BILOGORA COUNTY

The Bjelovar-bilogora County has a very favorable geographic and traffic position, since it is located on the key intersection of European and regional transportation routes. Also, the county has a good road connection to the city of Zagreb, which is the center of economic and political activities in the Republic of Croatia.

NATURAL FEATURES AND RESOURCES

The greatest natural resources in the Bjelovar-bilogora County are available agricultural land (51,2% of total surface) and forests (36,2% of total surface). The existing natural resources are a good base for economic development of the County. Great advantages are the climate and landscape, which are preconditions for engaging into the agricultural production.

DEMOGRAPHY

The population is continuously decreasing and the average age of the population of the Bjelovar-bilogora County is increasing, which has negative impacts for future demographic and economic development.

COMMUNAL INFRASTRUCTURE

The network of country roads is widespread enough, but the traffic connections are poor (the local roads are 43.24% of the total length of roads) with above-average densities compared to the average of the republic of Croatia. The existing track and rail infrastructure is inadequate and does not meet the real needs of the County. The telecommunications network is equally available to all residents, as a precondition for access to information and communication technologies. Less than half of the settlements in the county are covered by the gas network although the oil fields in Šandrovac are one of the largest findings in the Republic of Croatia. However, the oil fields are not owned by the county or the local governments. The local governments have no other gains for the use of the oil findings on their territory, except for the benefit of the concession agreements.

ECONOMY

The conclusion is as follows: 52% of the populations are non-active workers; unemployment rate is 26%, which is 16.7% above the average of the republic of Croatia. It is evident that the number of long unemployed population is increasing. Average net wage in the Bjelovar-bilogora County is 3458 kuna, which is 25.4% lower than the average of the republic of Croatia. The county has a negative trend of economic activities: the most employees and most businesses are in the manufacturing industry. Basic economic industries of the county are food and wood processing industries. Expressed is the importance of livestock, since livestock is the primary agricultural industry in the County. The production of milk, beef and pork are the most common productions.

ENVIRONMENTAL PROTECTION

The waste management system in the Bjelovar-bilogora County is not satisfying: there is a number of wild untreated waste that needs to be eliminated, and 35% of the population in the county is not covered by organized municipal waste collection. In the county there are great potentials for renewable energy (geothermal sources, biomass, etc.)

SOCIAL ACTIVITIES

The main characteristic of the county is the high age population (average age is 40 years), which implies an increased need for health care (medical) services. In the health sector there has been expressed the problem of financing operations as well as insufficiency and inadequacy of the hospital space. The plan is to build a new hospital, which will significantly raise the quality and level of health services for the population in the Bjelovar-bilogora County. It also has been observed that there is a lack of homes for the elderly and for people with special needs.

DEVELOPMENT MANAGEMENT

County institutions manage the organization and implementation process of the strategic development documents, which are: Spatial Plan, Regional Operational Plan, Master plan of tourism, overall development plans of local governments.

INTERREGIONAL AND INTERNATIONAL COOPERATION

The Bjelovar-bilogora County is part of the Pannonian NUTS 2 region and is involved in the management development of the regional level. Also there is a County representative on the Partnership in the Board of the NUTS 2 region.

THE VISION OF THE BJELOVAR-BILOGORA COUNTY

To become a county of an economic environment, based on tradition in agriculture, craftsmanship and tourism, with a preserved environment and cultural heritage, a place of pleasant living where quality of life is promoted.

Goal 1 INCREASING THE ECONOMY COMPETITIVENESS IN THE COUNTY

Priority 1.1 RURAL DEVELOPMENTS

Measures

- › Education of agricultural producers
- › Development of ecological and integrated agriculture
- › Development of conventional agricultural production
- › Planning of agricultural land
- › Branding of authentic agricultural products
- › Development of rural infrastructure

Priority 1.2 DEVELOPMENT OF CONTINENTAL TOURISM

Measures

- › Development of health-spa tourism
- › Development of sports-recreational and cultural tourism
- › Development of agro-tourism
- › Promotion of the county as a tourist destination

Priority 1.3 DEVELOPMENT OF MANUFACTURING INDUSTRY, SME AND CRAFTSMENSHIP

Measures

- › Support to built new and modernize existing production capacities
- › Cluster development
- › Development of enterprise zones
- › Development and improvement of business and existing technology infrastructure and supporting institutions
- › Promotion and encouragement of investment opportunities

Priority 1.4 STRENGTHENING HUMAN RESOURCES**Measures**

- › Modernizing the conditions of the overall education system
- › Coordinate the education system with the economy needs in the County
- › Development of higher education system
- › Building capacities for development management

Goal 2 IMPROVEMENT OF THE SOCIAL INFRASTRUCTURE**AND IMPROVING THE QUALITY OF LIFE****Priority 2.1 ENVIRONMENTAL PROTECTION****Measures**

- › System development for environmental monitoring
- › Managing forests and surface waters
- › Improvement of the Waste Management system
- › Development of system to protect the natural heritage
- › Researching the possibilities for using alternative energy sources
- › Promotion of energy efficiency

Priority 2.2 DEVELOPMENT OF HEALTH, SOCIAL, SPORTS AND CULTURAL INFRASTRUCTURE**Measures**

- › Improving the quality of health and social infrastructure
- › Care for groups with special needs
- › Encouraging initiatives in “public” services
- › Fostering the cultural heritage and cultural development

Priority 2.3 DEVELOPMENT OF CIVIL SOCIETY**Measures**

- › Cooperation of civil initiatives and establish a cooperation
- › Promote the active role of Youth in the county

Goal 3 DEVELOPMENT OF COMMUNAL INFRASTRUCTURE**Priority 3.1 IMPROVEMENTS OF WATER SUPPLY SYSTEM AND DRAINAGE**

Measures

- Construction and improvement of water supply system
- Construction and improvement of drainage system with wastewater treatment

Priority 3.2 TRANSPORTATION INFRASTRUCTURE

- Connection of region with motorways, modernize and reconstruction of existing roads
- Development of rail and air traffic

Tisak
Čvor d.o.o. Bjelovar

Naklada
50 primjeraka

ISBN 978-953-97299-3-4

Tiskanje dovršeno 28. veljače 2011.

